

HELEN FRIPP

Regina Șampaniei

*Povestea văduvei care a creat
cea mai romantică șampanie din lume*

Regina șampaniei este un roman care spune povestea adevărată a renumitei văduve Nicole Clicquot, cea care a revoluționat modul de fabricare a șampaniei.

Pornind de la Revoluția Franceză, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, pe când Nicole avea doar 11 ani, străbatem cu emoție anii când Napoleon visa să cucerească lumea, iar șampania curgea în casele nobililor ruși. A fi femeie atunci presupunea să stai acasă, să te îmbraci frumos, să arăți și să te porți ca un bibelou, să stai în banca ta, fără să ai niciun cuvânt de spus. Micuță, plină de nerv, cu ochi strălucitori, Văduva Clicquot va fi altfel, rămânând în memoria urmașilor prin ceea ce a creat – cea mai romantică șampanie, recunoscută ca atare și în zilele noastre.

biblioteca rao

HELEN FRIPP

Regina șampaniei

Povestea văduvei care a creat
cea mai romantică șampanie din lume

Traducere din limba engleză
LORENA LUPU

DESCRIEREA CIP A BIBLIOTECII NAȚIONALE A ROMÂNIEI
FRIPP, HELEN

Regina șampaniei / HELEN FRIPP; trad. de Lorena Lupu. -
București: RAO Distribuție, 2021

ISBN 978-606-006-633-0

I. Lupu, Lorena (trad.)

821.111

RAO Distribuție
Str. Bărgăului nr. 9-11, sect.1, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

Helen Fripp
The French House
© Helen Fripp, 2021
Toate drepturile rezervate

Regina șampaniei
© RAO Distribuție, 2021
Pentru versiunea în limba română

2021

ISBN 978-606-006-633-0

*Pentru Tara și Charlie,
Urmăriți-vă asiduu visurile*

*De ce ar trebui să ne clădim fericirea pe părerile altora,
când o putem găsi în propriile noastre inimi?*

Jean-Jacques Rousseau

CAPITOLUL 1

Reims, 21 iulie 1789

Revoluția

În dimineața asta minunată, Nicole s-a oprit la intersecție și și-a analizat opțiunile. S-o apuce pe rue des Filles Dieu, o alee umbrită, divină, pentru fete cuminți, care ducea direct spre mănăstirea unde mergea la școală, sau să facă un ocol interzis prin piața publică, unde lumina soarelui tremura ca o pâclă deasupra pietrișului?

A aruncat o monedă, a prins-o pe spatele palmei și a închis ochii. *Pile ou face*, cap sau pajură. Nu conta... Piața interzisă urma să câștige oricum, mai ales în zi de târg. Era singura opțiune adevărată, debordând de fâgăduințe; iar ea a luat-o la fugă spre piața scăldată în soare.

La statuia regelui Ludovic al XIV-lea, s-a oprit să mângâie, pentru noroc, botul ros de vremuri al calului de piatră, i-a făcut o reverență în joacă regelui și a încremenit. Un ștreang atârna de gâtul regelui. Și cineva mănjise cu picături de vopsea roșie spațiul de sub ochii lui imperiali. Regele plângea cu lacrimi de sânge! Sigur nu era isprava lui Xavier? Acesta îi aplica uneori regelui o mustață de cărbune sau înfigea o mușcată sub șaua calului, să îi iasă din fund, dar nu făcuse niciodată ceva atât de macabru.

Așadar, trebuia să fie ceva adevăr în veștile de la Paris. Tot orașul fierbea mocnit la auzul lor. *Quatorze Juillet*, 14 iulie, ziua când Franța se întorsese cu susul în jos. Regele detronat. Republica populară, revoluția. Certuri zgomotoase la colțurile străzilor și bârfe interminabile, vizând ceva ce se întâmpla foarte departe. Ștreangul și sângele erau genul de lucruri care se întâmplau în Paris, nu în confortabilul și adormitul Reims.

Pângărirea unei imagini a regelui era un delict grav – unul pe care soldații contelui îl vor pedepsi, mai mult ca sigur. Aceștia alcătuiau o haită nesupusă de huligani plictisiți, care patrulau cu regularitate pe străzi, căutând să bată pe cineva. Chiar și pe elevii chiulangii. Inclusiv pe cei bogați, așa cum era ea.

Nicole se avântă cât de repede îi permitea neîncrederea simțită spre siguranța pieței. În zilele de târg, locul era de obicei plin până la refuz de fermierii din Champagne care își construiau chioșcurile multicolore ca pe niște ofrande aduse maiestuoasei catedrale care străjuia piața. Dar nu și azi. Bătrâna văduvă din Aÿ stătea în picioare, posomorâtă, lângă câteva coșuri jerpelite. Pătrunjelul ei răvășit încolțise, iar mâna aceea pricăjită de cepe mucegăite ar fi trebuit pusă la murat de mult timp.

Vânzătoarea de gemuri din Allers-Villerand, scofâlcită, era acolo, ca de obicei. Chit că Nicole avea doar unsprezece ani, era mândră de *spiritul ei de observație*, iar gemul ăla nu se vânduse în timpul ultimelor trei târguri. Își dăduse seama, pentru că doamna scrisese greșit „căpșuni“ pe pachetul ăsta, iar cei care știau să citească fuseseră prea politicoși să-i spună.

Nu l-a recunoscut pe bărbatul de la taraba măcelarului, care vindea iepuri jupuiți în celălalt capăt al pieței. Corpurile lor golașe aveau capul și coada intacte, aveau blană pe cap și lăbuțe, iar muștele umflate se bălăngăneau deasupra lor ca niște bețivi.

– Xavier!

Nicole l-a observat pe prietenul ei, care stătea în apropierea tarabei de iepuri, conversând cu un grup de camarazi. L-ar fi recunoscut de la o poștă, cu silueta lui solidă și părul lui negru, sârmos,

și sperase că îl va întâlni pe aici. Știa că îi va plăcea comoara pe care o avea în buzunar, un gândac verde și scânteietor, fluorescent ca o bijuterie.

El s-a prefăcut că nu o aude și a proiectat un scuipat imens, strălucitor, pe dalele de piatră. A rămas impresionată.

Fusese tovarășul ei de joacă, până când corpul a făcut-o să fie diferită de el. Îi era dor de el, acum, că ea era la școală, iar el trebuia să muncească. Oare de ce nu era azi la filaturile de lână ale tatălui ei?

– Xavier, uite ce am găsit!

El a ignorat-o, și atunci, ea a defilat mai aproape, cu mâna întinsă, să-i arate gândacul.

– Era pe tufișul de trandafiri din via domnului Moët.

Xavier a zâmbit, dar, după aceea, și-a amintit că era cu un grup de camarazi.

– Ș ce dacă? a rânjit el batjocoritor. Ce dracu' e, până la urmă?

– Toată lumea știe că e un gândac-de-trandafir, prostule mîncător-de-struguri! a ripostat ea, rănită de trădarea lui.

Xavier a mimat că nu îi pasă, dar Nicole își dădu seama că îl afectase din modul în care a pufnit și și-a întors capul. „Mîncător de struguri“ era cea mai urâtă insultă pe care o putea adresa cineva într-un oraș de podgoreni. Așa erau numiți muncitorii din Marne Vallée, care nu știau nimic despre vița-de-vie, dar îi mâncau roadele.

– Aristocrato! a țipat unul dintre prietenii lui, de parcă era un cuvânt urât.

– Las-o în pace. E doar un copil.

Xavier a scuturat din cap spre Nicole.

– Cară-te de aici, *laide*!

Xavier fusese dintotdeauna cumsecade și probabil că asta intenționase și acum. Dar „urăto“ – „laide“ – a durut-o. O tachina fără încetare că era atât de scundă, până o scotea din sărite; îi spunea că ochii ei gri semănau mai mult cu niște ochi de lup decât cu ai unei fete și că părul ei blond-roșcat arăta de parcă ar rugini.

– Nu ești proprietarul pieței ăsteia, a izbucnit ea.

– Ba acum suntem. *Va te faire foutre, aristocrate*, a zbierat tovarășul. Du-te dracului, aristocrato.

– Sunt exact ca tine, a protestat ea, ridicând pumnii, cu ochii ei deschiși la culoare scăpărând de furie.

O fi fost ea mititică, dar era rapidă și puternică, și egala oricărui băiat pe care-l apucau urletele. La naiba cu faptul că mama îi aranjase părul în cârlionți stupizi de fetiță, pentru școală, chiar azi, și nu în altă zi.

Xavier a împins-o.

– Ești proastă? Te poate strivi ca pe o afurisită de furnică.

– Te bați cu fetițe mici, tinere?

Era contele d'Eroges care-și proiecta umbra deasupra lor, venind dinspre castel. Haina lui de mătase roșie strălucea în lumina soarelui, într-un contrast violent cu muncitorii zdrențăroși din piață, care s-au holbat amenințător la el.

Contele i-a sucit brațul lui Xavier la spate. Părea chinuit, dar Xavier nici n-a clipit, spre bucuria lui Nicole.

– Cere-i scuze domnișoarei Ponsardin, huligan mic și împutit.

Contele i-a ridicat brațul lui Xavier mai mult, până când acesta a devenit pământiu de durere. Nicole s-a speriat că i-l va smulge din umăr.

– Scuze, a spus el strâmbându-se.

– Iar tu, poartă-te ca o doamnă, nu ca un derbedeu de pe stradă. Derbedeii de pe stradă puteau bate o doamnă oricând.

– Lasă-l în pace. Mă ajută pe mine, a spus ea.

– Fii conștientă de poziția ta și impune-ți autoritatea naturală, tânără doamnă, sau gunoaiele astea își vor imagina că săracii sunt cei care merită totul și vor cere dreptate. Câți ani ai?

– Unsprezece.

A refuzat să adauge „domnule“.

– O să înveți. Dă-le un deget și îți vor lua toată mâna.

S-a îndepărtat călare, iar Nicole a făcut o grimasă în spatele lui, să îl impresioneze pe Xavier. Acesta însă se întorcea deja spre tarabă, să-și îndese un iepure în traistă. Măcelarul nu i-a cerut niciun ban,

iar Xavier a părut rușinat. Atunci, Nicole a înțeles: iepurii erau po-mană pentru săraci. Și-a dorit să nu-i fi spus prietenului ei că e un mâncător de struguri.

În jurul pieței, mușcatele roșii din jardiniere erau neglijate și ofilite, casele se degradau, iar vopseaua se cojea. Grânele se stricaseră și anul ăsta pe câmpii. Nicole nu-și putea aminti un an în care să fi fost sărbătoare de ziua recoltei, sau luna imensă, albă ca frișca, luminând o seară magică de dans, cum auzise că se întâmpla în vremurile de altădată. În fiecare săptămână, orașul se ruga pentru o recoltă bună, dar Dumnezeu nu îi asculta. De aceea se răsculasera în Paris, după cum îi spusese tatăl ei. Aristocrații se îndopau, în timp ce muncitorii mureau de foame. Regina Maria Antoaneta era atât de proastă, încât le recomandase cozonac săracilor, în loc de pâine.

Dar Papa nu-i povestise detaliul cu adevărat înfiorător. Xavier îi vorbise despre *chestia aia* cu detalii explicite. Muncitorii de la Paris urmau să se răscoale și să îi adune pe toți aristocrații, să îi ducă în Piața Revoluției și să le reteze capetele cu o mașinărie nouă și sinistră pe care o inventaseră, numită ghilotină. Aceasta putea ucide cu ușurință zece aristocrați pe oră, îi spusese Xavier; era o lamă imensă, care luneca în jos pe un cadru și făcea munca murdară, iar aristocrații stăteau aliniați unul după altul, asistând la moartea prietenilor și a familiei lor, înainte să primească ei înșiși lovitura finală. Nicole se cutremurase, dorindu-și ca el să nu-i fi spus asta, și sperând să nu fie adevărat.

Se uită în jos, la rochia ei, care avea aproape aceeași nuanță de roșu ca a hainei contelui. Era colorată cu tipul acela de vopsea scumpă, pe care oamenii din piață nu și-ar fi putut-o permite niciodată. Oare ea ar putea fi considerată o aristocrată? Dar regele și regina nu mai erau la putere, și ăsta era un fapt. Lumea era diferită, iar ea se simțea înspăimântată, chiar și aici, în piața ei.

Și-a dorit să se fi dus la școală, până la urmă, dar, în acel moment, clopotul catedralei a început să răsună. Ar fi ajuns prea târziu, iar călugărițele i-ar fi spus oricum lui Papa, deci era mai bine să profite cât putea de mult înainte de beleaua care avea să urmeze.

La a noua bătaie a clopotului, mulțimi de oameni au năvălit în piață, așezându-se la coadă la taraba cu iepuri. Cei mai mulți dintre ei erau oameni de la țară, prea săraci să fie vizitatori frecvenți în această zonă a orașului. Măcelarul le împărțea câte un iepure fiecăruia. Unii aveau traiste, alții îi înfășurau în șorțuri, iar unii nu aveau suficient material textil disponibil și apucau animalele de urechi. S-a uitat la ei câțva timp, apoi a rupt-o la fugă spre patiserie.

– Nicole! Nu ești la școală azi? a întrebat-o Daniel, patiserul.

– Moneda a căzut pe pajură, a mințit ea.

– Iar? Vai, vai! Călugărițele îți vor rupe pielea de pe degete cu bățul. Pot să văd?

Ea i-a întins mâna și i-a arătat creștăturile rămase în urma ultimei zile de târg în care trăsese chiulul.

El i-a dat o *călugăriță*, o gogoasă mare din aluat franțuzesc, având una mai mică în vârf, umplute cu cremă și ornate cu ciocolată, asemănătoare cu o măicuță.

– Uite, poți să te prefaci că le smulgi capul cu dinții.

Ea a mușcat din răspuțuri.

Soția lui Daniel, Natașa, i-a întins un glob de zăpadă pe care să-l scuture, un univers scânteietor de gheață și săli de bal suflate cu aur. Natașa era mlădioasă și brunetă, cu tenul palid și ochi căprui, de om care văzuse multe. Purta fuste tiroleze, tivite cu modele și simboluri cusute, ca o romă, iar partea cea mai frumoasă era că provenea din Rusia, o lume atât de îndepărtată de micul oraș Reims. Nicole îi adora poveștile despre acele pustietăți înghețate și domurile de aur.

– Delicioasă.

Nicole zâmbea cu gura plină, când un obiect a spintecat brusc vitrina patiseriei, care se sparse în bucăți.

– Ah, a țipat Natașa, desenând opturi în aer, în timp ce pateurile erau găurite de cioburi.

Daniel a ridicat pietroiul căzut pe podeaua patiseriei și a năvălit pe ușă afară, clătinând-o în aer.

– Cine dracu' a aruncat chestia asta?

Era pălăria de piatră de pe statuia regelui.

Afară, bătrâna văduvă se lăsase pe palme și genunchi și îndesa înapoi în coș cepele împrăștiate, iar vânzătoarea de gemuri țipa, cerând răzbunare pentru borcanele ei sparte.

Trei bărbați încălecaseră statuia norocoasă a lui Nicole, cea a regelui pe cal, și o spărgeau cu ciocanele. Sfârâmaseră mai întâi părțile ușoare: urechile calului, piciorul regelui, lama sabiei lui, încurajați de o gașcă de bărbați, care foloseau bucățile căzute pe post de proiectile.

– Nu și calul! a răcnit Nicole.

– Ssst. Vino înapoi în casă, o să te nimerească o piatră! a zorit-o Natașa, împingând-o după teighea și înfășurând-o în fustele ei.

În mijlocul haosului, coada de la taraba cu iepuri își continua treaba. Lucrători ai câmpului plini de noroi, văduve cu baticuri negre, copii desculți și pirpirii cu fețe maturizate, pline de ciupituri. Acum, piața era atât de aglomerată, încât îi pierduse din raza ei vizuală pe Xavier și pe prietenii lui.

Un foc de armă a ricoșat în jurul pieței. Coada a încremenit, un copil a țipat, iar măcelarul a scăpat din mâini iepurele pe care îl ținea. Cei trei bărbați au alunecat de pe statuie și s-au strecurat pe după flancurile ei zdrobite.

– Nu se mișcă nimeni!

Contele de Erogès se întorsese în haina lui de mătase strălucitoare, iar de această dată se afla la conducerea unui batalion din armata lui privată, care se răspândise prin piață și blocase toate ieșirile. Un grup de soldați i-au doborât la pământ pe cei trei spărgători ai statuii și le-au pus cătușe. Un răget de protest a izbucnit din mulțime.

Peruca pudrată și fața albă a contelui îl făceau să arate ca o fantomă amenințătoare, iar expresia lui rece, fixă, era mai înfricoșătoare decât furia mulțimii. Vocea lui tună deasupra lor, deși nu țipa.

– Barbarii ăștia au comis o crimă și vor putrezi în închisoare pentru tot restul zilelor lor, le spuse el calm spectatorilor care stătuseră nevinovați la coadă, la taraba cu iepuri. Voi, restul, sunteți acuzați de braconaj și veți fi pedepsiți necruțător.

– Le e foame, poți să-i ierți, i-a strigat Daniel în replică.

– Ssst, *milaia*¹, l-a implorat Natașa pe soțul ei, strângând-o pe Nicole lângă ea.

– Cum te cheamă, gunoiule? a întrebat contele, îndreptând pistolul spre el.

– Daniel. De la patiserie.

A arătat cu degetul spre vitrina zdrobită. În spatele lui, un preot a deschis cu un scârțâit ușile mari ale catedralei și și-a ridicat mâna.

– Liniștiți-vă, pentru numele lui Hristos, a zberlat el.

Cineva a azvârlit urechea calului spre preot și a rupt-o la fugă, înainte ca un soldat să aibă timp să reacționeze.

Nicole a strâns din ochi și a așteptat prăbușirea fulgerului. Cu siguranță, capetele de balaur vor prinde viață și vor revărsa focurile iadului, și toți cei de acolo vor arde pentru eternitate, pentru că aruncaseră cu pietre în preot. Dar Dumnezeu n-a făcut nimic. Preotul a intrat împleticindu-se înapoi în catedrală și a trântit ușa bisericii. Ar fi trebuit să preia comanda. Lașul!

Contele și-a clătinat pistolul spre Daniel.

– Tu să le spui tovarășilor tăi să plece de aici. Iepurii ăia sunt mărfuri furate.

Daniel și-a încrucișat brațele.

– Acești oameni mor de foame. Iepurii sunt deja morți și se descompun. Nu îți sunt de niciun folos.

– Daniel, ai grijă, a țipat Nicole, în timp ce contele a armat pistolul și a tras.

Patiserul s-a prăbușit, cu mâna încleștată pe piept. Natașa a alergat spre el, cu părul negru curgând în valuri. I-a sfâșiat cămașa și a scos un țipăt, cu mâinile lunecoase de sânge.

Nu muri, nu muri, s-a rugat Nicole, ghemuindu-se în spatele teighelei.

Natașa l-a luat în brațe, și-a rupt fusta și a apăsat ghemotoacele de pânză pe rană, dar sângele i s-a scurs pe degete. Bătrâna văduvă din Aÿ și-a dezlegat baticul să facă un bandaj și a șchiopătat înțepinită înspre ei.

¹ Iubitul meu, dragul meu, în lb. rusă, în orig. (n.red.)

– Nu vă mișcați! a răcnit contele.

Ea s-a oprit, cu fața încordată. Toată lumea a încremenit pe loc. Natașa rămăsese singură, bocind ca o nebună în tăcerea bruscă.

Nicole s-a strecurat din spatele tarabei și a alergat spre ei.

– *Bordel de merde*¹, am spus să stați locului, a urlat contele spre ea.

Un glonț a șuiert pe lângă urechea fetei, iar mulțimea a mârâit din nou. Ea și-a aruncat brațele în jurul gâtului Natașei. Aerul era atât de gros și de fierbinte, încât fiecare respirație dura. Ochii lui Daniel erau deschiși, dar nu mai vedeau.

– E mort? a murmurat ea.

Natașa n-a răspuns.

– Țintiți! a ordonat contele.

Soldații și-au ridicat armele și le-au îndreptat spre mulțimea înfricoșată. Poate că Dumnezeu va interveni acum? Ușa catedralei a rămas închisă.

Natașa își legăna soțul în poală, îngrozită, o Pieta în mijlocul pieței. Nicole s-a ghemuit în spatele ei.

– Du-te acasă și nu te uita înapoi, mititico, a rostit Natașa pe un ton hotărât.

Nicole s-a ridicat, și-a îndreptat fusta și s-a îndreptat agale spre conte. El a ochit-o cu pistolul, ajustând luneta pe măsură ce ea se apropia.

– L-ai omorât, a scuipat ea.

– Oamenii ăștia sunt hoți, iar asta, fetițo, se numește dreptate.

– Nu voi uita niciodată, a spus ea încet. Și nici ei.

A rămas cu ochii ațintiți asupra lui și a continuat să meargă. Locul ei era aici, cu Natașa și soțul ei mort, cu muncitorii și fărâmele lor de carne furată. S-a ascuns în spatele pompei de pe rue de la Vache și s-a întors să privească. Urma să fie martorul lor.

– Acesta să fie un avertisment, a strigat contele. Întoarceți-vă la treaba voastră. Oricine va sfida autoritatea legii va muri ca prietenul vostru. Să mergem, bărbați!

¹ La naiba, în lb. franc., în orig. (n.red.)

Profanatorii statuii au fost îndesați într-o căruță și bătuți cu paturile armelor, în timp ce erau duși undeva, încătușați, incapabili să se apere. Soldații s-au risipit, iar contele i-a urmat în trăsură, cu roțile scârțâind pe pietriș.

Văduva din Aÿ a ajuns prima la Natașa. Și-a făcut o cruce pentru Daniel și a șoptit ceva la urechea femeii. Natașa a înclinat din cap și a permis ca doi bărbați să îl ducă pe Daniel înapoi în patiserie, ținându-și mâna lipită de obraz. Corpul lui părea greu, de parcă sufletul îl părăsise; era fără apărare, însângerat și jupuit, ca iepurii morți.

Bărbații își scoaseră căciulile, femeile înclinară capetele, iar mulțimea rămase încremenită într-o tăcere perplexă, respectuoasă, până când Daniel și cortegiul lui improvizat dispărură înăuntru. Apoi coada de la taraba de iepuri izbucni, azvârlind taraba cu carne împânzită de muște și urcându-se pe jardinierele cu mușcate ofilite.

Trăgând cu ochiul din spatele pompei care îi oferea o relativă siguranță, Nicole l-a remarcat pe Xavier, smulgând o torță din magazinul potcovarului și dând foc unei căpițe de fân. În căldura înăbușitoare, aceasta s-a aprins cu flăcări sălbatice. Mulțimea a zdrobit vitrinele prăvăliei de vinuri a lui Moët, a turnat pe flăcări coniac furat și apoi a aruncat sticlele; acestea pocneau și explodau în foc. O gloată nouă s-a urcat pe statuia regelui, mai organizată de această dată, cu un șef care striga instrucțiuni, până când aceasta s-a prăbușit la pământ, sfărâmată în bucăți.

– Bun-rămas, *mon grand*¹, a șoptit Nicole în sinea ei un adio calului spart, bucuroasă însă că regele a fost strivit. Și contele merita să fie strivit – *vive la revolution!*²

S-a ridicat să alerge spre casă, în mijlocul haosului.

– Te uiți cum suferă săracii și te distrezi, bogato?

Unul dintre prietenii lui Xavier i-a retezat drumul.

– Nu! Patiserul a fost prietenul meu!

¹ Prietene, în lb. franc., în orig. (n.red.)

² Trăiască revoluția!, în lb. franc., în orig. (n.red.)

– Dar contele a cruțat-o pe una de rangul lui, nu-i așa? Tu n-ai primit un glonț în burtă. Tu ești una dintre ei, o aristocrată mică, bogată și răsfățată, care ne-ar omorî pentru un iepure.

El i-a tras o palmă.

Ea l-a scuipat în ochi și a rupt-o la fugă; a tulit-o pe o străduță. Pașii lui o urmăreau îndeaproape. Ea a țâșnit în lateral, pe aleea Libergier, apoi a cotit-o brusc pe rue du Cloître, spre mănăstire. Un cal turbat s-a cabrat, înălțându-se asupra ei. Ea a deviat spre stânga, trecând pe lângă vitrinele sparte ale argintarului, a ocolit o mamă care își târa copilașii care plângeau și apoi – bang! Un corp a încolăcit-o. O haină unsuroasă și pantaloni soioși. L-a lovit cu forță.

– Au! *Putain*¹, ai ceva putere, pentru o stârpitură!

A târât-o prin cadrul unei uși. Ea s-a zbătut și a zgâriat ca o pisică. Ușa s-a închis, trântindu-se.

– Sunt eu, fir-ar să fie!

– Xavier!

Nicole s-a prăbușit pe podea, suspinând.

– Daniel a murit.

– Am văzut tot. Sper ca nenorocitul ăla de conte să ardă în iad. Vino după mine, până nu apuci să intri într-o belea și mai mare – tot orașul a înnebunit, chiar și tu. Ai fi putut să fii ucisă! a spus el cu mândrie. Știu un loc în care să te ascund.

Au rupt-o la fugă pe o alee lăturalnică și s-au strecurat printr-o gaură din gard, într-o curte plină de butoaie de vin. Xavier s-a urcat peste un morman de baloți de fân și a ridicat chepengul unei pivnițe.

– *Vas-y*.²

Xavier a făcut un semn spre treptele întunecate.

– Intră și stai acolo. O să-l găesc pe tatăl tău și o să-i spun unde ești.

Îi îndesă un felinar în mână.

¹ Afurisito, în lb. franc., în orig. (n.red.)

² Să mergem, în lb. franc., în orig. (n.red.)

– Nu aprinde chestia asta decât după ce ai tras ușa după tine. Și nu mai arăta ca o papă-lapte, mi s-a părut că mi-ai spus că nu ți-e frică de nimic. Hai, coboară înăuntru odată, o să ne întoarcem și o să te găsim când va fi mai sigur.

Xavier i-a făcut cu ochiul, dar și el părea speriat. Ea a ezitat.

– Ce va fi cu tine?

– Eu nu sunt o fetiță mică și bogată, sunt unul dintre ei, și ăsta e un avantaj pentru mine, măcar o dată. Hai, du-te, închide ușa asta nenorocită, să mă pot căra dracului de aici, a spus el.

Nicole s-a avântat în întuneric și a tras chepengul în urma ei. Avea mâinile umede de transpirație, iar stomacul i se încordase, în timp ce bâjbâia să aprindă felinarul. Flacăra a sărit în sus și a luminat scările abrupte ale pivniței, dar nu se vedea capătul de jos, și totul era întunecat și liniștit, ca un mormânt. Și-a ținut respirația. Xavier nu o dezamăgise niciodată până acum. S-a întâmplat odată să rămână agățată în măr, când a încercat să demonstreze că poate urca mai sus decât orice băiat, iar el a ajutat-o să coboare. A fost și incidentul cu fermierul, când a trebuit să se ascundă mai multe ore, pentru că a fost prinsă în timp ce îi conducea căruța cu cai prin livadă. Xavier se întorsese, așa cum promisese, să îi spună că pericolul trecuse.

A ridicat felinarul și mai sus, apoi l-a îndreptat spre treptele de piatră. La baza lor, era un coridor lung. Ea s-a oprit, atentă la eventuali pași. Nu a auzit nimic, doar o tăcere înăbușită. A continuat să coboare pe alt coridor, și a cotit-o din nou, mai adânc în labirint, simțindu-se mai în siguranță după fiecare colț. Era surprinzător de cald, iar pereții erau albi, precum creta. Îi atinse. Umezi, ca buretele. Pe pereți se înșirau lămpi, iar ea își rupse rochia, să facă un sul din pânză, cu care să aprindă două dintre ele.

Locul s-a umplut cu lumină și a văzut că se afla într-o pivniță cu vinuri. Era un loc frumos, cu sticle ordonate impecabil pe nenumărate rânduri de rafturi, apoi coridoare drepte și tavane înalte și arcuite. Lumina era condusă în subteran prin coșuri înalte, iar sticlele de vin sclipeau, verzi ca râul Vesle. Era ca o peșteră a zânelor, după teroarea străzilor; un loc al siguranței, ordinii și magiei.

Nicole s-a așezat pe un butoi și a închis ochii, brusc epuizată. Abia acum s-a gândit la oroarea și nedreptatea la care fusese martoră. Daniel murise, măcelărit ca un animal. Acum, ea aparținea oamenilor simpli din piață și le împărtășea furia, durerea și disperarea. Își scui pă în palmă, așa cum văzuse că făcea Xavier ca să pecetluiască un pariu și făcu un pact cu sine însăși, atunci și acolo, pentru Daniel. Va munci să își acumuleze propria avere, propria putere și le va folosi pentru a face bine. Pentru propria ei revoluție.

CAPITOLUL 2

Opt ani mai târziu, septembrie 1797

Data republicană: Fructidor, anul al V-lea

Strugurii rubinii

Totul se schimbase, și nimic nu se schimbase. Europa era în război, și toate conversațiile îl aveau ca obiect pe un general tânăr și strălucit, Napoleon Bonaparte, care își conducea batalioanele împotriva Italiei cu mare succes. Era greu să-ți imaginezi armate cotropitoare în peisajul rural din Reims și, exceptând lăudăroșenia lui Monsieur Moët, cum că făcuse școala cu marele general, și schimburile fierbinți, de la patiserie, de replici legate de veștile de departe, Nicole era complet detașată de toate acestea. Contele d'Eroges, care îl ucisese pe Daniel cu un glonț chiar lângă locul unde stătea ea acum, fusese omorât la rândul lui, măcelărit la ghilotină. Nicole și-a făcut cruce gândindu-se la asta. Xavier avusese dreptate în privința acelei sinistre invenții. Multe vieți pierdute sau întoarse cu susul în jos din acea zi, de acum opt ani, când începuse revoluția, iar ea își găsisese adăpost în pivnițe.

Acum, zilele și anii aveau nume noi, greu de înțeles. Statul republican repornise calendarul, luând ca reper începutul republicii, și redenumise totul, să nu mai apară referințe regaliste sau religioase.

Nu mai exista octombrie sau noiembrie; lunile fuseseră înlocuite cu nume în limba latină sau inventate, care reflectau vremea din perioada respectivă – brumaire, „ceață“ sau frimaire, „ger“. Toată lumea era într-o confuzie legată de asta, și în special muncitorii analfabeți, care învățau totul, întotdeauna, de la generațiile anterioare. Străvechea catedrală, cu garguiile și zidurile ei ornamentate, era acum Templul Popular al Rațiunii, dar, în taină, oamenii încă îl celebrau pe vechiul lor Dumnezeu creștin.

Nicole a traversat piața, trecând pe lângă băieții care se adunaseră în jurul noii statui, a Zeiței Rațiunii, să fumeze și să imite țipetele bufnițelor. Zeița Rațiunii era, de fapt, Sfânta Ioana d'Arc călare pe calul ei, dar nimeni nu îndrăznea să spună asta cu voce tare. Băieții și-au stins țigările pe copitele calului și au pornit agale spre căruțele care-i așteptau, pentru a se alătura întregului oraș la culesul strugurilor, și, cu asta, viața din Reims curgea și acum așa ca întotdeauna.

Nu și pentru ea, totuși. Până nu demult, toată lumea o acceptase, pur și simplu, ca pe o anomalie, un copil rebel căruia îi plăcea să fie afară și să facă totul la un milion de kilometri pe oră, fie că galopa pe un cal cu o viteză periculoasă, fie că se întrecea în replici cu băieții, în jocurile lor din piață. Și-ar fi dorit să li se alătore și acum, să meargă la vie cu căruța, dar era așteptată acasă. Viața la nouăsprezece ani era o paradă insuportabilă de potențiali soți, așteptări la supunere feminină din partea ei și părinți care își frângeau mâinile. Și mai grav, părul ei drept, lunecos, era aranjat în fiecare zi, împotriva voinței acestuia, în bucle care durau ore în șir, iar Maman îi impunea o garderobă de rochii strâmte, sufocante. Pentru cineva care era mereu în grabă, rochiile acestea erau ca niște blesteme.

Din fericire, Josette o compătimea și nu îi lega strâns corsetele. Iar azi, chiar și Maman a trebuit să accepte faptul că noua ei rochie în stil imperial, croită din mătase și bumbac ușoare și moi, îi puneă în evidență silueta minionă, și, prin urmare, putea să se miște, măcar atât. Asta a fost victoria de azi, și nimeni nu o putea împiedica să fure cărțile despre vinuri ale lui Papa și să le citească în nopțile când luna o ajuta să se autoeduce, dacă nimeni altcineva nu intenționa să

o facă. În fiecare zi, găsea o cale să încalce o regulă fără să observe nimeni – era singurul mod în care putea rămâne în toate mințile, până când va izbuti într-un fel sau altul să scape de constrângerile feminine care se impuseseră în jurul ei, pe măsură ce creștea.

Când a ajuns în intersecție și a dispărut din raza vizuală a oricui ar fi putut s-o pârască, și-a desfăcut boneta, în punctul în care panglica o incomoda sub bărbie, și-a scuturat părul, eliberându-l din agrafe, și s-a întors cu fața la soare, pentru ca să *respire*, pur și simplu.

Ceasul catedralei a răsunat, marcând ora fixă. Absența ei va fi resimțită, dacă nu se grăbea; dar înainte să dea colțul în drum spre casă, s-a oprit la intersecție să mângâie botul calului, talismanul ei, după ce statuia regelui Ludovic al XVI-lea fusese doborâtă. Un dop de șampanie era înfipt în vârful sabiei Ioanei d'Arc și o sticlă goală se sprijinea de brațul ei îndoit. Măcar asta nu se schimbese.

– O sfântă beată conducând un cal, vai-vai. Cine ar face una ca asta?

S-a întors. Iată-l pe Xavier, scund, îndesat și bronzat; de curea îi atârnau foarfeci de grădină, pentru culesul viei. S-a folosit de ele să își dea părul des și negru de pe frunte și și-a stins țigara, să îi urmeze pe ceilalți.

Nicole și-a smucit bărbia spre statuie.

– Ce e asta?

– Artă.

– Vrei să spui că Etienne te-a dat afară din cârciumă devreme și te folosești de ocazie să îți batjocorești șeful?

– Că tot vorbim de el, iată-l. Vine spre tine la fel de repede, cum cade rahatul de pe greblă.

Un bărbat impunător se îndrepta spre ei, cu părul lui cărunț coafat într-un onduleu care pornea dintr-o cărare laterală severă; pașii lui mari lunecau cu relaxarea celor bogați. Xavier a dispărut pe loc, dar era prea târziu să evadeze și ea.

Monsieur Moët s-a înclinat.

– Părinții tăi mi-au spus că acest cal e printre preferații tăi.

– Îmi aduce noroc, a răspuns Nicole.

– Vei avea nevoie de el, dacă te tot amesteci cu țărănușii ăștia, și știi că nu ar trebui să umbli pe afară fără un însoțitor. E bine că sunt eu aici, *n'est-ce pas*¹? Micul nostru secret.

– Nu-i nevoie să am secrete cu dumneavoastră, Monsieur Moët. Părinții mei sunt încântați să-mi dea voie să mă plimb până la piață de una singură, a mințit Nicole.

I-a adresat un zâmbet încordat, neprietenos și s-a întors să plece, dar el nu era dispus să se îndepărteze.

– Ochii tăi sunt mai buni decât ai mei, Mademoiselle Ponsardin. E cumva unul dintre dopurile mele? a întrebat Monsier Moët, străduindu-se să vadă până în vârful sabiei.

– Mi-e teamă că, într-adevăr, scrie pe el „Moët“, i-a răspuns Nicole, abia izbutind să descifreze litera majusculă „M“ din unghiul în care se afla.

– Voi avea grijă să-și primească pedeapsa. Te-am văzut cumva vorbind cu Xavier Jumel? Oamenii ca el nu sunt de seama noastră și nu ar trebui încurajați, Mademoiselle. Sunt sigur că ai intenții bune, dar nu e după *rânduială*. Ei pot interpreta greșit și, atunci, ce se va întâmpla cu noi? Vino, a ordonat el. Întâmplător, știu, în pofida insinuării tale, că părinții tăi ar prefera să *nu* rătăcești pe afară de una singură. Ei au fost cei care m-au trimis să te aduc acasă.

Și-a tras mâneca cămășii, scoțând-o din haină, și-a întors butonii ornamentați de pe manșetă și i-a oferit brațul.

Ea l-a refuzat politicos. Era a treia lui vizită în săptămâna aceasta și o după-amiază de povești interminabile despre stimatul lui prieten și asociat Napoleon se întindea în fața ei, ca o călătorie prăfuită pe un drum monoton.

Deși de obicei era un om grăbit, pășea dureros de lent în drum spre casă, indicându-i terenurile și afacerile pe care le deținea până acolo, ca și cum ar fi trebuit s-o intereseze. Ea a rupt un smoc de lavandă de pe un gard. Albinele s-au împrăștiat leneșe.

Monsieur Moët, bătos, a smuls un trandafir și i l-a oferit. Majoritatea petalelor s-au desprins în momentul culesului. Ea l-a

¹ Nu-i așa?, în lb. franceză, în orig. (n.red.)

adăugat ezitantă la buchetul ei de lavandă, sperând că nu îl va observa nimeni.

– Nu ar trebui să fraternizezi cu servitorii. Ce or să creadă oamenii? Mai ales acum, că ești la vârsta măritişului...

O capcană pe care nu izbutea să o definească s-a închis în jurul ei.

– Îți dorești să te măriți, nu-i așa? a insistat el.

– Aș prefera să fraternizez, dacă e să fiu foarte sinceră, Monsieur Moët.

– O să te răzgândești.

A fixat-o cu ochii lui asimetrici, examinând-o cu unul dintre ei și lansând un avertisment cu celălalt.

– Nu poți rămâne singură pentru totdeauna și mi-ar dispăcea să te văd într-un aranjament nedemn de tine sau, mai rău, să-ți distrugi reputația pentru că vorbești cu băieți de pe stradă. Te-aș proteja, aș cumpăra toate rochiile pe care le dorești, atât timp cât sunt feminine, așa cum se cuvine. Tatăl tău ți-a permis să te sălbăticești; cu toate astea, chiar și el e de acord că a sosit timpul să te integrezi în societate. Aș putea să te educ, să te ajut să îți îmblânzești o parte din apucăturile rebele, oricât ar fi ele de fermecătoare. Trebuie să spun, ai câteva avantaje. Ochii tăi sunt mari, bizar de deschiși la culoare și foarte plini de viață. Și modul în care soarele se reflectă în nuanța aia roșiatică din părul tău îl face să strălucească asemenea unui... ca o...

Era evident că se chinuia; din acest motiv, ea și-a pus pălăria înapoi în cap și și-a îndesat părul sub ea să-l scutească de efort, oripilată de complimentele lui stângace. Cum putea să fie amabilă, dar descurajatoare?

– Sunt hotărâtă să-mi *păstrez* apucăturile rebele, Monsieur Moët. Îmi place această rochie, e ușoară, fină și pot alerga în ea. Și, trebuie să vă mărturisesc, sunt imposibil de educat – călugărițele de la mănăstire au încercat din răspuseri, dar fără succes, din păcate.

După privirea lui arogantă, ar fi trebuit, în mod sigur, să fie recunoscătoare pentru propunerea lui mascată. Probabil că Maman și Papa îi acordaseră permisiunea, fără să o consulte și pe ea.

– Desigur, ai nevoie de timp de gândire, așa cum dictează tradiția, a afirmat Monsieur Moët, încrezător.

Au pornit spre casă, într-o tăcere stânjenitoare. Slavă Domnului că Xavier nu fusese martor la umiliința pe care o trăise; n-ar fi putut supraviețui.

– Nu mă mărit cu el. Ți vrea doar podgoriile.

Mama ei a pufnit.

– Semenii prea mult cu tatăl tău. Ești prea *masculină*, cu toate discursurile tale despre independență. Ești atât de brutală în evaluarea unei propuneri la care majoritatea fetelor tinere s-ar azvârli pe loc.

– E cu douăzeci de ani mai bătrân decât mine. Vrea să mă încuie în casa aia mare a lui și să mă țină acolo, să dau porunci servitorilor lui și să mă îmbrac frumos, să-i distrez pe tovarășii lui militari și să încerc să-l impresionez pe *Napoleon*.

– Prea multe *părerii*! Oamenii sunt omorâți pentru ele atunci când le strigă pe stradă, asasinând, lepădându-se de biserică. Sfatul meu pentru tine, Barbe-Nicole, și știu că n-o să mă ascuți, este să-ți ții păreriile pentru tine.

Nicole și-a dat ochii peste cap. Nimeni, cu excepția mamei sale, nu i se adresa pe numele complet, Barbe-Nicole; iar ea o făcea doar când era extrem de furioasă. Sora ei mai mare, Clémentine, a chicotit.

– Eu cred că e frumos, chiar dacă are părul cărunt, a spus Clémentine cu timiditate.

Ochii lui Maman s-au luminat la aprobarea irezistibilă a fiicei sale mai mari.

– Exact acesta este genul de opinie adecvat pentru o fată. Nicolas, vrei să-i bagi mințile în cap fiicei tale?

Tatăl ei a înțeles aluzia (Nicole era sigură că totul fusese stabilit dinainte) și și-a dres vocea.

– Babouchette, nu poți sta pe aici pentru totdeauna și să tânjești după libertate. Ai nouăsprezece ani. O femeie trebuie să se mărite tocmai pentru ca să-și câștige libertatea. Banii lui îți vor asigura tot ce îți dorește inima.

– Și o cușcă poleită în care să mă bucur de toate acestea? Nu îmi pot azvârli viața așa, pur și simplu, pe mâinile unui om care vrea o *poupée*, o păpușă, pentru salonul lui de recepții, a protestat Nicole.

Tatăl ei își ascunse un zâmbet.

– Nicolas! O încurajezi!

Nicolas Ponsardin era un urs imens, morocănos, un conducător de breaslă, realizat prin propriile forțe, care acumulasă averea pentru familia lui din filaturi de lână și podgorii. A luat mâinile fiicei sale în ale lui.

– Îi datorezi să îi iei oferta în considerare, serios și cu rațiune, așa cum poți numai tu. Ai duce o viață confortabilă cu el. E un om bun și o partidă bună. Poate că nu mă crezi, dar ține foarte mult la tine. De fapt, ai putea chiar s-o numești dragoste. Fii practică. Dar, până la urmă, e alegerea ta...

– Se va pune de-a curmezișul, ca de obicei. Găsește plăcere în asta, a protestat Maman.

– E o cugetătoare, atâta tot. Are nevoie să evalueze opțiunile cu propria ei minte. Dă-i voie s-o facă, a spus Papa.

Nicole a profitat de ocazie să evadeze. Ce încurcătură. Dacă asta era singura propunere serioasă de căsătorie pe care o primea vreodată? În cărțile pe care le citise, frumoasa îi cedează bestiei sau sărută broscoiul și este recompensată. Ce ineptie!

Casa familiei Ponsardin era una dintre cele mai mărețe din oraș, având camere unde nu intra nimeni niciodată și lumini care se revărsau printr-un perete format din uși de sticlă care dădeau spre grădinile vaste. Și totuși, aici, Nicole se simțea captivă. A traversat holul lustruit, decorat în carouri, până când a ajuns la ușa masivă de la intrare. Josette a deschis-o pentru ea, făcându-i cu ochiul conspirativ.

Afară, afară, afară spre aerul dimineții, prin rue de la Vache și înapoi în piață. Își respecta tatăl, dar situația nu era în regulă. Era oare posibil să te măriți și totuși să-ți urmezi visurile, să-ți câștigi proprii bani? Nu văzuse niciodată așa ceva. Soții erau proprietarii soțiilor lor, iar soțiile erau nevoite să se milogească sau să uneltească pentru a obține ceea ce-și doreau. O vizită la Antoine și Claudine,

prieteni vechi și credincioși ai familiei – croitoreasa mamei sale și pivnicerul tatălui său –, o va ajuta să-și limpezească gândurile. O ajuta întotdeauna.

S-a oprit la *boulangerie*. Acum, Natașa ținea afacerea de una singură. Din acea zi oribilă, cu opt ani în urmă, îmbătrânise mai mult decât ar fi meritat. Avea buzele subțiate, pielea ei închisă la culoare devenise pământie în obraji, șuvițe cărunte presărau părul ei negru și blândețea ei se metamorfozase într-o fermitate ostentivă.

Cu toate acestea, Nicole o privea pe Natașa cu invidie, ca pe o stăpână a tuturor celor pe care le ținea sub observație – teigheaua lustruită etala tăvile ei ordonate, prezentând tarte cu fructe sculptoare, *călugărițe* lucioase, macarons în culori pastelate, un zid apetisant de *ficelles*, baghete și *pains de campagne* stivuite în coșuri, aliniat cu precizie, ca niște soldați, gata de vânzare. Ea făcea ceva. Ceva cu scop și cu satisfacție.

– *Bonjour*.

– Nicole!

Fața obosită a Natașei s-a încrețit într-un zâmbet.

– Azi ai focul ăla în privire. Ți planifici propria revoluție?

– Merg doar să-i vizitez pe Claudine și Antoine.

– Ah, *bon*.

Natașa a ales de îndată trei *călugărițe* dolofane. Le cunoștea preferințele.

– Fac asta pentru el, a spus Natașa.

Nicole știa la cine se referă, fără să fie nevoită să întrebe.

– Primul lucru pe care l-am învățat de la soțul meu când am venit din Sankt-Petersburg.

A presărat un pic de sare pe podea, a murmurat o rugăciune rusească și a ridicat privirea în sus, spre ceruri.

Nicole a înclinat din cap cu înțelegere. Nu era nevoie de cuvinte, dar Natașa a remarcat ceea ce ea spera că era o expresie care să reflecte sprijinul și empatia.

– Găsesc plăcere în lucruri mici. Nu-ți face griji pentru mine.

Natașa nu era singura în această situație. Revoluția transformase în văduve mult prea multe femei din orașul ăsta, deopotrivă bogate

și sărace. Chiar și acum, Napoleon se războia cu Austria și avea un apetit insașiabil pentru a expedia sufletele bărbaților tineri de pe câmpul de bătălie spre rai – sau iad. Fără un soț, erai un cetățean de mîna a doua, chiar dacă erai suficient de norocoasă să nu ajungi pe străzi. Nu și Natașa, însă. Avea patiseria ei, și nu trecea nicio zi în care Nicole să nu se oprească pe aici, pentru o prăjitură sau pentru a petrece niște timp cu ea.

A apucat mânerul de ață al ambalajului impecabil din hârtie cerată; o bucățică infimă de perfecțiune, repetată de o sută de ori pe zi.

– *Merci, Natașa, bonne journée!*¹

A avut o ezitare.

– *Qu'est-ce qui va pas, ma petite?*²

Într-adevăr, ceva mergea foarte prost. Și-ar fi dorit să-i poată cere sfatul Natașei în privința lui Monsieur Moët, dar dacă urma să-l refuze, n-ar fi fost corect ca alții să știe, chiar dacă el era într-atât de arogant, încât să creadă că o poate modela să devină soția lui perfectă imaginară.

– *Non, tout va bien. A demain!*³

– Să-mi spui când vei fi pregătită! a strigat Natașa după ea.

Uneori, lui Nicole i se părea că Natașa era, într-adevăr, capabilă să citească gândurile oamenilor.

A luat-o pe rue de l'Etape, apoi de-a lungul rue de Cordeliers, a cotit-o la stînga în dreptul robinetului ruginit care picurase dintotdeauna, de când își aducea ea aminte, de-a lungul aleii și, prin gard, spre curtea de butoaie în care o ascunsese Xavier în ziua revoluției. Intrarea spre cealaltă lume, a vinurilor și pivnițelor, a *industriei*. Simțea același entuziasm când vizita filaturile de lână ale tatălui ei. Pocnetele războaielor de țesut, funcționarii cu teancurile lor de pergament, femeile ale căror degete mînuiau mașinile cu atîta îndemînare. Pânza fină care ieșea la celălalt capăt și dădea o formă zilei, o finalitate utilă.

¹ Mulțumesc, Natașa, o zi bună!, în lb. franc., în orig. (n.red.)

² Ce este în neregulă cu tine, micuța mea?, în lb. franc., în orig. (n.red.)

³ Nimic, totul e bine. Pe mâine, în lb. franc., în orig. (n.red.)

A bătut la ușa casei care străjuia curtea.

– *Claudine, Antoine, c'est moi!*¹

– *Ah, la petite sauvage. Monte², hai sus!*

A urcat scările, câte două o dată, tropăind din ghetete pe treptele vechi. Aici, nu era nevoită să facă pe doamna.

– Cer adăpost împotriva căsătoriei și a morții lente, a strigat ea, apoi s-a oprit brusc.

Antoine și Claudine se aflau în locurile lor obișnuite, lângă foc, dar mai era o a treia persoană, așezată pe scaunul *ei*. Un bărbat cu o vioară în poală, care, în mod foarte evident, se simțea ca acasă. A făcut un semn cu mâna spre ea, în semn de plecăciune, salutând-o.

– Se acordă, dar e o pierdere teribilă, a spus el, înclinându-se în spate și încrucișându-și picioarele lungi. Nu arăta ca un locuitor din Reims, nici ca genul de boiernaș de la țară plecat la vânatoare, nici ca un fermier. Părul lui închis la culoare era lung până la umeri, iar fața lui cu trăsături ferme era neobișnuit de expresivă atunci când zâmbea. Vesta cu broderii îi dădea un aer boem, de parcă ar fi fost un poet maghiar.

– *Approches-toi au feu, il fait froid aujourd'hui*. Așază-te lângă foc, i-a făcut semn Antoine lui Nicole. Și ssst, căsătoria nu e *atât* de rea, nici măcar pentru un băiețoi încăpățânat.

Nu mai avea unde să se așeze, iar bărbatul nu se ridica.

Claudine s-a apropiat în grabă și i-a luat *călugărițele*.

– Mulțumesc, o să fac cafea și o să aduc farfurii.

Claudine i-a făcut cu ochiul lui Antoine, iar acesta a dispărut alături de ea în bucătărie, s-o ajute, lăsându-i pe ei doi singuri, fără prezentări.

– Sunt numai trei... Îmi cer scuze, a spus Nicole, aruncându-i o privire bărbatului.

– François Clicquot. *Enchanté*.

A sărit în picioare și a sărutat-o pe ambii obraji, ținându-și vi-oara.

¹ Sunt eu, în lb. franc., în orig. (n.red.)

² Ah, mica sălbatică. Urcă!, în lb., franc., în orig. (n.red.)

– Te-ai gândit vreodată că o prăjitură cu un nume atât de cast poate fi atât de diabolică și de delicioasă?

– O măicuță trebuie să lupte împotriva păcatului, altfel care mai e rostul? Deși toate *călugărițele* pe care le-am cunoscut și-au făcut o religie din a-mi zdrobi palmele cu o riglă.

El a zâmbit.

– O școlăriță refractară?

Ochii lui închiși la culoare, verzi-albăstrui, contrastau surprinzător cu pielea lui palidă și cu sprâncenele negre.

– Chiuleam întotdeauna.

– Preferi o libertate plină de pericole unei păci în sclavie?

Citându-l pe autorul ei preferat, el făcuse un rezumat al tuturor sentimentelor ei legate de aproape orice, inclusiv de Monsieur Moët. Ea a roșit.

El a cotrobăit prin cutia viorii și a scos un exemplar deteriorat al *Contractului social*, de Rousseau.

– Nu o las niciodată din mână.

– Vino și așază-te, *sauvage*, a spus Antoine, aducând tava cu cafea.

Colțurile buzelor bărbatului au tresărit într-un zâmbet, iar ea i-a bombănit în sinea ei pentru că-i folosiseră porecla în fața lui. Și-l amintea acum pe François Clicquot. Tatăl ei era în relații amicale cu familia lui. De fapt, locuiau prin apropiere, dar el fusese plecat la o școală cu internat.

Claudine a servit *călugărițele*. François a luat una dintre ele, a rupt-o în două și i-a oferit o parte lui Nicole. Ea l-a refuzat.

Claudine și Antoine nu simțeau niciodată nevoia să umple liniștea; prin urmare, nimeni n-a scos o vorbă. Spre deosebire de casa ei, acesta era un loc simplu, cu podea de scânduri frecată să lucească de curățenie, scaune de lemn uzate și un covor din cârpe, lângă șemineul pe care Nicole o ajutase pe Claudine să-l facă, pe când era copil. Fără servitori, fără agitație. Atmosfera aceasta lejeră și simplă era motivul pentru care venea aici, iar François a părut să intuiască acest lucru, prin urmare, a păstrat și el tăcerea. Ea a fixat focul cu

privirea și l-a simțit că se uită la ea. Cafeaua era caldă, cu aromă de nuci, dar curiozitatea lui o neliniștea. A golit ceașca.

– Ar trebui să mă întorc acasă, a spus Nicole.

– Ești sigură?

Antoine a studiat-o cu o expresie indescifrabilă.

– Mergem la Verzenay cu François, să asistăm la culesul strugurilor. Vrei să vii cu noi? Picnicul nostru se poate extinde cu ușurință la patru persoane. Te rog să vii, să vezi ce se întâmplă înainte ca strugurii să ajungă în pivnițe. O să-ți ia gândurile de la pieirea ta prin căsătorie, a zâmbit el.

– Îți ofer ție porția mea de la picnic. Hai, vino, e o zi minunată, a spus François.

– Părinții mei își vor face griji, a răspuns ea.

Ar fi fost a doua oară când evada de acasă de una singură azi, iar ei i-ar fi resimțit absența și s-ar fi neliniștit. Însă atunci când îi privise din piață, cu doar câteva ore în urmă, pe Xavier și pe ceilalți plecând spre podgorii, tânjise să li se alăture. Acum, primise propunerea de a face exact acest lucru. Antoine era unul dintre cei mai apreciați pivniceri din Reims și știa tot ce era de știut despre producerea vinurilor. Ar fi putut chiar să participe cu adevărat la recoltă, nu doar să citească despre ea. Papa nu-i permisesese niciodată să-l însoțească la podgorii. Era o lume a bărbaților, dacă nu erai printre cei care munceau, și nu era un loc potrivit pentru doamne, îi spusese el. Nicole ura acest cuvânt, „doamnă“. Însemna doar faptul că erai închisă undeva, într-o cușcă poleită, cu ziduri invizibile, pe care nu le puteai depăși sau pune sub semnul întrebării.

– Pot să trimit un băiat să-i anunțe, a intervenit François. Îți sunt dator acum, că ți-am mâncat prăjitura de călugăriță păcătoasă.

– Réseau Matu a autorizat începerea culesului chiar în dimineața asta. Toată lumea va fi pe câmp, a încurajat-o Claudine.

– Nu va fi plimbarea obișnuită cu trăsura, să te uiți de la distanță, cum ești obișnuită. Vei intra printre vii, te vei alătura culegătorilor și vei simți dulceața pe degete. Parfumul e amețitor, a adăugat François.

– Dar culegătorilor nu le plac stăpânii, când se bagă peste ei, nu-i așa? I-am auzit batjocorindu-i pe „fermierii domni“ și bombănind despre faptul că aceștia o făceau doar de plăcere.

François a început să râdă, învăluind-o într-o căldură relaxată, luminoasă.

– Ai un spirit de observație remarcabil pentru o chiulangioaică neascultătoare! Mergem la podgoriile tatălui meu, iar eu muncesc din greu, așa cum am făcut-o de când îmi aduc aminte. Pentru mine nu e o plăcere, e viața mea. Când am fost trimis la internat, mi-a fost dor chiar și de viile golașe și negre din timpul iernii. Și vara în sala de clasă era un chin, când știam că viile înfloresc, apoi urmează explozia mugurilor, apoi munca până în adâncul nopții, sub luna strălucitoare de iunie. Dacă îți place să muncești pe rupte, vei fi captivată, îți promit.

Să se întoarcă acasă la broderii și ciondăneli despre căsătorie, sau să se legene cu trăsura pe drumurile arse de soare care duceau la vie, să fie printre muncitori cu acest bărbat fascinant? Nu avea cum să reziste.

Când au ajuns la Verzenay, ceasul bătea ora douăsprezece în bătrâna catedrală. Podgoriile se întindeau la nesfârșit în toate direcțiile, umbre albastre se adânceau sub boltele de viță, în lumina soarelui strălucitor. Familii și muncitori ai fermelor bârfeau de-a lungul șirurilor de viță-de-vie, măgarii echipați cu botnițe tropăiau, pregătiți să transporte căruțele din lemn, pline de struguri, până la teasc. Copiii retezau ciorchinii de struguri, alături de mamele lor. Bunicile selectau strugurii stricați, și toată lumea muncea din greu, să termine culesul înainte de arșița după-amiezii. Acestea erau familiile revoluției, și se hrăneau mai bine decât înainte, în timpul vechii orânduiri, dar era totuși o muncă epuizantă: bărbații se cocoșau sub povara coșurilor grele, iar femeile își trăgeau basmalele peste față, să se protejeze de soare.

François i-a oferit o mână, ajutând-o să coboare din trăsură, apoi a învățit-o până a ajuns pe pământ, într-un carusel al cerului și al viilor.

– Cenușii și albaștri, a spus el. Așa cum e marea la Calais. Culoarea norilor.

Ea a clipit, nedumerită.

– Ochii tăi, a completat el.

– Ne vedem aici peste o oră, a intervenit Antoine, sărind din căruță și luând-o de braț pe Claudine. Trebuie să vedem ce mai e pe la teascuri.

Dispăruseră înainte ca ea să apuce să le răspundă.

– Vino cu mine, am ceva demn de văzut în podgoria de sus, de pe Montagne, i-a spus François lui Nicole. E o plimbare destul de lungă, însă.

Ea și-a ridicat fusta și a râcâit prin noroi cu ghetetele ei rezistente.

– Armata lui Napoleon ar putea face un marș până în Austria cu astea.

– Îmi amintesc de tine, pe când erai copil, îi puteai întrece la fugă pe cei mai mulți dintre băieți. Vino atunci.

Au urcat un deal înspre pădure, ridicând nori de cretă în timp ce pășeau; fluturi prăfuiți pluteau peste maci și albăstrele și ciocârliile cântau.

Când au ajuns la un șir îndepărtat de viță-de-vie, François i-a indicat un punct.

– Uite, acolo, vezi trandafirul galben? Exact acolo.

Din dreptul trandafirului, François a numărat trei butuci de viță, și s-a uitat spre frunziș. Ridicând frunzele verzi-închis, i-a dezvăluit un ciorchine de struguri rubinii. Nu erau mov, sau albi, sau de orice altă nuanță intermediară; erau struguri copti în culoarea bobițelor de laur. Nu văzuse niciodată ceva asemănător.

– M-am gândit că o să fii impresionată, a zâmbit el.

– Nu mă prea cunoști.

– Dar îmi amintesc de tine.

A cules două boabe de strugure.

– Nu face asta! Sunt singurii de acest gen.

– Or să se ofilească și or să moară, fără să-i fi gustat nimeni vreodată. Nu e mai trist așa?

A băgat un bob în gură.

– Semințe de anason, migdală...

Îl savura.

– Și apoi trifoi. Gustă-l.

I-a întins al doilea bob de strugure. Nicole a ezitat. Era de un roșu sângeri.

– Hai, fă-o. Vom fi singurii doi oameni care i-au gustat vreodată. Sunt delicioși.

L-a luat și l-a băgat în gură.

– Acru! a bolborosit ea, scuipându-l.

– Ai fi putut să te prefaci! a izbucnit el în râs.

– Nu pot să mă prefac, trebuie să spun ce cred.

– Ai trecut primul test al degustării de vinuri, a spus François. Fii sincer, nu-i cânta în strună producătorului, acționează în favoarea cumpărătorului și nu vei greși niciodată prea tare. Vino, o să-ți găsesc unii dulci.

S-au întors la podgoriile aglomerate, iar François i-a înmănat un coș plat pentru recoltat.

– Culege-i pe cei mai buni prima oară, de-a lungul întregului șir. Asta e o podgorie de cea mai înaltă calitate, prin urmare, ai grijă. Frumusețile astea au muncit toată vara, devenind din ce în ce mai dulci pe tăcute.

– Ca sora mea perfectă. Eu, personal, prefer să fiu culegătorul, și nu fructul cules. Ce se va întâmpla după asta?

Vedea fructele coapte atârând grele pe vița-de-vie, le simțea lipicioase în mâini, le inspira parfumul pătrunzător. De fapt, să fii acolo nu se compara câtuși de puțin cu manualele plictisitoare pe care se chinuise să le citească la lumina lunii.

– E un proces frumos, *sauvage*, a răspuns François. Întreaga operație, de la cules până la presat și îngrijirea viței-de-vie. Amestecul, sticlele din pivnițe, care se transformă încet. E ceea ce iubesc. Acest *terroir* din Verzenay produce cei mai buni struguri pentru șampanie. Tu alegi cel mai fin Pinot Noir. Vor fi amestecați cu Pinot Meunier, cei de acolo. Strugurii negri cresc cel mai bine aici, pe Montagne. Și al treilea tip de strugure pentru șampania mea este Chardonnay. Avem o altă podgorie în cealaltă parte, în Côte

des Blancs. Acolo creștem Morillon Blanc. Acesta e locul meu, unde sunt cel mai fericit.

Nicole a dat din cap, amintindu-și de prima ocazie când a ajuns în pivniță, în ziua revoluției, de sticlele verzi-închis atât deordonate, atât de relaxante și de încântătoare la lumina lumânării. Aici era locul în care acele sticle își începeau călătoria, prin cules în lumina soarelui care ajutase fructele să se coacă.

– Domnișoară Ponsardin!

Era Monsieur Moët, zorind spre ea în grabă mare, aranjându-și cu mâna șuvițele cărunte coafate într-o parte, în anticiparea nerăbdătoare a momentului în care va ajunge la ea. Nicole și-ar fi dorit să fie la un milion de kilometri distanță.

– Te vei trezi arsă de soare mâine, fără o umbrelă, iar podgoriile sunt pentru muncitori! Și eu am crezut că poate vrei să fii acasă, cu părinții tăi, *la o discuție*. Trăsura mea e prin apropiere. Vino.

– Presupun că l-ai întâlnit pe Monsieur Clicquot! a ripostat Nicole nepăsătoare, hotărâtă să nu răspundă comentariilor lui.

Cei doi bărbați și-au strâns mâna glacial.

– Ești însoțită?

– Da, Monsieur Moët. Sunt cu Claudine, *la couturière*, prin urmare, nu-ți face griji. Nu sunt o floare tremurândă pe care ar fi nevoie să o protejezi.

– Și ea unde e acum? Ar fi iresponsabil din partea mea să te las singură...

Nicole abia putea să respire din cauza senzației de claustrofobie pe care acest om o aducea cu el; ca și cum o cameră fără ferestre se strângea în jurul ei.

François a intervenit cu un zâmbet.

– Monsieur, e în perfectă siguranță cu mine. Îi cunosc bine familia. Tații noștri sunt prieteni buni.

Monsieur Moët i-a aruncat o privire cercetătoare lui François și, în mod vizibil, nu i-a plăcut ce a văzut.

– Mama ta ar fi disperată dacă s-ar gândi cât de neglijentă a fost Claudine. O voi găsi eu pentru tine.

Monsieur Moët și-a închis nasturii hainei și a pornit pe cărarea spre teascuri, atent să-i ignore pe muncitorii care îl salutau pe parcurs.

– *La o discuție*, l-a imitat François batjocoritor pe la spate. Despre ce? E unul dintre bărbații ăia care cred că dețin întreaga Franță, inclusiv pe tine.

A cules un bob de strugure.

– ăsta e perfect.

Ea a mușcat prin pieliță, uitându-l imediat pe Moët, datorită avalanșei de dulceață care s-a revărsat – un caleidoscop de ploi line, soare blând, un an întreg de înserări și răsărituri, geruri și adieri de vară, gustul *terroir*-ului, chiar acolo, pe limba ei.

CAPITOLUL 3

Sfârșit de octombrie, 1797

Data republicană: Brumaire, anul al VI-lea

Adevăr și provocare

Antoine și Claudine o salvaseră de moartea-prin-căsătorie. François fusese inițiativa lor, o campanie planificată cu grijă, începută mai devreme decât trebuia, în ziua când Nicole le-a tropăit pe scări pe neașteptate, după ce primise propunerea lui Monsieur Moët.

Dar bineînțeles că observaseră cât era de nefericită, i-au mărturisit Antoine și Claudine. O cunoșteau de când se născuse și erau în stare să vadă cum ducea un război fără șanse de victorie împotriva presiunii de a se mărita, care era din ce în ce mai mare. În orice moment, tatăl ei putea fi de acord cu un aranjament nepotrivit, desigur, cu cele mai bune intenții în ceea ce o privea, dar ea ar fi fost prinsă într-o capcană pentru totdeauna, împotriva voinței sale. Când François l-a vizitat pe Antoine să-l consulte în privința achiziției ultimelor lui podgorii grand cru, a fost ca o gură de aer curat, în comparație cu tradiționaliștii rigizi de provincie care ar fi putut fi considerați o pereche potrivită pentru Nicole. François călătorise mult, avea mintea deschisă, era un om educat și un visător. Modul în care vorbea atât de poetic despre vița-de-vie îi captiva pe toți cei

pe care-i întâlnea, iar spontaneitatea și inteligența lui erau mai mult decât potrivite pentru Nicole a lor cea neliniștită și rebelă.

Un licurici, așa o numea el. Rapidă, ageră și plină de energie.

– *Chérie*, trăsura!

Nicole a aruncat o privire în oglindă înainte să coboare scările în fugă, să urce în trăsură. De ce solicitase o lună întreagă, să ia în considerare propunerea lui Moët? Pentru că nu știa cum să-l refuze, și părea o perioadă decentă de timp pe care să i-l acorde, așa cum o sfătuisese tatăl ei. Ar fi fost nedrept să-i refuze propunerea într-un interval mai scurt. Mai avea o săptămână înainte să termine cu asta, dar părea o eternitate, acum că îl avea pe François.

Fiecare minut fără el era insuportabil. Găsea un pretext să se întâlnească întâmplător cu el în fiecare zi, plimbându-se prin podgoriile familiei Ponsardin. Dacă era să ia în considerare propunerea lui Monsieur Moët, argumentase ea, era cazul să petreacă mai mult timp în mediul lui, producția de vinuri. François muncea permanent în podgoriile Clicquot, din apropiere, și, exact cum promisese, avea să-i arate câte ceva nou în fiecare zi – o combinație de gustat, un Pinot delicios pe care să-l încerce, un loc neexplorat, unde macii mărgineau lanurile de cereale, înflăcărați de lumina soarelui.

Uneori, la apus, momentul zilei când cerul devenea albastru și translucid ca lacul chinezesc, priveau norii care se metamorfozau în ceas de seară, luând diverse forme.

– O sticlă de șampanie, a spus Nicole.

– Ai greșit forma, e evident o sticlă de Gamay.

François s-a concentrat intens, privind-o cu coada ochiului. Sub razele muribunde ale soarelui, pielea lui strălucea în lumina trandafirie.

– De unde naiba știi?

– Nu știu, a izbucnit el în râs, îmbrățișând-o strâns.

Formele nu contau, important era să mai rămână puțin împreună; și o trăgăneau până când ultima rază subțire de lumină de la linia orizontului îi trimitea pe părinții ei să o caute prin întuneric.

Pe măsură ce luna în curs aducea o vreme mai temperată și zilele deveneau mai scurte, se hrăneau unul pe altul cu mure din gardurile

vii, și niciodată acestea nu i se păruseră atât de întunecate și dulci lui Nicole. Când găseau suficient de mult timp să evadeze, François își întindea haina sub fagii încolăciți din pădurea Verzy și citeau împreună din Rousseau sau Voltaire. Niciunul dintre ei nu se putea concentra îndeajuns de mult încât să parcurgă ceva substanțial. Era un joc de-a tatonarea, să vadă care rezista mai mult până când ochii lor se întâlneau și își furau sărutări pătate cu zeamă de mure.

În ziua în care soarele împlinit de octombrie a strălucit printre picăturile umflate de apă și i-a luminat cu o mie de sfere de ploaie caldă, aceasta i-a surprins la podgoria străjuită de ziduri din Villers-Allerand. Au dansat polca în sus și în jos printre șirurile de butuci, din pură încântare a momentului, uzi learcă și râzând, François cântând spre cer cât îl țineau plămânii și conducând-o în piruete meșteșugite printre vii.

Acum, când mai era doar o săptămână până când se putea elibera de propunerea lui Monsieur Moët, s-a oprit în holul imens al casei părinților ei și și-a făcut o reverență în valoroasa oglindă venețiană a lui Maman, dorindu-și noroc.

– *Vite, chérie, Claudine est arrivée!*¹ a strigat Maman.

Mama ei a sărutat-o pe ambii obraji, încântată să o vadă în rochia ei nouă de mătase, cu părul periat într-un coc.

– Te maturizezi, Babouchette. Era și timpul.

I-a făcut cu ochiul.

Orice urmă de vinovăție pe care o simțea Nicole era înlăturată de gândul la François, de poemele și scrisorile zilnice pe care acesta i le strecura în buzunar și de invitația de azi, să se întâlnească cu el lângă lac. Nimic altceva nu conta.

Lacul era verde, ca râul Vesle, translucid și deschis la culoare din cauza bancurilor de cretă. François a azvârlit o piatră, iar soarele de octombrie a împodobit cu argint valurile.

– Nu e rău, a constatat Nicole.

¹ Grăbește-te, draga mea. Claudine a sosit., în lb. franc., în orig. (n.red.)

- De ce ar fi nevoie pentru ca să te impresioneze și pe tine cineva? a început să râdă François.

- Nu știu. Un dragon? Să transformi apa în vin?

- Mergem să înotăm. Ți-am promis ceva nou de fiecare dată când ne vedem. Întoarce-te.

I-a desfăcut șireturile din spatele rochiei, suficient s-o poată dezbrăca.

- Scoate-o tu, i-a spus el.

Nicole a ezitat, dar „ceva nou“-urile lui erau întotdeauna irezistibile. Și-a dezbrăcat rochia și s-a întors cu fața la el, trupul ei părând o umbră sub furoul ei de muselină. El i-a atins umărul. O adiere a făcut stejarii să freamăte. O nouă foame a copleșit-o, iar el a sărutat-o. Când i-a dat drumul, s-a simțit la fel de amețită ca atunci când o coborâse în piruete din trăsură.

- Acum! a strigat el și a împins-o în apă, scoțându-și cămașa și sărind după ea. Apa a fost ca un șoc rece, sângele ei năvălind și clocotind, iar când s-a ridicat la suprafață, el a sărutat-o din nou. Apa era tulbure, dulce și lunecoasă printre ei. Au izbucnit în râs din cauza șocului și s-au sărutat mai adânc de această dată, cu mâinile în locuri în care n-ar fi trebuit să fie, fără să se poată opri, până când ea s-a smuls din îmbrățișare, intimidată de intensitate.

A luat-o de mână și au plutit pe spate, torturați de dorință, privind cum rândunelele căpătau o nuanță verde-închis, în timp ce zburau ca gloanțele pe deasupra apei. Libelule irizante formau norișori deasupra nufurilor.

Ora a trecut mult prea repede. S-a uscat la soare, înainte de a se îmbrăca, dar îi era încă frig de la umezeală și s-au ținut de mână cât de mult și-au putut permite, în timp ce au parcurs cărarea. În timp ce treceau pe lângă casa abandonată, Nicole a zărit o fântână. Și-a băgat mâna în buzunar, căutând o monedă.

- Pune-ți o dorință, a spus ea și a închis ochii, pregătită să o arunce. *Libertate*, a gândit ea, în timp ce arunca moneda. A găsit încă una în buzunar și i-a întins-o lui François.

- Tu urmezi.

El a bătut în retragere:

– N-ar fi trebuit să faci asta.

Ea a început să râdă:

– Atunci, o arunc eu pentru tine.

Ea a închis ochii și a zâmbit. *Fericire pentru François*, a formulat ea în gând, iar moneda s-a scufundat în apă, mult mai adânc.

Când a deschis ochii, François dispăruse. Dacă era o glumă, ei nu-i venea să râdă. A rămas pe loc un timp, așteptându-l să se întoarcă, a cercetat pădurile în timp ce mima că nu o face, pentru că, poate, o pândea. El nu s-a mai întors. Ea își uitase ceasornicul de buzunar acasă, dar trecuse, fără îndoială, cel puțin jumătate de oră de când aștepta, iar soarele își pierduse un pic din strălucire.

Au sosit Antoine și Claudine, și totuși François nu era pe nicăieri. Furia și durerea se amestecau într-o confuzie de sentimente. Cum îndrăznește să facă una ca asta? Și în același timp, tânjea după brațele lui calde în jurul ei. Îi venea să plângă și își dorea să se răstească la el pentru nechibzuința lui, dacă măcar ar fi apărut.

– Unde e tânărul tău poet podgorean? a zâmbit Claudine.

– Nu... nu știu. Am închis ochii să-mi pun o dorință la fântâna aceea și a dispărut.

Au așteptat cât au putut. Antoine a dat o raită prin pădure și s-a întors dând din umeri. Nimic.

O parte din ea încă mai spera că el se va ivi pe marginea drumului, râzând. Poate că avea vreo legătură cu moneda pe care o aruncase. În acel moment, el afișase expresia unui animal sălbatic, oscilând între luptă și fugă, și, în mod evident, alesese să zboare. Nicole ar fi putut să plângă, să țipe și să îl blesteme pentru egoismul lui, în timp ce își dorea să își arunce brațele în jurul lui și să înțeleagă.

Claudine îi puse un braț pe după umăr și nu spuse nimic, lăsând-o cu durerea ei.

Nicole și-a derulat prin minte momentul, iar și iar, în decursul acelei nopți. Nici măcar nu o salutase la plecare.

O săptămână înecată a trecut anevoie. A revenit obsesiv, în fiecare zi, în locul din grajd unde își lăsau scrisori ascunse, și în fiecare

zi, locul gol era ca o lovitură în stomac. Nu îl cunoștea pe François decât de patru săptămâni, dar acesta îi umpluse viața cu o nouă energie și, până acum, nu trecuse nicio zi fără ca el să-i lase un mesaj sau un poem tainic. Oare își imaginase tot ce se întâmplase între ei? Era încă o fată proastă care fusese dusă de nas de un mincinos atrăgător? Oare suferea și el pe undeva, strigând după ajutorul ei, sau era cu o altă fată, pe care o ducea în podgoriile lui, ținând discursuri poetice despre vița-de-vie? Și totuși, era prea mândră să-i întrebe pe Antoine și pe Claudine unde era.

După șapte zile, trei ore și treizeci de minute, știa ce are de făcut. Magazinul era închis acum, dar Natașa îi va da un răspuns. A alergat spre *boulangerie* și a bătut la ușă.

I-a povestit tot, iar Natașa i-a întins o pungă mică de sare.

– Ești sigură că vrei să faci asta? Nu îți spune de fiecare dată ce vrei să auzi, *milaila*.

– Sunt sigură.

Nimic nu putea fi mai rău decât chinul de a nu ști.

Natașa și-a ciocnit măregelele de chihlimbar, șoptind formule magice pe care Nicole nu le putea auzi.

– Aruncă.

Nicole a aruncat sarea. Aceasta s-a răspândit peste dalele din *boulangerie*. Natașa a examinat formele.

– Fii precaută.

– Și altceva?

Natașa a măturat sarea într-o grămăjoară, în fața ei.

– Doar atât. Fii precaută, micuța mea vijelie. Ia-ți timp să cumpănești, să te gândești. Ești dezamăgită?

– Puțin. Am crezut...

– Că îți va spune că drumul iubirii adevărate nu e niciodată simplu, dar totul va fi minunat până la final?

Nicole a roșit.

– Nu spune decât să fii precaută. Am văzut ce urma să i se întâmple lui Daniel folosindu-mă de metodele străvechi. Nu greșește niciodată, nici măcar atunci când îți spune ceea ce nu vrei să auzi.

Erau momente când Natașa putea fi atât de *pesimistă*.

– Așa e, sunt o femeie bătrână și mohorâtă, dar sunt mai înțeleaptă decât tine. Numai tu știi răspunsul.

A deschis ușa și a îmbrățișat-o strâns pe Nicole.

– Du-te, și dă-ți răgaz de gândire în noaptea asta. Numai tu îți știi propriile gânduri.

Trecuse prea mult timp să-l mai poată ierta. În momentul în care a ajuns acasă, Nicole a luat în mână o pană.

*Cher Jean-Rémy Moët,
Sunt încântată să accept...*

A pecetluit scrisoarea, și, dintr-un impuls ulterior, a stropit-o cu un jet generos de apă de lavandă. I-a dat biletul lui Josette, să îl expedieze urgent, și a făcut-o să jure că nu le va spune nimic părinților ei.

Acest oraș mic iubea să bârfească mai mult decât orice pe lume, François urma să audă de logodna ei cu Moët, îi va părea rău, va fi înnebunit de gelozie, va înțelege cum e să fii abandonat fără niciun avertisment. Nu putea să aștepte pasiv, pur și simplu; trebuia să *facă* ceva.

La cinci minute după ce scrisoarea a plecat din mâinile ei, a știut că fusese o greșeală.

Deja se întunecase afară, dar s-a năpustit pe ușă, încercând să oprească scrisoarea din drum. Josette nu mai era pe nicăieri. Pe rue de Vergeur, lampa albastră a poștei era deja stinsă, iar ușa încuiată cu lacăt. Deci, acesta era lucrul pe care îl citise Natașa în sarea presărată, a înțeles ea cu o presimțire funestă – dar era prea târziu și numai Dumnezeu știa ce pusese în mișcare prin comportamentul ei nehibzuit. *Te rog, Dumnezeule, fă-l pe François să se întoarcă, atât.*

În grajd, noul ei mânz, Pinot, a început să tropăie la apariția ei. Ea și-a frecat nasul de botul lui.

– De ce i-am scris lui Jean-Rémy? a murmurat ea.

Pinot nu avea niciun răspuns, dar inima ei a sărit din loc. O scrisoare se întrezărea din ascunzătoarea secretă de lângă nutrețul lui. A îndepărtat paieile cu mâini tremurânde.

Iartă-mă, Babouchette. Nu am vrut decât să îți dau libertate, să gândești cu propriul tău cap, dar nu am știut cum să fac asta, am fost crud și îmi pare extrem de rău.

În aparență, oferta lui Moët este mai bună decât a mea. E un om responsabil și stabil. Eu sunt predispus la schimbări bruște de dispoziție și la excese, iar tu ar trebui să știi asta. Ultima săptămână ți-a arătat cum sunt. Uneori, mi-e teribil de frică de propria mea fericire. Dar, totodată, am capacitatea de a iubi atât de profund, iar eu nu am iubit niciodată pe nimeni așa cum te iubesc pe tine. Îți iubesc spiritul, iubesc faptul că ghetele tale sunt prea mari pentru trupul tău mititel, modul în care defilezi de colo până colo cu ele, ca și cum nu ai avea niciodată suficient timp, felul în care explorezi pământul și toate culorile lui, modul în care părul tău strălucește roșiatic la soare, umbra ființei tale în furoul de muselină. Așadar, mărită-te cu mine. O să conducem o podgorie și o să degustăm pământul împreună.

Și atunci, a înțeles. Tot ce își dorea era să-l ierte fără rezerve și să îl iubească, pur și simplu. Știa instinctiv că viața cu François urma să fie plină de obstacole și răsturnări de situație, dar printre acestea, o aromă atât de dulce, atât de intensă, că nu și-ar fi putut ierta niciodată dacă ar fi ales să treacă prin viață fără să o experimenteze.

I-a răspuns în scris: *Da, da, da!* și a pus biletul în locul din spatele fânului.

„Da“ era partea cea mai ușoară, dar acum totul era un talmeș-balmeș. Acceptase cererea lui Monsieur Moët doar pentru a-i face în ciudă. S-a dus la biroul întunecat, placat cu lambriuri, al lui Papa și s-a așezat pe scaunul cu spătar înalt, încercând să pară cât mai înaltă. De cealaltă parte a biroului său de piele, ordonat, el arăta inabordabil și oficial, părând să reprezinte toate lucrurile împotriva cărora își dorea ea să lupte. Și cu toate acestea, ea l-a implorat să o ajute, i-a spus că ea *voia* să se mărite cu François, iar el o cunoștea îndeajuns de bine să știe că nu va putea fi convinsă să procedeze altfel.

Papa a fost profund oripilat că jucase un joc atât de copilăresc cu pretendentul ei de înaltă clasă, iar ea s-a muștrătat singură pentru

deciziile ei greșite legate de acest subiect, dar numai în clipele când reușea să nu se mai gândească la François.

În ziua următoare, la exact o lună după propunerea lui Moët și după o perioadă minunată cu François, Papa a dus-o la propria lui podgorie, la Rilly, să-l cunoască pe bătrânul Philippe Clicquot, tatăl lui François, pentru a face aranjamentele finale legate de căsătoria ei.

Ziua era splendidă, iar frunzele de viță purtau rugina și aurul toamnei. În timp ce se plimbau printre vii, Nicole a făcut evaluările care îi erau ca o a doua natură, acum, după ce petrecuse atâta timp cu François în podgorii: orientare, înclinație, podgoriile înconjurătoare, forma frunzelor care să indice sortimentul; *bifat, bifat, bifat*.

Papa s-a aplecat să examineze ultimii trandafiri ai sezonului, plantați la capătul fiecărui șir pentru a indica eventualele boli ale viței-de-vie, și a numărat pe degete:

– Trandafirii sunt curați. Predicția mea e așa: culesul va fi pe 15 septembrie, anul viitor, și va fi o ditamai recolta.

I-a întins mâna.

– Punem pariu?

– Nu e corect să pun pariuri pe care știi că le voi câștiga. Va fi în mod evident pe 1 octombrie și va fi cea mai bună din toate timpurile. Această recoltă ne va aparține lui François și mie, și va fi primul nostru Clicquot de colecție.

– Sper că nu va fi singurul lucru pe care o să-l faci. Vreau să-mi văd nepoții bucurându-se de aceste vii înainte să mor. Ai făcut o încurcătură din toată povestea cu Monsieur Moët, dar eu chiar cred că François te va face fericită.

– Încetează!

A roșit.

– Dar ne dorim copii. Un băiat boem ca François, care să cânte la vioară țigănească, și o fetiță mică, pe care o vom învăța să combine cele mai bune vinuri de colecție din Montagne. Mi-aș dori ca Maman să înțeleagă.

– Mama ta își dorește să fii fericită, Babouchette. Numai că ea crede că Monsieur Moët e o opțiune mai bună pentru tine. O vom face noi să se răzgândească. Dacă François o poate ferma pe fetița

mea cea mică să se mărite cu el, nu ar trebui să aibă vreo problemă cu mama ta. Monsieur Moët însă e primarul din Reims, iar asta îi face ochii să lucească.

– Nu ea e cea care ar trebui să se mărite cu el, iar eu aş fi o nevastă de primar îngrozitoare.

Papa s-a uitat la ceas.

– Maman va ajunge aici cât de curând. I-am spus că ne vom întâlni aici, să discutăm despre căsătoria ta. De ce Dumnezeu i-ai trimis scrisoarea aia lui Moët, înainte de toate? Tu ar fi trebuit să fii cea mai rațională dintre fetele mele, și acum el i-a spus mamei tale că scrisoarea reprezintă un acord oficial. Te-am ajutat întotdeauna să ieși din belele, dar nu prea știu cum o să te descotorosesc de situația asta într-un mod onorabil.

De ce avea Natașa întotdeauna dreptate? *Fii precaută*, îi spusese ea.

– Cui îi *pasă* de versiunea onorabilă a lui Monsieur Moët, când el nu se gândește decât la bani? Nu-și dorește decât versiunea pe care și-a imaginat-o în privința mea, nu pe cea reală.

– Nu îmi pot imagina de ce ar vrea cineva să și-o ia pe cap pe Nicole cea *reală*, a tachinat-o el. Mai ales pe cea care a creat un asemenea haos. Dar nu va fi atât de ușor precum crezi. Monsieur Moët e creativ când vine vorba de răzbunare și e un mare politician. Dacă îl superi, răzbunarea lui va fi subtilă și imposibil de depistat.

– E obișnuit ca toată lumea să-i spună „da”, atâta tot. Nu e *atât* de deștept, iar eu refuz să-mi fie frică.

– Nu ți-a fost niciodată frică de nimeni, și de aceea ești *întotdeauna* în încurcătură, a afirmat el cu mândrie. Dar asta e un oraș mic, *ma petite*, suntem nevoiți să trăim împreună, și, fie că îți place sau nu, e un adversar cu influență.

I-a întins o panglică de măsurat veche, smălțuită.

– Dă-i drumul, și fii atentă să o ții întinsă.

Nicole a derulat panglica lunecoasă de mătase și a pășit de-a lungul unui șir de viță-de-vie, până la marginea terenului, pierzându-l pe tatăl ei din orizontul ei vizual.

– Gata, a strigat ea.

– Ține-o acolo, păstrează-o bine întinsă și asigură-te că verifici cifra de două ori.

Ea prinse panglica sub degetul mare și își trecu măsurătoarea în memorie – 204 *pieds du Roi*¹, picioare regale. De când cu revoluția, li se impusese să folosească metri și kilometri, dar toți oamenii de la țară continuau să măsoare *à l'ancienne*, după rânduiala veche.

– Ține-o așa pentru o secundă! i-a strigat Papa.

Nicole a făcut cu mâna afirmativ, apoi a pipăit în buzunar după scrisoarea lui François și și-a plimbat degetele peste literele în relief, *François-Marie Clicquot*. A șoptit cuvintele „Nicole Clicquot“.

Trei smucituri ferme erau semnul ei să înceapă să ruleze panglica. A răsucit manivela mărunță, grijulie să o mențină netedă, dar panglica s-a agățat, și a scăpat-o din mână. Când s-a ridicat în picioare, silueta care ținea celălalt capăt era suficient de aproape, încât să-i facă inima să tresalte.

– Continuă s-o rulezi, a spus François.

Ultima oară când îl văzuse, el o lăsase singură lângă fântână, iar ea își imaginase reîntâlnirea lor într-un milion de nuanțe diferite, cu el, chinuit de remușcări, iar ea, grațioasă. Dar el era aici acum, și acesta era singurul lucru care conta.

– Nu ar fi trebuit să te părăsesc, *ma sauvage*, a spus el.

– N-am înțeles de ce.

– Doare să te iubesc atât de mult, a spus în șoptă François. Am momente când am nevoie de timp de unul singur. Știu că o să înțelegi.

– Sărută-mă și atât, a răspuns ea.

François tremura când a luat-o în brațe, în armonie cu adierea. Aerul cald de toamnă mirosea a fum de lemn, iar mireasma îmbătătoare a recoltei de struguri încă persista.

– Hai să crești viță-de-vie cu mine, i-a șoptit el.

– Am spus deja *da*, a zâmbit ea.

– Te voi iubi mai mult decât ar putea oricine altcineva, dar trebuie să fii curajoasă. Știi lucrul ăsta?

¹ Aproximativ 66 de metri (n.red.)

– Mă mărit cu cel mai inteligent, cel mai frumos bărbat din Champagne, e tot ce trebuie să știi.

El a rotit-o în piruete până când ea a amețit.

– Iată-ne aici, cumpărați și vânduți ca o pereche de viței de rasă, a început el să râdă. Nu te-aș fi acceptat dacă această podgorie nu ar fi făcut parte din înțelegere.

– Vreau fragi în fiecare zi, chiar și iarna.

L-a împins deoparte.

– Și nu atingi bunurile până când afacerea nu e semnată și ștampilată.

A rupt-o la fugă, spre tatăl ei, care era aplecat deasupra unei mese demontabile, la intrarea în podgorie, în compania lui Philippe, tatăl lui François. Ambii își notau măsurătorile podgoriei, ca niște generali care pregăteau strategia pentru o bătălie. Era nevoie doar să semneze câteva hârtii, un schimb de bani și pământuri între familii, pentru ca viitorul copiilor să fie asigurat, și nimeni nu o va mai putea împiedica să se mărite, nici măcar Maman.

Trebuia să fie un *fait accompli*¹ cu mult înainte de sosirea planificată a lui Maman, la prânz, iar Papa alesese cu grijă destinația, aici, în podgoria preferată a părinților ei, chiar în locul în care îi ceruse el mâna, cu douăzeci de ani în urmă. Poate că aici, amintindu-și de acea zi, mama ei urma să cedeze.

Ea și-a îmbrățișat tatăl.

– Îți mulțumesc.

– Mai încet, Babouchette, sau o să te mânjești de cerneală! Philippe, ți-o mai aduci aminte pe fiica mea?

– Deci, aceasta e prichinduța care l-a cucerit pe François al meu, ha? a spus Philippe. Buclele grizonante înconjurau un chip blând, îngrijorat.

– Strălucitoare și rapidă ca un licurici, observ, exact cum te-a descris el. E un foc în ochii ăia cenușiu-deschis, care e mai mult decât potrivit pentru el. Și părul tău are culoarea unui apus palid, chiar înainte să devină roșu. Cred că astea au fost cuvintele lui. Bine,

¹ Un fapt împlinit, în lb. franc., în orig. (n.red.)

bine, așa e poezia iubirii tinerești, dar văd că, în acest caz, nu este o exagerare.

Le-a adresat un zâmbet celor doi îndrăgostiți.

– Măgulirea vă va deschide toate ușile, Monsieur Clicquot, a răspuns Nicole, radioasă.

El a sărutat-o pe ambii obraji.

Când clopotul bisericii a scos primul răsunet care anunța miezul zilei, trăsura lui Maman a apărut de după colț, ridicând praful alb, plin de cretă. După ce acesta s-a așezat, vizitiul a sărit afară, a ajutat-o să coboare, și a pornit spre ei cu o asemenea viteză, încât Maman a trebuit să alerge ca să țină pasul cu el.

Nicole a încremenit. Maman îl adusese cu ea pe Monsieur Moët! El era îmbrăcat mai ceremonios decât de obicei, într-un costum închis la culoare, cu guler înalt, care părea prea gros pentru vremea de-afară. A pășit înțepat spre cei doi bărbați înclinați asupra mesei dintre vii, și a înclinat din cap, în semn de salut rezervat, poziționându-se în așa fel încât să poată vedea foarte bine hârtiile.

– *Mon Dieu*, ce e asta? Îți transferi podgoriile familiei Clicquot? Presupun că intenționezi să aduci hârtia asta în fața consiliului orașului? Toate transferurile de podgorii sunt nule, dacă nu sunt aprobate de comisie. Regiunea noastră, Champagne, are o reputație de menținut, domnilor, și mă tem că acest contract nu va fi aplicabil.

– Căsătoria îl va face aplicabil, a răspuns François.

– A, atunci totul are sens. Dar acela e un alt contract ce nu poate fi îndeplinit, de vreme ce fata nu îți aparține, a ripostat Monsieur Moët.

– Nu sunt a nimănui, să pot fi vândută sau cumpărată. El este alegerea mea, a intervenit Nicole.

– Prostii, Nicole. Fetele nu aleg, a întrerupt-o Maman, smucindu-și evantaiul de indignare, cu penele tremurând în bătaia soarelui de toamnă târzie. Suntem foarte norocoși că Monsieur Moët a fost de acord să îți treacă cu vederea indiscrețiile și să te ia oricum. Gândește-te, Babouchette, că ai putea fi măritată săptămâna viitoare, aici, la aniversarea căsătoriei părinților tăi. Toată lumea spune

că vremea va fi frumoasă, așa cum e întotdeauna în ziua aceea, *n'est-ce pas*, Nicolas?

Tatăl ei fusese depășit în uneltiri.

Monsieur Moët a intervenit.

– Mama ta m-a convins că stresul nunții noastre iminente te-a făcut, poate, să te porți într-un asemenea mod și, astfel, am căzut de acord, din respect pentru înțelegerea noastră comună, să planificăm data mai devreme.

– *Chéri*, nu e aceasta o dovadă a generozității și afecțiunii lui Monsieur Moët, care merită cel mai profund respect din partea noastră? s-a întors Maman spre Papa.

– Așa cum merită și Nicole, a spus François. Eu am lăsat-o singură, iar această neînțelegere este din vina mea.

– Nu am nicio îndoială că această încurcătură este din vina ta, a ripostat Moët, roșu de furie. Din păcate, Mademoiselle Ponsardin și familia ei nu au acces la imaginea completă a ce înseamnă o căsătorie cu un Clicquot. Pe lângă toți acești bani și podgoriile grand cru apreciate pe care vi le oferă, există o moștenire mai puțin agreabilă. Philippe, spune-le. Sângele rău care a afectat familia Clicquot din cele mai vechi timpuri pe care și le poate aminti cineva. Și noi, la țară, avem o memorie cuprinzătoare.

Philippe a pălit vizibil, iar Nicole ar fi vrut să-l pocnească pe Moët pentru calomniile lui superficiale.

– Încă am îneca vrăjitoare dacă am lua în seamă bârfele vechi de podgorie. Singurul adevăr în toată povestea asta e că am mai multe sentimente în degetul meu mic decât ai tu în tot cadavrul tău bătrân, înverșunat și lacom, a izbucnit François.

– Tu, François Clicquot, ești un impostor cunoscut, un radical periculos și un *depresiv*.

Moët a măturat cu mâna hârtiile de pe masă.

– Acestea sunt *nule*.

Chiar și Maman părea șocată.

– Cum îndrăznești, Monsieur? Gata! a exclamat Papa, roșind de furie, în timp ce Philippe bâjbâia să adune și să ridice hârtiile.

S-a ridicat spre el, pregătit de răfuială.

– Care e culoarea ei preferată? a intervenit François.

Moët l-a privit cu dispreț.

– Nu fi penibil, omule. Nu știu. E femeie, îi plac *aurul* și *diamantele*.

– Culoarea unei felii de castravete, când o ridici spre soare. Strugurele ei preferat este Pinot Noir, a ales numele noului ei mânăz după fructele pe care le-a gustat pe pământul meu. Îl apreciază pe Rousseau și preferă ghetetele cu șireturi pantofilor care o strâng.

– Totul e extrem de înduioșător, până când trebuie să pui mâncare pe masă. Se pare că părinții logodnicei mele i-au permis lui Nicole să te cunoască puțin *cam prea* mult.

– Nu o scap niciodată din ochi, și e mereu însoțită, Monsieur Moët, a insistat Maman.

– Cu excepția momentelor când am înotat cu el în lac, a spus Nicole. Sau în ziua când am furat barca pentru un picnic pe Vesle, sau când am ascultat pocnetul mugurilor din vie la miezul nopții, sub clar de lună plină.

Papa a ridicat mâna; era din nou stăpân pe sine. I-a adresat lui Moët zâmbetul conciliant pe care Nicole îl văzuse de câte ori funcționarii îl căutau să medieze o altercație pe la filaturi.

– Doamnă Moët, nu pot decât să-ți cer scuze. Fiica mea mai mare e cuminte, ca mama ei, dar cea mai mică e puțin *cam prea* încăpățânată, ca mine. Te rog să-ți ceri iertare, Nicole, și hai să găsim o cale să rezolvăm treaba asta în mod amiabil.

Nicole s-a înarmat cu curaj, încrezătoare în tatăl ei.

– Doamnă Moët, îmi cer scuze. Nu ar fi trebuit să vă trimit acea scrisoare.

– Nu, nu ar fi trebuit. Ar trebui să ai grijă, dacă duci bărbații de nas.

Papa a ridicat un foaie de negociere.

– Ești supărat, Monsieur Moët, și ai dreptate să fii. În afaceri, ar exista o penalizare financiară pentru anularea unui contract. Zestrea pe care urma să i-o ofer familiei Clicquot urma să fie de treizeci de mii de livre. Dacă zece mii din acestea ar fi redirectionate

spre afacerea ta din Epernay, ar fi o compensație pentru contractul încălcat?

Monsieur Moët s-a precipitat.

– Nu e vorba numai despre bani. Sunt sigur că, în timp, afecțiunea mea ar fi câștigat reciprocitate...

– Pot oferi și podgorii, a spus tatăl ei, pocnind hârtia cu degetul.

– Care dintre ele? a întrerupt Monsieur Moët, punându-și ochelarii pe nas.

Papa a indicat spre cifrele pe care le notaseră.

– Tocmai am terminat azi măsurătorile, prin urmare, totul e la zi.

– Terenul ăsta chiar are 204 *pieds du Roi*? E mult mai mare decât am crezut.

Moët a luat un pumn de pământ, l-a trecut printre degete, a luat un pic pe limbă.

– Grand cru. Aceste podgorii, în special Tois-Puits, ar fi irosite pe acești doi novici. Ar distruge terenul într-un an.

Papa a zâmbit.

– Desigur că m-ar liniști să le văd pe mâini bune. Podgoriile ar fi fost agreabile, un hobby, dar tinerii vor fi bine înzestrați și fără ele. Și, adăugând și banii, simt că m-am răscumpărat în mod onorabil din acest contract, dacă îl accepți.

– Îmi trimiți hârtiile direct și ești de acord să-mi cedezi toate cele trei podgorii?

– Măcar atât putem face și noi.

Nicole a simțit că va exploda. Moët nu merita toate astea, în pofida trădării ei. Nu era prima fată care anula o logodnă, și nici ultima. Dar François i-a strâns mâna, s-o liniștească.

Moët a pufnit din nas și și-a ridicat bărbia, să pară mai înalt, refuzând să o privească pe Nicole.

– Văd că tânăra pereche e hotărâtă să meargă mai departe, și nu am altă alegere decât să le uez toată fericirea pe care o pot dori. Din cauza *întâlnirilor* lor, mi-e imposibil să iau fata acum. Nu pot decât să mă retrag și să accept compensația rezonabilă.

– Elegant spus, Monsieur Moët. Vă rog, luați calul. Putem face rost de unul pentru trăsură mai târziu, a spus Papa, scuturându-i mâna.

– Trimite hârtiile direct la biroul meu, a ordonat el, sărutând mâna lui Nicole. Mai ai o viață întreagă de lecții de învățat, draga mea. Permite-mi să ți-o demonstrez pe prima. Chiar și *tu* poți fi vândută și cumpărată.

– Nu ne amenința, l-a înfruntat François. Sunt lucruri pe care le avem, și pe care tu nu le poți cumpăra. Știi că e specială și, într-o zi, o voi face stăpâna orașului Reims.

– Dragul meu François, tu o s-o distrugi, a replicat Monsieur Moët, îndepărtându-se.

Papa l-a apucat pe François de braț.

– Lasă-l în pace. Tu o ai pe Nicole, iar el nu are nimic. Podgoriile acelea nu au nicio valoare, în afară de Rilly. Familia Clicquot deține în continuare cele mai bune podgorii din Champagne, toată lumea știe lucrul ăsta, iar ele vor fi ale tale. Folosește-le să produci cele mai rafinate vinuri de colecție – cea mai dulce răzbunare are nevoie de timp, să se maturizeze.

François s-a încruntat.

– Știu că ai dreptate, dar sper în continuare că nenorocitul va obține doar fructe putrede; nu merită nici măcar un sfanț din partea ta!

– Haide, a spus Papa, sărutând-o pe Maman pe obraz. Mai ții minte că acum douăzeci de ani, chiar aici, te-am implorat să te măriți cu mine, iar părinții tăi nu erau de acord, pe bună dreptate?

– Erai un derbedeu pe atunci, și nimic nu s-a schimbat nici acum, a răspuns Maman cu o umbră de zâmbet.

Apoi i s-a adresat lui François:

– S-a rezolvat; acum ai obligația să-mi dovedești că am greșit și s-o faci fericită.

Nu era chiar senzația de triumf pe care și-o imaginase Nicole. Modul în care o privise Monsieur Moët când îi ceruse scuze pentru scrisoare îi dezvăluise un lucru neașteptat. Acesta suferea, iar Natașa îi spusese dintotdeauna că suferința era mult mai periculoasă decât supărarea. Și-a ascuns sentimentul de disconfort într-un colț al inimii și și-a promis că se va revanșa cândva în viitor. Cum ar spune Natașa, „culegi ceea ce ai semănat“.

Antoine a muncit toată noaptea să decoreze pivnița pentru nuntă. Lumânările străluceau în locul în care Nicole se refugiase prima oară, în ziua revoluției. De atunci, aflase că pivnița era, de fapt, proprietatea familiei Clicquot, și încă o bucățică a călătoriei care o adusese în acest punct al vieții ei, care părea atât de inexplicabil de norocos. Era Thermidor, în al șaselea an al Republicii, deși toată lumea știa, de fapt, că erau în luna august, în anul 1798.

A aruncat o privire prin pivniță, din spatele perdelei, și l-a văzut pe Jean-Rémy Moët stând drept, în tovărășia lui Monsieur Olivier din comisia de degustări. Doar ea știa cât îl costa să fie acolo. Era numai unul din numeroșii demnitari invitați de familiile Ponsardin și Clicquot. Nicole avusese câștig de cauză când își alesese soțul, dar nunta era domeniul mamei sale.

O asemenea *complicație*, o nuntă ascunsă în pivniță, pentru ca mama ei să-l poată aduce pe părintele Lescelles de la Catedrală. El se ascundea ca un infractor acum, de când catedrala devenise Templul Rațiunii. Nu-i mai împrósca cu foc și pucioasă pe cei din comunitate, dar avea nenumărate prilejuri să arunce priviri furioase păgânilor care se îndreptau spre eterna damnare, după revoluție. Inima fusese smulsă și aruncată din biserică, dar preotul ascuns era lovitură de stat a mamei sale. Nu oricine ar fi putut să-l scoată pe furiș din ascunzătoare pentru o nuntă. A fost nevoie de timp și de resurse – și atât familia Clicquot, cât și Ponsardin le aveau pe ambele. Ea și François nu vor fi niciodată siliți să ducă grija banilor. Aceasta era unirea a două familii importante din Reims, iar mama ei nu va permite nimănui să uite de lucrul ăsta.

Nimic din toate acestea nu conta astăzi. Nicole era fericită că se căsătoreau într-o pivniță, și nu într-o catedrală. Se întâlniseră și își făcuseră curte unul altuia în podgorii, printre ciocârlji. Petrecuseră atâtea luni privind cum frunzele se transformau din verde intens în nuanțe de galben și roșu, iar macii din lanuri treceau de la rubiniu la un mov moleșit. Ajutaseră la învârtirea teascurilor, supravegheaseră combinațiile, urmăriseră fermentația prima oară, apoi a doua oară. Simțiseră disperarea în fața dopurilor sparte, a sticlelor de șampanie stricăță și, în timpul ploilor cu grindină de la sfârșitul primăverii, se

bucuraseră la vederea furgoanelor pline de sticle verzi care se duceau spre porturi, dansaseră pe muzică de acordeon la sărbătoarea recoltei, de Sf. Rémi.

Cine ar fi crezut că ea, cea mai mititică și cea mai banală din grupul ei de fete, se va mărita din dragoste?

Că era dragoste sau altceva, nu conta pentru mama ei. Clicquot era o familie remarcabilă, demnă de Ponsardin după standardele lui Maman, care erau necruțătoare.

Tatăl lui François era obsedat de fabricile lui de textile, vaste și profitabile, întocmai ca Papa. Au petrecut multe seri vesele compărând registre, și totul mergea de minune.

Încântarea lui Papa era cireașa de pe tort. Nicole s-ar fi măritat cu François indiferent de ceea ce credea oricine, dar ea și Papa aveau o legătură specială, și toată lumea îi spusese că ei semănau bine. Spera că era adevărat. Papa era inteligent, dinamic și un adevărat conducător al oamenilor.

Părintele Lescelles a aranjat vasele sclipitoare pentru ofrande și și-a deschis Biblia pe altarul improvizat. Îi miruise pe regii Franței în Catedrala din Reims cu binecuvântata Sainte Ampoule. Acum, se ascundea într-o pivniță. Soarta oamenilor se poate schimba în bine sau în rău, într-o singură clipă. Nimic nu rămânea constant. Tradiții valabile de sute, ba poate chiar mii de ani fuseseră răsturnate în ziua revoluției. Viața era nesigură. Natașa o avertizase întotdeauna în privința asta. Dar azi era ziua ei, se mărita cu François și totul era perfect.

A pornit hotărâtă pe culoarul care ducea spre altar, felicitându-se pentru ghețele zdravene ascunse sub rochia ei, recunoscătoare că Maman nu observase când își schimbase pantofiorii de mătase cu ele. Dacă a observat acum, *tant pis*¹, era prea târziu. Claudine i-a făcut rochia din straturi de muselină delicată de culoarea fildeşului, în stilul imperial pe care îl iubea, mulată și cu umerii goi, iar ea se simțea ușoară și seducătoare, ca un pahar de șampanie. François o aștepta la altar, și el urma să o dezbrace de această rochie în seara

¹ Nu mai conta, în lb. franc., în orig. (n.red.)

asta. A simțit că toate lucrurile pe care le făcuse în viață până acum au propulsat-o spre acest moment, ca un val luminat de soare al râului care își va găsi întotdeauna drumul spre mare.

Mesele prevăzute cu bare, acoperite cu fețe de masă albe erau aranjate în podgoria din Verzenay, pentru dejunul de nuntă. Viile erau în plină floare, iar aerul era încărcat de mireasma de lămâie, vanilie și vară. Steaguri fluturau printre vii, sticlele de vin scliceau la soare, tăvi de argint erau încărcate cu vârf de delicatețe, iar conversația acoperea cântecul ciocârlilor.

– Ia te uită, a spus François.

Natașa insistase ca tortul să fie un secret până acum, iar el a luat-o să i-l arate. Erau cinci etaje, și în jurul fiecăruia dintre ele erau struguri rubinii atârând de pe vițe create din glazură.

– I-ai spus despre strugurii roșii strălucitori pe care mi i-ai arătat? a întrebat ea, surprinsă.

– Nu, iar tu ai distrus ultima dovadă când i-ai scuipat. Să fie oare o coincidență?

– Nu e niciodată o coincidență cu Natașa.

Dacă era un semn sau o vrajă de-a Natașei, a făcut-o pe Nicole să se simtă nelalocul ei. A luat în mână vioara lui François, să își ia gândul de la asta.

– Cânti pentru noi?

Un șir suplimentar de mese era amenajat pentru muncitorii podgoriei. Xavier era deja beat, și, pe melodia viorii, a luat-o la dans pe Natașa, în ciuda protestelor ei.

După-amiaza a alunecat încet spre seară, apoi a apărut o lună mare și aurie, fluturii de noapte s-au azvârlit asupra candelabrelor, iar sunetul acordeonului i-a făcut pe toți să țopăie. Când roua nopții s-a depus pe șalurile negre ale văduvelor așezate pe scaune, făcându-le să tremure, mulțimea a început să se risipească.

François a înfășurat o pelerină călduroasă în jurul umerilor ei goi.

– E timpul să mergem, doamnă Clicquot.

A dus-o în brațe până la trăsura și i-a acoperit genunchii cu o pătură de catifea neagră. Nicole s-a simțit ca un diamant într-o cutie.

– Unde ne ducem?

– O să vezi.

Le-au făcut semne cu mâna de bun-rămas nuntașilor, iar bătrâna văduvă Joubert i-a prins buchetul și a început să chicotească, spre marea dezamăgire a prietenelor de la școală ale lui Nicole. Sora ei, Clémentine, le-a adresat zâmbetul său minunat, Xavier le-a arătat degetul mare într-un mod insinuant, Natașa a trasat conturul cifrei opt asupra lor cu o amuletă, Maman și-a șters lacrimile, iar Papa le-a făcut cu mâna entuziast, trimițându-le sărutări. Monsieur Moët plecase deja.

În sfârșit, erau singuri. Nicole s-a cuibărit lângă brațul lui François și a privit luna care se încețoșa, în timp ce trăsura a pornit cu o smucitură.

El a cotit de pe drumul principal, iar Nicole a numărat zece podgorii până când au ajuns la o căsuță de cioban.

– Asta e tot? a izbucnit ea în râs, în timp ce el o ajuta să coboare cu o piruetă.

– Închide ochii, a șoptit el.

A condus-o înainte. Apoi a deschis ochii. Pereții erau împodobiți cu felinare, care creau prisme de lumină de jur împrejur. Podeaua era acoperită de covoare rusești, iar în colț se afla un recipient mare de argint, gravat cu modele care semănau cu cele de pe săculețul de sare al Natașei. În mijlocul încăperii era un pat scund, burdușit de blănuri, iar fereastra din acoperiș dezvăluia întinderea cerului de deasupra ei. Focul pocnea și scuipa spre horn.

– E splendid, a spus ea, învăluită de romantismul acestui spațiu.

– Vino.

A condus-o spre recipientul cel mare, care era cald și clocotea. A pornit un mic robinet, apoi i-a întins un pahar ornamentat.

Coniacul cald a amestecat-o și, în timp ce-l sorbea, el i-a scos în tăcere agrafele din coc, i-a mângâiat acel loc de pe umăr unde i s-a revărsat părul, apoi i-a sărutat buzele îmbibate de coniac. Încolăcindu-și brațul în jurul ei, a condus-o spre blănuri, a întins-o

cu tandrețe și a făcut un pas în spate, să-și privească soția pasională, cu ochi albaștri-verzi, plini de dorință.

– Vino încoace, a șoptit ea, acoperind vâjâitul focului.

A luat-o, atunci și acolo, cu rochia încă pe ea, cu stelele înmărmurite deasupra ei. Apoi a dezbrăcat-o de rochie și au făcut-o din nou, mai încet de această dată, și ea era înrourată și lunecoasă, iar stelele au explodat într-o mie de particule, numai pentru ei.

Au stat de vorbă sub blănuri până la răsăritul soarelui; erau împreună, lipicioși și calzi. Nicole nu crezuse niciodată că ar putea fi atât de fericită.

El i-a îndepărtat părul din ochi cu o mângâiere.

– Va fi o recoltă bună anul ăsta.

– De unde știi?

– Sunt mai multe stele căzătoare decât de obicei. Le-am urmărit de când mă știu, din căsuța asta. Cu cât sunt mai multe în iunie, cu atât e mai bună recolta.

– De când ai aranjat căsuța asta așa?

– E mica mea fărâma de Rusia. Covoarele și blănurile sunt colectate din timpul călătoriilor mele. Rușii apreciază șampania chiar mai mult decât francezii. Și, în mod sigur, mai mult decât englezii. Recipientul acela de acolo e un samovar. Fiecare casă din Rusia are câte unul, și clocotește întotdeauna. Rusia e un spațiu extraordinar, Babouchette. E ca și cum estul și vestul s-au ciocnit, iar ei au cules ce era mai bun din ambele lumi. Ne vom duce acolo într-o zi, împreună, le vom vinde cea mai bună șampanie a noastră. Te voi plimba cu sania, îți voi arăta minaretele și vom bea în baruri subterane, cot la cot cu țăranii, și le vom povesti despre Rousseau.

– Rusia...

Nicole a început să viseze. S-a încolăcit în jurul lui, iar soarele a început o nouă zi, cu raze împurpurate.

CAPITOLUL 4

Octombrie 1799

Data republicană: Brumaire, anul al VIII-lea

Comisia de degustări

– Soția mea, Madame Clicquot, le-a prezentat-o François pe Nicole degustătorilor prezenți.

Ei au înclinat din cap, cu buzele strânse, fără să facă vreun efort să-și mascheze nemulțumirea prilejuită de prezența unei femei. După mai mult de un an de căsătorie, lumea încă întâmpina dificultăți în a accepta că ea conducea afacerea cot la cot cu soțul ei. În calendarul vinurilor, comisia de degustări era cel mai important moment al anului. Numai „nasurile“ cele mai respectate din regiune erau invitate să hotărască și să arbitreze care vinuri urmau să devină cele mai rafinate vinuri de colecție și care vor fi retrogradate pentru a deveni un banal *vin de masă*. Faptul că o asemenea parvenită era admisă în cercul sacru, nemaivorbind că era vorba de o femeie, constituia, după părerea lor, o blasfemie.

Nicole a înfruntat sprâncenele ridicate, interjecțiile de nemulțumire și spinările întoarse spre ea cu un zâmbet și cu salutări. François i-a aruncat priviri admirative pentru curajul ei.

Indiferent de faptul că avusese loc revoluția, de războiul pe care Napoleon îl purta în Egipt și de faptul că răzcoalele și nelegiuirile

răbufneau fără încetare pe tot teritoriul Franței, comisia de degustări a vinurilor trebuia să reziste, tradiția trebuia menținută, iar femeile tinere, în mod sigur, *nu* trebuiau admise în cadrul ei. Jean-Rémy Moët, conducătorul lor *de facto*, încuraja acest punct de vedere de câte ori avea prilejul și, mai mult de atât, le trimitea constant solicitări ei și lui François, să-i vândă cele mai bune podgorii ale lor, mereu dornic să îi „ajute” în orice mod putea. Astfel își dădea și ea seama că afacerea lor devenea din ce în ce mai respectată. Din generozitatea de față și grija lui Monsieur Moët.

Vinul de bază a fost decantat cu un gălgâit lent, gâtul sticlei șters cu reverență după fiecare vărsare, totul cu solemnitatea unei slujbe religioase.

Nicole a adulmecat primul pahar, apoi a plimbat vinul în jurul limbii.

– Pinot Meunier, a spus ea încet, înfricoșată că ar putea greși.

François a înclinat din cap în semn de încurajare.

Comisia a scuipat, apoi și-au pronunțat verdictul:

– Mătăsos, cu aromă de afine. Vin dintr-un singur soi de struguri, grand cru, dar nu e potrivit pentru această șampanie.

Următorul vin a fost turnat. Nicole l-a adulmecat, l-a plimbat prin gură și l-a scuipat.

– Un Pinot Blanc complex. Vița-de-vie a împărțit solul cu trifoi și albăstrele. Va face o notă interesantă de vârf în șampanie. Recomand să-l includem.

Venerabilul Monsieur Olivier, degustătorul-șef, a mai sorbit o dată zgomotos, apăsând paharul spre nasul care fremăta, apoi a scuipat.

– Sunt de acord, vinul ăsta va fi bun pentru amestec. Știu podgoria, are dreptate și în privința florilor.

A zâmbit spre comisie.

– Soțul dumneavoastră a avut amabilitatea să vă pună în temă de dinainte, *chère* Madame Clicquot.

– N-avea nevoie să o facă. Pot să gust toate astea, chiar aici, în struguri.

Următorul vin a fost turnat, apoi cel de după el. Ea le-a definit corect pe fiecare dintre ele, din ce în ce mai încrezătoare, pe măsură ce timpul trecea.

– Dacă nu e altceva la mijloc, măcar are o memorie bună, a spus Monsieur Olivier. Am degustat zece vinuri, și le-a nimerit pe toate după nas.

François a izbucnit în râs când au ieșit afară, la soare, și au aruncat o privire înspre podgoriile Clicquot.

– Făceau niște fețe, de zici că sugeau lămâi, în loc să deguste vinuri.

A sărutat-o.

– Vor fi nevoiți să se obișnuiască cu ideea că soția mea e mai talentată decât ei.

Ea savura triumful. Era rezultatul a doi ani de muncă pe rupte, în care îi imitase fiecare mișcare din podgorii și de la teascuri, dornică să învețe. Studiase despre *terroir*, despre condițiile și „magia” care defineau o podgorie grand cru, despre teascuri și despre amestecuri, despre calitățile fiecărui soi, nuanțate de solul care le hrănea. Era vrajă, alchimie, știință și noroc într-o multitudine de culori.

Afacerea lor cu vinuri nou înființată creștea, și acest lucru era bucuria lor comună. Se duceau până la podgorii în fiecare zi cu trăsura, ridicând praful pe potecile pline de cretă, pentru a verifica fiecare detaliu. Au blestemat împreună ploile cu grindină de primăvară, au împărtășit încântarea când mugurii au pocnit, au urmărit lujerii, în timp ce aceștia se încolăceau în jurul aracilor și creau o bază solidă pentru creșterea plantelor. Glumeau cu muncitorii, le înțelegeau problemele și neajunsurile, se rugau alături de ei la sfinții recoltelor, la biserică în fiecare duminică și discutau până târziu în nopți despre aspectele mai rafinate ale viticulturii. François făcea totul să sune ca o poezie. Uneori, prea obosiți să se ducă în pat după zilele lungi de muncă, făceau dragoste lângă șemineu și se trezeau dimineața, îmbrățișați în continuare, în timp ce jarul sclipea, alb și fierbinte.

Fascinația lui în privința cunoștințelor ei despre domeniul vinurilor încă o făcea să se simtă de parcă ar fi răsărit soarele, deși

trecuse mai mult de un an de la căsătorie. Acum era momentul perfect să îi dezvăluie veștile ei.

– Am o surpriză.

L-a condus să se așeze pe piatra de moară, departe de muncitori și de urechile iscoditoare.

– Mai avem un amestec, mai important decât orice altceva din acea încăpăre.

François a tras-o mai aproape de el.

– Mai important decât primul nostru vin de colecție?

– Sunt însărcinată, a spus Nicole.

François și-a îngropat capul în palme. Oare își ascundea lacrimile?

– Pot degusta totul cu atâta precizie și *știi*, pur și simplu. Am știut de o săptămână, dar mi-am dorit să mă asigur. Mi-ai oferit două cadouri. Un cer al gurii care poate distinge orice strugure, ba chiar și locul lui de proveniență de pe Montagne, doar prin degustare. Dar mai presus de asta – un bebeluș, François. O să fim o familie.

François a tresărit și și-a ridicat capul s-o înfrunte, cu maxilarul încordat. Avea din nou privirea aceea de animal sălbatic, ca în momentul de lângă fântână, de parcă ea nu ar fi fost acolo. Ei i-a stat inima.

– Iisuse Hristoase, Nicole, de ce crezi că aș vrea să aduc un bebeluș nevinovat în această lume? Bietul copil va fi pe jumătate ca mine. Suntem în plin război, și nenorocirile nu se mai sfârșesc. Cum poți să stai acolo, zâmbind, de parcă ai fi transformat plumbul în aur?

A dispărut printre șirurile de viță-de-vie. A fost întocmai ca înainte. Ea a așteptat, dar el nu s-a mai întors.

A simțit că nu mai poate respira și a cuprins-o greața, în timp ce trăsură o ducea acasă în grabă, într-o ceață, hurducăind printre vii și făcându-i oasele fragile să tresalte. Tânjea după brațele lui în jurul ei și al copilului ei, dar el nu a venit acasă.

S-a lăsat seara, apoi noaptea. Nicio urmă de François, încă. Visa la o bătaie la ușă, la *îmi pare rău, a fost un șoc teribil, te rog, iartă-mă, Babouchette*. În zorii zilei, patul era rece, iar ei îi era rău. S-a chinuit

să se ridice și să spele farfuriile. Josette ar fi putut bănuî ce se întâmpla, iar ea nu putea dezvălui nimănui veștile, fără ca el să fie prezent. O bătaie la ușă, un cal care trecea, toate acestea o făceau să zboare spre fereastră, anticipându-i întoarcerea, doar ca să fie dezamăgită, iar și iar. Totul avea un gust de minciună; abia putea mânca fără să îi vină să vomite.

Ea și François aleseseră să locuiască cea mai mare parte din timp în căsuța lor simplă de la Bouzy, printre podgoriile de lângă Reims, în locul vilei lor elegante din oraș. Era o casă agreabilă din piatră, ca desenul unui copil, cu o cărare care ducea spre ușa din față, patru ferestre simetrice și o lumină primitoare în cămin. Avea o masă din lemn neprelucrat în bucătărie, unde Josette prepara mâncarea, scaune de lemn și perne uzate în fața focului, iar biblioteca era plină ochi cu autorii lor preferați și cărți despre vinuri, întotdeauna învăluită în lumină și, până acum, în fericire. Era ascunzișul lor, atât de diferit de vila maiestuoasă în care crescuse ea, în rue de la Vache, și era ușor să își ascundă suferința, aici, prin vița-de-vie.

După ce a trecut o săptămână, i-a spus lui Josette că François fusese chemat pe neașteptate într-o călătorie de afaceri. Sarcina ei secretă a creat un zid între ea și oamenii pe care îi iubea. Cum ar fi putut să stea de vorbă cu mama ei, fără să-i spună? Cum ar fi putut înfrunta ochii pătrunzători ai Natașei, fără ca aceasta să știe, pur și simplu? Și-a îngropat capul în manualele de vinuri, să se oprească din a se gândi la el în fiecare secundă. Printre aceste pagini, viața era simplă, o acțiune onestă de plantare ducea spre o inevitabilă înflorire, apariția fructelor și recoltare, atât timp cât urmau regulile.

Noiembrie a adus semiîntuneric, ploi involburate și suferință și, într-un târziu, pe François. Acesta a apărut, mânjit de furtună, slab ca o fantomă, aproape ascuns pe după cel mai mare buchet de stânjenei violete pe care îi văzuse vreodată.

I-a smuls din mâinile lui, le-a aruncat în vânt, iar aceștia s-au împrăștiat prin grădină, ca niște confetti.

– M-ai abandonat când aveam nevoie de tine, a răcnit ea. Lașule!

– Sunt mai rău de atât, Babouchette. Sunt asta, și sunt tot ce poate fi mai rău într-o ființă umană.

Părea bântuit, numai piele și os.

– Mi-e rău, sunt slăbită, obosită și însărcinată, iar tu ai plecat, pur și simplu. Nu ești bărbatul cu care am crezut că m-am măritat.

Totul era atât de confuz. Era furioasă și rănită, și totuși era atât de ușurată să-l revadă.

– Dă-mi voie să intru, Babouchette. Sunt eu, în continuare, dar e o parte din mine despre care trebuie să-ți vorbesc. Partea care mă face să dispar atunci când ai nevoie mai mult de mine.

L-a tras în casă, înfricoșată.

– Am nevoie de tine aici, cu totul.

A mutat teancul de cărți despre vinuri de pe scaunul lui și a pus lemne pe foc.

– Nu omite niciun amănunt. O să încerc să înțeleg.

El și-a ținut mâinile deasupra flăcărilor.

– Fântâna era atât de adâncă, de nu-i puteai vedea fundul, în ziua când ai aruncat moneda. Când întunericul se coboară peste mine, așa mă simt și eu; de parcă e atât de adânc, că nu se va termina niciodată, și trebuie să fug înainte să mă copleșească. Mă cuprinde atunci când sunt cel mai fericit.

– Fericirea te face nefericit? a întrebat ea, încercând să înțeleagă.

– Îți aduci aminte când am călătorit la Calais? Plaja strălucea, iar soarele era de un gri glacial, ca ochii tăi. Valurile se rostogoleau spre mal cu o asemenea viteză, încât era deopotrivă captivant și înfricoșător să le privești. Curentul submarin, însăși sursa care creează această energie și fascinație, e cel care te poate trage în jos și te poate îneca. Cam așa mă simt și eu.

– Mă sperii, François.

– Chiar *este* înfricoșător. Un răsărit de soare în timpul iernii e atât de frumos și de intens, încât mă doare. O seară de vară în podgorie creează o mie de culori diferite, iar cântecul păsărilor la apus e asurzitor, și mă face să vreau să dansez, să cânt și să țip. Așa știu că va trebui să plătesc, și că totul se va transforma în praf.

– În toate momentele în care am dansat?

Ceva din interiorul ei a înghețat de groază.

– Când mergem la râu, știi partea care e atât de lată, încât nu poți vedea celălalt mal?

Ea a dat din cap, întorcându-se, pentru ca el să nu-i poată vedea lacrimile.

– Uneori, ceva mai mare și cu mai multă forță decât râul îmi mătură disperarea.

Cum era posibil să nu știe lucrurile astea despre bărbatul cu care se măritase?

– Nu sunt îndeajuns de puternică pentru trei persoane. Am nevoie de tine aici, lângă mine, a spus ea.

– Mă ai în totalitate, cu latura luminoasă și cu cea întunecată. Crezi că sunt slab, o pot citi în ochii tăi, dar *pot* să lupt cu chestia asta. Trebuie doar să mă lași să fiu singur uneori. Promit să nu mai plec niciodată fără să-ți spun.

– Dă-mi puțin timp de gândire. Am nevoie să încerc să înțeleg. *Chiar o să încerc, promit.*

El i-a pus o mână pe stomac.

– Cum se mai simte bebelușul nostru?

– Îi e dor de tatăl lui, a răspuns Nicole.

Dar nu putea să-l ierte. Era rândul ei să plece.

Natașa și-a îngustat ochii.

– Ai mai multe necazuri, a ghicit ea.

Făcea aluatul, pregătindu-se pentru ziua următoare. L-a trântit pe masă, iar făina s-a ridicat într-un norișor. În așteptarea răspunsului lui Nicole, a continuat să-l frământă ritmic.

– Sunt însărcinată, s-a precipitat aceasta, și, de îndată, a izbucnit în plâns.

– *Milaia*, nu plânge, e un motiv de fericire, nu-i așa?

Natașa i-a oferit o îmbrățișare plină de făină, apoi i-a întins un șervet mare și a ținut-o strâns în brațe până când lacrimile s-au oprit. A ajutat-o cu delicatețe să se așeze. Făina era peste tot – pe fața ei, pe rochie, pe șorțul și mâinile Natașei. S-au uitat una la alta și au început să râdă.

– Așa e mai bine, a spus Natașa. Acum, povestește-mi tot.

Natașa a ascultat-o fără să o întrerupă. Era așa o ușurare să poată vorbi cu ea.

Apoi Natașa a rămas o vreme pe gânduri.

– Vărul de-al doilea al țarului suferea în același mod. Am auzit despre asta în bucătăriile palatului. Eu lucram ca patiser acolo. El era cel mai fermecător bărbat pe care l-am întâlnit vreodată, în afară de François.

– Nu mai e atât de fermecător acum.

– *Ba da*, e fermecător. *Ba da*, e bărbatul potrivit pentru tine. Nimeni nu e perfect, tânăra mea prietenă, nici măcar tu.

Cum putea să-i țină partea lui François?

– Tu vrei să mă vait, și să țiip, și să dau ochii peste cap cu tine legat de cum sunt bărbații? Ei bine, nu voi face asta, a punctat Natașa. Uită-te la tine. Ai un copil înlăuntrul tău, ceva cu care eu n-am fost binecuvântată niciodată, și numai Dumnezeu știe cât am zăcut trează nopți în șir, plină de regret și de dor. Soțul tău este cel mai încântător și inteligent bărbat din Reims, și e al tău. E un proverb în Rusia: Cea mai strălucitoare lumină aduce cea mai întunecoasă umbră. Am văzut cum se uită la tine. Nimeni altcineva nu te poate face atât de fericită. Când e fragil, ai grijă de el. Bucurați-vă unul de altul când se simte bine. Lucrurile nu pot rămâne niciodată constante. Știai în adâncul sufletului tău cum e, dar te-ai măritat cu el, oricum.

Da, văzuse ceva, și îngropase ceea ce văzuse adânc înăuntrul ei. Veselia efervescentă, exacerbată, și zilele de disperare adâncă pe care le confundase cu grija legată de vinuri. Ea își crease un drum drept. Avea privirea ascuțită, era eficientă, corectă și perspicace, precum tatăl ei. Ea punea lucrurile în practică. François visa.

– Cum poți vedea cu atâta claritate, Natașa?

– Am trăit mai mult decât tine, atâta tot.

– Am tot intenționat să te întreb ceva, încă din ziua nunții mele.

– *Da?*

– De unde ai știut să decorezi tortul nostru de nuntă cu struguri rubinii? Știai că François și cu mine am găsit un ciorchine în ziua în care ne-am cunoscut?

O umbră a traversat chipul Natașei.

– Ați găsit struguri roșii strălucitori? Care a fost primul lucru la care te-ai gândit?

– Sânge. Sânge proaspăt. Culoarea pe care o vezi când te tai la genunchi și e cu adevărat roșu.

– O coincidență stranie, atâta tot, presupun. M-am gândit la ei într-un vis, roșul trebuia să simbolizeze iubirea și, desigur, pasiunea pe care o aveți amândoi pentru viața-de-vie.

Ea a deschis ușa, invitând-o pe Nicole să plece.

– E târziu. Trebuie să termin de făcut pâinea, *milaia*. Întoarce-te acasă la el și fii fericită.

Când Nicole a pornit în noapte înapoi spre casa lor din oraș, ușurată, fericită și speriată, toate în același timp, a izbutit s-o zărească pe Natașa din profil, învârtindu-și punga de sare în opturi frenetice.

În casa lor măreață din Reims, holul era plin de stânjenei. Buchete extravagante, pufoase, parfumate și vișinii erau răspândite pe mesele din hol și în vasele de lângă scările în spirală, acopereau polița de deasupra șemineului și se reflectau de un milion de ori în sala de recepții placată cu oglinzi, erau aliniate în carafe pe masa lungă din sufragerie.

– Am adus mai multe decât poți tu să distrugi, a spus François. Unde ai fost? Am fost îngrijorat pentru voi amândoi.

Partea cu *amândoi* era cea mai frumoasă. Ea și-a aruncat brațele în jurul lui. Îi era imposibil să rămână supărată pe el acum, când revenise acasă și se afla în fața ei. Adora modul în care, atunci când zâmbea, sprâncenele lui negre se arcuiău în sus de la mijloc, iar acest lucru îi deschidea fața ascuțită, inteligentă într-o expresie de intensă încântare la vederea ei. A îmbrățișat-o strâns.

Un bărbat a intrat tropăind în hol. A pescuit unul dintre stânjenei dintr-o vază și l-a pus la butonieră.

– Văduva Joubert își poate lua concediu pentru tot restul anului, mai mult ca sigur, prietene. Probabil că ai cumpărat întreaga seră.

François i-a strâns mâna, adresându-i un zâmbet strălucitor lui Nicole.

– Permite-mi să ți-l prezint pe cel mai vechi prieten al meu, Louis Bohne.

O revărsare de păr ruginiu, un palton ridicol de mare din piele de lup și un zâmbet cald precum coniacul. El s-a înclinat și i-a sărutat mâna.

– În sfârșit, François a făcut un lucru cu sens.

– De-abia a sosit din Rusia. Nu te superi dacă stă la noi câteva nopți? a întrebat François.

– Te pot răsplăti cu povești din săli de bal căptușite cu chihlimbar, descrieri ale unor toalete la modă care îți întrec cele mai sălbătice visuri și fapte rele ale cazacilor bărboși.

– Faptele rele și-atât vor fi suficiente, a spus Nicole, dezamăgită că nu îl va avea pe François doar pentru ea, dar încântată de acest nou prieten.

Louis era negustorul-vedetă ambulant al familiei Clicquot și nu exista vreo vânzare, vreun sat sau vreun oraș care să fie prea departe pentru el. Ar fi călătorit o mie de kilometri până în pădurile sălbătice ale Norvegiei pentru perspectiva de a vinde un vin de colecție de zece ani pentru salariul de o săptămână, sau ar fi înfruntat cea mai inaccesibilă stepă rusească pentru a ajunge până la *dacea* de vară a unui proprietar de terenuri bogat, să-i prezinte o șampanie Clicquot, combinată de însuși Monsieur Olivier în podgoriile grand cru cele mai sofisticate și sărutate de soare din Reims. Într-adevăr, era indispensabil, și era acționar în afacerea aflată în creștere a lui François.

François i-a turnat un pahar din cea mai dulce șampanie a lor.

Louis a sorbit-o cu gesturi exagerate.

– E un triumf al *terroir*-ului și al aptitudinilor moștenite de-a lungul a sute de ani, de la Dom Perignon și chiar de mai devreme.

– Acestea sunt amabilitățile pe care le servești clienților tăi? Seamănă mai mult cu un spectacol de circ decât cu achiziția unui vin rafinat, a izbucnit în râs Nicole.

Se făcuse atât de târziu, încât Josette a trebuit să aprindă focul a doua oară, dar, cu toate acestea, poveștile curgeau. Louis nu izbutea să stea liniștit; își spunea poveștile străbătând încăperea încolo și înapoi. Îi plăceau drumurile deschise, a mărturisit el, petrecerile și bârfa de bucătărie.

François era într-o formă efervescentă, iar Nicole a decis să aplice sfatul Natașei. Bucură-te de ziua de azi.

În următoarea zi, s-a trezit înainte de zori. François dispăruse din nou. Inima ei s-a făcut cât un purice la vederea biletului de pe pernă.

Rădăcinile viței-de-vie nu mor niciodată. Se înnegresc în timpul iernii, dar primăvara aduce frunze fragede care să riște lupta cu vânturile glaciale și cu furtunile, și să absoarbă soarele de mai. Ele văd soarele răsărind, atrag roua asupra lor dimineața devreme, își iau nutrienții din pământul palid, ascultă ridicarea și căderea ciocârliilor, în timpul verii. Ele captează luna cu frunzele lor, văd stelele prăbușindu-se, lăsând urme de lumină zdrobită. Pot simți gustul fiecărei podgorii, așa cum poți și tu. Am fost hărăziți să fim împreună, dar fericirea s-a transformat în praf pe moment.

Nu îți cer iertare, dar ai încredere în mine că mă voi întoarce,

François

Strecurând biletul, cu mâini tremurânde, sub perna ei, Nicole și-a înghițit lacrimile și frica. Rămâi puternică pentru el și pentru bebelușul vostru, și-a spus ea. Se întoarce întotdeauna. Dar nu putea, pur și simplu, să nu facă nimic. Zorii zilei s-au împurpurat, întocmai ca în dimineața nunții lor, și odată cu ei, a cuprins-o o bine cunoscută hotărâre. S-a îmbrăcat repede, s-a strecurat afară în timp ce lumea din casă încă dormea și a sărit pe Pinot, calul ei preferat, legându-i pânză pe copite, să nu-l poată auzi nimeni.

Când a ajuns în Montagne, lujerii de viță-de-vie erau suspendați într-un nor, iar deasupra lor se întindea un cer senin, de culoarea minții. Mai departe, vântul rece tulbura suprafața lacului palid, în

care înotaseră de nenumărate ori. Și-a tras pelerina în jurul corpului. Mai avea un kilometru până la vale, unde se ruga să îl găsească.

Bufnițele țipau, iar ei i s-a ridicat părul pe ceafă. Se știa că rebelii regaliști terorizau zonele rurale din Franța cu răscoalele lor, și comunicau folosind țipete de bufniță. Oameni nevinovați, chiar și femei, erau luați drept republicani și erau bătuți în semn de răzbunare. Franța nu era un loc sigur în care să aduci pe lume un copil. François avusese dreptate în privința asta.

A luat-o la goană prin lumina zorilor de zi. Pe măsură ce galopa mai departe, râul devenea mai lat, până când i-a auzit vuietul. După ce a cotit-o, urmându-i curbura, l-a zărit și pe el, cu cizmele în torentul furios; râul era atât de lat și de rapid pe aici, încât vuietul său te cutremura.

Ea s-a strecurat mai aproape, și-a mângâiat calul, ca acesta să stea liniștit și să nu îl sperie pe François.

– François, sunt aici, a șoptit ea.

El a scos un răget înspre râu, cu brațele întinse, iar cămașa i s-a deschis în bătaia vântului.

– François! a strigat ea.

El a urlat spre râu, iar acesta a vuit în semn de răspuns. Încă un pas în față, și ar fi fost măturat în jos, în spirale, de curentul furios.

Pinot înțelesese. Nu a scos niciun sunet când ea l-a priponit de un copac și a alergat spre François, la marginea torentului. Abia a simțit șocul apei reci când a năvălit în râu, să ajungă până la el. Râul a smucit-o, în timp ce îl apuca de umeri, și a căzut în spate cu el. A început să-l tragă cât mai departe de curent, folosindu-și toată forța. L-a adus pe uscat, întins pe jos, înainte ca el să poată rezista, ținându-l captiv cu picioarele și brațele întinse. El s-a rostogolit pe spate și a strâns-o în brațe.

– Sunt aici, a șoptit ea.

A trecut o eternitate. El și-a deschis ochii și i-a fixat asupra ei, tulburat ca un om beat.

– Știam unde să te găsesc, sunt eu, și te înțeleg.

El a clipit.

– Vorbește cu mine.

Ea a numărat până la zece, apoi înapoi până la unu.

– Mai tare.

Ea a numit toate soiurile de struguri pe care le știa, le-a enumerat pe prietenele ei de la școală, sumele pe care și le putea aminti, orice, agățându-se de el, prea înspăimântată să se miște, iarba udă făcându-i pe amândoi să dârdăie de frig, în timp ce ea strângea din ochi, căutând să îl readucă pe François al ei înapoi la el însuși.

Pași grei au făcut-o să redeschidă ochii brusc. Venise Louis.

– De unde ai știut?

– Așa stă treaba cu el. Îl cunosc de când mă știu, e cel mai bine să-l lași în pace, a spus el încet. Ia-mă de mână.

El a ajutat-o să se ridice și și-a pus haina în jurul umerilor ei. François era ud leoarcă și tremura, iar Louis i-a condus pe amândoi spre trăsura lui care aștepta, promițând că va veni mai târziu înapoi, pe jos, pentru Pinot.

Louis știa ce are de făcut. Cei trei au petrecut zile lungi în jurul patului lui François, jucând cărți, spunând povești, fixând focul cu privirea. L-au supravegheat pe rând și, după o săptămână, François a început să se alătore și el la povești. Când venea rândul lui Nicole să-l păzească, iar Louis era ocupat, François și ea au făcut planuri pentru bebelușul lor. Copilul lor urma să călărească atât de natural precum mersul pe jos, să învețe pe dinafară un poem în fiecare săptămână, iar dacă urma să fie fată, va face și va fi orice își va dori ea, și va avea bucle ca ale lui François și ochi gri ca ai lui Nicole.

Când a sosit momentul ca Louis să plece în următoarea lui călătorie de afaceri, Nicole l-a sărutat.

– Nu voi uita niciodată tot ce ai făcut pentru noi. Niciodată, a zâmbit ea.

– Niciodată nu l-am văzut în halul ăsta, a spus el, în timp ce încărcă furgonul cu lăzi de vin, pregătindu-se să plece la Paris. În mod sigur, te iubește foarte mult.

CAPITOLUL 5

August 1805

Data republicană: Thermidor, anul al XIII-lea

Licuriciul

Clémentine alerga, ocolind trandafirii luminați de soare, învăluind aerul cu parfum intens de lavandă atunci când atingea în treacăt tufişurile argintii. Cu picioarele înmuiate de chicoteli, s-a împleticit și a căzut într-o grămăjoară de muselină și bucle. Nicole a prins-o, a ridicat-o și a învărtit-o în brațe, râzând spre cer.

Și-a îngropat fața în părul fiicei sale, inspirând mirosul copilăresc. Buclele blonde semănau atât de mult cu ale surorii ei. Avea două Clémentine în viața ei, soră și fiică, iar acestea erau, literalmente, identice. Fetița ei era o bucurie, și nu-și imaginase niciodată că poate iubi pe cineva atât de profund și atât de sălbatic, cum o iubea pe adorata ei Mentine. François le privea de pe terasă, fluturând o scrisoare. Ea a cules un fir de lavandă, și-a amintit de ziua când Moët i-a cerut mâna și s-a bucurat de alegerile pe care le făcuse.

– Hai să mergem să vedem ce face Papa.

Au pornit spre el, ținându-se de mână.

– Poți să-l întrebi despre călătoria noastră în Rusia.

– Pornim acum?

– Nu chiar acum, dar cât de curând, Mentine. Poți să îți aduci aminte câți ani ai?

– Cinci.

– Asta înseamnă că sunt șapte ani de când mi-a promis lucrul ăsta, în noaptea nunții noastre. În Rusia, o să te învelim în blănuri și o să te ducem la plimbare cu sania, o să îți arătăm palatele și turnurile cu cepe albastre și aurii în vârf.

– Nu poți să găsești cepe albastre și aurii, e stupid!

– Ba poți, în Rusia.

François a luat-o pe Mentine pe un genunchi, jucându-se cu buclele ei de căpșuni și i-a întins scrisoarea lui Nicole cu o mână tremurătoare.

Moscova e un dezastru. E putrezită până la os, și necinstea e la ordinea zilei. Trebuie să mituiești cel puțin trei persoane pentru fiecare vânzare și nu poți face niciun fel de profit în iadul ăsta plin de sclipici. Nu e de mirare că palatele sunt zidite din aur și chihlimbar; toți banii sunt rezervați pentru cei câțiva privilegiați. Excesul de lux înseamnă că negustorii ca mine, după ce toate costurile sunt deduse, nu câștigă nimic. Companiile străine sunt văzute doar ca niște vaci de muls. Chiar dacă obțin comenzi, e greu de crezut că vom fi plătiți vreodată. Îmi pare rău, prietene, să îți scriu vești atât de proaste, mai ales într-un an în care recolta nu anunță nicio speranță pentru anii care vor urma.

Louis

Nicole s-a prăbușit pe scaunul de lângă François. Fusese o greșeală să îl trimită pe Louis în Rusia. Războaiele lui Napoleon prin toată Europa fuseseră devastatoare. Acum, Marea Britanie și Rusia erau aliate împotriva francezilor, iar Louis fusese prins la mijloc în toată situația asta. Grădina lor luminată de soare era departe de toate astea, dar războiul nu-i lăsa în pace.

– Trebuie să rămână acolo și să încerce în continuare. Dacă există cineva care poate avea succes, el e acel om. A sfidat soarta

de un milion de ori, și singura alternativă ar fi să-i vindem totul lui Moët. Știi că ar plăti mai mult decât e cazul pentru orice i-am vinde, atât e de disperat să ne scoată din industrie, a spus François.

Fața lui cu trăsături cizelate era palidă și delicată ca sticla, chiar și în arșița soarelui.

Ea avea de gând să îl cheme înapoi pe Louis de îndată, fără să îi spună lui François. Prietenul lor, omul care putea să se salveze cu farmecul lui din orice situație complicată, era în mod evident în pericol, iar ea refuza să-l lase să-și riște viața. Marea Britanie și Rusia, cele mai mari piețe ale lor, ar fi făcut orice să-i pună obstacole Franței, și mai ales comerțului cu unul dintre produsele de export de care aceasta era cea mai mândră: șampania. Însuși lucrul care le asigura existența devenise o victimă a războiului. Se temea ca François să nu devină și el una.

Îl trimiseseră la drum pe Louis cu atâtea speranțe, pe baza unui val de vânzări excepționale în Prusia și în Austria.

– Uită de Londra, insistase François cu ochii lui albastru-verzi sclipitori, și de englezii ăia cu fețe gălbejite. E o avere pentru noi în Rusia. Palatele sunt încărcate cu aur.

Louis se îndepărtase călare, în haina lui din piele de lup și cu un zâmbet ștrengăresc, ducând cu sine șaptezeci și cinci de mii de sticle din cele mai fine vinuri de colecție, practic, tot stocul pe care îl aveau.

– Papa! Chiar există cepe albastre și aurii în Rusia? a întrebat Clémentine entuziasmată.

– Desigur! Și cartofi portocalii, și boabe de mază roz. Du-te și găsește-o pe Josette, să iei prânzul. Trebuie să vorbesc cu Maman.

I-a făcut semn cu mâna.

– Te iubesc, *je t'aime!*

– *Moi aussi, Papa.*

– Să nu uiți niciodată lucrul ăsta.

Dar Mentine făcuse deja o săritură spre ușă.

– Nu ne vom duce în Rusia, îmi pare rău, a spus François.

– De ce am face-o?

– Ți-am promis că te duc. Ți-am promis că o să am grijă de tine. Ar fi trebuit să accepți propunerea de căsătorie a lui Moët. Englezii ăia îi mănâncă din palmă, iar Napoleon se va ghiftui cu șampania lui Moët la balul lui din această seară.

Nicole a clătinat din cap.

– Ar fi putut Moët să mă facă să râd? M-ar fi dus el să înot în lac sau să mă lase să am un cuvânt de spus în inestimabilele lui podgorii? Nu mă condamna la infern alături de el. Te-am dorit atunci și te doresc acum.

El s-a uitat la ea cu disperare.

– Podgoriile sunt infernul acum, Babouchette. Nu putem face nimic. Strugurii sunt uscați ca stafidele înainte să avem măcar o șansă să-i culegem. Louis a luat cu el tot ce aveam, și jumătate din stocul de șampanie era tulbure când a ajuns la destinație. A fost un joc de noroc, și nu poți face jocuri de noroc cu natura. Ne-a învins. N-ar fi trebuit să trimit tot ce aveam.

Șampanie tulbure. Coșmarul fiecărui producător, provocat de depuneri în fundul sticlei. Era nevoie de luni întregi de muncă pentru a învârti sticlele în nisip, în încercarea de a elimina sedimentul cauzat de drojdie, care era esențială pentru gust și pentru a doua fermentație, dar care făcea ca minunatele lor creații să devină *bleu*, tulburi. Mii de sticle și mii de ore de muncă manuală. Încercaseră tot ce se putea, inclusiv să elimine sedimentul prin *transversage*, turnând vinul limpede dintr-o sticlă în alta odată ce sedimentul se separa, dar sacrificaseră spuma atât de importantă. S-a cutremurat amintindu-și de momentul când a cumpărat un produs de „clarificare” de la producătorul de butoaie, și aproape că și-a ucis unul dintre degustătorii cei mai buni cu substanța aceea otrăvitoare. Din acest punct de vedere, afacerea lor nu era diferită de a nimănui altcuiva, dar persoana care va izbuti să rezolve problema dificilă a sedimentelor fără pierderea bulelor va fi bogată, acest lucru era sigur.

Coloana lui vertebrală ieșea în relief prin vesta lui subțire. Stările de spirit ale lui François alternau cu sușurile și coborășurile afacerii, iar acum era periculos de deprimat.

În acest moment, Nicole a făcut un pact cu sine, la fel de solid ca acela pe care îl făcuse în ziua revoluției, când și-a jurat că își va construi propria avere și își va folosi puterea pentru a face bine. Acest al doilea pact îl viza pe François. Nu știa cum, sau când, dar *urma* să rezolve problema sedimentelor. Asta îi va face bogați și plini de succes, dar, mai presus de toate, avantajul asupra concurenților va fi atât de mare, încât François nu va mai trebui să-și facă vreodată griji în privința afacerii lor.

– O să supraviețuim unei recolte proaste, a spus ea, binedispusă. Sigur că o să trecem peste asta. S-a mai întâmplat și înainte. Uită-te la mine.

Și-a lipit palma de obrazul lui. Era lunecos de transpirație.

– Fântâna neagră, din nou? Disperarea? Nu-i poți vedea fundul?

– Mă simt îngrozitor.

A încercat să schițeze un zâmbet, de dragul ei.

– Dar nu vreau să-ți faci griji. Nu în seara asta.

– Du-te în pat, *chéri*, o să te simți mai bine dimineața.

– Nu! Mergem la balul lui Moët, sau o să creadă că suferim de boala strugurilor acri dacă nu o facem. Am promis să cânt la vioară și, oricum, ador să arăt lumii că ești a mea.

Inima ei tresărea încă, după șapte ani de căsătorie. Scrisoarea lui Louis nu însemna falimentul, era doar un an prost, cum mai fuseseră și alții.

Nicole s-a dus în cabinetul ei. Urma să-i demonstreze lui François că un an prost e urmat prompt de unul bun, ba chiar doi, și apoi roata se întoarce din nou. A descuiat sertarul și a scos registrul contabil. El nu avea cum să se certe cu cerneala neagră și cu cea roșie. Aici, așternut cu grijă în paginile groase ale profiturilor și pierderilor, era ciclul de speranță și disperare pe care îl înfruntaseră din ziua în care se căsătoriseră. Prefera să contemple faptele în acest mod. Fără pasiuni, adunate și scăzute în ordine. Fără durere, fără visuri sfârșimate; cerneală pe hârtie, atâta tot.

A aruncat o privire la situația de acum cinci ani. Sticle distruse din cauza căldurii: douăzeci de mii. Pierderi: treizeci de mii de

franci. Sticle livrate: treizeci și cinci de mii două sute. Muncitori plătiți: două mii de franci.

Cifrele nu reflectau lunile petrecute îngrijind via, săpând pământul, legând lăstarii de araci, amestecul, nu-i arătau pe muncitori căutând semne în stele, în timp ce se rugau la sfântul recoltei.

A dat câteva pagini: anul 1802. Tratatul de la Amiens. Pacea cu Marea Britanie și redeschiderea drumurilor comerciale. Ea, Louis și François înșfăcaseră vioara, încărcaseră cele mai bune mostre de șampanie de colecție din 1800 într-un cufăr pentru Louis și îl trimiseseră la Londra. A fost încă un dezastru. Moët deținea monopolul pe piață, făcea rondul prin toate marile case nobiliare, tăinuind modul în care sprijinise răsturnarea aristocrației franceze, participa la jocurile de cărți și la dansurile lor de salon, împușca un chintal de fazani nevinovați de pe cer și împărțea fiole cu vinurile lui.

– E o lume închisă, se plânsese Louis. Sunt înfricoșați de revoluție și se uită la mine ca și cum aș fi un criminal.

În acea vară, întocmai ca acum, soarele binevoise să-i cruțe. În timp ce sora ei trândăvea în arșița decadentă, plimbându-se cu barca pe râul Vesle, în compania prietenelor ei, ea și François supravegheau strugurii care se stafideau pe vița-de-vie. Blestemase soarele și trăsesse jaluzelele în casă, visând la dimineți cețoase și struguri înrouați.

Și-a plimbat degetele în jos, pe pagina catastifului. În aprilie începuse dezastrul lor din prezent: șaptezeci și cinci de mii de sticle fuseseră expediate, destinația fiind Rusia. Mai mult decât tot volumul lor de vânzări pentru 1804. A lăsat următoarea casuță goală, să vadă cum se vor sfârși lucrurile. Încă se putea remedia situația cu ușurință.

François a băgat capul pe ușă.

– Studiezi din nou în cabinetul tău, Babouchette?

A sărutat-o pe cap, iar ea s-a abandonat în brațele lui, punându-și rapid palma peste numerele din coloana roșie, cea de deficit.

– Vino și îmbracă-te, a spus François. Nu putem schimba nimic, oricât de mult te holbezi la cifre. Am ceva pentru tine. Și nu te îngrijora în privința lui Mentine, e deja în pat. A adormit în timp ce

îi spuneam povestea unei fetei mici cu bucle de căpșuni care a înfruntat un bărbat înarmat cu un pistol, chiar aici, în piața catedralei, în timpul revoluției.

A sărutat-o.

– Mentine arată întotdeauna sublim de liniștită atunci când doarme.

Schimbarea lui radicală de dispoziție a umplut-o de optimism. De ce să nu înceapă chiar acum?

– Mai dă-mi zece minute, o să urc și eu! a murmurat ea printre sărutările lui.

A dat o fugă până afară și s-a îndreptat spre teasc, a umplut o cutie cu nisip și a ales patru sticle de șampanie care erau în a doua fermentație.

– Nu pune mâna pe alea, sunt aproape gata și o să disloci sedimentul! a muștrat-o Antoine.

– Putem să ne lipsim de ele, și fac pariu că două dintre ele vor fi tulburi, oricât de grijuliu ai fost, a ripostat ea, simțindu-se nesigură pe sine ca o școlăriță.

Antoine a scos un țâțâit iritat și s-a întors la treaba lui, scuturând sticlele una câte una și înlocuindu-le în nisip.

Nicole și-a dus sticlele până într-un colț întunecat din pivnița casei și le-a așezat cu grijă, cu susul în jos, în cutia cu nisip, a făcut un pas în spate și și-a scuturat nisipul de pe mâini. Acesta urma să fie secretul ei; nu avea idee cum, dar o va face. Nu conta că această soluție le scăpase producătorilor de șampanie de-a lungul secolelor; ea plănuia să observe, să învețe, să experimenteze și să o ia de la început, pentru François. Dacă izbutea să rezolve problema sedimentelor, să scurteze timpul necesar pentru a întoarce încet și a scutura sticlele, să obțină depunerea sedimentului pe gâtul sticlei – filtrarea, cum o numea Antoine – și să ajungă la certitudinea că fiecare sticlă era în mod garantat limpede într-o perioadă mai scurtă de timp, François nu va mai trebui să-și facă griji niciodată. Și-a imaginat încântarea lui la auzul ideii ei inteligente, a încuiat ușa după ea și a alergat în sus pe scări să i se alăture.

François o aștepta zâmbind.

– Ai obrajii îmbujorați, ai alergat. E una dintre intrigile tale? Stai jos pentru o clipă și închide ochii, Babouchette.

Ea s-a așezat pe pat, a închis ochii strâns și a simțit un pachet greu și foșnetul hârtiei de ambalaj căzându-i în mâini.

– Acum, deschide-i.

François era din nou el însuși, pregătit de bal; părul lui rebel era împlânzit pentru această ocazie; o siluetă izbitoare, cu membre lungi, în haină brodată și pantaloni strâmți. Era mai frumos decât oricând, s-a gândit ea mândră.

O hârtie groasă, imprimată cu auriu și albastru, ascundea conținutul pachetului de ochii ei. A sfâșiat-o, dezvăluind o rochie de catifea roșie și o cutie. A ridicat întâi rochia și a lipit-o de corpul ei.

– E la fel de frumoasă ca ziua în care te-am cunoscut. Am cumpărat-o pentru tine, să o porți în Rusia, dar ai putea la fel de bine să o porți în seara asta. Îmbrac-o, iar după aceea, deschide cutia.

Ea s-a strecurat în rochie. Catifeaua roșie avea exact nuanța strugurilor rubinii pe care îi găsiseră în ziua în care se întâlniseră. Știa că și el se gândea la același lucru.

– Deschide cutia.

Înăuntru, era o păpușă rusească, semănând remarcabil cu François. A ridicat privirea, surprinsă.

– Continuă să deschizi.

Următoarea păpușă era ea. Ochi gri, păr drept, blond-roșiatic și o rochie de catifea roșie, exact ca aceea nouă pe care o purta acum. Următoarea era o Clémentine mică, cu părul de aceeași culoare, dar creț, și cu ochii albaștri-verzi ai tatălui ei.

– Suntem noi. Le ador!

– Deschide-o pe cea mai mică. Mai e ceva.

Înăuntrul celei mai mici păpuși era un colier de aur cu un pandantiv reprezentând o insectă filigranată. A ridicat-o spre lumină. Era un licurici, cu un smalt sofisticat, și dedesubt, un corp dintr-o piatră scumpă galbenă, care reflecta flacăra lumânării.

– Un diamant galben. Un licurici și șampanie, amestecate într-o combinație rară, așa cum ești tu. Dacă voi muri înaintea ta, amintește-ți de mine prin intermediul lui. Acum, pregătește-te, o să

întârziem la bal, iar acesta nu poate începe până la sosirea celui mai fabulos cuplu din Reims.

A sărutat-o și a ieșit din cameră.

Josette a ajutat-o să își ridice părul. Lanțul sclipea ca o lună de miere pe pielea ei. François transforma întotdeauna cele mai întu-necate zile în cele mai minunate.

La vila lui Moët din Épernay, torțe luminau drumul pe tot în-tinsul domeniului, spre un Petit Trianon, palatul clasic și elegant în stil grecesc al lui Ludovic al XV-lea de la Versailles, pe care Moët îl reprodușese fidel, în onoarea prietenului său Napoleon. Și, desigur, în onoarea lui proprie.

– O imitație de monument pentru regele imitațiilor, i s-a adresat François lui Jean-Rémy.

Moët a ciocnit din tocuri și s-a înclinat în replică, complet imun la sarcasmul lui François. Nicole a chicotit.

Primele trei dansuri au fost ale lor. Valsul era favoritul ei. El i-a șoptit tandrețuri la ureche, apoi a învățit-o atât de rapid, încât picioarele ei au pierdut contactul cu podeaua și a simțit că zboară, fără să-i pese de restul lumii.

După aceea, n-a mai fost al ei. Nu era niciodată al ei la baluri și petreceri. Pe aceste scene vaste, sclipitoare, François era în elementul lui, iar ea l-a lăsat cu poveștile lui, preferând să se alăture comisiei de degustători pentru a asculta bârfe viticole.

Din ziua primei ședințe a comisiei de degustători de vinuri la care participase, își făurise un loc printre ei ca un element inedit, un fel de bărbat onorific, și nimeni n-a schițat nici măcar un gest de uimire când a intrat în cercul bărbaților, care trăgeau din trabucuri groase. Ea și-a aprins o țigaretă subțire, strâmbând din nas din cauza fumului cu care nu era obișnuită.

– Ovăzul e în mod cert mai bun decât inul pentru legarea lianelor de viță, a declarat Monsieur Olivier, învărtindu-și vinul roșu de Burgundia prin pahar și examinând piciorul.

– Ovăz. Fără îndoială, a aprobat ea. Inul e mult prea aspru pentru lăstarii noi.

– Ați nimerit-o, Madame Clicquot. Și, dacă-mi permiteți să întreb, care credeți că e cel mai bun trandafir care să indice prezența păduchilor verzi?

I-a întins carafa cu vin de Burgundia. Avea cel puțin zece ani și o delicioasă aromă minerală cu note de piele, cireașă și ciuperci.

În timp ce îl sorbea, un bărbat într-o haină albastră, tivită cu șnur auriu a apărut și s-a înclinat în fața grupului. Bretonul lui închis la culoare era tăiat cu mult deasupra frunții și retezat în formă pătrată sub urechi, în *tresses oreille de chien*, stilul urechi-de-câine, cu o coadă prinsă în spate. Pielea lui era gălbejită și pământie, iar ochii lui adânciți în orbite aveau o privire penetrantă, febrilă.

– Pot să vă țin companie, domnilor?

Bărbatul s-a întors spre Nicole și s-a înclinat din nou:

– Și doamnă?

– *Oui, bien sûr.*

Monsieur Olivier și-a stins trabucul și s-a zbatut să găsească un scaun adecvat pentru conducătorul întregii Franțe, generalul Napoleon. Se zvonise că va fi prezent la bal.

Toată lumea s-a înghesuit într-un singur loc.

Napoleon sugea o cireașă cărnoasă; din câte se vedea, era fructul lui preferat.

– Am auzit că dumneavoastră, *messieurs*, sunteți cei mai buni producători din părțile acestea, li s-a adresat cu un zâmbet cuceritor, radios.

Ei s-au înghesuit să se prezinte. Nicole a păstrat tăcerea. Faptul că era femeie și că trecea neobservată îi servea uneori de minune, mai ales că războaiele lui nenorocite erau motivul problemelor ei de azi.

Comisia, comisia ei, era captivată. Nesatisfăcut de amestecul său în toată Europa, părea că nu exista nimic despre producția vinurilor de care Napoleon să nu știe. La ceea ce nu știa însă putea găsi răspunsurile în broșura pe care el o comandase, *L'art de faire, gouverner et perfectionner le vin*, de Chaptal. Un exemplar i-a fost

înmânat și ei, ca și cum ar fi fost Sfânta Biblie însăși. Chimia fusese aprofundată de-a lungul secolelor, prin cunoștințe transmise de la o familie la alta, și prin *explorarea terroir-ului*, urmărind cerul pentru a descoperi vremea. A răsfoit publicația. Unele informații chiar *erau* utile. Controlul anumitor procese, diminuarea anumitor elemente probabilistice ar fi schimbat în mod evident lucrurile pentru ea și François, mai ales dacă izbutea cu experimentul ei legat de filtrare. Oricât de mult îi displăcea omul, acesta își făcuse temele.

Niște nasturi lustruiți și o eșarfă i-au întrerupt gândurile. Napoleon stătea aplecat chiar deasupra ei.

– Ești absorbită de Chaptal în loc să dansezi, Madame...?

Ea i-a întins mâna pentru un sărut.

– Madame Clicquot. Nu sunt de acord cu tot ce scrie, dar unele informații nu sunt rele pentru un chimist.

– Și de unde știi tu atât de multe, dacă-mi permiți să întreb, Madame Clicquot? s-a interesat el, amuzat.

– Sunt implicată în producția vinurilor, împreună cu soțul meu. Poate că metoda și chimia îi ajută pe neinițiați, dar nu există substitut pentru instinctul *terroir-ului*, pentru strugurii pe care îi simți pe limbă, pentru pământul între degete.

– Sugerezi că sunt un neinițiat?

Comisia îi privea oripilată.

– Probabil că sunteți foarte ocupat cu războaiele dumneavoastră. Lăsați vinul pe seama cunoscătorilor.

Monsieur Olivier a scos o interjecție dezaprobatore involuntară auzindu-i obrăznicia. Câțiva dintre ceilalți s-au întors cu spatele, să se delimiteze.

– Tu fiind conducătorul lor? a continuat Napoleon provocator.

– Unul dintre ei.

El a râs.

– Ai fi iubit-o pe bătrâna mea mătușă Geltrude. Îngrijea vița-de-vie cu propriile ei mâini și m-a învățat să i le iubesc.

I-a luat mâinile în ale lui.

– Țțț, sunt la fel de aspre ca ale ei, iar tu ești atât de tânără.

– Mâini care muncesc. Ar fi stupid să stau închisă în saloane de recepție pline cu păpuși pictate.

El le-a făcut cu ochiul celor din comisie.

– Vă pune în dificultate, nu-i așa, băieți? Acestea sunt mâini minuscule, un lucru frumos la o femeie. Mătușa mea era obligată să muncească pământul. Înțeleg că tu nu ești?

– Eu aleg să o fac.

– Rolul unei femei revoluționare bune e să nască fii puternici și fiice frumoase pentru mărețta noastră republică. Ești prea delicată pentru munca câmpului, Madame Clicquot. Las-o pe seama soțului tău. *Enchanté*.

S-a îndepărtat agale, înconjurat de cei din comisie care, între timp, deveniseră acoliții lui entuziaști.

Dacă te vei întoarce vreodată pe aici, o să bei șampania mea și o să-mi mulțumești pentru asta, a proiectat Nicole un gând spre spinarea lui.

– Nu-l băga în seamă, a șoptit la urechea ei o femeie brunetă care ascultase totul din spatele comisiei. Un general trebuie să fie un nemernic absolut, dacă intenționează să învingă. E deformare profesională. Crede-mă, cunosc bărbații mai bine decât oricine altcineva. Încerc să-l evit pe acela de acolo.

I-a arătat un soldat roșu în obraji.

– Te superi dacă-ți țin companie? Continuă să vorbești, te rog.

S-a prăbușit pe un scaun și a început să dea din evantai. Era desculță, purta un inel pe fiecare deget al piciorului, avea părul foarte scurt și o panglică roșie în jurul gâtului. I-a întins mâna.

– Thérésa Tallien.

Nicole i-a luat-o și s-a prezentat și ea, captivată.

Thérésa Tallien – legenda! Părul ei scurt și panglica roșie erau numite *coiffure à la victime*. Faptul că avea ceafa rasă foarte scurt ca pentru ghilotină indica o sorginte aleasă la Paris, iar acesta era modul de a o etala. Toată lumea știa de soția lui Napoleon, Joséphine Bonaparte, și de prietena ei, Thérésa. Erau regine ale saloanelor pariziene. Thérésa divorțase într-un mod absolut scandalos de cel deal doilea soț al ei și avea vreo opt copii de la vreo trei bărbați diferiți.

În 1974, Thérésa și Joséphine fuseseră încarcerate într-o celulă murdară din *La Petite Force*, timp de 17 zile, așteptând decapitarea. Povestea spunea că iubitul ei, Jean-Lambert Tallien, l-a asasinat pe Robespierre străpungându-l cu un pumnal spaniol, un cadou de la Thérésa. Acum, Jean-Lambert era erou național pentru anihilarea celui mai aprig susținător al ghilotinei. Thérésa era cunoscută drept „Notre-Dame de Thermidor“, dar nici măcar crima nu fusese suficientă pentru a prinde în cursă acest fluture exotic. Se plictisise de Tallien și divorțase de el, eliberându-se pentru a putea hoinări peste tot, alături de Joséphine și Napoleon, în ținute nerușinate, cu inele pe degete. Nicole a încremenit, fascinată.

– O faci, iubito? a întrebat Thérésa.

– Ce să fac?

– Te joci cu bărbații, desigur. Ce altceva? Să nu crezi că nu te-am observat cum îi țineai pe sărmanii bărbați în vraja ta.

Nicole a râs.

– Vinul e specialitatea mea. Bărbații ăștia sunt din comisia de degustători. Ei îmi dau voie, cu multă ranchiună, să vorbesc cu ei despre afaceri.

– Prostii, i-ai cucerit pe toți.

Accentul ei spaniol rostogolea cuvintele ca pe niște cărbuni fierbinți, și avea dantura cea mai regulată, cea mai albă. A arătat spre Napoleon cu o unghie lungă.

– El preferă șampania lui Moët. Nu se satură niciodată să vorbească despre bulele delicate, despre gustul Franței. Probabil că Joséphine și cu mine am devorat lăzi întregi din ea, numai noi două. Cu adevărat, e singura băutură pe care o doamnă ar trebui s-o ia în considerare. Și din acest motiv, beau whisky.

Nicole a scuipat vinul din gură în hohote de râs.

François a apărut lângă ea.

– Așa, scuipă! a spus el cu mândrie. Nesatisfăcută să-i instruiеști doar pe cei din comisia de vinuri, am auzit că ți-ai impus cunoștințele aprofundate și asupra ilustrului nostru conducător. Sper doar că vorbele tale aspre nu ne vor aduce la sapă de lemn.

Thérésa i-a aruncat o privire intensă.

– Cine e bărbatul ăsta pe care l-ai ținut ascuns toată seara? Vă cunoașteți unul pe celălalt? Că dacă nu, sugerez să faceți cunoștință cât mai urgent.

– Soțul meu, François.

I-a prezentat-o și lui pe noua ei prietenă.

– Ah, l-ai prins deja în capcană. Excelentă treabă, draga mea, gustul tău impecabil se întinde în mod evident dincolo de podgorii. În acest caz, o să ți-l las ție.

– Dacă nu ar trebui să petrec atât de mult timp făcând ordine după gura spartă a soției mele, sunt sigur că aş găsi mai mult timp să apuc să te cunosc mai bine, Madame Tallien.

– Data viitoare când o să am nevoie de cineva care să-l pună pe soțul Joséphinei la punct, o să știu unde să-l expediez. Nicole pare foarte pasionată de afacerea asta a voastră cu vinuri, dar se pare că Napoleon i-a încurcat un pic planurile.

– Și pe ale mele, a spus François. Toate piețele noastre cele mai profitabile din străinătate ne sunt închise.

– Atunci, va trebui să mă revanșez eu pentru proastele maniere ale prietenului meu. Vă voi prezenta eu, *mes amours*. Sunt lăzi de șampanie care se revarsă peste tot, în fiecare salon pe care îl vizitez în Paris. O fată plină de vitalitate de la țară și un soț frumos își fac propria lor șampanie. Or să vă adore. Voi trimite după voi imediat cum izbutesc să fac aranjamentele. E o promisiune.

– Piețele din Paris sunt visul nostru. Avem câteva contacte, dar o prezentare din partea ta ar fi magnifică, a zâmbit Nicole, ușor hipnotizată de această femeie tulburătoare. Cu o recomandare din partea celebrei, sclipitoarei Madame Tallien, problemele lor ar fi rezolvate.

– Îmi mai încalc jurămintele de la altar din când în când, așa cum ar face-o orice fată de bun-simț, dar nu încalc niciodată o promisiune făcută prietenilor. Acum, sugerez să-ți conduci soția pe ringul de dans, înainte să ți-o sufle altul de sub nas.

Încăperea se învărtea cu ei în timp ce dansau. Perspectiva de a fi prezentați de regina societății pariziene ar fi fost un dar de la Dumnezeu, dacă ar fi avut ceva de vânzare în pivniță. O nouă speranță l-a remontat pe François, care părea să aibă o stare de spirit dezlănțuită.

Când Nicole s-a simțit prea amețită să mai danseze, au ieșit până afară, la aer curat. O lună imensă, portocalie, ca în perioada culesului, se lăfăia pe cer, iar stelele erau limpezi și luminoase.

– Hai să petrecem noaptea în căsuță, licuriciul meu. Putem să mergem până acolo pe calul meu, iar Josette o poate supraveghea pe Clémentine.

Da, s-a gândit Nicole. Acum, că Parisul era asigurat, de ce să nu uite de griji pentru un timp, petrecând o noapte în ascunzătoarea lor secretă?

Calul a galopat printre podgoriile întunecate, iar luna le-a luminat cărarea până când au ajuns la căsuța ciobănească. Încăperea era pregătită, așa cum fusese și în noaptea nunții lor. Toate felinarele erau aprinse și patul era acoperit de un teanc de blănuri, samovarul clocotea și focul era aprins în cămin.

– Ai planificat chestia asta!

– E aniversarea noastră. Ai uitat din nou, Babouchette? Ești prea ocupată, cu capul în registre toată ziua.

Cadourile pe care i le dăduse înainte de bal aveau acum o explicație – cum putuse oare să uite?

– Taci din gură și sărută-mă.

Ea a închis ochii.

– E frig.

El s-a întors cu spatele.

– O să pregătesc niște grog fierbinte pentru noi.

Ea a luat paharele, dezamăgită.

– Ce e cu tine? Măinile tale tremură atât de tare, încât zdrăngăne paharele. Haide, dă-mi voie să te ajut. Bagă-te sub blănuri.

S-a strecurat în pat lângă el, și-a pus capul pe pieptul lui și s-a uitat în sus, la stele. El era rece ca gheața, chiar și sub un morman de blănuri. Un acoperiș reparat ar putea fi util pentru această casă veche și părăginită. Ce a fost în mintea lor să dea o fugă până aici într-o noapte atât de nefiresc de rece pentru sezonul în care se aflau?

– O vezi pe aceea care se află chiar deasupra noastră, în linie dreaptă? E Orion, vânătorul. Cele trei stele verticale sunt sabia lui.

Obişnuiam să cred că sunt protejat atât timp cât el era pe cer. Dar acum nu mai sunt atât de sigur.

– La ce te referi?

Vocea lui era distantă; ceva nu era în ordine.

S-a întors spre el să îl sărute; dar el adormise deja, cu respirația superficială și convulsivă. Norii acopereau luna, iar cerul căpătase o culoare gri umedă. François s-a cutremurat în somn. Ea l-a acoperit în blănuri până la bărbie, și și-a dorit să fi fost acasă, cu un foc aprins.

Somnul o ocolea. Nicole s-a ridicat și a pornit prin răcoarea nopții, să se poată gândi, împiedicându-se, până când ochii i s-au obișnuit cu întunericul.

Aruncaseră în această afacere tot ce avuseseră. Regretul era inutil, dar îi cuprinsese gâtul și o apăsa pe umeri. Lucrurile nu merseseră niciodată atât de rău.

A continuat să se plimbe. Bufnițele strigau regrete inexprimabile în noapte. Zorile formau o dungă apoasă pe un cer cenușiu, dezvăluind frunze de viță veștejite și struguri uscați.

Și-a târât picioarele până înapoi în căsuță și l-a mângâiat pe obraz, să-l trezească delicat. Alungându-i o muscă de pe pleopă, a icnit. Era udă. S-a aplecat mai aproape. Sânge! A înșfăcat un felinar și l-a apropiat de fața lui. Plângea sânge! L-a ridicat în șezut. El s-a prăbușit într-o parte. L-a scuturat. El a gemut, dar nu s-a trezit. Ea i-a șters sângele cu rochia ei.

– François! François, pentru numele lui Dumnezeu, trezește-te, a șoptit ea.

Apoi a strigat.

– Ajutor! Cineva. Ajutați-ne!

Un stol de grauri au cârâit pe deasupra.

Ea a alergat spre ușă. Slavă Domnului, muncitorii trebăluiau printre șirurile de viță-de-vie.

– Ajutor!

O siluetă a venit în fugă, fluturând un băț. Era Xavier. Ea l-a tras după sine, până la François.

– Hristoase!

L-a pipăit, căutând pulsul, și și-a făcut cruce.

– Iisuse Hristoase! Sfântă Maică a Domnului! Stai cu el. Mă duc să aduc doctorul.

– Grăbește-te! a strigat ea.

A încercat să-l încălzească cu trupul ei. I-a acoperit mâinile cu ale ei, și-a încolăcit picioarele în jurul picioarelor lui. El nu se mișca. S-a rugat. A plâns. Jăratul şuiera și scuipa. Graurii și-au schimbat direcția spre care zburau. Și atunci, ea a știut că sufletul lui pleca. Și-a apăsât corpul și mai strâns de al lui.

– Nu te duce, François. Rămâi cu mine.

Atunci a văzut-o pe jos, lângă pat. O fiolă goală de otravă de șobolani.

– Doamne Dumnezeule, François!

S-a stăpânit. Era doar o coincidență. Toată lumea ținea otravă de șobolani undeva prin casă.

Copite de cai au ridicat praful în fața ușii. A strecurat fiola sub pat. Doctorul a intrat în fugă. Mâini calde au ajutat-o să se ridice.

– Permiteți-mi să îl consult, Madame.

A încercat să îl ridice pe François, i-a ascultat inima, i-a verificat pulsul, întâi la o încheietură, apoi la cealaltă. S-a întors cu fața spre Nicole și a clătinat din cap întristat.

– Îmi pare rău.

Genunchii ei au cedat în timp ce încerca să se înghesuie pe lângă doctor, să ajungă până la corpul lui lipsit de viață.

Xavier a ridicat-o și a condus-o cu blândețe spre foc.

– Dă-i voie să-și facă meseria.

Și-a ținut mâna pe umărul ei, cu capul plecat.

Doctorul a îndepărtat învelitorile, apoi a descheiat nasturii vestei și cămășii lui François. Ea a icnit. Pielea lui era acoperită de pete negre.

– Febră tifoidă, Madame. Un caz clasic.

Ea și-a ascuns fața în haina lui Xavier. El nu luase otrava, ea nu ar fi putut preveni gestul, iar el nu dorea s-o părăsească, dar ce mai schimbau toate astea acum?

Doctorul a continuat.

– Petele negre, sângerarea. E extrem de contagioasă. A răpus jumătate din tabăra de soldați de pe câmpul de luptă. Se răspândește din pricina înghesuiei. Îmi pare atât de rău, Madame Clicquot. Boala se declanșează repede. Xavier vă va conduce acasă. Lăsați-mă să mă ocup eu de restul. Vă voi prescrie ceva care să vă ajute să dormiți.

– Dumneavoastră nu sunteți doctorul nostru obișnuit.

De ce îi păsa de asta taman acum, când universul ei tocmai se năruise?

– Sunt doctorul Moreau. Xavier mă cunoaște, iar dumneavoastră puteți lăsa restul în grija mea. Medicul dumneavoastră de familie e plecat, îmi pare rău. Acum, dormiți.

Praful de dormit a golit-o de puteri pe Nicole, dar nu izbutea să adoarmă, iar lacrimile nu voiau să se oprească. Mâna Clémentinei a înghețat în a ei, în timp ce ea murmură despre ceruri și despre o reuniune în moarte.

– Se va întoarce? a întrebat fetița, cu o voce tremurătoare.

– Nu, iubita mea. Nu se va întoarce.

– De ce ești tristă? Mi-e frică. Îl vreau pe Papa!

– Vino încoace, Mentine. Îmbrățișează-mă, atâta tot.

Mentine era încordată în brațele ei.

Somnul a venit, apoi s-a dus. De câte ori se trezea, își amintea, iar amintirea o devasta din nou. Când au sosit părinții ei, au desprins degetele lui Mentine de pe ea, au luat-o cu ei și au trimis-o în pat, învelind-o atât de strâns, de parcă era într-un sicriu.

Nicole s-a trezit în zori. François era acolo, în penumbră. A întins mâna spre el, dar el a dispărut. Umbrele respirau singurătate. Printre ele, o întrebare răsuna în mintea ei ca un semnal de alarmă.

Ploaia torențială a continuat toată ziua, apoi a biciuit ferestrele toată noaptea. Nicole a aruncat praful de dormit în coșul de gunoi.

Era inutil. Nu exista nicio pudră care să poată estompa realitatea. O lumânare aprinsă alunga umbrele. Ea a stins-o; poate că el era acolo, în întuneric, și avea nevoie de ea. Noaptea balului lui Moët se transformase într-un coșmar. Ea nu observase îndeajuns, fusese prea ocupată să se impună în fața lui Napoleon și nu îi văzuse suferința. Lui Dumnezeu nu-i păsa de rugăciunile ei care-i cereau somnul, iar noaptea s-a prelungit, transformându-se în dor.

Au venit zorii zilei următoare, târând după ei un soare palid și ezitant, și a continuat să plouă torențial. Nicole se afla în casa lor cea mare din oraș – nu ar fi putut îndura să viziteze căsuța lor mică și luminată de soare din Bouzy, unde fuseseră atât de fericiți –, astfel că se putea strecura direct în oraș neobservată, să afle răspunsurile la întrebările ei arzătoare. Dacă pornea acum, cei din casă ar fi dormit încă atunci când se întorcea.

A cotrobăit în sertar după vâlul negru și s-a strecurat afară prin ușa din spate. Ploaia i-a înghețat rochia pe piele; bătaile inimii i se învolburau în urechi. S-a chinuit să parcurgă străzile cunoscute, acum devenite nefamiliare, ca în ziua revoluției. Un loc nou, periculos.

S-a dus cu grabă spre acea parte a orașului, unde excrețiile umane curgeau în canalizare, și a căutat firma: un craniu și oase încrucișate. Înăuntru, o fată cu chipul ciupit de vărsat și cu mâinile cicatrizate s-a ridicat din spatele tejghelei.

– O sticlă de otravă de șobolani, pentru o invazie în camera fiicei mele.

Fata a scos un sunet, în semn de compasiune, și a întins mâna până pe raftul cel mai de sus.

– Asta ar trebui să facă treaba, Madame. Câteva picături pe acolo unde intră în cameră și câteva pe lângă locul unde își fac nevoile.

A întors o foaie albă de hârtie de pe blocul de foi și și-a lins creionul.

– Ne dați adresa, să putem face curat după ce mor? Vă costă doi franci în plus. Și merită din plin.

– Nu e nevoie. Grăjdarul meu știe ce are de făcut. Dar totuși e un lucru care mă îngrijorează: fetița mea e foarte mică. Ce s-ar întâmpla dacă ar înghiți din greșeală un pic?

– Asigurați-vă că nu poate face asta, Madame, e oribil. Am văzut-o cu ochii mei. Începe să curgă sânge din ochi, iar carnea de pe corp se umple de vânătăi, ca o prună, și de semne negre. Recomandăm să o mutați din cameră pe perioada tratamentului, Madame.

Nicole a lipit o monedă de tejghea, a luat otrava și a plecat în grabă. Ajunsă afară, a vărsat, apoi a turnat otrava peste propria vomă și a urmărit-o cum șerpuia în canalizarea deschisă. A bâjbâit după punguța cu lavandă, s-a înecat cu și mai multă bilă și mai multe lacrimi și a continuat să meargă, împleticindu-se. Cumva, a ajuns înapoi, în piață. Dughenele erau deschise, catedrala era încă acolo; era doar o zi obișnuită.

Aceleași simptome. Oare lucrurile ar fi fost diferite dacă nu l-ar fi lăsat singur în noapte?

CAPITOLUL 6

Decembrie 1805

Data revoluționară: Frimaire, anul al XIV-lea

Lacrimi de ceară

Holul de marmură de la intrarea în casa lor din oraș era plin de stânjenei. El o aștepta, cu brațele pline de încă câteva buchete, în timp ce ploaia pocnea ferestrele. Inima ei s-a umplut de dragoste, dar după aceea, el a început să plângă, iar lacrimi de sânge îi lunecau pe obraji supti.

Nicole s-a trezit brusc cu o tresărire, și s-a rostogolit pe partea lui de pat. Era mort de patru luni. Azi ar fi împlinit 31 de ani.

Mentine fredona ceva în dormitorul alăturat. Când își ținuse fiica în brațe ultima oară? Nu putea să-și aducă aminte. Forțându-se să se dea jos din pat, a aruncat o privire prin crăpătura ușii. Mentine făcea o petrecere cu ceai în camera copiilor cu păpușile rusești pe care i le dăduse François și o prăjitură mică în fața tatălui.

– La mulți ani, Papa, cânta fetița ei cea mică.

– Ți-ai adus aminte! Cepe albastre și aurii. Mmm, preferatele mele. De unde știai că au gust de zahăr? a spus păpușa-tată.

– Tu mi-ai spus lucrul ăsta ieri, prostuțule, și atunci, am zburat până în Rusia și ți le-am cules de pe un câmp violet.

Mentine a ridicat păpușile mamă și copil, și le-a strâns într-o îmbrățișare cu tatăl, apoi a turnat fiecareia o ceașcă de ceai.

Când Nicole a intrat în încăpere, Mentine l-a strecurat pe tată sub masă și i-a oferit o ceașcă lui Nicole, cu fața încordată de concentrare, vărsând apa.

– Avem o petrecere. Ceai, Madame?

Nicole a sorbit ceaiul.

– Delicios. Ce bine că sunt atât de mică. Pot să încap pe scaunul mămicii.

– V-ar face plăcere niște prăjitură, Madame?

– *Merci, ma petite*, a răspuns Nicole. E ziua cuiva?

– Nu. Am făcut-o eu și Josette, să ne distrăm. E de ciocolată.

– Nu vrea și Papa un pic?

– El nu e la petrecerea asta.

– De ce nu?

– E în Rusia. Se va întoarce la anul, a spus ea hotărâtă.

Nicole a ridicat păpușa de sub masă și a pus-o înapoi pe scaunul ei.

– O, ia te uită. S-a întors acum.

– Nu!

Mentine a azvârlit-o spre partea opusă a camerei. Păpușa s-a spart în două, iar ea a dat din picior.

– O să fii tristă și o să pleci, iar eu vreau să stai cu mine și să te joci.

– O să stau și n-o să fiu tristă, promit.

Dar Nicole a simțit că inima ei se va sfărâma.

– Nu vorbesc despre Papa!

– De ce?

– Te face să fii tristă. Nu îmi e permis.

– Dar bineînțeles că îți e permis.

– Vrei căpșuni sau roșii și gem pe pâine?

– Hmm, roșii și gem, cred. Stai pe genunchiul meu și le vom mânca împreună. Nu mai sunt tristă acum, nu-i așa? *Tu mă faci fericită.*

Mentine s-a cuibărit în brațele ei. Corpul ei mic și cald îi transmitea atâta drăgălășenie. Nicole s-a încordat să rețină o lacrimă amenințătoare.

– Acum, ești tristă. Toată lumea îmi spune numai minciuni mereu.

– Sunt tristă că Papa nu mai e aici și la fel ești și tu, dar e în regulă. Poți fi fericită și tristă în același timp. Partea cea bună e că noi două împărțim între noi toate amintirile speciale cu Papa. Hai să facem o regulă nouă, *ma petite*. De acum încolo, începem și terminăm fiecare zi cu o discuție despre Papa. Începe tu.

– Încrușișă ochii și cădea în fund, și mă făcea să râd, a început Mentine, intrând în spiritul acestui joc nou.

– Ne spunea cum se numesc toate stelele de pe cer.

– Te săruta și era dezgustător! a chicotit Mentine.

– Te-a dus să călărești pe calul cel mai rapid.

– Inventă povești despre pisici.

– E ziua lui astăzi, a spus Nicole.

– I-am făcut o prăjitură.

– Preferata lui e cu cepe dulci albastre și aurii, nu-i așa?

– De unde ai știut?

Ochii lui Mentine se rotunjiseră de mirare, iar lui Nicole i s-a topit inima.

– Bineînțeles că știm amândouă. A fost tatăl tău și soțul meu, și ne-a aparținut amândurora. Între noi, ne putem aminti de tot și nu îl vom uita niciodată.

Nicole a ridicat păpușa, a reconstituit-o și a pus-o la locul ei de lângă masă, înghițind un nod de durere.

– Vezi? Nu plâng. Poți vorbi despre tatăl tău de câte ori îți dorești. Uneori, o să fim fericite și uneori o să fim triste, dar nu mă voi mai îndepărta de tine niciodată, Mentine. Acum, am o idee bună. Hai să mergem la patiseria Natașei și să cumpărăm o prăjitură adevărată. Putem sărbători împreună, doar tu și cu mine, și să vorbim despre lucrurile pe care ni le aducem aminte.

– Da, te rog, Maman. Pot să aleg eu? Pot să te țin de mână tot drumul până acolo? Putem să sărim?

– Toate lucrurile astea.

Cum era posibil ca totul să fi rămas neschimbat? Nu mai fusese la *boulangerie* de la moartea lui François, dar iat-o chiar aici, spirala lungă a mânerului de alarmă lustruit până la perfecțiune, ușa mare de lemn și treptele de alamă frecate cu grijă, și o expoziție decadentă a produselor de patiserie în vitrină.

– *Bonjour*, Nicole, a spus Natașa încordată.

– *Bonjour*.

Nu o mai văzuse pe prietena ei de la înmormântare. Natașa nu o mai vizitase nici măcar o dată, și într-una dintre rarele ocazii când se aventurase din casă, să respire aerul de afară și să scape de fantomele dinlăuntru, Natașa trecuse strada să o evite. Nicole nu avea puterea să o ia la întrebări pe Natașa legat de comportamentul ei inexplicabil.

– Avem nevoie de aia, a spus Mentine, arătând spre o *millefeuille* somptuoasă, cea mai mare prăjitură din magazin. Facem o petrecere.

– Da? Cu ce ocazie, *ma petite*?

Comportamentul ei s-a schimbat cu totul, s-a îmblânzit, atunci când s-a adresat fiicei ei.

– Eu și Maman facem o serată cu ceai și prăjituri pentru Papa.

Natașa a dus cu sine prăjitura până în spate, cu un chip lipsit de expresie, a închis ușa în timp ce o ambala, apoi a chemat-o pe Mentine să o ridice. Nicole tânjea după un semn de afecțiune de la prietena ei. Poate că aceasta credea că totul se întâmplase din vina ei. Până la urmă, Natașa fusese cea care o avertizase să fie precaută, înainte ca totul să se prăbușească, iar ea o ignorase.

Mentine s-a întors cu unul dintre ambalajele speciale ale Natașei, împachetat impecabil cu o panglică aurie.

– A zis că, dat fiind că e pentru Papa și că sunt o fetiță atât de cuminte, e un cadou din partea ei.

– *Merci*, Natașa, a strigat Nicole spre încăperea din spate, dar nu a venit niciun răspuns, iar ea s-a simțit mai singură ca niciodată.

În acea seară, Nicole a culcat-o pe Mentine și, în secunda în care aceasta a adormit, a coborât scările până la sala de recepție goală și a suspinat. Serile erau cele mai cumplite. Oamenii erau amabili, dar ei îi era dor de simpla lui prezență, fără efort, fără ceremonie, pur și simplu, ei doi, discutând despre ziua în curs. Nu își vizitase nici încăperea secretă de filtrare după moartea lui. Era greu de imaginat că fusese o vreme când era atât de plină de optimism în privința viitorului, încât crezuse că e capabilă de orice. Colțul pivniței unde ascunsese cutia cu nisip în care studia filtrarea și sticlele cu susul în jos părea acum complet inutil și stupid.

Scaunul uzat din piele la care el ținuse atât de mult îi mai păstra forma, dar aceasta se estompa. Alături de scaun, o măsuță în formă de fus era acoperită de un morman de cărți din care el îi citea, Diderot, Rousseau și manualul care includea doar o listă interminabilă de soiuri de struguri – și care era favoritul lor. Ambii adorau numele strugurilor de care nu auziseră niciodată. Petrecuseră seri în șir căutând să își dea seama de unde veneau: Clairette, Muscat d'Alexandrie, Aramon, Auxerrois blanc (ușor!), Jacquère.

A deschis cutia viorii lui. Vremea se mohorâse și se făcuse întuneric, dar o știa atât de bine, încât nu avea nevoie să vadă. Catifea galbenă, care căpătase culoarea muștarului cu trecerea anilor. O cutie cu rășină care se destrăma, lemn cald și găuri arcuite, pe unde ieșeau sunetele, aduse la viață de mâinile lui, învăluind încăperea. A ridicat-o spre bărbie, să simtă prezența lui lipită de ea. Nimic.

Când Josette a venit să anunțe un vizitator, Nicole i-a făcut semn să plece. Supravegherea ei bine intenționată, compasiunea și încurajările forțate izvorâte din aceasta erau mai rele decât orice.

- Îmi pare rău, Madame, e doar Xavier, iar el spune că e urgent.
- În acest caz, trimite-l înăuntru, mulțumesc, Josette.

Haina lui cea bună de duminică se întindea caraghios peste pieptul lui lat, iar șapca era trasă ferm peste frunte.

- Ce faci aici, de ce stai așa pe întuneric de una singură?
- Așază-te unde vrei tu, cu excepția scaunului ăluia de piele.

Xavier s-a așezat stingher, cu picioarele îndepărtate. Dragul de Xavier, eternul ei stâlp de sprijin de-a lungul anilor, cel mai de încredere supraveghetor al ei la podgorii.

– Nu mă pricep la vorba pe ocolite, așa că o să trec direct la subiect, a spus el.

– Trebuie să fie important dacă m-ai ales pe mine, în timpul programului de lucru al lui Etienne.

– Chiar e important. Nu mă pot gândi la un alt mod de a pune problema, dar Clicquot Ponsardin et Compagnie s-a dus dracului.

– Ce?

Nu era lucrul pe care Nicole se aștepta să-l audă.

– Recolta n-a fost culeasă, strugurii încă atârnă, veștejiți ca fuduliile unui boșorog. Monsieur Olivier și gașca lui s-au dus să adulmece după Moët, iar curtea în care sunt teascurile e năpădită de lăptuci. Știu că e un moment dificil pentru tine, și am amânat discuția cât de mult am putut. Buruienile și strugurii nu contează atât de mult, numai că e Crăciunul și niciunul dintre noi nu am fost plătiți de la sfârșitul lui septembrie.

– Septembrie! Știu în ce zi suntem azi doar pentru că e ziua lui, dar au trecut aproape trei luni. V-am lăsat pe toți să vă chinuiți fără mine. Știi că ai fi putut să vii la mine mai devreme. Numai că am fost atât de...

– Nu trebuie să-ți ceri scuze *de la mine*. Știu că nu te-ai fi supărat să-ți spun, oricum. Dar... azi era ziua lui? Îmi pare atât de rău. Ce moment prost am ales.

– Iar tu, Xavier, nu trebuie să fii drăguț. Îmi va face mai mult rău. Uite, îți scriu un cec acum. Îmi dau seama de cât curaj ai avut nevoie să vii și să vorbești cu mine, și sunt recunoscătoare. Trebuie să ai mereu sentimentul că poți să faci asta. Oamenilor le e teamă să discute cu mine despre orice lucru cu sens, iar eu mă simt ca și cum aș trăi înfășurată în vată.

– Scrie odată afurisitul ăla de cec și lasă-mă să mă duc la barul lui Etienne. O să ridic paharul în cinstea lui, nu te îngrijora, era un om bun. Mi-aș dori să pot face mai multe pentru tine. O să încasez cecul mâine și, dacă ești de acord, pot împărți banii. Știu unde sunt plicurile de salarii, jos la teascuri. Arăți ca și cum ți-ar prinde bine o noapte de somn.

Ea a mângălit cecul și a observat registrul contabil, care rămăsese deschis acolo unde îl lăsase ea data trecută, cu spațiul gol pentru

vești bune, în ziua în care François murise. Soțul ei frumos și inteligent iubise această afacere la fel de mult cum o iubise pe ea. Făcuse poezie din amândouă. Și acum, totul se transformase în cenușă. Trăise într-o asemenea ceață, încât totul, în afara durerii ei insuportabile, fusese confuz, doar un fundal fără sens al imaginii sfâșietoare a lui François, zăcând mort în ascunzișul lor tainic. Și amintirile frumoase pe care le avea cu el agravau și mai mult lucrurile. Neglijase afacerea și își refuzase toți vizitatorii. Singura persoană pe care și-ar fi dorit să o vadă era Natașa, dar prietena ei o abandonase într-un mod inexplicabil în momentul ei de nevoie, iar acest lucru nu făcea decât să sporească sentimentul copleșitor că a pierdut tot.

A închis violent registrul contabil și i-a întins cecul lui Xavier.

– Mai am să-ți spun ceva..., a început acesta.

– Ei, hai... De când ne cunoaștem unul pe celălalt? a replicat Nicole. Dă-i bice și spune.

– Încă am cicatricea în locul în care m-ai lovit cu nenorocitul ăla de băț. Eram patru.

– Spune-mi care e problema, Xavier.

– Lumea spune că ar fi trebuit îngropat la răscruce de drumuri¹.

– Ce?

– Monsieur Clicquot. Întregul oraș debitează chestia asta, cum curge puroiul dintr-o rană. Toți spun că s-a sinucis pentru că a avut câțiva ani grei cu podgориile. Nu îmi plac discuțiile pe la spate, de aceea îți spun direct acest lucru.

Tristețea lui Nicole s-a transformat în furie.

– François al meu a murit de febră tifoidă – și era mai bun decât tot acest oraș de insecte meschine adunate la un loc. Dacă mai aud că unul dintre ei *crede* orice altceva, îl strâng de gât cu mâinile mele.

– Am avut și eu câteva certuri pe tema asta. Lasă totul în seama mea. Nu au alte subiecte de conversație, asta e tot, dar nu am vrut să rezolv problema asta fără ca tu să știi. Îmi pare rău dacă te-am supărat.

¹ Celor care se sinucideau, considerându-se că au comis o blasfemie, li se îngropau trupurile la răscruce de drumuri, cu un țăruș înfipț în inimă și fără nicio ceremonie religioasă (n.red.).

El i-a strâns grosolan mâna. Și-a împins șapca în sus și, în acel moment, ea a observat vânătaia din jurul ochiului lui stâng, în timp ce pleca.

Pentru prima oară de atâtea luni, era furioasă. Să fii îngropat la răscruce de drumuri era modul oamenilor de la țară de a spune că François își luase singur viața și își lăsase mica familie la voia întâmplării. Bârfitori meschini, superstițioși, răutăcioși ce erau, sușotind pe la patiserie, făcându-și cruci în timp ce treceau pe lângă ea. Ar fi trebuit să-și vadă de treburile lor, și ea de ale ei. Nu mai putea suporta locul ăsta îngrozitor nici o secundă în plus, și a alergat spre sertar, să găsească scrisoarea.

Iubita mea, ce zile cumplite! Ai o invitație deschisă din partea mea la Paris, ți-am promis, iar eu nu uit niciodată o promisiune. Vino să uiți, și adu-o și pe fetița ta cea mică – progeniturile mele o vor adora. Aceasta nu e o carte poștală formală de compasiune, prin urmare, te rog să mă ierți, dar și acest dezastru are o parte pozitivă, iar eu intenționez să fiu partea pozitivă. Vino cât de repede.

Thérésa

Ce făcuse Nicole în ultimele patru luni? Nu putea înfrunta Crăciunul fără François, iar orașul era atât de mic și atât de plin de bârfe usturătoare. Și-a înmuiat pana în cerneală și a scris două scrisori – una pentru Thérésa, în care accepta cu recunoștință, și una adresată lui Moët, în care spunea că este deschisă la negocieri pentru vânzarea afacerii.

Acesta țintise podgoriile Clicquot încă de când ea se măritase cu François, iar ea nu putea, pur și simplu, să suporte amintirile sau, mai mult de atât, să conducă o afacere, așa cum se dovedise din faptul că Xavier fusese obligat s-o abordeze, să ceară salariile. Ea și Clémentine aveau o alocație mică din partea părinților ei, care le acoperea toate cheltuielile zilnice, prin urmare, puteau să supraviețuiască. Dacă Moët va gestiona podgoriile, măcar muncitorii ar fi fost plătiți la timp. El își putea permite acest lucru, chiar dacă

piețele erau moarte și toată lumea vorbea despre războiul iminent cu Rusia.

Ea a ezitat în privința scrisorii destinate lui Moët. François ar fi fost devastat. Dar trebuia să accepte faptul că el nu mai era alături de ele, și fiecare aspect al poeziei podgoriilor, ciclul creșterii, recoltei și amestecului, durea prea mult. Dacă ar fi rămas aici, acest lucru ar fi distrus-o – trăia un simulacru de viață în umbra măritişului.

Dar Louis? Nu era în stare să fie responsabilă pentru el, sau pentru oricine altcineva în afară de Mentine, și-a spus ea. Îi va scrie și îi va comunica noutățile din Paris, sau în persoană, atunci când se întorcea.

A avut grijă să își treacă adresa din Paris pe spatele scrisorii adresate lui Moët, pentru negocieri ulterioare, și a lăsat cele două scrisori pe masa din hol, pentru Josette, să le ducă dimineața la poștă. Epuizată, a urcat la etaj, să se ghemuiască în pat alături de Mentine, caldă de somn.

La Paris, a fost rândul lui Mentine să o abandoneze. Din momentul în care i-a întâlnit pe cei opt copii neastâmpărați ai Thérèsei, a fost absorbită într-o serie de ceaiuri, ședințe de călărit, jocuri improvizate, certuri și împăcări. După numai o săptămână, Mentine era la fel de obraznică ca și ceilalți, alergând la fel de repede cum alergau băieții și adormind în brațele ei în majoritatea serilor, grea, liniștită și dulce ca o prună.

După câteva astfel de zile aglomerate, Mentine a început să adoarmă pe loc, în patul ei moale din pene. În această seară, Nicole a sărutat-o pe frunte și a lăsat-o, să se pregătească de balul Thérèsei. Stătea în oglindă să se aranjeze. Thérésa o implorase să participe, iar ea acceptase, să îi facă plăcere, dar arăta groaznic. O față scheletică, ochi stinși, cearcăne adânci, părul pleostit. Balul era ultimul lucru pe care și-l dorea în seara asta.

Thérésa a apărut în reflecția oglinzii.

– Uită-te la tine! Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai ești în Reims acum! Vino cu mine.

A tras-o după sine într-un budoar ticsit de flori, cu oglinzi auri acoperind orice spațiu disponibil, o măsuță de toaletă pe care stăteau împrăștiate o sumedenie de perii de păr, piepteni, bijuterii, pudre și parfumuri. Invitații și scrisori de la admiratori umpleau polița șemineului și zăceau împrăștiate neglijent pe podea.

– Permite-mi, te rog, draga mea.

Thérésa i-a descheiat rochia neagră și șleampătă în fața oglinzii și a lăsat-o să-i lunece de pe umeri. Au urmat chiloții și, brusc, s-a pomenit goală. Nicole a simțit un fel de mândrie să i se arate, dezgolită, prietenei sale, și s-a trezit că îi zâmbește Thérésai, în timp ce aceasta o întorcea cu fața spre ea.

– E un fluture înlăuntrul acestei crisalide, a murmurat Thérésa în timp ce se apleca spre ea, prinzând în palmele făcute căuș sânii lui Nicole și trăgând-o mai aproape. O undă electrică i-a traversat rapid pielea, acolo unde o atinsese Thérésa. Când limba ei i-a explorat gura, mirosea a bumbac și avea gust de sare. Apoi un ciocănit în ușa le-a făcut să se îndepărteze clătînându-se.

Ce s-a întâmplat în aceste momente? Oare așa se poartă femeile la Paris?

Nu era sigură, dar, acum, orice părea posibil. A fost prima clipă, în patru luni, când nu s-a gândit la François.

Menajera a intrat în încăpere, a făcut o scurtă reverență și și-a întors discret privirea în timp ce Nicole s-a strecurat pe după paravan, să-și acopere trupul.

– Ce e? a întrebat Thérésa, absolut netulburată.

– Generalul Roussillon e aici să vă vadă, Madame. A făcut o solicitare specială...

– Dă-i un pahar cu brandy și pune-l într-un colț. Îl voi vedea mai târziu.

– Da, Madame.

Nicole și-a simțit buzele strivite.

Thérésa s-a dus rapid până la șifonier, a scos din el o rochie albăstră-gri și a ridicat-o spre ea. Momentul lor fusese uitat.

– Perfect. Are culoarea ochilor tăi, ca o dimineață blândă de iarnă. Îmbrac-o, dar nu te uita încă.

Nicole a închis ochii și s-a lăsat în voia pudrelor și fardurilor. Thérésa i-a aplicat rujul cu degetul, apăsând-o tandru pe buze, apoi a folosit același ruj și pe propriile buze.

– Roșul ți se potrivește.

I-a răsucit părul, i l-a prins cu agrafe, a făcut un pas în spate și a aplaudat:

– Acum, uită-te.

O femeie frumoasă, seducătoare, cu ochi strălucitori se reflecta spre ea. Buzele ei arătau ca și cum ar fi mâncat un coșuleț de mure, iar rochia era un cer de iarnă. Și-a scuturat șoldurile, iar mătasea a foșnit. Ambele femei au chicotit.

– Mulțumesc, a șoptit Nicole.

Thérésa a sărutat-o pe umăr.

– Ești o femeie de afaceri. Folosește-ți *toate* avantajele.

– Nu mai sunt o femeie de afaceri, doar o văduvă, nu mai sunt Madame, ci Veuve Clicquot. François a murit, iar datoria mea e să mă retrag într-o tăcere recunoscătoare, sau să mă mărit din nou cu o partidă excelentă, a spus ea cu amărăciune.

– *În sfârșit*, începi să vezi rostul lucrurilor. Un bărbat drăguț care să te ajute să uiți de necazuri, în loc să lăncezești ca o spălătoreasă bătrână și obosită. Am persoana perfectă!

– Nu vreau să mă mai mărit. O să suport petrecerea, dar numai de dragul tău.

– Draga mea, știu că o să te răzgândești. Femeile singuratice o fac întotdeauna. Dar dă-mi voie să îți spun ceva. Știu că ți-ai iubit cu adevărat soțul. Foarte caraghios, apropo. Dar o să îți revii, și când vei începe să te uiți în jur, nu trebuie să te legi de cineva care să-ți poată dicta fiecare mișcare. Te-ai măritat, ai dat naștere unui copil. Societatea va fi încântată să te accepte de acum încolo ca pe o femeie cu resurse proprii. Gândește-te doar la cât ești de norocoasă. Crezi că sunt calculată, o manipuloare? Văd și în tine chestia asta. Am văzut-o și în ziua aceea, în Reims, la petrecere, în modul în care conversai cu acei bărbați.

Nicole a clătinat din cap.

– Știu că destrăbălatul ăla bătrân de Moët e disperat să-și pună mâinile abjecte pe podgoriile tale valoroase. Nu-i permite asta. Noi, toți, am supraviețuit revoluției. Pentru ce? Pentru ca bărbații să fie liberi și femeile să fie închise în casele lor? Știu că nu vrei lucrul ăsta.

– Nu mai știu nici eu ce vreau.

S-a gândit la teancul de scrisori pe care le schimbase cu Moët. El ar fi acceptat să semneze mâine și să-i ia de pe cap toată afacerea cu vinuri și toate pământurile pe o sumă de trei ori mai mare decât valorau, dacă ea ar fi acceptat. Dar ea continua să se eschiveze, nesimțindu-se în stare să dea lovitura finală.

– Mi-am salvat gâtul de ghilotină prin faptul că am fost un bun observator al oamenilor. Oamenii devin incredibil de maleabili dacă știi totul despre ei. Dar hai să încetăm cu seriozitatea în seara asta! Poți să te gândești mâine – poți să fii orice vrei tu pe aici. Nimeni nu te va judeca. Oamenii aceștia sunt supraviețuitori, și au trecut printr-o afurisită de revoluție ca să poată fi aici, fiecare în propriul său mod.

Thérésa a condus-o pe Nicole afară din budoar. Lacheii se înclinau la trecerea ei, urmărind-o cu privirea.

După ce au intrat în sala de bal, au dat o tură printre oamenii adunați. Thérésa a stârnit rumoare în timp ce plutea printre grupuri de musafiri, bărbați în uniforme care mergeau țațoș, femei sarcastice în rochii cu o croială imperială, iar cele mai curajoase dintre ele purtau *coiffure à la victime* a Thérése. Un cvartet cânta în colț, iar candelabrele formau prisme din lumina lumânărilor. Ochii pătrunzători ai lui Nicole au detectat calitatea cristalului, au remarcat litera „M” de la Moët pe dopurile de șampanie, în sticlele nedesfăcute.

– Generalul Roussillon, soldatul meu preferat! a spus Thérésa sărutându-l pe obraz. Fă cunoștință cu buna mea prietenă Nicole Clicquot. Abia a sosit de la țară, drept care ai grijă să nu o tachinezi.

Și a dispărut, lăsându-l pe general să-i urmeze cu privirea spatele lin și părul ca pana corbului, până când s-a pierdut în mulțime. Nicole a înfipt pumnale din ochi în acel spate perfect. Cum îndrăznea Thérésa s-o împovăreze cu titulatura de *paysanne*, țarancă de la sat?

– De la țară? De unde veniți? a murmurat generalul, interesat în continuare mai mult de Thérésa.

– Din Reims. Acolo unde e catedrala regilor.

A înghițit șampania cu sete, îndoindu-se de fiecare amănunt al acestei seri.

– Nu bea atât de mult, o să-ți fie rău, a auzit o voce cu accent german în spatele ei.

Nicole s-a întors. Cizme lungi, vestă de damasc și un trabuc gros.

– Louis!

– *La sauvage*.

Generalul s-a pierdut prin mulțime când Nicole și-a îmbrățișat strâns prietenul.

– Ești în siguranță! Am auzit despre situația periculoasă din Rusia și ți-am scris de mai multe ori să te invit acasă, dar noi... N-am primit niciun răspuns de la tine.

– Nu am apucat să le primesc, comunicarea e teribilă, iar situația e sinistră. Se discută despre o invazie a francezilor, acum, că Napoleon a ajuns până în Moravia, și, prin urmare, toți francezii din Rusia sunt văzuți ca niște spioni. Patru luni călare pe cal prin păduri și stepe, apoi pe corabie și șalupă. Aș fi venit direct în Reims, dar Thérésa mi-a spus că te-a ademenit aici.

– Louis... ai auzit despre...

– Ți-am scris de îndată. Nici tu nu mi-ai primit scrisoarea?

A clătinat din cap, conștientă de ochii curioși care se abătuseră asupra lor.

– Știam că ai lua legătura cu mine dacă ai putea, dar nu ar fi fost prima dată când o scrisoare a ta din Rusia s-ar fi rătăcit misterios. Totul a fost o lungă ceață pentru mine. Încă am scrisori pe care nu pot suporta să le deschid.

– Te-a iubit mai mult decât ar putea majoritatea bărbaților în o sută de vieți. Cum te descurci?

– Încerc să-mi ocup timpul.

– Ești *întotdeauna* ocupată, Madame Clicquot.

– *Veuve* Clicquot, acum, a ripostat ea, căutând să se obișnuiască cu noul ei titlu, cel de *văduvă*.

El a sărutat-o pe obraz. Ambii au clipit cu ochi înlăcrimați.

– Dansează cu mine.

Și-au făcut drum prin mulțime și au pășit pe ringul de dans. Rochia ei de văduvă era uitată într-o grămăjoară, în budoarul Thérései. Nimănui nu-i păsa cine erau ei, atât timp cât candelabrele sclipeau și lumânările plângeau lacrimi calme de ceară. Revoluția solicitase sacrificii fără să discrimineze, și toată lumea din această încăpere suferise.

Camera se învârtea și rochiile de mătase se încetoșaseră, brațele lui Louis erau încolăcite strâns în jurul ei. A condus-o printr-o piruetă, prin ușile înalte, într-o grădină friguroasă. *François*. Dansaseră așa în ultima noapte pe care o petrecuseră împreună.

Louis i-a atins părul.

– Nu l-am văzut niciodată aranjat așa.

Ea i-a susținut privirea și și-a dorit ca lucrurile să fi fost diferite... dar trebuia să-i spună despre negocierile ei cu Moët. Îi datora măcar atât.

– Mă gândesc să renunț la podgorii. Le-am oferit lui Jean-Rémy și discutăm termenii.

– Nu poți! Nu încă. Ai nevoie doar de timp. Nu ai semnat contractul, nu?

– Încă nu, dar podgoriile au fost visul lui François, nu al meu. Pur și simplu, nu mai am inima să mai fac asta. Mentine suferă, iar eu nu am nevoie să o fac pentru bani.

– François nu ar fi permis niciodată una ca asta. I-ar fi sfâșiat inima. *Eu* nu voi permite una ca asta, a spus el grav.

– Am început deja negocierile, Louis.

– François m-ar bântui dacă nu o să te opresc. Știu că ultima scrisoare pe care v-am scris-o a fost foarte pesimistă și plină de disperare, dar de-abia sosisem, și e adevărat, lucrurile nu mai sunt cum erau înainte. Țara suferă din cauza războiului, exact cum suferim și noi. Dar, după ce am făcut niște conexiuni prin rețeaua mea de contacte, mi-e clar că încă există un eșalon amplu de oameni bogați, care au mijloace să cumpere, iar aceștia sunt nebuni după șampania franțuzească. Faptul că se găsește în cantități limitate nu o face decât

să fie și mai căutată. Balul ăsta e nimic în comparație cu luxul din Moscova și Sankt-Petersburg. Nu uita că ei încă au o aristocrație acolo, iar bogăția acestora e dincolo de orice imaginație – nu există alt reprezentant de vânzări care să-i cunoască așa cum o cunosc eu. Lucrurile se vor schimba, războiul nu va dura pentru totdeauna. Nu putem renunța. Dacă îți faci magia în podgoriile proprii cu amestecurile tale minunate, poți lăsa restul pe seama mea.

– Dar scrisoarea ta? Am pierdut tot.

– Și strugurii încetează să mai crească în vie? Haide, a fost doar un impediment. Chiar tu te-ai gândit la asta, sunt sigur!

– Nu m-am mai gândit la nimic de când a murit.

– A investit tot ce a avut în acele podgorii. Și-a pus *viața* în ele și în tine. Iar tu te gândești să i le predai lui Moët? *Noi* nu putem lăsa lucrul ăsta să se întâmpale.

– Nu există *noi*. Și nimeni nu va fi dispus să asculte de o femeie care conduce o podgorie. Cine va face afaceri cu mine?

– Tu nu ești orice femeie. Ești Nicole Clicquot. Există o tradiție a văduvelor întreprinzătoare în Champagne. Afacerile de familie sunt în sângele regiunii. O ții minte pe Văduva Blanc, care conducea Depozitorul din Paris? Nimeni nu apuca să o contrazică. Și Văduva Robert, care îți livrează butoaiele pentru vinuri? E aprigă. Dacă aș fi în belea, pe un câmp de luptă, aș alege-o pe ea, pentru a mă ascunde în spatele ei.

– Ele nu dispun de mijloace proprii de trai. Au avut succes pentru că au fost *nevoite* să muncească. Eu nu sunt. Părinții mei ne oferă cele necesare mie și lui Mentine. Dar pentru acele femei, e fie muncă, fie închisoare.

– Pentru tine, e fie muncă, fie moarte lentă. Chiar ai de gând să te retragi în liniște, în rochii și văluri negre, sau să te dăruiești unui dobitoc încrezut, care să te vrea pentru numele tău? Dacă nu au lucrat niciodată cu tine, nu te vor putea aprecia niciodată.

– Sunt prea obosită să fac lucrul ăsta pe cont propriu, Louis. Și sunt speriată, a mărturisit ea pentru prima dată.

– Atunci, fă-o pentru François. I-o datorezi.

– Mi-am plătit datoria în lacrimi.

– Lacrimile nu folosesc nimănui, Babouchette. François *a trăit* pentru acele podgorii, pentru tine și pentru Mentine. Crezi că el ar fi fericit să te vadă zăvorâtă într-o casă mare? Fiica lui să fie dată la o parte într-o nouă căsătorie, un bărbat nou care să fie la cârma pământurilor lui, sau, mai rău de atât, acestea să ajungă la Moët? E atâta aur în sala asta de baluri, așteptând să-ți cumpere șampania.

A luat o torță aprinsă de pe suport și a desenat litere pe cerul nopții: Veuve Clicquot et Compagnie. Încearcă să te pui în această situație, măcar pentru seara asta.

– Încep să mă obișnuiesc prea mult să fiu numită *veuve*, o văduvă. Dar, cel puțin, cuvântul îi dă numelui companiei o anumită rezonanță.

L-a privit pe Louis; pasiunea care ardea în ochii lui. Și-a dat seama că acesta iubea afacerea lor la fel de mult precum o iubise François. Sala de bal strălucitoare clocotea, plină de viață și posibilități. Ce urma să facă după ce Thérésa se sătura de ea și își găsea alt obiect de joacă, așa cum urma, evident, să o facă? Să se întoarcă în biroul ei singuratic, să se holbeze la registrele contabile vechi pe care le abandonase și să aștepte inspirația? Încă nu își terminase negocierile cu Moët. De fapt, trăgănasă îndelung lucrurile, în pofida numărărilor lui scrisori acest subiect, de când Nicole sosise la Paris.

– Doar pentru seara asta, să vedem cum ar fi, a acceptat ea. Fără promisiuni, dar mai sunt niște stocuri care s-ar duce naibii dacă i-aș vinde afacerea lui Moët, și aș prefera să văd șampania respectivă apreciată în cupe de cristal, la o *soirée* pariziană, în loc să se strice într-un depozit al lui Moët.

Louis a aplaudat din palme, iar privirea lui a sclipit.

– Țsta e spiritul! Putem s-o facem să meargă, promit. Numele tău va fi subiectul preferat de discuție în sălile de bal din Rusia.

– Cum am spus, fără promisiuni, dar hai să intrăm și să vorbim cu aceste păpuși pictate. De unde să începem?

– O vezi pe doamna cu părul castaniu și cu agrafa de diamant? Ea e Madame Champs-Ricard, cea mai bogată văduvă din Paris. O

să începem cu ea. Sunt sigură că va empatiza cu situația ta, și toată lumea de aici e în căutare de sânge proaspăt. Privește-mă și învață.

Nicole l-a luat de braț și a intrat din nou în încăpere. Ea, Veuve Clicquot, o femeie care are această sală de bal la picioare, și un imperiu al vinurilor în formare, alături de reprezentantul ei de vânzări fermecător și loial.

François ar fi fost încântat de amuzamentul savuros și curajul întregii situații.

CAPITOLUL 7

Decembrie 1805

Data republicană: Nivôse, anul al XIV-lea

Parizianca

Era dimineața ajunului de An Nou. Încă o zi, și acest an oribil urma să se termine. Nicole s-a ridicat în șezut, sprijinindu-se pe pernele ei moi ca niște bezele. Și-a tras încâlceala de cearșafuri de olandă și pături de cașmir până la bărbie, și-a împins picioarele până într-un loc răcoros al patului și și le-a plimbat prin moliciunea rece. Cearșafurile purtau parfumul Thérései, soarele se strecura înăuntru prin perdelele grele, iar firicelele de praf dansau după spiritul ei. Țipete, uși trântite și piciorușe mici tropăind în cea mai mare grabă umpleau tot spațiul, la reședința vastă a Thérései din rue de Babylone.

Era la un milion de kilometri distanță de Reims și de discuțiile lor legate de înmormântarea lui François la răscruce de drumuri. Praful atârna greu, suspendat în lumină, apoi a dispărut în întuneric. Ea s-a scuturat. Azi era o zi bună. François a fost al doilea gând care i-a trecut prin minte după ce s-a trezit, nu primul. Trecuse peste Crăciun într-un buchet gălăgios și picant de petreceri ale Thérései, serate, jocuri de cărți și spectacole de teatru. Aroma

vanilată a luminii de lumânări cerate, izul de pretendenți înșelați, o notă de vârf de scandal și depravare. Un elixir îmbătător prin care să-și trateze durerea. Era păpușa Thérèsei. Era a ei, s-o îmbrace, s-o plimbe peste tot, s-o etaleze și să se joace cu ea de câte ori avea chef s-o facă. Fără decizii, fără responsabilități. Tot ce trebuia să facă era să strălucească la solicitarea Thérèsei, și toată lumea era încântată.

Nu o iubea pe Thérésa cum îl iubise pe François, sau cum le iubea pe sora și pe prietenele ei. Știa că prietenia cu ea e unică. Modul în care se sărutau și își țineau de cald una celeilalte în timpul nopții transgresau ceea ce societatea ar fi numit acceptabil sau normal, dar, cumva, cu ea, nimic din toate astea nu conta. De fapt, o făcea să vadă că totul era posibil, iar constrângerile înguste ale societății *puteau* fi zdrobite în orice mod ar fi dorit. Iar acest lucru o captiva pe Nicole.

Acestea erau concluziile ei în momentele sale raționale, dar orice ar fi crezut era inutil, în realitate. Thérésa era irezistibilă, amețitoare, năucitoare. Dacă Thérésa alegea să te seducă, era imposibil să-i rezști, cu sufletul și corpul ei minunat. Noptile lor împreună păreau niște vise, și aveau o alură de fruct interzis care se potrivea cu durerea ei și îi permitea să renunțe la orice responsabilitate.

– *Maman!*

Mentine a dat năvală pe ușă, în fruntea unei procesiuni de copii lași din ce în ce mai mici, și în stadii variate de neorânduială.

– Pot să merg să călăresc? Monsieur Bohne e aici și a spus că mă va lua cu el la Tuileries. O să port manșonul meu cel nou și rochia albastră, și toate doamnele o să mă vadă, gândindu-se cât sunt de elegantă, și toți ofițerii vor întoarce capul după mine, iar eu o să cresc, tot orașul va vorbi despre mine și voi fi frumoasa balului, ca Thérésa, și întregul Paris își va aminti numele de Clémentine Clicquot.

Nicole nu era singura care se îndrăgostise de Thérésa.

– Oprește-te! Vorbești atât de repede, că mă amețești! Vino s-o săruți pe *maman* a ta. Bineînțeles că poți să te duci.

Mentine a sărit pe patul ei, urmată de încă două din fetițele Thérèsei. Părul lor negru și frunțile perfecte erau superbe, iar ei i s-a

strâns stomacul. Toate momentele ei de fericire erau umbrite de tristețe, de dorința ca François să fi fost acolo, să le simtă împreună cu ea.

– Gata, acum, liniște. Toată lumea. Du-te și pregătește-te, și spune-i lui Louis că o să cobor și eu, înainte să plece.

Îi era groază de această întâlnire. Nu avea să-i placă ceea ce avea ea de spus, dar îi datora să i-o spună direct.

Zâmbetul lui Louis a încălzit încăperea.

– A fost dificil să ajung până la tine, Veuve Clicquot.

– Îmi pare rău, Louis, e doar faptul că am fost, pur și simplu, copleșită de viața socială a Thérèsei. Nu pare să existe niciodată un moment liber pentru altceva.

– Am observat și eu asta. Am început să-ți aud numele în câteva dintre cele mai elevate cercuri, a spus el încruntat.

– Nu mă tachina. Sunt doar companioana Thérèsei pentru o vreme. Îmi place. Mă ajută să uit.

– Să nu uiți prea multe, *sauvage*.

– Lasă-mă în pace, Louis, măcar pentru un timp.

– Nu sunt sigur că îmi place ceea ce aud, modul în care oamenii vorbesc despre tine, de relația ta cu ea. E un unicat, o ciudățenie, o frumusețe, un scandal ambulant din altă lume, imună la societate. Dar tu nu ești așa, nu e esența personalității tale. Podgoriile strigă după tine. Când ai de gând să te întorci la viața reală?

– Nu mai fi așa un puritan bătrân, Louis. Ești la fel de rău ca toți bârfitorii ăia de provincie pe care i-am lăsat în urma mea.

Privirea lui rănită a făcut-o să se înfurie pentru rușinea pe care o simțea și i-a dat tăria de care avea nevoie.

– Nu o să mă mai întorc niciodată. Niciodată. Știu că ne-am distrat la bal, când am vândut șampania mea văduvelor aceloră bătrâne. Dar acum, am o nouă viață.

Ultimele săptămâni ameteitoare o convinseseră că și-ar putea face o viață nouă aici.

– Dar exact acesta e lucrul pe care am venit să ți-l spun. O ții minte pe Madame Champs-Ricard, din noaptea balului Thérèsei?

Ea cumpără! Te-a considerat fermecătoare – ești o noutate în lumea vânzărilor de vinuri. Și-a anulat comanda de la Moët și a plasat-o la noi. Zece mii de sticle! E cel mai bun început pentru Anul Nou pe care ni l-am putea dori. Cum poți opera teascurile de aici, Nicole?

Mențiunea numelui lui Moët i-a administrat o împunsătură în conștiință. Încă nu ajunsese la o înțelegere finală cu el, dar îi promisese o vizită în Reims de îndată ce va putea îndura să se întoarcă.

– Asta e, nu reușesc să fac față. Sunt fericită aici. Mentine e fericită. De ce aș vrea să mă întorc în orașelul acela mic?

– Acum nu vorbești tu, ci *ea*.

– *Tu* poți să lucrezi cu Moët. El va fi încântat de comandă. Va face ca afacerea să fie mai ușor de vândut, pentru că e o firmă care merge, și tu, odată cu ea, reprezentantul meu de vânzări excelent.

Louis a roșit.

– Așa mă vezi tu. Ceva de vânzare, ca o parte a afacerii tale?

– Nu. Pur și simplu, nu mai am nimic de oferit. Nu îmi doresc decât să uit, Louis...

Thérésa a dat năvală în încăpere.

– Dragă, ce i-ai făcut acestui domn? Arată de parcă ar fi văzut o fantomă.

Thérésa i-a întins mâna lui Louis. El a sărutat-o fără tragere de inimă.

– Mă tem că nu o poți reține pentru totdeauna. E la mare căutare. Nicole, draga mea, trebuie să te pregătești pentru mica noastră reuniune. Ce e cu coafura aia? O să-l trimit pe coaforul meu să vină în camera ta peste jumătate de oră, iar după aceea vei fi pregătită să arunci scânteii asupra întregului Paris, micul meu licurici de țară. Louis, nu e minunat să vezi o sclipire în ochii aceia gri?

– O veritabilă pariziancă, a ripostat Louis.

Nicole s-a lăsat condusă afară din încăpere de Thérésa, ignorând privirea furioasă a lui Louis. Nu mai era nevoie de alte discuții. Era hotărâtă. Oferta lui Moët era bună. Îi va vinde lui afacerea, va locui aici în Paris, cu Mentine, și va lăsa toate amintirile cu ea și François în urma ei, definitiv.

Când s-a lăsat seara, Nicole era prea epuizată pentru încă o *soirée*, dar Thérésa s-a rugat de ea și, astfel, au ajuns cu o întârziere elegantă, găsim o petrecere nebună aflată chiar în punctul culminant.

Țipetele și râsetele au purtat-o pe Nicole prin casă și până în grădină, unde o tulburare agita mulțimea, ca niște bule de șampanie. Ea li s-a alăturat celorlalți și, cercetând care era cauza, le-a urmărit privirea până în balcon.

– Sari! Te putem prinde, țipa un soldat tânăr.

Un bărbat tânăr se afla în centrul atenției, la două etaje înălțime, cu ochi înflăcărați de băutură și de nebunia petrecerii. Se clătina.

– În regulă, o s-o fac. Promiteți să mă prindeți?

– Încetează să mai fii băiețelul mamei și ai încredere în destin. Pășește în neant. Moarte sau glorie! i-a strigat înapoi soldatul.

– Faceți plasa! Și spuneți-i mamei mele că o iubesc, dacă nu rămân în viață!

Mulțimea a oftat și a chicotit la exprimarea sentimentului filial.

Soldatul a dat niște ordine camarazilor lui, care s-au aliniat cu fața în interior și brațele împletite.

Bărbatul a sărit cu brațele întinse ca niște aripi de pasăre.

– Pot să zbor!

Publicul a tras aer în piept la unison, în timp ce el cădea. Nicole a strâns din ochi, închizându-i, așteptând ciocnirea dezgustătoare de pământ. Au izbucnit aplauze, iar ea a deschis ochii, regăsindu-l susținut de leagănul uman și depus cu eleganță în picioare.

– Bravo!

Thérésa era alături de ea, strigând și aplaudând, cu parfumul revărsându-se prin rochia ei transparentă.

– Bis! Bis!

Bărbatul s-a înclinat.

Nicole era entuziasmată și furioasă pe ei în același timp. Cum se puteau juca atât de precipitat și de indiferent cu viața omenească?

Un alt bărbat a apărut pe balcon, cu părul auriu în neorânduială, argintat de lumina lunii.

– Pentru podgoriile Clicquot! a strigat cineva. Nicole a încremenit.

– Draga mea, e micul tău partener de afaceri, Laurent... Léo... nu, Louis, asta este. Pentru tine. Trimite-i un sărut. E încântător! a tipat Thérésa. Toți îți mănâncă din palmă.

– Da sau nu?

Privirea lui Louis fixată asupra ei, în timp ce striga. Ochii mulțimii i-au urmărit direcția. Treptat, au găsit-o, cu ajutorul Thérésai, care arăta cochet spre prietena ei.

Nicole a scuturat din cap, înfricoșată.

– Spune-mi că le păstrezi. Atunci, o să cobor scările până la parter și îți voi dedica serviciile mele pentru totdeauna, a strigat Louis.

O femeie din apropierea ei a suspinat. Altele au fluturat din evantaie, copleșite de romantismul pur.

– Salvează-l. Păstrează podgoriile, a sâsăit o fată tânără și frumoasă în rochie albă.

– Lasă-l să sară. Să își încerce norocul, a răcnit un soldat din linie. O să am grijă să îl ratăm. Dă-mi mie podgoriile tale și o să facem un vin minunat împreună.

Replica asta a stârnit o rafală de hohote de râs.

Ochii ei s-au întâlnit cu ai lui Louis. Brațele acestuia erau întinse, ca ale lui Iisus pe cruce. A făcut un pas mai aproape de margine.

– Mi-aș da propria viață pentru tine și pentru vii. Dacă sar, o să rămâi singură pentru totdeauna, a afirmat Louis.

Era beat crișă.

– Încetează, te rog, o să-ți rupi gâtul, a strigat Nicole.

– Sunt în mâinile tale, a spus el, făcând un pas împleticit mai aproape de margine.

– Nu îți pot promite nimic, Louis. Vino jos!

El s-a aruncat. Soldații din șir nu erau pregătiți și s-au bulucit să-l prindă. Cineva a scos un țipăt de groază. Ea și-a ținut respirația, încremenită de spaimă.

Louis a aterizat în siguranță. Ea nu a mai așteptat să-i vadă expresia triumfătoare. Cum îndrăznește să-și bată joc de ea?

A rupt-o la fugă prin mulțimea vulgară, ștergându-și lacrimile furioase. Ei râdeau de ea. Cineva a întins piciorul și i-a pus piedică,

iar ea și-a julit genunchii de podea. S-a ridicat clătinându-se și s-a poticnit din nou. Un bărbat a apucat-o de braț și a tras-o prea aproape de el. Ea l-a palmuit, în hohotele de râs ale mulțimii.

– Învăță să știi de glumă, țărăncuțo!

Ajunsă afară, s-a oprit să-și tragă respirația. Cerul era plin de stele, iar ea a tânjit după liniștea nopții din Reims și mirosul picăturilor de rouă în iarbă, la prima rază a soarelui.

– Mi-am dat seama pe loc de greșeala mea, în timp ce cădeam, dar a fost prea târziu. În mod sigur, m-a trezit din beție.

Louis i s-a alăturat, chinuindu-se să țină pasul cu ea.

– Du-te dracului.

– Țștia nu sunt oamenii tăi, Nicole.

– Nu mă poți controla prin șantaj. Lasă-mă în pace să-mi trăiesc viața.

– M-am hotărât. Din momentul în care m-au pus pe picioare. Plec din nou la drum. Poți să mă găsești, dacă ai nevoie de mine, dar nu mă vei vinde la un loc cu butoaiile tale de vin.

– Fă ce trebuie să faci, iar eu o să am grijă de mine.

– Țștia te vād ca pe o vāduvă bogată, coaptă pentru a fi culeasă. Nimic altceva. Ai grijă de tine.

Louis s-a întors pe călcâie și a plecat. Singurătatea era nimici-toare.

Nicole a continuat să meargă pe jos, străbătând tot drumul până vila Thérèsei din rue de Babylone. Pantofiorii strâmți de satin, aleși de Thérésa pentru ea, îi sfâșiau picioarele.

Un pahar mare de bourbon a ajutat-o să adoarmă; un obicei pe care îl căpătase aici. S-a pogorât asupra ei inconștientă fericită. Toată noaptea, a visat că se prăbușește. S-a trezit dimineața, cu capul pulsând de durere, când a auzit o bătaie la ușă.

– Un mesager pentru dumneavoastră, Madame.

– Spune-i să lase un bilet.

– Zice că e urgent. Trebuie să vă spună în persoană.

Nicole a aruncat pe ea un capot.

Un băiețel mic stătea ghemuit în hol, cu ochii holbați la opulența vilei poleite cu aur.

– L-am învățat pe dinafară, Madame Clicquot.

Și-a dres vocea și s-a uitat spre tavan, să își reamintească vorbele, pe care le-a livrat cu o monotonie lipsită de orice expresie.

– „Ce naiba crezi tu că faci pe acolo, înhăitându-te cu o grămadă de aristocrați? E nevoie de tine aici. Breasla te-a votat să conduci parada de Ziua Sf. Vincent, în satul Bouzy, pe 22 ianuarie. Ești prima femeie care a avut vreodată această onoare. Nu e ca și cum ai merita-o. Ne-ai abandonat, dar vrem să îl onorăm pe soțul tău, iar el te-a prețuit atât de mult, încât sperăm că o să accepți și o să te întorci cât de repede poate o Țoapă pariziană. Dă-i mititelului Emile de aici o monedă de aur pentru efortul lui. Nu știe să citească, așa cum nu știu nici eu, spune-i lui de ce ai nevoie. Are o memorie bună pentru cuvinte, și de aceea l-am trimis.“

Băiatul a oftat de ușurare după ce a terminat.

– Ai uitat să-mi spui de la cine e mesajul, a izbucnit Nicole în râs. Dă-mi voie să ghicesc. Xavier?

Ochii băiețelului au sclipit.

– De unde ai știut?

Nicole și-a pipăit nasul.

– Trebuie să-ți fie foame. Te conduc până în bucătărie, să poți mânca ceva.

– Nu am timp, îmi cer scuze, mama mi-a pus pâine și brânză la pachet. Mă așteaptă căruța afară, e o livrare, iar eu trebuie să merg la destinație, apoi să mă întorc acasă tot astăzi. Am acolo zece mii de sticle, toate la aceeași adresă – Madame Champs-Ricard, cea mai bogată văduvă din Paris! Sunt ale dumneavoastră, Madame. Clicquot pe fiecare dop. Louis a organizat comanda cu Xavier. A spus că le-ați vândut împreună la un bal. Excelentă treabă, Madame. Niciodată nu am văzut atâtea sticle care să se ducă într-un singur loc.

– Cine e mama ta?

– Marie Jumel, Madame.

Marie, o prostituată pe care Nicole o întâlnise cu nenumărați ani în urmă, vânzându-și corpul sfrijit prin piață, în ziua revoluției.

Acum, Marie era una dintre cele mai loiale angajate ale ei, datorită încrederii pe care Nicole o investise într-o femeie „decăzută“, care încerca doar să își hrănească copiii.

– Trimite-i salutările mele călduroase mamei tale. Și ține asta pentru efortul tău.

I-a dat două monede de aur, pe care el le-a mușcat, și-a ținut respirația, văzând urma dinților săi, care atesta autenticitatea, apoi le-a îndesat adânc în buzunar.

– Nu trebuie să plec fără un răspuns, a spus el, dându-și importanță.

– Spune-i lui Xavier că, desigur, voi veni. Și că nu aș rata acest eveniment pentru nimic în lume. Îți poți aminti asta?

Băiatul a pufnit batjocoritor.

– E ușor.

Perfect. Putea să evadeze din Paris pentru o vreme, să îl onoreze pe François la paradă, apoi să lase totul în urmă, semnând contractul cu Moët.

Ziua când se serba Fête des Vignerons a Sfântului Vincent era luminoasă și rece. Divinul patron al producătorilor de vinuri zâmbea spre ei, spuneau oamenii. Anul trecut, fusese grindină și urmasa un an îngrozitor. Lumina sclipitoare a soarelui de ianuarie era un semn bun, iar oamenii și-au făcut cruce în timp ce pășeau în ritmul tobelor și cornetelor, trecând de *mairie*¹, cu al său *tricolore* care flutura elegant în adierea vântului.

Boneta lui Nicole și roba ei stacojie de Bouzy îi confereau o formă de anonimat și de importanță. Orașul era în dispoziție festivă și toate bârfele despre François fuseseră uitate, cel puțin pentru astăzi. De fapt, producătorii de vinuri îi dăduseră această funcție în cadrul paradei să îi celebreze amintirea, deci poate că se pripise un pic atunci când îi condamnase pe toți cei din Reims ca fiind dușmani ai ei. Era prima femeie invitată vreodată să conducă parada – François ar fi

¹ Primărie, în lb. franc., în orig. (n.red.)

fost atât de mândru! Ar fi fost încântat, deopotrivă, de triumful lor asupra tradiției.

Fetele țineau panglici atașate de caruri alegorice încărcate cu butoaie, sticle de vin, flori ale viticultorilor și viță-de-vie. Comisia de degustători a zâmbit, salutând-o. Purtau robe colorate, adecvate satelor lor, sau șorturi și șepci de piele, în funcție de statutul lor. Nicole și-a imaginat-o pe Thérésa râzând de tradițiile lor rurale serioase, dar a fost surprinsă să descopere că se simțea acasă, chiar și fără François alături de ea.

Când spirala clanței de alamă de la magazinul Natașei a sclipit spre ea în lumina soarelui, a strâns din ochi să îi vadă fața la tejghea. Spre încântarea ei, Natașa a ieșit în fugă din magazin, a încuiat re-pede ușa și și-a potrivit pasul după al ei.

– Fiica rătăcitoare se întoarce. Reims e încântat să te aibă din nou aici, Babouchette.

Nicole s-a uitat la prietena ei. Atât de diferită de Thérésa, și atât de lucruri nespuse între ele.

– Astea sunt primele cuvinte pe care mi le-ai adresat de când cu François.

– Îmi pare atât de rău. Durerea mea a fost atât de adâncă, încât n-am mai avut putere pentru o prietenă, și nu mă pot ierta din cauza asta. Sper că tu poți. A fost ca și cum Daniel a mai murit o dată. Toate amintirile cu momentul când îi legănam capul, sângele de pe stradă.

Natașa și-a pipăit cu mâini tremurânde colierul cu pandantiv în formă de potcoavă de cal și a făcut o mișcare rapidă, ca o cifră opt, în fața lor, a amândurora. Nicole a remarcat câteva particule minus-cule de sare care alcătuiau forma respectivă.

– Am suferit amândouă, a spus Nicole. Lucrul care trebuia să ne alăture ne-a îndepărtat, după cum se vede. Dar hai să nu vorbim despre asta. Sunt doar fericită că ești aici, acum.

Natașa și-a încolăcit brațul de al ei și a strâns-o aproape.

– Și eu mă bucur. Mi-a fost dor de felul tău rebel de a fi. Orașul a fost puțin cam prea *ordonat* fără tine și manevrele tale sălbatice. Îi cedezi lui Moët, din câte am auzit.

Nicole a icnit.

– Nu *îi cedezi*. De unde știi? a întrebat în șoaptă, nedorind ca breasla ei din Bouzy să audă, înainte ca afacerea să fie încheiată.

– Am un mod de a vedea, chiar și atunci când ești departe.

– Adică dai produse de patiserie la schimb pentru bârfe? a început Nicole să râdă.

– Să spunem doar că zahărul eliberează limba.

– Nimic nu e stabilit. Dar ai dreptate, desigur. Ai mereu dreptate! Mă întâlnesc cu el în câteva săptămâni să discut termenii. Nu mai am inima să merg mai departe.

În acest moment, parada se apropia de punctul final, în piața catedralei, iar fanfara era asurzitoare.

– Afacerea ta *este* inima ta. Vino să ne vedem mai târziu, la această adresă.

Natașa i-a îndesat o notiță în mână și s-a pierdut în mulțime.

Cât era de plăcut s-o aibă pe vechea ei prietenă înapoi! Dar de ce tot acest mister?

De cum a luat sfârșit ceremonia și a ajuns în siguranță acasă, Nicole a desfăcut notița și și-a înșfăcat pelerina. Era încântată să scape de locuința ei de la oraș, din Reims, bântuită în continuare de fantoma lui François.

A recunoscut de îndată adresa. Antoine și Claudine. Arareori intra în acea casă fără se întâmple ceva remarcabil... François așezat lângă șemineu cu vioara lui și ochii lui plini de ghidușie. A zâmbit în sinea ei, apoi a grăbit pasul. O amintire plăcută! O imagine a lui atât de vie, încât a izbutit să zâmbească fără să-și șteargă o lacrimă.

A urcat tropăind scările, două câte două. Claudine o aștepta.

– Ssst, ce târăboi! Nu mai ai zece ani!

– Așteptam cu atâta nerăbdare să te revăd. În plus, două trepte deodată sunt o tradiție.

I-a zâmbit vechii ei prietene.

– Parisul ți-a făcut un munte de bine, observ. Acum, am pus un ibric să fiarbă pe sobă, intră și încălzește-te. Ți-am pregătit scaunul.

– Unde e Antoine?

– N-o să-l întâlnești, e în pivnițe. Are mii de sticle de scuturat și de întors pentru filtrare, și știi cât e el de greu de mulțumit.

– De aceea e șeful meu de echipă.

Nicole a înghițit în sec la propriile ei cuvinte. S-a gândit la pivnițele încărcate de magie. Antoine care întorcea încet sticlele, credincios și priceput, o parte din viața ei, în egală măsură cu mâncarea și băutura. Apoi mai era experimentul ei de filtrare, neatins din ziua în care îl ascunsese în pivniță, atât de plină de speranță, crezând că îl putea salva pe François. Chiar avea de gând să renunțe la toate astea?

Natașa o aștepta lângă foc, ochii ei închiși la culoare descifrau flăcările. Era așezată pe scaunul lui François.

– Aici obișnuia să stea, nu-i așa?

– De unde ai știut? Stătea chiar acolo în ziua în care l-am cunoscut.

Natașa a pufnit.

– Nu e nicio minune. Dacă ăsta era scaunul *tău*, unde altundeva ar fi urmat să stea? Acum, am o propunere pentru tine.

– Sunt intrigată.

– Eu îmbătrânesc.

– Nu...

Natașa a scuturat din mână.

– Eu îmbătrânesc. E un simplu fapt. I se întâmplă oricui, chiar și mie. Vreau să mă întorc în Rusia, iar tu o să mă ajuți.

– Pari foarte sigură în privința asta.

Natașa a aruncat ceva invizibil în foc, iar lucrul acela a sărit.

– Sunt. Ce o să am de spus va fi irezistibil pentru tine.

– François e în Rusia?

– Faci glume pe socoteala lui?

– E o ușurare că pot să le fac.

– Te vindeci, încet. El nu te va părăsi niciodată, dar, într-o zi, te vei plimba cu el alături fără să suferi.

Nicole a luat mâna prietenei sale și a apăsător de obraz.

– Îți mulțumesc pentru cuvintele tale înțelepte. Știu că ai dreptate, dar nu-mi pot imagina lucrul ăsta. Aproape că nu vreau să mi-l

imaginez, fiindcă, atunci, o părticică din el o să dispară. Natașa a mângâiat-o pe păr.

– Răbdare. Îl vei lăsa să plece când va veni momentul.

Nicole i-a zâmbit cald, apoi a schimbat subiectul, să-și rețină lacrimile.

– Cum pot să te ajut să ajungi în Rusia?

– Vreau să merg să o mai văd pe mama o dată. E bolnavă, probabil pe moarte. Vorbim una cu cealaltă cu ajutorul stelelor. Poți face asta, dacă legătura dintre tine și celălalt e apropiată, dar eu vreau s-o mai ating o dată, înainte ca ea să părăsească această lume.

– O să te ajut cu tot ce pot.

Știa că nu e cazul să pună la îndoială modul în care va reuși Natașa să călătorească în Rusia singură, trecând prin bătălii feroase la fiecare graniță până acolo.

– Bine, atunci o să vii cu mine. Și o să aduci cincizeci de mii de sticle de vin și șampanie cu tine. Louis mi-a trimis asta să ți-o arăt. Mi-a spus că făceai pe încăpățânată, ca de obicei, și ai fi refuzat să te uiți la ea, dacă ți-o trimitea direct.

Natașa a pus pe masă o notă roz de ordin, semnată de Louis. Nicole a ridicat-o. Cincizeci de mii de sticle pentru Palatul Imperial din Țarskoe Selo, Sankt-Petersburg. Louis îi zisese că există potențiale piețe în Rusia, dar nu și că era, de fapt, pe cale să obțină o comandă de asemenea anvergură.

– Ce?? Asta e aproape tot stocul meu. De fapt, s-ar putea să nu mai fie stocul meu, dacă Jean-Rémy obține ceea ce dorește. Mai sunt numai două săptămâni până când ne vedem să stabilim contractul. L-am tot amânat cât timp am fost în Paris și, ca să spun adevărul, eu i-am propus să-i vând afacerea, din start. Chiar dacă lucrăm în continuare, zvonurile spun că toate porturile se închid și toate exporturile franțuzești sunt blocate, acum că britanicii și rușii negociază o alianță.

– Exact. Trebuie să ne mișcăm repede.

– Dar Louis a trebuit să vină acasă, pentru că era prea periculos pentru francezi. Și acum, a obținut o comandă mare?

– El ți-a spus că mai e o piață masivă pentru vinurile tale, chiar dacă politica oficială interzice exporturile franțuzești. Dar când a auzit că te gândești să vinzi, nu a vrut să acționezi precipitat și să te folosești de o comandă mare ca de un argument pentru a-l ademeni pe Moët, sau să lași să-ți scape ideea că Rusia ar fi măcar o posibilitate. Moët ar fi imediat călare pe situație ca un câine în călduri, și orice avantaj pe care l-ai putea avea ar fi pierdut. A așteptat până când ai ajuns în siguranță acasă, printre prietenii tăi. Și el îți e un foarte bun prieten, dragă Nicole. Comanda e chiar aici, în alb și negru, în fața ta. Dacă mă iei cu tine, pot aranja să ajungem cu bine. Încă mai am conexiuni pe acolo.

– Natașa, sunt și alte moduri în care poți să ajungi în Rusia. Nu trebuie să mă implice pe mine, sau o livrare masivă. Poate că aş putea să te însoțesc, dar ar trebui s-o las singură pe Mentine, și...

– Și nimic. Pierzi timp.

– Toată lumea crede că mă poate presa să mă întorc, când eu vreau doar să plec.

Natașa și-a clătinat capul nemulțumită.

– O să mai vrei să pleci când o să auzi că Moët vrea să o dea afară pe Marie pentru că a condus ceea ce el numește o „casă de toleranță”? Ea depinde de tine. Sau că intenționează să construiască o casă în locul în care se află cele mai bune podgorii ale tale din Bouzy, cele în care se găsește căsuța ciobănească a ta și a lui François? Cea cu vița-de-vie pe care cresc strugurii rubinii acri? Sau că toți muncitorii care vor fi transferați odată cu vânzarea vor munci mai multe ore pe mai puțini bani, și că mulți dintre ei vor rămâne fără loc de muncă? Chiar dacă ție nu îți pasă de propria ta persoană – și e evident că nu-ți pasă –, nu ești un om liber. Mulți oameni din acest oraș depind de tine.

– Viața mea e la Paris acum.

– Deja începi să te plictisești de ea. Te cunosc. Pot să-mi dau seama.

O călătorie în Rusia cu Natașa, însoțind cincizeci de mii de sticle din cele mai bune vinuri ale ei? Încălcarea interdicțiilor comerciale? Nicole s-a gândit îndelung la ultima ei săptămână de la Paris, la vârtoare și sclipici. În realitate, totul era o fațadă. Natașa

avea dreptate – ea o cunoștea mai bine decât oricine altcineva din Paris. În adâncul sufletului, toți o considerau o ciudățenie de la țară, o țărăncuță venită la Paris, a cărei valoare consta doar în ținutele pe care le alegea. Thérésa de-abia o remarcase când își luase bun-rămas. Iar Mentine era pe moment cazată și fericită cu ceilalți copii pe rue de Babylone.

– Pentru tine. Pentru mama ta. Hai să încercăm.

Natașa și-a îngustat ochii.

– Și pentru tine, Babouchette. Pentru noi amândouă. Și ți-am găsit un partener mult mai puțin intruziv decât Monsieur Moët. Se pare că tot orașul crede că eu am o comunicare directă cu tine. Dragul de Philippe Clicquot m-a rugat să îți transmit o cerere din partea lui. Știu că i-ai refuzat întotdeauna banii, dar ar trebui să-i dai voie să te ajute. Socrul tău e disperat să aibă o contribuție în viitorul afacerii, în numele fiului său, și e greșit din partea ta să-l refuzi. După cum vezi, decizia nu mai e în mâinile tale.

– Se pare că așa e, și în loc să-i cedez lui Moët, se pare că ar trebui să-ți cedez ție.

Putea să dea vina pe Natașa sau să se convingă că făcea lucrul corect pentru Philippe Clicquot și pentru memoria fiului său, sau că era tentația vânzării celor cincizeci de mii de sticle, dar știa, de fapt, că această emoție începuse încă de la Fête des Vignerons, când își ocupase locul printre cei mai buni producători de vin din Champagne. Erau noi muguri de speranță și ambiție, oricare ar fi fost sortii de izbândă. Entuziasmul vânzărilor, șansa de a învinge concurența, noi consumatori care să guste subtilitățile celor mai rafinate creații ale ei.

A ridicat din nou factura vânzării și a studiat-o, căutând numele cumpărătorului pe nota de comandă, răsfoind în gând prin registrul ei contabil, să se asigure că erau plătitori buni și meritau efortul.

Natașa i-a întâlnit privirea înfometată.

– În sfârșit, începi să înțelegi sensul.

Claudine a intrat în încăpere cu o tavă de cafea.

– Ați rezolvat totul?

Era o conspirație a bunătății.

CAPITOLUL 8

Februarie 1806

Data republicană: Calendarul revoluționar desființat

Contrabanda

Nicole a urmat același itinerar spre locuința lui Moët ca în ziua în care îl întâlnise pe François prima oară. Era o bucurie să se afle din nou printre vii, chiar și în această dimineață întunecoasă de februarie. În timp ce trăsura trecea în viteză prin peisaj, l-a văzut cu ochii minții pe François, pe atunci un străin, indicându-i ciocârliile care pluteau pe deasupra macilor. Fusesse dificil să se concentreze la lucrurile pe care le spunea, cu ochii ăia albaștri-verzi care se topeau cu un zâmbet în privirea ei, în timp ce un soare blând de recoltă înmuia aerul. El îi explicase despre *terroir* și diferitele soiuri de struguri, copti și grei. Azi, vița-de-vie era neagră și hiberna, ciocârliile pleaseră de mult, iar întâlnirea cu Moët îi umplea inima de groază și de singurătate. A inspirat mireasma stătută a solului umed. Nu conta, vița-de-vie neagră va produce iar muguri noi, în curând.

Întâlnirea era la acel Petit Trianon al lui Moët, reproducerea reședinței de vară de la Versailles, construită special pentru vizitele lui Napoleon, o casă care părea mai degrabă un tort de nuntă absurd. Reflexia ei umedă în oglinda bazinului părea mult mai sigură pe

sine decât se simțea ea în timp ce își continua drumul, absorbind aerul răcoros, proaspăt ca Vinho Verde.

Moët o aștepta, făcând semne de nerăbdare din cadrul ușii.

– Urmează-mă, *ma chère*, totul e aranjat. Ai luat o decizie foarte bună, care va fi în avantajul întregii tale familii.

Moët o mâna ca un câine ciobănesc dement, ghidând-o pe traseu cu o mână pe cotul ei. A găsit timp să admire un perete de galerie.

– Doar câteva miniaturi de Isabey, i-a arătat el.

Isabey era răsfățatul peisajului elegant parizian. Picta portrete în miniatură pe sume de bani disproporționat de mari, iar Moët avea un întreg perete din acestea. Portretele îl înfățișau pe el însuși, pe familia lui, pe Joséphine, pe Napoleon – cel mai influent om din Champagne și din industrie. Un cuvânt din partea lui Napoleon aducea vânzări în valoare de mii de franci. Monsieur Moët intenționa să-i demonstreze că buzunarele lui erau suficient de adânci s-o ruineze, dar ea nu avea de gând să-și adauge podgoriile la bogățiile lui.

Nicole i-a dăruit reacția pe care el și-o dorea în mod evident din partea ei.

– Foarte impresionant, a făcut ea o concesie. Înainte să mergem mai departe, eu...

– Tu ai trecut prin destule greutăți, *chère* Nicole. Am avut grijă de fiecare detaliu pentru tine, a spus Jean-Rémy, întinzându-i un pachet. Nu vreau să spui nimic în plus, până când îl deschizi.

Din politețe, ea a desfăcut panglica. Era un ambalaj plin de bulbi voluminoși.

– Vița-de-vie e atât de plictisitoare, și presupune o grămadă de cunoștințe în materie, dar ăștia sunt stânjenei, soiul foarte parfumat. Am auzit că îi adori. Cultivă-ți pasiunea legată de creșterea plantelor, și cultivă-i tu cu mâna ta, apreciază pământul de sub unghii, dacă ții neapărat, dar o să descoperi că sunt mult mai *feminini* decât vița-de-vie.

I-a învelit cu zgomot înapoi în ambalaj și i-a returnat. El o înțelesese dintotdeauna atât de greșit. Cum putea crede că ar fi

satisfăcută cu astfel de lucruri? Ce-a fost în mintea ei când a putut să ia în considerare căsătoria cu el sau să-i vândă propria afacere?

– Foarte draguț din partea ta, Jean-Rémy, dar am venit să-ți spun că nu mai vând, în cele din urmă.

– Nu mă aștept la nimic altceva în schimb. Mi-ai transmis destul de clar sentimentele tale pe acest subiect, dar insist să ajut o văduvă tânără și strălucitoare la nevoie. Încă un lucru, și ești liberă. Deschide-l și cred că vei fi convinsă.

I-a întins un plic, iar ea l-a sfâșiat. Era un cec pentru afacere și podgorii, iar suma de pe el era dublă față de cât valorau.

– Nu vând, a repetat ea, neștiind dacă el chiar nu a auzit-o sau doar se prefăcea.

– Podgoriile se vor distruge cu totul, și va fi o pierdere cumplită – și pentru ce? Să te joci de-a afacerile când nu ai mintea necesară pentru asta? O să găsești alte lucruri care să-ți distragă atenția după teribila tragedie a pierderii soțului tău. Suma asta te va face o femeie independentă cu posibilități. Îți prezint... libertatea ta, a spus el cu o înfloritură retorică.

– Jean-Rémy, nu cred că m-ai auzit...

Acest om chiar era un dobitoc îngâmfat și plin de sine, incapabil să *asculte*.

– Ia-i. Niciun cuvânt în plus.

– Nu îi doresc. Nu vând podgoriile. Am venit înapoi în Reims să le conduc chiar eu.

Privirea lui s-a înăsprit.

– Bineînțeles că o să vinzi. Ai fost deja de acord, și trebuie să înțelegi că un gentleman nu își încalcă niciodată promisiunea. Åsta nu e un joc de salon, Madame, nu poți să te răzgândești dintr-un capriciu. O femeie n-a condus niciodată o podgorie în Reims. Pur și simplu, nu așa funcționează lucrurile. Nu ar fi trebuit, desigur, să-ți ofer mai mulți bani, desigur că ești mândră și nu ai nevoie de ei. O să scriu cecul pentru suma pe care am stabilit-o împreună, ca să nu existe niciodată suspiciunea că ai avea vreo obligație față de mine, dacă ideea îți e atât de detestabilă.

S-a dus până la birou și a mâzgălit precipitat un nou cec.

– Ia-l. Nu mă gândesc decât la tine. Nu voi mai fi atât de generos când podgoriile vor da faliment și nu îți vei putea plăti muncitorii. O să trăiești cu datorii pe care nu le vei putea plăti niciodată. Bietii tăi părinți vor fi și ei sfâșiati de prăbușirea ta.

– Nu va exista nicio prăbușire dramatică, oricât de mult mi-ai dori lucrul ăsta. Și nu îmi încalc promisiunea. Îți spuseseam doar că sunt deschisă la discuții. Am luat deja hotărârea. Nu vând. Iar părinții mei îmi susțin pe deplin decizia.

– E adevărat, nu s-au aliniat la convențiile adecvate în creșterea ta. Am observat *asta* în trecut – nu e de mirare că ești atât de *hotărâtă*. E o trăsătură de caracter rușinoasă pentru o femeie! Îți voi da mai mult timp. Te-am tot protejat de zvonurile despre soțul tău, dar ar trebui să știi că se spune că familia Clicquot are sânge rău. Poate că am făcut o referire la asta și altă dată, la supărare, dar oamenii vorbesc. E o superstiție prostească, dar tu cunoști orașul ăsta la fel de bine ca mine. Nimeni nu va face afaceri cu tine.

– Nu au alte lucruri la care să se gândească, a ripostat ea, enervată. Nu mai aștepta. Podgoriile sunt în sângele meu, nimic altceva. Le voi demonstra tuturor că au greșit.

Jean-Rémy și-a îngustat ochii și s-a uitat la ea mai multe secunde lungi. Apoi a vorbit din nou, mai rece decât înainte.

– Acesta e un oraș de viticultori și e al meu. După ce o să dai faliment, vino la mine și o să-ți cumpăr podgoriile la valoarea infimă pe care o vor avea în acel moment. Până atunci, o să îți urmăresc fiecare mișcare prostească. Mult noroc.

Jean-Rémy a aprins cecul deasupra focului și l-a azvârlit, arzând, spre fața ei. Acesta a atârnat în aer, propulsat de căldură, apoi s-a prăbușit, transformat în cenușă, între ei.

Slavă Domnului că ceruse trăsuri să aștepte. Își făcuse un dușman din cel mai puternic podgorean din Champagne și nu mai avea timp de pierdut.

A durat mai puțin de o săptămână să organizeze totul. Seara asta era fermecătoare: catifea indigo, presărată de stele, cu o tentă

glacială care îi ținea în alertă. Hambarul era învăluit în întuneric, caii purtau apărătoare pentru ochi, chiar și în întuneric, să nu se sperie, pentru că Emile lega furgoanele de cei mai rapizi armăsari pe care izbutise Nicole să-i procure. Copitele lor erau înfășate în pânză de sac, conform instrucțiunilor. *Bine. Totul e în regulă pe aici.*

S-a strecurat afară, pe ușa laterală a hambarului. Nu avea nevoie de un felinar; cunoștea fiecare pas pe care trebuia să-l facă până la teascurile și pivnițele din Bouzy.

În podgorii, potecile deschise la culoare contrastau cu viile întunecate. Era ușor să vezi pe oricine se apropia pe acolo. În față era cătunul; câteva căsuțe înșirate de-a lungul drumului. Avea o sumedenie de locuri unde să se ascundă, dar erau șanse mici ca sătenii să se trezească. Acești oameni erau la fel de previzibili ca răsăritul și apusul; viețile lor erau conectate la ritmul naturii.

În pivnițe, sticlele i-au calmat nervii. O știa pe fiecare în parte – le numărase și le notase comparându-le cu evaluările supraveghe-torului. Uitase cât de mult însemna pentru ea fiecare dintre aceste crisalide verzi și tăcute. Lichidul auriu dinlăuntrul lor era delicat și cu viață scurtă, ca un fluture, după ce ieșea la lumină; însă cât timp trăia, aducea bucurie pură. Oare unde va ajunge fiecare dintre ele? O sală de bal placată cu chihlimbar din Moscova? O întâlnire misterioasă între îndrăgostiți? O petrecere de nuntă la umbra copacilor, pe malul mării, unde biciul sării intensifica simțurile?

Și-a trecut mâinile peste peretele neted de sticle. Unele dintre ele, exact ca François, nu vor ajunge niciodată la maturitate. Altele aveau deja un cancer ce creștea în ele, sedimentul care aștepta să strice vinul.

Cincizeci de mii de sticle, toate încărcate astăzi, sub acoperirea întunericului. Antoine, Claudine, Xavier și Natașa le împachetau în cufere cât puteau de rapid și în deplină liniște.

Ceasul a bătut ora unu, iar ea s-a dus în grabă la Xavier.

– N-o să terminăm niciodată.

– Durează atât cât durează, a spus el încăpățânat. Trebuie să fie o treabă bine făcută. Dacă nu este, o să ne confiște stocul. Vameșii ăia olandezi caută orice scuză să le ducă până la cea mai apropiată casă de curve, să își relaxeze femeile pretențioase. Le vor turna pe gât ca

pe pișat. Du-te și bâzâie în jurul altcuiva, să nu pierd numărătoarea și să nu-ți fac praf întreaga livrare.

A azvârlit sacii deasupra sticlelor, iar aroma cu iz de nuci a cafelei a umplut aerul când a trântit capacul cufărului.

Ea a ridicat un capăt de lumânare să inspecteze inscripția. *Café. Pays d'origine, Reunion.*

Vămile permiteau transportul de cafea și în perioada interdicțiilor, deși erau închise pentru vinurile franțuzești.

– Mă scuzați, Madame.

Nicole a făcut un pas în lateral, în timp ce un zilier a ridicat cufărul pe un cărucior pregătit pentru încărcare. Părea pe jumătate mort de foame, dar a manipulat cufărul greu de parcă ar fi fost gol.

Xavier a ridicat felinarul, să-l ajute să vadă.

– Scapă chestia aia, și te spânzur de ouă.

Bărbatul a zâmbit, binedispus:

– Aș prefera să le păstrez, *camarade*, a spus el, în timp ce lăsa cu grijă cufărul jos.

Nicole s-a întors spre Xavier, îngrijorată să vadă un străin printre ei.

– Nu mi l-ai prezentat pe prietenul tău?

– Aveam nevoie de o mână de ajutor în plus, și poate că Monsieur Châtelet *arată* ca un schilod, dar are mai multă putere în brațele alea decât un taur, a spus el, zâmbind. Nu trebuie să îți faci griji, lucrez pe câmp cu el de ani buni. Vorbește ca un filfizon, dar muncește ca un ticălos. Va termina de împachetat și de încărcat livrarea asta cât s-ar duce oricare altul să facă un pipi. Mi-ai cerut să-ți fac rost de un vizitiu în care să poți avea încredere?

Xavier i-a dat o palmă în spate bărbatului.

– Aur curat!

Monsieur Châtelet s-a înclinat.

– La dispoziția dumneavoastră. Xavier e responsabil de strategie, eu sunt un simplu executant, iar dacă nu termin cu marfa asta, m-a informat deja cu privire la consecințe, așadar, dacă mă scuzați..., a spus el cu un zâmbet crispat.

Ea l-a studiat câteva momente, în timp ce el muncea, să își satisfacă curiozitatea. Monsieur Châtelet avea ceva special; modul în

care se ținea, drept și sigur de sine, părul lui deschis la culoare și mâinile lipsite de asperități. Cuvântul *camarade* avusese un sunet modulat, care nu semăna câtuși de puțin cu accentul din Reims. Și hainele lui erau diferite. Erau peticite, dar pantalonii lui erau din lână fină. Multe destine se inversaseră, de când cu revoluția, și bărbatul acesta văzuse vremuri mai bune, dar nu exista nicio îndoială că era un muncitor bun.

Natașa se opri din împachetat și se duse până în colț, unde studia un pergament întins în fața ei.

– Mai avem doar trei ore până la plecare, a spus Nicole, iritată de faptul că Natașa nu împacheta sticle. Avea nevoie ca toată lumea, chiar și Natașa, să dea o mână de ajutor, altfel nu terminau niciodată.

Natașa n-a ridicat privirea.

– Vrei să împachetez și eu cu toți ceilalți? Nu acum. Cercetez stelele, să văd destinul acestei călătorii. Ar trebui să așteptăm o zi, a spus ea cu emfază.

– E imposibil. Există un singur căpitan de vas olandez în întregul Amsterdam care e pregătit să ne ia, și vasul de corsari pleacă peste trei săptămâni. Nemaivorbând de cele două zile de călătorit pe uscat, până la Charleville-Mezières, numai drumul cu șlepul ar dura în mod obișnuit trei săptămâni și jumătate. Va trebui să plutim zi și noapte, chiar și așa.

– Mereu te grăbești, Babouchette. O să îmi ignori sfatul, ca de obicei, dar vor fi probleme.

Natașa a scos o punguță cu o pudră roșie și a făcut un un cerc în jurul diagramei întinse pe jos.

– Asta ar trebui să ajute, dar nu promit nimic, a spus Natașa.

– Dacă te face să te simți mai în siguranță, bine. Dar am planificat totul până la ultimul detaliu.

– Credem că deținem controlul asupra destinelor noastre; ne e mai ușor așa, a spus Natașa.

Ceasul a bătut ora unu și jumătate. Timpul putea părea interminabil în orele de după miezul nopții, dar nu și în această noapte. Orele s-au contractat, au aspirat tot timpul de care aveau nevoie. Nicole a mai ieșit o dată afară, să verifice dacă nu existau spioni ai

lui Moët. Această livrare i-ar fi putut crea o nouă reputație, și să le dea peste nas tuturor detractorilor ei din acest oraș. Dacă eșua, ea ar deveni un obiect al batjocurii publice. Philippe Clicquot și-ar pierde investiția, iar Moët ar forța-o din nou să vândă. De această dată, la prețul derizoriu cu care o amenințase.

S-a aventurat spre podgorii; întinericul se îngroșa în jurul ei pe măsură ce se depărta de siguranța clădirii. Stelele dispăruseră acum, estompate de nori. S-a întrezărit o siluetă. Sau era un animal? A înșfăcat o greblă și și-a continuat drumul. Și-a strâns mâna în jurul uneltei.

– Doar nu te gândeai cu adevărat să folosești chestia asta, nu-i așa?

Buze moi i-au frecat obrazul și o limbă rapidă s-a încolăcit cu a ei.

– Thérésa!

Totul era neașteptat în jurul ei, iar Nicole era confuză, încântată și supărată în același timp.

– Pune chestia aia jos, mă intimidezi.

Nicole a condus-o până la teascuri, cercetând cu grijă să nu existe ochi iscoditori.

– Pentru numele lui Dumnezeu, nu suntem în Bastilia. M-am asigurat că nu ne vede nimeni.

– Când ți-am scris, nu m-am așteptat să vii până aici, a șoptit Nicole.

Thérésa a sărutat-o din nou.

– Clocotești de emoția misiunii tale secrete.

– Sunt doar nervi, a izbucnit Nicole în râs. Plec în noaptea asta. Nu pot amâna, chiar dacă ai parcurs tot drumul până aici.

– Parisul a fost o plictiseală fără tine alături, dar poate că e și o fărâamă de interes propriu la mijloc. Îl ții minte pe generalul cu privire de criminal?

– Generalul Roussillon?

– Ai o memorie atât de bună. Sunt atât de mulți, încât, pentru mine, toți se topesc într-unul singur. E un bărbat puternic, și poate că i-am permis să presupună prea multe. Iubirea transformată în ranchiună e un lucru periculos.

Nicole a aprobat din cap, cu gândul la Moët.

– Draga mea, am bătut tot drumul ăsta de la Paris să te văd și i-am cerut vizitiului să nu schimbe caii, să ajung aici la timp. Am venit să mă alătur micii tale aventuri. Nu ar fi distractiv? Numai noi două.

O voce masculină a protestat:

– Nicole, cine e ea? Am stabilit: nimeni altcineva!

– Thérésa, fă cunoștință cu Philippe Clicquot, tatăl lui François, și noul meu asociat în afaceri.

Slavă Domnului, intervenise o diversiune. Thérésa nu ar fi îndurat niciodată viața pe drumuri, cu toate dificultățile și privațiunile ei. Nicole nu putea accepta nimic și pe nimeni care să stea în calea ei, și avea nevoie de timp de gândire.

Thérésa l-a pus pe jar cu cel mai sclipitor zâmbet al ei și i-a întins mâna.

– *Enchantée*. Acum văd de unde și-a moștenit frumosul soț al lui Nicole înfățișarea.

Philippe nu i-a luat mâna. Era deja tulburat din pricina planului, și i se părea dificil să facă față întorsăturilor de situație neprevăzute în orice circumstanțe, nemaivorbind de acestea.

– Putem vorbi puțin între patru ochi, draga mea? a întrebat-o Philippe pe Nicole, privind-o cu părere de rău pe Thérésa.

Nu suporta să supere pe nimeni.

Trăgând-o pe Nicole la o parte, a desfăcut o scrisoare, cu o expresie sumbră pe față. Era de la Moët.

Monsieur Clicquot,

Necesitatea acestei scrisori mă întristează profund. Am fost asociați în afaceri de mulți ani și v-am respectat întotdeauna integritatea. Tradiția noastră străveche de preparare a vinurilor a fost până acum o industrie onorabilă, practică de domni, și consider că recenta dumneavoastră colaborare cu Nicole Clicquot e o gravă încălcare a codurilor noastre antice și, în calitatea dumneavoastră de socru al ei, un lucru complet împotriva intereselor ei.

Afacerea și pământurile ei erau deja ale mele; lipsea doar semnătura finală de pe contract. Dacă veți refuza să-mi susțineți revendicarea, intenționez în cel mai serios mod să fac tot ce-mi stă în putere să vă opresc speculațiile și să o salvez pe Madame Clicquot – rămasă recent văduvă, instabilă psihic – de situația de a se mai expune batjocurii publice.

*Cu sinceritate,
Jean-Rémy Moët*

– Care e punctul tău de vedere? a întrebat Nicole, furioasă pe Moët pentru că l-a supărat pe Philippe.

– Hai să nu mai pierdem timp cu chestia asta acum, și să nu îndrăznești să îți faci griji pentru mine în povestea asta. Ai toată încrederea mea.

Scrisoarea a tremurat în mâna lui Philippe. Autocontrolul emoțional nu era punctul lui forte; dar avea ea destul pentru amândoi.

– Îți mulțumesc pentru încrederea ta, Philippe. Odată ce această livrare e expediată și plătită, nu vom mai avea nevoie de Moët. Și știm amândoi pentru cine o facem, a adăugat ea cu blândețe.

– Desigur că sunt încrezător în tine, fără rezerve, dar, în mod cert, draga mea, cu cât știu mai mulți oameni de treaba asta, cu atât există șanse mai mari să fim descoperiți, nu-i așa? Îmi fac griji pentru tine, a protestat el.

Thérésa, care era expertă în a trage cu urechea de la cele mai ne-verosimile distanțe, s-a strecurat spre Philippe până să apuce Nicole să răspundă. L-a învăluit într-unul din zâmbetele ei cuceritoare:

– Nu uitați că am ieșit din Bastilia, nevătămată până la ultimul fir de păr. Societatea pariziană e un cuib de vipere și știu foarte bine cum să fac față unui bărbat ca Moët. Vă rog, nu vă mai îngrijorați câtuși de puțin, Monsieur Clicquot. Voi fi un avantaj, a murmurat ea.

Când ceasul a bătut ora trei, furgonul era gata, încărcat conform programului, iar Thérésa devenise cumva o membră a grupului care

călătorea, în pofida presimțirilor rele ale tuturor. Nicole, Thérésa și Natașa și-au încărcat obiectele personale în cabină și au sărit în spatele lui Monsieur Châtelet, care șoptea la urechea cailor surescitați, să-i calmeze.

Două ore mai târziu, în timp ce soarele răsărea pe deasupra somnorosului sat Isles-sur-Suippe, Nicole a respirat din nou, ușurată. Nu vor fi recunoscute la distanța asta de Montagne de Reims, iar drumul se întindea, lin și drept, cât vedea cu ochii.

CAPITOLUL 9

Februarie 1806

Locuri schimbătoare

– Numai trei tipuri diferite de tarte, a exclamat Natașa, în timp ce treceau pe lângă *boulangerie* din Rethel.

Thérésa și Valentin Châtelet au zâmbit ironic. Monsieur Châtelet refuzase să se implice în a cere indicații de drum, în a râde de modul în care fugiseră în lume, în a admira răsăritul soarelui sau, în general, în a fi o parte din aventura lor. Nu făcea decât să aștepte pasiv instrucțiuni sau să își petreacă timpul alături de caii lui. Numai că, de câte ori Thérésa vorbea, expresia lui indiferentă se împlânzea.

Prostul naibii, a gândit Nicole, ambiționându-se împotriva unui junghi de gelozie în stomac. Strălucirea amețitoare a atenției Thérésai nu dura niciodată prea mult.

La Saulces-Monclin, Natașa aproape că a plâns privind creațiile superbe din vitrina patiseriei, iar Nicole a cedat, acceptând o scurtă oprire de dragul ei. A cumpărat un delicat *macaron à la fleur d'orange* și o gogoasă Saint-Honoré și a analizat aromele, amintindu-și de creațiile pe care ea și Daniel le făcuseră în tinerețe.

– Dacă mama rămâne în viață îndeajuns încât să pot ajunge la ea, asta o să-i pregătesc, a oftat Natașa.

Peisajul era plat ca o turtă dulce rusească, iar ei au trecut pe lângă lucrători de fermă, zilieri și boiernași de țară, care s-au oprit și le-au făcut cu mâna, în timp ce ei se grăbeau. După fuga lor din toiul nopții, ziua a fost lipsită de peripeții. Grupul de călători făcea capetele să se întoarcă în timp ce străbăteau orașe și sate, deși toți se străduiau din răspuțeri să nu iasă în evidență. O frumusețe cu pielea ca laptele și accent spaniol, o rusoaică melodramatică ahtiată după *macaron*, căutând prevestiri pe cer, o văduvă tânără într-o grabă infernală cu o încărcătură de cafea și un zilier care nu arăta a zilier.

Le-au dat bice cailor epuizați și nu s-au oprit până când n-au ajuns în siguranță, în Francheville. Caili respirau cu greu și transpirau când Monsieur Châtelet a oprit vehiculul în fața hotelului situat la câțiva kilometri de Charleville-Mezieres, unde urma să îi aștepte șalupa, a doua zi de dimineață. Înțepenită și plină de praf, Nicole i-a dat proprietarului de hotel o monedă de aur, să încuie vehiculul în grajd, iar Valentin Châtelet a acceptat să doarmă acolo, să stea de pază.

Chiar și faptul că au lăsat vehiculul nesupravegheat câteva ore, când Valentin li s-a alăturat pentru cină, o neliniște pe Nicole. Întregul ei viitor depindea de ceea ce se afla în acel grajd. A comandat o sticlă de vin burgund greu de Francheville, să-și liniștească nervii.

Fiecare loc are propria lui personalitate, senzație și miros, iar ea le putea explora acum, în acest vin, o notă de vârf a soarelui vanilat de pe Meuse Canal, o aluzie la următoarea etapă a călătoriei lor.

Valentin a băut cea mai mare parte din sticlă de unul singur, și atunci ea a mai comandat una. Nu o deranja. Poate că vinul îi va dezlega limba.

– Ai familie? a întrebat ea.

El nu a ridicat privirea din farfurie.

– Nu.

Ochii Thérèsei scânteiară în direcția lui:

– Ei, hai, un bărbat atrăgător ca tine, cu ochii aceia căprui irezistibili? Mi se pare greu de crezut. Nu există o nevastă cu părul auriu care să pândească poarta, așteptând să te întorci? Nu există biete fete duse de nas într-un șir de sătucuri plictisitoare, sperând că și tu te uiți la aceeași lună? Nu poți continua să ne tachinezi. Avem de petrecut împreună *săptămâni* în șir de-acum încolo și te-ai învăluit într-un mister absolut. Nu e corect!

– *Viața* nu e corectă, Madame Tallien, s-a încruntat el.

– Lasă-l să-și păstreze secretele, dacă nu vrea să le împărtășească, a spus Nicole. O să ne asigurăm distracția între noi.

I-a comandat un coniac. El l-a rotit de jur împrejur în pahar și l-a savurat, a închis ochii și l-a inspirat.

– E bun, a spus el, ridicând paharul.

Ea a plimbat băutura în propriul ei pahar.

– Coniac Grande Champagne din Bordeaux. Nu e genul de băutură pe care ar bea-o de obicei un zilier.

– Dezvăluirea secretelor la lumină ajută umbrele să se estompeze, a spus Natașa.

Valentin și-a mai turnat un pahar.

– *Am avut* o soție. Și copii. Dar acum, nu-i mai am. E suficientă informație pentru mica voastră *soirée*?

– Dacă este tot ce dorești să ne oferi, a spus Natașa.

– Este.

– Am avut un soț, odată, dar fără copii, a marșat Natașa. I-am șters sângele cu fusta.

Valentin și-a golit paharul.

– Îmi pare rău pentru pierderea ta.

– Revoluția? a întrebat Thérésa.

El a dat din cap.

– Mulți prieteni dragi au murit pe eșafod. Singura lor crimă a fost originea lor, a empatizat Thérésa.

– Ai supraviețuit destul de bine, a spus el cu amărăciune. Toată lumea cunoaște povestea *ta*.

– Toată lumea cunoaște povestea pe care aleg eu s-o transmit, a ripostat Thérésa. Toți supraviețuim cum putem mai bine.

– Îmi pare rău, revoluția ne-a transformat pe toți în actori. Am făcut schimb de locuri alungând fostele noastre identități și am preluat personalități noi, pentru a ne proteja, a spus el rezervat.

– Mă tem că a ta nu e foarte convingătoare, Monsieur Châtelet. În calitate de zilier, ieși în evidență de la o poștă, a spus Nicole cu un zâmbet cald. Dacă te ajută, povestea ta nu se va duce niciodată mai departe de această masă.

A înghițit în sec, și a părut că se pregătește să vorbească.

– Fiica mea era blondă cu ochii verzi. Colecționa păianjeni, adora caii și mă iubea pe mine. I-au retezat capul.

Nicole s-a gândit la drăgălașa, minunata ei Mentine și inima ei a plâns pentru acest suflet îndurerat.

– Am fost în Bastilia, a spus Thérésa cu blândețe. Oamenii care nu mai sunt printre noi rămân în continuare în inima mea. Au umplut-o cu totul. Nu voi mai iubi niciodată.

– Soția, fiica și fiul meu au murit cu toții pe eșafod, sub ochii mei. Viața mea s-a terminat, dar nu am curajul să-i pun capăt. Nu e nimic mai mult de spus.

S-a ridicat în picioare și s-a înclinat în fața lui Nicole.

– Transportul tău e în siguranță cu mine. Povestea mea te-a asigurat măcar de faptul că o să-l păzesc cu viața mea, care nu înseamnă nimic pentru mine. Noapte bună.

Thérésa l-a urmat.

Până când s-a strecurat înapoi în cameră, ceasul de la hotel bătuse deja ora patru dimineața. Exact cinci ore, s-a gândit Nicole.

Thérésa mirosea a fân și a aerul nopții. Mâna ei s-a plimbat pe contururile trupului lui Nicole sub cearșaful subțire și a pus-o pe jar, apoi a abandonat-o la fel de repede, ducându-se în patul ei.

Gândul la ea și Châtelet împreună o tortura. Dar nimeni nu o deținea pe Thérésa, și cu atât mai puțin Nicole. Era ca un apus învăpăiat, sau ca o stea căzătoare; trebuia, pur și simplu, să te bucuri că erai acolo să asisti ocazional.

A început să respire mai rar și s-a silit să se concentreze pe aranjamentele pentru următoarea etapă a călătoriei, trecând mintal prin fiecare detaliu al misiunii planificate, până când a alunecat

într-un somn spasmodic, bântuit de imagini ale familiei Châtelet la ghilotină.

A doua zi dimineața devreme, Nicole a fost ușurată să-l vadă pe Monsieur Châtelet așteptând, gata de plecare, vehiculul bine închis, caii liniștiți. A estimat încă o oră de drum până la Charleville, unde șalupa era tocmită pentru ora șase dimineața. O oră pentru încărcare, și puteau pluti în siguranță pe Meuse, canalul navigabil care îi va duce până în Amsterdam. O călătorie de două săptămâni și jumătate, *cu ajutorul lui Dumnezeu*.

Soarele strălucea, caii galopau cu o viteză bună, norul nopții trecute se ridicase și, pe moment, erau cu toții concentrați pe misiunea lor. Durerea vine în valuri, iar povestea lui Valentin Châtelet adusese tot trecutul înapoi într-un mod mult prea viu. Retragera valului putea chiar să dea mai multă forță celor care urmau, dar în timp ce se retrăgea, trebuia să profiți cât mai mult de chestia asta. Ziua de azi, cel puțin, a însemnat ape liniștite pentru ei toți.

După două ore de călătorie, un batalion de soldați s-a întrezărit. Veneau în pas de marș spre ei. Châtelet s-a dat la o parte, să-i lase să treacă, dar ofițerul le-a ordonat să se oprească. Nicole i-a examinat din priviri, cu uniformele lor stacojii și căciulile tricorn; filfizoni tineri și plictisiți, cu săbii.

Ofițerul a pășit în față și s-a înclinat în fața lui Châtelet:

– Actele, Monsieur?

Nicole le-a pescuit din geanta ei.

– Veți vedea că sunt toate în regulă. Aceasta este marfa mea, și acest vizitiu lucrează pentru mine.

Soldatul a scuturat hârtiile, să se deschidă, și a început să le examineze îndelung.

Natașa a desenat o figură secretă de opt pe fustă:

– Probleme. Te-am avertizat, a șoptit ea.

– Asta e o încărcătură a dracului de mare s-o gestioneze un țăran singuratic și câteva însoțitoare femeii, nu-i așa?

– E cafeaua văduvei, iar destinația finală e în Rusia, a spus Châtelet.

Thérésa a sărit din vehicul.

– E o livrare a milei. Economii de o viață ale unei femei în vârstă, investite în cafea, să o ducă mamei sale muribunde și rudelor din Rusia. Mai are un drum lung de parcurs, și deja e obosită după atâtea călătorii. Și, într-adevăr, ne grăbim să ajungem la Charleville-Mezieres, să întâlnim șalupa comercială.

Expresia lui s-a înăsprit.

– Înduioșător. Îți dai seama că toate rutele comerciale spre Rusia sunt închise?

– O să ne asumăm riscul. Lasă-ne să trecem, a spus Châtelet. Cu ce autoritate oprești concetățeni pe drum?

Soldatul s-a apropiat în pas de marș de el, cu sabia scoasă.

– Cu autoritatea *mea*. Ești prea cu nasul pe sus pentru un țăran, nu-i așa? Ascundem ceva, cetățene – sau poate că ar trebui să spun *Seigneur*?

Châtelet nu a răspuns. Cea mai infimă bănuială legată de „aristocrație” le-ar da derbedeilor ăstora tineri și plictisiți scuza perfectă pentru masacru.

– Lasă fandoseala deoparte și îngenunchează.

Oamenii ofițerului au răs pe înfundate. Châtelet a rămas acolo unde era.

– Nu ai această autoritate.

Soldatul a gădilat gâtul lui Châtelet cu tăișul sabiei.

– *Asta îmi dă autoritate. Dă-te jos, gunoiule, și îngenunchează.*

Châtelet a descălecat, fără să se grăbească, și l-a scuipat pe ofițer în ochi. Acesta l-a doborât cu o lovitură, apoi l-a fixat cu sabia de pământ.

– Aristocrat murdar, născut din incest. Crezi că ești mai bun decât mine? Linge-mi cizmele!

Châtelet a mai scuipat o dată. Soldatul a împuns cu sabia, iar Nicole a întors privirea, în timp ce Châtelet a țipat oripilat. În privirea Théréssei a apărut hotărârea, iar Natașa și-a făcut cruce.

– Cum îndrăznești? a țipat Thérésa, iar vocea ei a devenit pătrunzătoare ca un foc de armă. Retrage-te *acum*, sau generalul Tallien va auzi de abuzul ăsta! Rangul și numele. Acum!

Ofițerul și-a retras sabia din pieptul însângerat al lui Châtelet, dar și-a menținut atitudinea.

– Suntem muncitori, ca tine, cetățeni loiali. Lasă-ne să trecem, a implorat Natașa. Un soldat bun le arată oamenilor lui că e milostiv, sau lumea e pierdută.

– Stai acolo unde ești, nu mișca! a ordonat soldatul, când Thérésa a făcut o mișcare în grabă spre Châtelet. Bărbați, inspectați furgonul. Țștia ascund ceva.

Sângele lui Châtelet a format o băltoacă pe drumul prăfuit. Doi infanteriști au deschis cu greu un cufăr cu cafea, să scotocească printre boabe. Nicole și-a ținut respirația.

– Satisfăcut? a strigat Thérésa. Se pare că nu mă crezi. Eu sunt Thérésa Tallien. Dacă spun codul *gâsca albă*, înseamnă ceva pentru tine, prostule?

Ochii ofițerului s-au bulbucat. S-a dat la o parte, cu un salut militar.

– Madame Tallien. Cele mai sincere scuze. Omul nu poate nicio-dată să fie îndeajuns de atent...

– Ți folosești rangul să provoci belele, soldat. Poți pleca de data asta, dar bagă-ți mințile în cap. Te afli aici să oferi protecție, nu să îți fluturi puterea de colo până colo, ca un școlar năbădăios. Dă-le instrucțiuni oamenilor tăi să ne lase trusa medicală și pleacă.

– Da, Madame.

I-a făcut semn unui soldat tânăr cu obraji trandafirii, care în mod sigur nu avea mai mult de cincisprezece ani. Băiatul a aruncat trusa medicală din piele la picioarele Thérésai și s-a împleticit pășind spre spate, apoi a rupt-o la fugă să ajungă din urmă batalionul care deja pleca în pas de marș.

Natașa s-a apucat de treabă, a șters sângele, a desfăcut rana să o inspecteze. Nicole nu putea să privească.

– Pe viitor, nu ne implica *pe noi* în dorința ta de a muri, l-a admonestat Thérésa, în timp ce Natașa a rupt bandajul cu dinții.

– Apasă tare, aici, a instruit-o Natașa pe Nicole.

Châtelet era aproape inconștient, când l-au urcat în vehicul și l-au așezat cât au putut ele de comod.

– Trebuie să ajungem cu el la Charleville, a spus Thérésa, cât se poate de repede.

– Preiau eu hăturile, a intervenit Nicole.

– Nu mă aștept la nimic mai puțin de la țărăncuța mea. Chiar poți să conduci patru cai?

– Nu am mai făcut-o niciodată, dar nu cred că e atât de diferit de a conduce doi.

Au pornit încet. Natașa îl ținea pe Châtelet în brațe, fredonându-i cântece de leagăn rusești. După o oră, mâinile lui Nicole erau pline de bătăături de la controlul hăturilor, și un val de ușurare a cuprins-o când au întâmpinat-o acoperișurile din Charleville, cu un canal luminat de soare în centru.

– Ascunde ceva, a șoptit Natașa, în timp ce Châtelet dormea. Ceva mai mult. Dacă e înrudit cu familia care l-a omorât pe Daniel? Viața e plină de fundături, dar sunt momente când lucrurile formează un cerc perfect. Poate că de aceea e aici și îmi sângerează pe fustă.

– Ai gânduri triste, a ripostat Thérésa. Viața nu trebuie să fie atât de posomorâtă. Am făcut față pericolului și iată-ne aici.

– Pe moment, a spus Natașa, îngustând ochii spre orizont.

Au ajuns până la canal, unde o șalupă vopsită în culori vii aștepta, conform înțelegerii. Însă Nicole, înainte să se apropie, a examinat cu atenție împrejurimile.

Oamenii își vedeau de treburile lor, încărcând și descărcând, țipând și înjurând, în timp ce lăzile se ciocneau unele de celelalte. Volume mari de marfă erau ridicate cu macaraua înainte sau înapoi și coborâte pe șalupe destinate portului sau transportului ulterior pe uscat. Totul părea în regulă, dar, oare, era vreunul dintre acești oameni în slujba lui Moët? Care dintre ei fusese trimis s-o spioneze sau, mai rău, să o oprească? Nu avea cum să afle și tot ce putea să facă era să meargă mai departe.

– Omul ăsta nu mai poate să călătorească, are o nevoie disperată de odihnă, a spus Natașa, îndepărtând cu grijă bandajele îmbibate de sânge ale lui Châtelet, pentru a le înlocui cu altele noi. Trebuie să ne petrecem noaptea aici.

– Are dreptate, a aprobat Thérésa. Nu a mai rămas nimic din el, doar oase, mușchi și durere. O să rămân eu aici cu el, iar voi

continuati-vă drumul. Două persoane bat mai puțin la ochi decât patru, iar pilotul șalupei știe unde se duce. O să mă cazez la han cu el, ca soț și soție, și nimeni nu va bănuși nimic.

– Dar ai venit atât de departe. Și cum voi ști codul, dacă vom da de alte probleme?

– Ah, *într-adevăr*. Trebuie să existe *anumite* avantaje în a le face pe plac bărbaților puternici, pe lângă bijuterii și faptul că ai un aco-periș deasupra capului. Politica e un mic hobby al meu, și am grijă să rămân la curent. Fostul meu soț adora codurile, și nu strică să ai mai mult decât ai avea nevoie din orice.

– Dar...

– Te-am văzut când Châtelet m-a ajutat să urc în căruță.

Thérésa s-a uitat la ea cu înțeles.

– Gelozia e o emoție atât de inutilă. Locul tău e acolo, cu marfa. În plus, cineva trebuie să se ocupe de asta.

Thérésa i-a întins o scrisoare lui Nicole, pătată cu sângele lui Châtelet.

– Am găsit-o înfășurată în cămașa lui. Am crezut că ar putea fi un indiciu legat de ceea ce s-a întâmplat cu familia lui, și am citit-o.

*Traseu: Rethel, Charleville-Mezieres. Destinație: Rusia.
Șalupă la Canal de la Meuse, 23 mai. Cincizeci de mii de sticle.
Traseul din acel punct încolo, necunoscut.*

Thérésa i-a dat un plic cu o adresă. Deși mânjit de sânge, era în mod evident timbrat.

*Jean-Rémy Moët
Reședința Moët
Épernay
Champagne*

– Ce ai putut *face*, să-l superi atât de tare pe bietul Monsieur Moët, încât să depună asemenea eforturi pentru a te opri? Ai avut puțin cam prea mult succes? Urcă-ți șampania pe șalupă și zboară. Lasă restul în grija mea.

CAPITOLUL 10

Februarie 1806

Loialități

Calul din rasa shire mergea de-a lungul canalului fierbinte, cu apele umflate, târând șalupa cu un mers greoi și letargic, fără să-i pese de urgența sarcinii lui. Nicole nu putea decât să îndure lentoarea ambarcațiunii, în timp ce soarele bătea, și să își distragă atenția urmărind scânteierea apei maronii-verzi. Natașa și-a petrecut dimineața ciocnindu-și măgelele și făcând forme de sare pe punte.

– Totul e atât de *lent*, a mormăit Nicole, fiindu-i deja dor de Thérésa.

Natașa i-a aruncat o privire piezișă.

– O să mă găsești plictisitoare, comparativ cu ea. Ea e încântătoare, dar păstrează-ți vigilența.

– Îmi cer scuze. Pur și simplu, nu suport această șalupă atât de înceată, când riscul e atât de mare. Mă cunoști de când m-am născut, cu bune și cu rele. Uneori, mi-aș dori să mă pot ascunde de spiritul tău de observație!

– E un blestem, a ripostat Natașa. Aș fi preferat să *nu* știu. Știu că mama mea e pe moarte și că această călătorie a mea e singurul lucru

care o menține în viață. Au trecut treizeci de ani de când am văzut-o ultima oară, și mi-a fost dor de ea în fiecare zi.

– Și cu toate astea, nu mi-ai vorbit niciodată despre ea. Povestește-mi despre ea.

– Ah. Amintiri sfâșietoare. Cei doi frați ai mei au rămas în sat cu ea. Eu am fost singura care a plecat. Erau sălbatici. Dmitri mă lua să călăresc cu el pe calul lui, fără șa și fără hățuri. Am plâns la început, dar după aceea, m-am simțit ca o sămânță minuscule, zburând de-a lungul tundrei prin bătaia vântului. Puteam să aterizez oriunde și să cresc. Îmi amintesc obrajii ei reci și roz după o zi pe câmp, mirosul linte și al mirodeniilor. Ne era întotdeauna frig, nu erau niciodată suficiente lemne pentru un foc ca lumea, dar compensa pentru toate astea cu iubirea ei.

Natașa a tăcut și a scos din buzunar globul de zăpadă pe care obișnuia mereu să i-l dea lui Nicole să se joace pe când era copil. L-a scuturat și a privit fulgii de zăpadă plutind, apoi așezându-se pe micile figurine de pe platou, învăluite în pelerine și manșoane de blană. Universul miniatural a părut să o scoată pe Natașa din reverie.

– Era frumoasă în tinerețe. Singura ei extravaganta era să ne decoreze pâinea. Fete cu cosițe împletite, buchete de flori, crenguțe înflorite de stejari, o față de masă întinsă cu farfurii și cești, încărcată cu peltea; pâine potrivită pentru o regină. Avea numai cincisprezece ani când m-a născut. Părul ei era drept și negru, ca al meu, și ochii îi erau la fel de negri. Nu putea avea mult mai mult de treizeci de ani când am plecat, nu era mult mai în vârstă decât tine acum, dar deja părea bătrână. Ducea viața chinuitoare pe care o trăiesc țăranii de sute de ani. Revoluția voastră a schimbat toate astea pe aici. Sângele lui Daniel nu a fost irosit; aceasta e consolarea mea.

– El a crezut în revoluție, a spus Nicole, dându-și brusc seama că unul dintre motivele pentru care era pe această șalupă, remorcând o marfă pe care spera s-o transporte clandestin în Rusia, în pofida tuturor riscurilor, era să dea un sens și vieții lui François. Ai îndurat toate astea cu demnitate și spirit, dragă Natașa.

– Nu îmi doresc compasiune. Am avut o viață de relativă prosperitate. Îmi iubesc patiseria, mi-am păstrat independența și

demnitatea. Mama mea nu a avut-o pe niciuna dintre acestea. Mi-au permis să fiu o observatoare a vieții. Nu știu, *văd*. Sunt invizibilă pe după tejgheaua mea, iar oamenii mă invită în viețile lor fără să-și dea seama. Frământ aluatul, simt făina aspră pe vârfurile degetelor, decorez pâinea așa cum m-a învățat mama mea și ascult. Lucrurile se întâmplă la vedere, dacă te mulțumești să deschizi ochii și să taci din gură. Văd priviri încărcate de tensiune între îndrăgostiți care își solicită croasanții de dimineață fără poftă de mâncare, dar cu ochii lucind de o formă de nebunie, a exclamat Natașa, privind-o pe Nicole. Ei chiar cred că nu observă nimeni? Am văzut câte lucruri tolerează lumea când privește în cealaltă direcție. Copiii cu ochi strălucitori care vin să cerșească pâine uscată, rămași orfani din cauza sărăciei, și care se transformă din inocenți cu obraji trandafirii în hoți cu fețe trase și ochi morți pe interior. Asta l-a făcut pe Daniel să-l provoace pe conte în piață, în acea zi. Am văzut și lucruri bune. Fete cu flori în păr care roșeau cu ochii la bezelele cu frișcă, alături de iubiții lor, și care se întorceau, când anii treceau, să îmi arate bebelușii lor, plinuți și catifelati, ca bezelele. Tu ai fost una dintre ele, a zâmbit ea.

– Acum un milion de ani, a spus Nicole.

– Dacă am învățat ceva în viață, e faptul că totul este posibil. Sunt visuri imposibile care se îndeplinesc – dar nu atunci când respecti regulile, Babouchette.

Canalul de la Meuse a șerpuit de-a lungul graniței belgiene și și-a schimbat numele în Maas. Au trecut mai multe zile, ba chiar săptămâni. Sate și orașe se aliniau pe malul râului; unele locuri erau adormite, altele pline de viață și de comerț: mărfuri cărate și aduse cu macaraua, butoiașe care se rostogoleau zgomotos până în depozite; vaci care se răcoreau pe bancurile de nisip; femei care spălau haine și icnete de râs al căror ecou se răsfrângea pe ape. Cu atât de mult trafic, la ecluză, era un univers al așteptărilor, al busculadelor cu țipete, al instrucțiunilor și al poveștilor bombastice. După graniță, au fost întâmpinate de aceleași orizonturi netede, dar

câmpiile erau pline cu lalele scumpe. Morile de vânt scârțâiau ca niște ceasuri mari, ticăitoare, marcând timpul pierdut.

În noaptea premergătoare sosirii la Amsterdam, au ajuns la o ecluză în treisprezece trepte. Se făcuse deja întuneric beznă și era o noapte fără lună. Pilotul șalupei a refuzat să se confrunte cu atâtea trepte în întuneric, și atunci Nicole a căzut de acord cu el că, dacă porneau dimineața devreme, vor avea suficient timp să ajungă până la ora trei după-amiaza, stabilită împreună cu căpitanul navei.

– Treisprezece e un număr prea ghinionist ca s-o lăsăm pe mâine, a avertizat-o Natașa.

– Hai să nu ne forțăm norocul în seara asta, în întuneric, a răspuns Nicole.

Apa vuia în timp ce năvălea prin poarta ecluzei, înghițind spațiul întunecat de deasupra ei. François ar fi fost atras de asta într-una dintre dispozițiile lui negre, iar ea nu s-ar fi aflat alături să-l salveze. S-a cutremurat în fața fantomei.

Ceasul a bătut ora trei, apoi patru. Somnul nu voia să vină. Îi era dor de François, de Thérésa, de Louis. Era mai bine să se ridice din pat, chiar dacă făcea asta doar pentru a dârdâi de frig pe punte. Cu un șal strâns în jurul umerilor, a ieșit afară; o dâră murdară de lumină obscură se întrezărea la orizont. Treisprezece trepte ale ecluzei se întindeau abrupt în jos, dar, cel puțin, stăteau pe prima șalupă din rând, iar în secunda în care soarele se ridica îndeajuns de mult încât să lumineze câmpiile, urmau să pornească.

Grijulie să nu o trezească pe Natașa, Nicole s-a strecurat până pe drumul de edec, să se uite mai bine la treptele ecluzei. A examinat-o pe prima; zona neagră era apa, aflată la un nivel mult mai jos, și cea mai mare parte din scară era vizibilă deasupra apei, ducându-se atât de adânc, încât, cu siguranță, urma să dureze mai mult de jumătate de oră să se umple.

În timp ce se uita mai îndeaproape, apa a început să curgă, deși nu văzuse pe nimeni deschizând poarta. Ceva în acea adâncime i-a dat senzația că s-ar afla pe marginea unei prăpăstii și era atrasă de abisul de dedesubt. Absorbită de gândurile ei, a auzit prea târziu pe cineva în spatele ei, mișcându-se prea repede. A înșfăcat-o de talie

din spate, strângând-o atât de tare, încât aproape că a sugrumat-o. Și-a deschis gura să țipe, dar o mână i-a astupat-o. Avea gust de sare și murdărie.

– Nu începe un lucru pe care nu îl poți termina.

Suierul lui era fierbinte și dezgustător în urechea ei.

– Renunță la livrare, du-te acasă ca o fetiță mică și cuminte.

A ținut-o deasupra marginii ecluzei. Apa a început să vuiască în timp ce se revărsa înlăuntru și nivelul se ridica treptat.

Strânsoarea bărbatului a devenit mai fermă, corpul lui împruțit era lipit de al ei.

– Un sfat de la Monsieur Jean-Rémy Moët.

– Te rog, s-a sufocat ea, înfricoșată.

El i-a dat drumul, dar forța eliberării a făcut-o să se împiedice și a căzut înainte, spre apa înghețată care a năvălit peste ea. S-a zbatut până la suprafață, chinându-se să își țină capul deasupra spumei; rochia o trăgea în jos. Icnind, și-a dat jos juponul, iar acesta a fost smuls din mâinile ei de curentul de adâncime. S-a azvârlit în sus, ieșind din apă, luptând pentru aer. Apa i-a înghițit țipătul și a strâns-o de gât, în timp ce nivelul se învolbura, ridicându-se. Țintind cerul negru, s-a aruncat din nou spre suprafață și a mai luat o respirație întretăiată. A izbutit cu greu să o deslușească pe Natașa, aplecată pe marginea șalupei.

– Ajută-mă, a țipat ea.

– Întinde-ți brațele și picioarele și *respiră*. Economisește-ți energia!

Și s-a pomenit din nou dedesubt, cu apa bubuindu-i în urechi. O siluetă a coborât greoi pe scară și i-a întins o mână. S-a concentrat pe șansa de a se salva, dar curentul a tras-o înapoi. Speranța i-a accentuat panica sufocantă. Plămânii îi ardeau, iar picioarele o dureau de frig și efort.

– Poți să răzbați! Luptă-te pentru viața ta, acum nu e momentul să mori! a țipat Natașa.

Nicole s-a aruncat cu toată puterea și a înșfăcat mâna, s-a simțit trasă în față.

– Ține capul ridicat, eu o să mă ocup de restul.

Bărbatul a smucit-o până la scară, iar ea a înhățat-o, îngrozită să se miște. El a încolăcit-o cu brațul, și atunci, chipul lui i-a intrat în orizontul vizual. A înghețat de spaimă. Era Châtelet, omul lui Moët!

– Ține-te de ambele margini ale scării. Găsește treapta cea mai de jos și urcă, înainte să mori înghețată și să ajungă apa până la noi, a îndemnat-o el.

Natașa și-a întins brațele spre ea, de deasupra.

– Uită-te la mine, nu te uita în urmă. Doar urcă.

Ea s-a zbatut să urce. Treptele erau lunecoase din cauza depunerilor verzi, scara era verticală și avea câte un cârcel în fiecare mușchi, dar nu avea de gând să se mai întoarcă în acea apă. Ajunsă în vârf, s-a prăbușit pe jos și a început să tremure necontrolat în brațele Natașei.

Spre norocul ei, aceasta fusese trezită de mișcarea șalupei, când nivelul apei a început să se schimbe, și a remarcat că Nicole lipsea. În timp ce o căuta pe punte, l-a văzut pe Valentin luptându-se cu un bărbat și a auzit țipetele lui Nicole.

– Era Jean-Rémy..., a icnit Nicole disperată. Apoi, ca și cum ei nu ar fi înțeles ce încerca să spună, a adăugat:

– Trebuie să plecăm. Acum!

– Ssst, liniștește-te. Trebuie să te uscăm și să te încălzim. Credeam că am combătut toate semnele rele, se pare că am ratat unul, a spus Natașa.

– Lasă naibii semnele rele. *De îndată*, am spus! Nu putem pierde nava din Amsterdam.

– Știu, o să plecăm. Totul s-a rezolvat. Valentin o să ne ajute.

– Valentin este omul lui Moët! Dezertorul ăla nu o să se apropie de încărcătura mea! El ne-a trădat! Nu mai e pe aici, nu-i așa?

Natașa a ridicat o mână.

– Ssst. Thérésa l-a trimis încoace, de îndată ce și-a revenit îndeajuns încât să poată călători, și putem avea încredere în el acum. Mi-a explicat tot. Te vom îngriji, și te rog să-mi promiți că o să îl ascuți. Avem nevoie de tot ajutorul pe care îl putem primi.

Îmbrăcăta în haine uscate, ea a început să fixeze din priviri soba, în stare de șoc, în timp ce Châtelet scormonea focul.

– Dă-mi voie să te ajut, a murmurat el.

– Așa cum ai făcut și până acum?

– Moët nu știe că sunt aici. Îl cunosc pe dobitocul nemernic care a făcut asta; e unul dintre slugoii lui plătiți. A vrut să te sperie, a spus Châtelet simplu. Dar nici măcar Moët nu ar fi vrut să încerce să te omoare. Omul lui e un netot ignorant – e cunoscut pentru asta. Îi mulțumesc lui Dumnezeu că am fost aici să îl rezolv. Nu te va mai deranja niciodată. Știam că Moët o să încerce să facă un gest disperat. Sunt sigur că s-a convins pe el însuși că îți face o favoare forțându-te să renunți la afacerea ta cu vinuri.

– O favoare! E dement. Jean-Rémy nu face nimănui o favoare fără să aibă el ceva de câștigat! Nu mi-e frică, nici măcar acum. Și de ce ar trebui să te cred pe tine? Din cauza *ta*, el a știut de toate planurile mele. Și când mă gândesc că mie chiar mi-a fost milă de tine!

– Moët m-a găsit pe terenul lui, aproape mort, colcăind de păduchi și răni, a mărturisit Châtelet. El m-a hrănit, mi-a ascultat poveștile și i s-a făcut milă de mine. Aș fi făcut orice pentru el, chiar și să opresc o femeie hotărâtă ca tine. Mi-a cerut să găsesc un mod prin care să câștig încrederea omului tău, Xavier. Când Xavier mi-a cerut să fiu vizitiul tău, lui Moët nu i-a venit să creadă ce noroc avea. Spionaj chiar din cercul interior...

Châtelet a privit-o cu regret.

– Moët m-a convins că e pentru binele tău – mai exact, până când te-am cunoscut. Ai un foc în tine, și nu vreau să fiu răspunzător pentru stingerea lui. Iar fiica ta are exact vârsta pe care o avea a mea. Thérésa m-a ajutat să prind puteri din nou și am venit să te găsesc – de la distanță, pentru că știam că Moët avea de gând să încerce ceva.

– Dacă el crede că sunt atât de proastă, sau atât de slabă..., a îngăimat Nicole.

– Crede asta despre toată lumea, în comparație cu el, a spus Valentin. Iar asta e slăbiciunea *lui* când vine vorba de tine. Tu ești o femeie de afaceri. Folosește-mă, pot să te ajut.

De ce dracu' mai era în stare Jean-Rémy? Desigur că îi era frică, singură, însoțită doar de o rusoaică bătrână și de un dezertor, dar ce alte opțiuni avea?

Natașa și-a îngustat ochii, privindu-l pe Châtelet.

– O să te supraveghez. Și când ești de față, și când nu ești.

– Nu mă aștept la nimic mai puțin din partea ta, Madame. Judecă-mi acțiunile și o să vezi. Îți voi face trei promisiuni pentru ca să o ajut pe Nicole să îl învingă. Atât pot să fac eu, dar va fi nevoie de mult curaj și din partea ei.

– Are suficient curaj, a răspuns Natașa cu mândrie. Povestește-ne planul tău.

Prima oară, Châtelet i-a adus lui Nicole un cric rupt, ca dovadă a fidelității lui. Soarele încă nu răsărise, așa că ea și Natașa au izbutit să se furișeze, fără să fie văzute, de-a lungul șirului de șalupe, să verifice următoarea lui informație. Apropiind lampa de inscripția de pe șalupă, aceasta era exact cum îi spusese el, *Moët et Compagnie*, și era, fără îndoială, o încărcătură de șampanie care se îndrepta spre Rusia, acoperită de o prelată impermeabilă.

Natașa a scos un sunet dezaprobat.

– Urâtă mai e dragostea transformată în ură.

Ajunsă înapoi pe șalupă, Nicole și-a golit grăbită geanta, a făcut zece grămezi ordonate, egale de monede, și a așteptat.

Châtelet și-a ținut a treia promisiune și a revenit cu zece bărbați puternici din satul apropiat. Ochii lor s-au căscat la vederea grămezilor de monede.

– Nu acum. Mai târziu, când fiecare ladă e încărcată. Treceți la treabă, și dacă terminați într-o oră, astea sunt ale voastre.

Ceasornicul de buzunar al lui Nicole măsura mereu timpul cu precizie. L-a verificat de îndată. Mai avea opt ore până la plecarea navei. Dacă treaba mergea bine, ajungeau cu ușurință. Bărbații au început să muncească.

- Ai procurat o navă care să fie dincolo de treptele ecluzei?
- Cum am promis. E acolo.

Cricul rupt i-a prins degetul mare, iar marginea dințată a umplut-o de sânge. Ea l-a scăpat lângă monede.

- Ai văzut că șalupa lui nu va pleca nicăieri. Nimeni nu poate trece de acest punct fără un cric pentru poarta ecluzei. Le va lua toată ziua să-l repare. Acum ai încredere în mine? a întrebat Châtelet.

L-a ignorat.

- Ai grijă de bani, i-a spus ea Natașei, în timp ce îi aduna și îi punea în cutia de fier. După ce și-a băgat cheia în buzunarul ei secret, a pornit spre cabina autorității portuare; următoarea etapă din planul lui Châtelet. Era un risc; dar a avut un moment de satisfacție privindu-i pe oamenii lui Châtelet care îi cărau lăzile pe drumul de edec, până dincolo de treptele ecluzei. Cu o șalupă pregătită dincolo de trepte, încărcătura ei va fi singura care va pleca de aici spre Amsterdam azi. Mulțumită cricului rupt, care ar fi fost folosit pentru deschiderea porții, și navei de la baza treptelor, pe care o procurase Châtelet pentru ea, Moët nu avea nicio șansă să facă același lucru.

Era bucuroasă că fusese precaută și împachetase totul atât de bine, că sticlele nu scoteau clinchete, și pentru că scrisese „cafea” pe lăzi. Indiferent câți bani le-ar fi oferit, bărbatii ar fi fost conștienți că își riscă libertatea dacă manipulează șampanie ilegală. Era mai bine să nu știe nimic despre asta.

Îndreptându-și spatele, a bătut la ușa autorității portuare, care era chiar lângă șalupa lui Moët.

Ofițerul de la vamă și-a stins țigara și și-a aranjat șapca.

- E un pic cam prea devreme pentru o vizită din partea unei doamne, a spus el ieșind și închizând ușa după sine. Deschidem într-o oră, reveniți atunci.

- Am informații legate de acea încărcătură, a spus Nicole, arătând spre șalupa lui Moët.

- Chiar aveți? a ripostat omul.

– Pot să intru?

– Spune ce ai de spus, a punctat el, rămânând în locul în care se afla.

– E o infracțiune.

– Chiar așa?

El a făcut un gest, invitând-o să continue.

– E marfă interzisă pe șalupa aceea, a spus ea. Prin fereastră, a văzut pe cineva mișcându-se înlăuntrul biroului.

– Și ce ar putea să fie?

– Șampanie, a răspuns Nicole. Expediată spre Rusia. Ai putea să-ți pierzi locul de muncă dacă s-ar afla, și atunci m-am gândit că ți-ai dori să știi.

Expresia omului s-a schimbat.

– Înțeleg. Nu vrei totuși să intri?

Ea l-a urmat, încântată, dar el a trântit ușa în spatele ei. Jean-Rémy Moët stătea așezat în spatele biroului de la vamă.

– Nu ești deloc în siguranță pe aici, draga mea, a spus el, ridicând o sprânceană, când nările ei au început să ardă de furie. I-am promis tatălui tău că o să te aduc acasă nevătămată. Se pare că Valentin a schimbat tabăra. Și cine poate să-l învinuiască pentru faptul că aleargă în ajutorul unei domnișoare atât de fermecătoare, în momentele ei dificile? E un om complicat, dar orice urmă de inimă pe care a avut-o vreodată a fost strivită de revoluție, așa că ai grijă cu noul tău prieten. Pe de altă parte, după cum vezi, eu am prieteni peste tot și nu mă bazez niciodată pe un singur plan care poate eșua. Nu strică niciodată să ai unul de rezervă.

Moët și vameșul s-au înclinat unul în fața celuilalt, satisfăcuți.

Ea s-a întors să evadeze, dar vameșul a blocat ieșirea și a întors cheia în broască.

– Ce dracu' faci? s-a răstit ea.

– Îmi pare rău. Barca mea trebuie să pornească la drum înainte de a ta, a spus Moët. E mai bine să te liniștești, pur și simplu, și să lași lucrurile să decurgă de la sine. Cât de rău poate să fie? Trebuie să vezi că ăsta nu e un domeniu potrivit pentru o femeie. Prima

regulă a afacerilor e că acestea sunt pentru bărbați. E vorba de bani, de putere și de dominație asupra adversarilor, iar tu ești praf.

– Ești un individ despotic, ticălos, necinstit, hoț...

– Și tu te aștepti să mă dai în gât în timp ce îți exporti propria șampanie spre pământul făgăduinței? A doua regulă a afacerilor e că trebuie să vezi lucrurile din mai multe perspective, a spus Moët, supărător de arogant.

– Dacă nu îți pasă de mine, gândește-te la Natașa. Mama ei e pe moarte, trebuie să ajungă la ea înainte să fie prea târziu. Jean-Rémy, de ce nu putem să vindem *amândoi* în Rusia?

– Se pare că ai fost dusă de nas de două ori. Eu am ajutat-o pe Natașa să depună actele pentru moartea mamei sale cu mulți ani în urmă. Ea mi-a cerut ajutorul pentru această problemă, pe când eram primar.

El a aruncat o privire pe geam și a bătut din degete, în timp ce totul căpăta un înțeles. Draga, deșteapta de Natașa s-a revanșat acum mai mult decât era cazul pentru faptul că o abandonase după moartea lui François. I-a dat un motiv să lupte în continuare.

– O oră sau așa ceva ne va fi îndeajuns, a continuat Moët. Sunt sigur că nu o să vrei să te întorci în Reims cu mine, dar ai fi binevenită. După o oră, ești liberă să pleci, dar, până una-alta, trebuie să te ții în siguranță aici. Într-o zi, sper că o să înțelegi că acționez doar în interesul tău.

– Aș prefera să mă înec aici decât să mor încet în saloane de recepție.

– Mă tem că nu ai de ales. E parcursul natural al lucrurilor, a spus Moët, lipind o monedă mare de aur de palma vameșului în timp ce pleca.

Ceasornicul de buzunar al lui Nicole a sunat marcând o jumătate de oră, apoi o oră, în timp ce mergea înainte și înapoi prin cămăruță. Nu mai avea bani, nu mai avea șanse.

Afară, zorile dezvăluiau o dimineată aspră. Timpul trecea în grabă, și fiecare minut irosit o făcea să explodeze de frustrare și furie. A dat cu pumnul în fereastră, dar vameșul a tras-o înapoi și a împins-o pe un scaun.

– Ești o vulpe mică, nu-i așa? Stai cuminte, sau va trebui să te leg.

Mai mulți bărbați munceau de zor, transportând mărfuri, frecând bărcile, pregătindu-se pentru noua zi. Un grup de marinari se înghesuiau în jurul șalupei lui Moët, descărcând-o, fără îndoială, pentru a folosi șalupa ei de dincolo de ecluză. I-a privit, clocotind de disperare, dar ceva nu era în regulă. În loc să urmeze drumul de edec până dincolo de ecluză, bărbații alergau spre câmpii, cu brațele pline de sticle. Un bărbat urla spre ei, și cineva îl ținea prizonier. A îngustat ochii, să vadă mai clar, și a icnit. Jean-Rémy avea cătușe la mâini, și era ținut ostatic de un bărbat în uniformă de vameș.

– *Putain, bordel de merde!* Țărani hoți! O să țin minte toate fețele voastre criminale.

– Are un temperament chiar mai dificil decât al tău, a râs vameșul. S-a ridicat, a descuiat ușa și a deschis-o cu un gest amplu.

– Ești liberă să pleci, a spus el. Șampania lui Monsieur Moët se împarte. De ce să nu o facem? Dacă ar fi ajuns în port, ar fi fost vărsată, ca un export ilegal.

I-a întins o pană albă, legată cu o panglică roșie.

– Mi-a zis că o să înțelegi. Se pare că ai prieteni sus-puși.

Cum a putut vreodată să se îndoiască de prietena ei frumoasă și deșteaptă? Thérèsei îi plăceau ghicitorile, dar aceste indicii erau evidente. Măcar mai exista cineva în care putea avea încredere că va rezolva lucrurile ca lumea, în afară de ea însăși.

El s-a înclinat.

– Îmi cer scuze pentru șaradă, dar dumneavoastră ați fost mie-re pentru capcana noastră. Madame Tallien a aranjat tot, iar noi v-am așteptat toată săptămâna. Călătorie sigură cu cafeaua dumneavoastră, Madame.

Soarele strălucea, pregătit pentru următoarea etapă a călătoriei, în timp ce Nicole se grăbea pe drumul de edec până la nava ei. Dulcea libertate și răcoritoarea răzbunare erau un amestec îmbătător, și, când a trecut pe lângă Moët, acesta profera amenințări legate de marele său protector, Napoleon, unui *gendarme* care părea înfricoșat.

– A treia regulă a afacerilor, i-a spus ea, în timp ce își continua drumul înapoi spre marfa ei, e că nu contează ce cunoști, ci pe cine cunoști.

Châtelet a sărutat-o pe ambii obraji și a ajutat-o să urce pe șalupa de dincolo de ecluză.

– Unde o să te duci? i-a strigat ea, în timp ce pilotul șalupei înhăma caii shire pentru ultima etapă a călătoriei.

– Acasă, a spus Châtelet. Înapoi în orașul meu natal, să înfrunt trecutul, și, poate, să încep un viitor, sau măcar să plâng și să mi-i amintesc așa cum erau. Nu renunța, fă afacerea să meargă pentru fetița ta cea mică și în amintirea fetei mele.

CAPITOLUL 11

Martie 1806

Cel mai îndrăzneț viticultor din Franța

Amsterdam era cel mai frumos loc pe care-l văzuse Nicole vreodată. Șalupa a plutit prin periferii, unde casele se îmbulzeau, înalte, vopsite și zvelte, ca o cutie de culori pastelate ale unui artist. Fete izolate priveau de la ferestrele mari, cu fețe palide din cauza umezelii canalului, în așteptarea unui soț. Ea, în schimb, avea fața bronzată de soare și o încărcătură de aur lichid pe mână. Natașa a zâmbit și le-a făcut semne cu mâna copiilor care alergau în dreptul șalupelor și scoteau limba. Comercianții năvăleau pe drumul de edec chiar din ușa principală a magazinelor. Tarabe cu flori revărsau culoare, peștii sclipeau când menajerele îi îndesau în coșurile lor, și bărbați în vârstă îi salutau șalupa, în timp ce reteza apa.

Ceasul de la biserica marinarilor indica exact ora 11.30 dimineața când au cotit spre canalul de alimentație care ducea spre port. Nemaiavând timp de pierdut, pilotul șalupei a plecat să caute bărbați care să ajute la descărcare, în timp ce Nicole a deschis instrucțiunile căpitanului Johannes.

După ce a memorat traseul, a traversat portul în grabă, simțindu-se cel mai îndrăzneț și deștept viticultor din întreaga Franță.

Navele arătau superb, prorele lor masive se ridicau din apă ca niște castele. Femeile reparau plase, solzii argintii de pește făceau ca dalele de sub piciorul ei să fie lunecoase, iar briza capricioasă promitea aventură.

A examinat navele, căutând numele *De Dolfijn*. Nu era pe nicăieri. Mai aveau trei ore până la plecarea navei, și era nerăbdătoare să își găsească la timp căpitanul, pentru ca bărbații să poată încărca marfa cât mai curând posibil. Locul era împânzit de hoți, iar dacă nu se grăbea, un cuțit zdravăn prin frânghii ar fi însemnat finalul pentru șampania ei.

Cu atâtea nave imense în apă, locul era surprinzător de gol. Nimic nu semăna cu descrierile căpitanului, când îi trimisese instrucțiuni pentru a urca pe corabie. Nu era nici măcar un suflet pe care să-l întrebe despre următoarea etapă a traseului încărcăturii, și chiar dacă ar fi fost, nu-și dorea să atragă atenția asupra ei. A pescuit după instrucțiuni în buzunar, să mai arunce un ochi peste ele, încercând să nu pară o străină, atunci când le studia, să găsească simbolul biroului de vamă.

Cu soarele în dreapta ei, se îndrepta în mod sigur spre est. Slavă Domnului, exact ca în instrucțiuni, semnul *Douane* a apărut cu litere mari și aurii în partea laterală a depozitului. După aceea, o cotitură la dreapta pe alee, cu ochii înainte, ignorând un grup de docheri care stăteau sprijiniți de colț și se holbau la ea, și iat-o, o ușă modestă, joasă și neagră, flancată de ferestre murdare. A îngustat ochii spre plăcuță, pe care era scris *Kapitein Johannes de Vries* și a bătut la ușă ferm, optimist, în total acord cu dispoziția ei. Niciun răspuns. A mai încercat o dată, și a fost recompensată cu un freamăt lent spre ușă. Aceasta s-a întredeschis, și a apărut fața unei doamne bătrâne.

– Nicole Clicquot, a anunțat cel mai curajos negustor de vinuri de pe o rază de peste o mie cinci sute de kilometri. Căpitanul Johannes mă așteaptă.

Ușa s-a deschis larg.

– Bine ai venit, draga mea, a spus bătrâna doamnă. Iată-te. *Te aștepta*, dar a trebuit să plece ieri. Îmi pare atât de rău, dar n-a mai

putut aștepta. A auzit despre interdicția portuară de azi și a plecat de îndată. Întregul loc s-a oprit din activitate și nu am avut cum să îți trimitem vorbă.

Nicole a încremenit, șocată.

– Dar trebuie să-mi fi lăsat instrucțiuni. O navă înlocuitoare?

– Îmi pare rău, Madame, dar era într-o grabă nebună. Trebuia să plece ieri sau niciodată, iar el și-a asumat riscul.

– Nu am cum să îmi duc marfa acasă și, fără o depozitare adecvată, o să se strice. Deja i-am plătit un avans considerabil, o să îl aștept să se întoarcă.

– O să aștepți foarte mult. Se întoarce peste trei luni.

– Ce?

– Îmi pare atât de rău, Madame. Cafenelele întunecate sunt pline de oameni care și-au pierdut azi averea. Depozitele sunt încărcate cu bunuri care așteaptă să pornească pe nave, și nimeni nu știe când va fi ridicată interdicția. Nimic nu mai pleacă pe mare. Țsta e ordinul, sau Napoleon ne va masakra pe toți. Știai că s-a încoronat rege al Italiei azi? Eu sunt franțuzoaică, dar vorbesc o olandeză convingătoare. Dacă aș fi în locul tău, aș tăcea din gură și m-aș grăbi înapoi în Franța. Nu ești în siguranță aici.

Ușa i s-a trântit în nas. Nicole și-a strâns pelerina în jurul corpului și a pornit înapoi, de-a lungul docurilor părăsite, gândind rapid. Cincizeci de mii de sticle lăncezind în căldură. Nimic nu intra și nu ieșea din port. Era distrusă și îl trăgea și pe investitorul ei, bătrânul și dragul Philippe Clicquot, după ea.

În momentul în care a ajuns înapoi la șalupă, tremura sub impactul șocului, și s-a târât în jos pe scări. Tocul i s-a agățat, a alunecat, a încercat să se apuce de bară și a ratat-o. Un corp a prins-o și a ajutat-o cu blândețe până a ajuns pe punte. Louis Bohne.

– Te grăbești, a spus el încet.

– Ce cauți tu aici? a icnit ea.

– Natașa mi-a spus că ai acceptat comanda mea și te duci în Rusia. Eram pe drumuri și de-abia i-am primit mesajul în timp util, așa că am venit cât am putut de repede, în ciuda ultimelor cuvinte pe care mi le-ai spus la Paris. Cred că erau „Du-te dracului!”. Cu

siguranță, ai ajuns aici mai devreme decât am crezut că e posibil, chiar și pentru tine! Am sosit noaptea trecută și eram sigur că-mi voi petrece pe aici mai multe zile, așteptându-te să vii. Cu siguranță, ai călătorit zi și noapte.

– Da, asta am făcut. Îmi cer scuze că am fost supărată, dar, oricum, nu mai contează. Întreaga afacere e un eșec masiv. Ai auzit? Toate porturile sunt închise pentru comerț.

– Am știut încă de când am ajuns ieri.

– E un dezastru, n-ar fi trebuit să încerc niciodată. Mi-am făcut dușmani, l-am târât pe bietul tată al lui François în toată nenorocirea asta. Moët a avut dreptate.

– Ce legătură are Moët cu asta?

– Nu mai contează. El a încercat să mă distrugă, dar mi-am făcut-o eu cu mâna mea, fără ajutor din partea lui. Trebuie să îmi scot șampania de aici. Locul e infestat cu *gendarmes* mult prea zeloși și oficiali din vamă în căutare de contrabandiști francezi, iar eu nu aș putea fi de folos nimănui dintr-o închisoare olandeză.

– Ai dreptate. Pe mine mă va salva accentul meu german, dar tu ești în pericol. Pot aranja să te însoțească cineva până acasă, iar eu am un contact cu un depozit aflat la câțiva kilometri de aici. Îți duc sticlele până acolo în siguranță, iar așa o să câștigăm timp să facem un plan.

– Dar sticlele trebuie să stea într-o pivniță răcoroasă, nu într-un depozit. Orice schimbare bruscă de temperatură ar fi un dezastru.

– Ai tu alte idei?

Ea a scrâșnit din dinți.

– Nu. Dar nu te pot lăsa aici, vino înapoi cu mine.

Louis a clătinat din cap.

– Nu. O să aranjez ca sticlele astea să fie depozitate, apoi îmi încerc norocul pe uscat. Ai nevoie de această afacere, iar eu nu renunț.

– *Noi* avem nevoie de această afacere, Louis, iar eu am trecut de acest punct. Nu voi renunța *niciodată*, nici măcar în punctul în care ultima sticlă va pleca din depozit și ultimul strugure se va usca pe viță, și chiar și atunci, o să plantez mai multe și o să încerc din nou.

– Asta e Babouchette a mea. Cea care l-a fermecat pe cel mai frumos bărbat din Reims s-o ia de nevastă, apoi a făcut ca podgoriile lui să fie cele mai bune din Champagne.

Ochii lor s-au întâlnit când l-a menționat pe François, iar ea a știut ce avea de făcut.

– Dar dacă mi-ai lua o parte din marfă pe uscat cu tine? Încă sunt șanse, dacă ne grăbim. Știi drumurile ca-n palmă, și, după cum ai spus și tu, nu vor ști niciodată că ești francez, sau că transporti șampanie franțuzească – totul e împachetat și mascat drept cafea, oricum. Nu le pot lăsa așa, pur și simplu, să se strice în depozit.

Louis a schițat un salut militar spre ea și i-a dăruit un zâmbet călduros.

– Genial, Veuve Clicquot. Deci, în sfârșit, îți dai seama ce ți se potrivește și mă lași să te ajut? Ce bine totuși că n-am murit când m-am aruncat de la balcon. Rușii ăia au un apetit insațiabil pentru șampanie, indiferent dacă e război sau nu.

Ea și-a suflecat mânecile.

– În regulă, hai să descărcăm stocul ăsta.

Louis a oprit-o cu blândețe.

– Știu că nu îți place să primești ordine, dar, te rog, lasă asta în seama mea. Ai face mai bine să pleci de aici, împreună cu Natașa, și să nu atragi atenția asupra ta. În plus, podgoriile au nevoie de tine. Dacă reușesc să livrez câteva dintre comenzile tale, vor fi disperați să ceară mai mult, a spus Louis.

– Mi-aș dori să pot veni cu tine.

Nu exista aproape nicio speranță, dar erau obligați să încerce.

– Ține fruntea sus. Ambițiile tale sunt prea mari pentru orașelul ăla mic, și or să-ți savureze înfrângerea.

– O să am eu grijă de ea, a spus Natașa aprig, răsărind de sub punte. Am fost o străină pe acolo toată viața. O pot învăța eu să fie imună.

Era o călătorie interzisă, dar dacă cineva putea duce măcar o parte din marfa ei în Rusia, acel om era Louis. Iar ea zărea acea privire în ochii lui. Acolo unde ea vedea un pericol, el vedea drumul

deschis, noi oameni de interpelat, aventură, noi șanse de a seduce. Oricine se va mărita cu el se va chinui din greu să îl țină locului.

Călătoria înapoi, la Reims, a fost un coșmar de nopți chinuitoare pline de regrete, cu ochii ațintiți la cerul fără stele. Ce fusese în mintea ei? Louis putea să moară încercând să o ajute. I-au venit în minte cuvintele menajerei căpitanului. Orice francez era în pericol, chiar și în Amsterdam, nemaivorbind de drumurile comerciale prin Prusia și înlăuntrul Rusiei.

Când a ajuns în oraș, era extenuată. Și-a evitat propria reședință din oraș și s-a dus direct la căsuța din Bouzy, unde menajera ei, Josette, o aștepta cu un bol de supă de ceapă și cu un zâmbet plin de compasiune. Nu putea face față privirilor celor din oraș, nu încă. I-ar fi văzut înfrângerea din priviri, și nici prin minte nu-i trecea să le ofere asta. S-a prăbușit în pat, cu Josette trebăluind în jurul ei, întetind focul și rugând-o să se odihnească. Câteva nopți printre vii o vor reface și îi vor da suficient curaj să înfrunte bârfele, până când apuca să facă un alt plan.

În afara ferestrei, vița-de-vie era luminată de cerul nopții, întinzându-se cât vedea cu ochii. Chiar dacă lipsise, podgoriile erau exact cum ar fi trebuit să fie. Xavier și muncitorii ei loiali se preocupau întotdeauna de asta, deși nimic nu era atât de impecabil și de ordonat ca atunci când supraveghea *ea* totul. Încă nu ieșiseră mugurii – urmau să apară abia în mai –, dar prima lună plină din martie era momentul să pună în sticle noua șampanie; momentul când transferau combinația de vinuri din butoaie în sticlele lor, iar vremea mai caldă aducea a doua fermentație, pentru a produce, sperau ei, cele mai intense bule. Înainte de toate, trebuia să adune comisia, să îi evalueze noul amestec.

Trei zile mai târziu, comisia de degustători s-a strâns la teascul ei. Îi era recunoscătoare lui Monsieur Olivier că acceptase o întrunire atât de urgentă. Erau ocupați în aceste momente, iar afacerea ei nu era tocmai o prioritate.

– Când sosesc ceilalți? a întrebat Nicole.

Monsieur Olivier a evitat să-i întâlnească privirea.

– Azi, o să fim doar eu, Monsieur Var și Monsieur Faubert. Ceilalți nu sunt disponibili.

Comisia venea *întotdeauna* ca un singur om. Aceasta era o respingere, dar ea trebuia să continue. Putea face amestecurile și singură, dacă era silită, dar era o strategie proastă să nu-i implice.

– Nu e bun. Respins! a declarat Monsieur Olivier, după ce i-a gustat cel mai bun Pinot Noir.

Comisia în format redus a dat aprobator din cap.

– Sunteți siguri? a protestat Nicole. Anul trecut a fost foarte bun pentru acest soi. E din cel mai bun loc al meu, pe Côtes des Bar. Ar face un amestec minunat.

– Îți pierzi flerul, Madame Clicquot. Nu pot fi de acord, a spus Monsieur Olivier. Domnilor?

– E puțin cam prea acid, a spus Monsieur Var, scuipând.

– Doar câteva săptămâni în plus pe viță și ar fi fost perfect, însă, din păcate..., a adăugat Monsieur Faubert cu o tuse delicată.

Nicole a mai luat o înghițitură. Greșeau, dar a trecut peste asta, la următorul vin. Și la următorul. Toate au fost respinse.

Monsieur Olivier i-a mângâiat mâna.

– Standardele trebuie menținute. Sfatul meu umil e să aștepti până la anul. Răbdarea e cea mai valoroasă virtute în industria vinurilor. Graba nepotrivită și asumarea de riscuri nu aduc niciun avantaj, din păcate. Sunt sigur că înțelegi asta acum. Trebuie să fim solidari în a menține reputația regiunii Champagne, să lăsăm deoparte profitul individual pentru binele comunității. Sper din inimă că vei avea mai mult noroc cu recolta de anul ăsta, Madame Clicquot.

Bărbații i-au strâns mâna și au plecat atât de repede, încât nici măcar nu a avut timp să-i întrebe ce mai fac nevestele lor. Când au trecut pe lângă Xavier, în timp ce ieșeau, acesta le-a scuipat la picioare.

– Xavier, de ce ai făcut asta? a întrebat Nicole.

– Presupun că ți-au respins toate amestecurile? a întrebat el, încruntându-se.

– De unde ai știut?

– Buboii ăla plin de puroi, Moët, i-a montat să facă asta. Tot orașul bâzâie, ca muștele în jurul gemului. Ești un dezastru. Ai pierdut tot. Ai dat de perete cu investiția lui Philippe Clicquot, te-ai întreținut cu o prostituată de înaltă clasă din Paris și ai făcut o cursă nebună până la malul mării cu echivalentul unei averi în sticle de șampanie. Spune că nu e de mirare, când ai nebunie în familie.

– Ce vrea să însemne chestia asta?

– Zvonurile au renăscut din nou, fertilizate cu propria marcă de balegă împuțită a lui Moët. Se referă la François. Spun că tu ești ca el. Îți asumi prea multe riscuri, iar când apar problemele, abandonezi. Nu există niciun bărbat pe o rază de o sută de kilometri care va face afaceri cu tine. S-a asigurat de acest lucru.

CAPITOLUL 12

Iulie 1806

Mândria femeilor

Încă o zi înăbușitoare, cu bazine de apă la fel de uscate ca inima lui Nicole și cu struguri ofilindu-se în vie. Vestea livrării eșuate s-a răspândit cu viteza fulgerului. Exista oare un mod mai plăcut de a-ți petrece vara cea lungă decât prins în discuții legate de eșecul arogantei Veuve Clicquot? Măcar micuța și frumoasa ei Mentine se întorsese de la Paris și era centrul universului ei, dar și asta venea cu dificultăți; să încerce s-o protejeze de bârfele din orașelul ăsta.

Și-a frecat degetele de-a lungul bazinului aspru, *să simtă* ceva. Lumea ei se micșora. Fereastra de oportunitate fusese îngustă, iar ea o ratase într-un mod spectaculos. Interdicțiile puteau să dureze luni în șir, ba chiar ani. Exporturile franțuzești, în special cele care reprezentau într-un mod atât de fabulos Franța, precum șampania, erau condamnate și blocate. Țările ei cele mai bune pentru comerț – Sfântul Imperiu Roman, împreună cu Marea Britanie și Rusia – formaseră Tripla Coaliție, excluzând-o, iar ea era prinsă în capcană, în minuscula lume din Reims, într-o mare a ostilității și a umilinței. Și nu primise nicio veste de la Louis din ziua în care își spusese răla

revedere pe docuri. Ce fusese în mintea ei când îl trimisese înapoi în Rusia?

S-a îmbărbătat singură, în timp ce traversa piața din fața catedralei. Garguiele scliceau în lumină, batjocorind-o. Poate că, *într-adevăr*, înnebunea.

Mireasma apetisantă a patiseriei o sufoca, în timp ce își ștergea precipitat o lacrimă. Madame Olivier bârfea la teighea cu Natașa, iar inima lui Nicole s-a făcut cioburi. Trebuia să vorbească între patru ochi cu Natașa.

– Încă e blocată la Amsterdam? a întrebat-o Madame Olivier pe Natașa.

Natașa a întâmpinat-o pe Nicole cu o privire și a înclinat din cap cu buzele strânse spre Madame Olivier, în semn de răspuns.

Madame Olivier a insistat, fără să-și dea seama de prezența lui Nicole:

– O să îl ruineze pe bietul Philippe Clicquot cu manevrele ei sălbătice, ca și cum el n-ar fi suferit destul. Nu pot să cred că te-a amestecat și *pe tine* în chestia asta, când tu ai muncit din greu să-ți construiești reputația în acest oraș, de una singură...

Nevasta degustătorului de vinuri era o bârfitoare entuziastă, care dispunea de mult prea mult timp liber. Cum îndrăzne! Nicole a deschis gura să protesteze, dar Natașa a oprit-o discret ridicând mâna, și a lăsat-o pe Madame Olivier să continue.

– Iar Monsieur Bohne, ajuns la sapă de lemn, conviețuind cu o aristocrată care fuge de autorități. Pentru ea e în regulă. Nu va muri de foame, părinții ei vor avea grijă de asta. Va trebui să învețe. Lasă afacerile pentru bărbați. Monsieur Moët a făcut tot ce i-a stat cu putință să o ajute, din câte am înțeles. Cum a fost în stare să refuze ofertele lui generoase? O femeie în situația ei?

– Poate că ar trebui să o întrebi chiar pe ea? a făcut Natașa un semn cu capul în direcția lui Nicole.

Madame Olivier s-a întors.

– Draga mea. Iată-mă pe mine, bârfind ca întotdeauna, și tu ești chiar *acolo*.

– Într-adevăr, sunt. Monsieur Moët nu e sfântul pe care ți-l imaginezi, să știi.

– O!

Nicole putea să remarce cum șansa de a obține niște informații unice despre situația lui Veuve Clicquot a captat brusc atenția lui Madame Olivier. S-a forțat să își suprime nevoia de a-i zice de la obraz vreo câteva pentru răutatea ei.

În pofida gurii sparte și a ochilor sfredelitori, femeia avea un aer de nesiguranță și vulnerabilitate, iar Nicole auzise zvonurile despre soțul ei despot. I s-a format sâmburele unei idei.

– Adevărul este că a încercat să mă oprească în cele mai josnice moduri, a spus Nicole, adoptând cel mai prietenos ton de care se simțea în stare. Iar eu, o văduvă, încerc doar să duc mai departe moștenirea răposatului meu soț. François *a trăit* pentru aceste podgorii. Iubirea lui le-a creat, putem spune. Din nefericire, Monsieur Moët are îndeajuns de mult respect pentru afacerea mea, încât să își dorească să încerce să mă oprească. Nu pot să cred că orașul ăsta nu-i vede adevăratul caracter. Înțeleg că a avut și obrăznicia să treacă recent peste câteva dintre deciziile de amestecuri ale soțului tău, *n'est-ce pas*? Are destulă putere, oricum, nu-i așa?

– Chiar așa? Ce s-a întâmplat?

Madame Olivier era complet acaparată de discuție.

– Crezi că o femeie nu e capabilă? Că numai bărbatul ei ar trebui să se implice în vinuri? Fac pariu că știi la fel de multe ca el. Ai crescut în acest oraș, ca noi toți. E în sângele nostru. Probabil că ai degustat sute de vinuri; ai discutat toate tainele breslei cu soțul tău în toți acești ani? El nu are dispoziția să participe la degustările mele în acest an. Poate că tu și câteva dintre celelalte soții mi-ați putea oferi o mână de ajutor?

– Sunt sigură că soțul meu nu ar fi de acord *niciodată* cu...

– Soții nu trebuie să afle *niciodată*. Seratele englezești sunt în mare vogă în acest moment, și poți să le spui că participi la un astfel de eveniment. Vom avea mai multă tihnă să vorbim despre ceea ce s-a întâmplat *cu adevărat* în timpul călătoriei mele la Amsterdam. Au fost câteva momente frenetice, îți pot garanta!

– O idee minunată, a spus Natașa. Să-i lăsați pe bărbați să *pre-tindă* că ei conduc.

O sclipire admirativă a apărut în privirea lui Madame Olivier.

– Da, e întotdeauna mai bine să-i lăsăm să creadă asta. Îi face mult mai ușor de gestionat. În acest caz, o să accept, draga mea.

– Îți voi trimite o invitație cu Emile. Dacă poți să le pui în temă pe câteva dintre celelalte...

– Te poți baza pe mine, Madame Clicquot.

A tăcut o clipă.

– Îmi pare rău pentru tot ce ai pierdut. Și îmi cer scuze că m-ai auzit bârfind. Mi se deschide, pur și simplu, gura și iese bârfa, fără să mă gândesc. Te rog să nu pui la suflet.

– Înțeleg. *A bientôt.*¹

Madame Olivier a plecat.

– Cum ai putut s-o lași să continue? a zis Nicole, dar, în realitate, nu o deranja. Poate că această întâlnire cu Madame Olivier era lucrul de care avusese nevoie.

Natașa s-a strecurat afară din spatele tejghelei și a îmbrățișat-o:

– A avut cel mai bun deznodământ, nu-i așa? Faptul că ai auzit-o și-a provocat puțin spiritul. A trecut ceva timp de când n-am mai văzut scânteia aceea în ochii tăi. Nu plânge. Lucrurile se vor schimba în bine, îți promit. *Am văzut-o.*

Natașa și-a strecurat mâna în buzunar și a schițat o figură de opt deasupra capului ei, iar sarea s-a răspândit pe podea.

– Acum, lasă-mă să ghicesc, două *călugărițe*? Am auzit că Mentine a venit acasă de sărbători, de la Paris. Accepți un cadou, să te ajute să sărbătorești?

Nicole s-a grăbit acasă, ținând strâns cutia cu prăjituri. Prima ei incursiune afară din casă, să înfrunte orașul, și un triumf minor. Inima ei încă bătea când a închis ușa casei din rue de la Vache, iar în mâna ei tremura o scrisoare de la Louis, pe care o ridicase de la oficiul poștal. A deschis-o, și-a strâns părul în spate și l-a întins, zâmbind către petele mari și răvășite de ceară de lumânare.

¹ Pe curând, în lb. franc., în orig. (n.red.)

Draga mea Nicole,

Am ajuns, și la fel și șampania ta! Sunt în siguranță în Sankt-Petersburg, dar am întâmpinat multe situații îngrijorătoare în timp ce traversam Saxonia și Prusia. Războiul e subiectul tuturor discuțiilor, care se întind la fel de mult precum măreța piață pe care o văd de la fereastra mea. E o dimineată frumoasă, iar ideea pare de necrezut. O să vedem.

În pofida frumuseții peisajului de la fereastra mea, eu te văd pe tine în fața ochilor atunci când îți scriu. Tu îndrepti hârtia și scoți semne de iritare la vederea petelor de ceară din lumânare. Nu te încrunta. Nu o să duc lipsă de lumânări, nu te îngrijora din cauza risipei, sau din cauza mea. Am prieteni aici, inclusiv pe una care te va surprinde. Thérésa! Sau La Tallien, cum este poreclită cu afecțiune pe aici.

Ea e biletul meu la fiecare eveniment în vogă din orașul acesta. Iar acesta e un oraș foarte în vogă. Mii de metri de tul, echivalentul unei mine întregi în diamante și aur. Chiar și bărbații se acoperă din cap până-n picioare cu mătăsuri chinezești. Eu par foarte plictisitor în haina mea din piele de lup și cu cizmele mele, despre care îmi place să cred că mă fac să arăt exotic în Reims. Thérésa m-a convins să ieșim mâine, împreună, la cumpărături...

Ce? Chiar nu exista nicio persoană pe care să n-o poată vrăji? Louis, într-o plimbare la cumpărături, așa o intimitate confortabilă?

...dar nu te teme, farmecele ei superficiale nu-mi penetrează pielea groasă. Pentru tine sunt aici. Împărăteasa Elisabeta e însărcinată cu primul ei copil, iar eu prezic un val de șampanie pentru a se celebra nașterea.

Acestea sunt veștile bune. Există și vești proaste, totuși. Locul bâzâie de discuții despre Napoleon, următoarea lui mișcare, dorințele lui de nestăvilit de a acapara lumea și Rusia. Din cauza asta, să fii francez e extrem de complicat. Pe mine mă ajută originile mele germane, iar Thérésa e nefiresc de imună la pericol.

Acum, afaceri. Datorită conexiunilor prietenei tale ferme-cătoare, am fost invitați la un banchet de stat din Țarskoe Selo, la un paradis distanță de Sankt-Petersburg. Thérésa, desigur, a fost profund plictisită de întreaga situație. Nu o interesa decât premiul cel mare și, în mai puțin de jumătate de oră, am fost prezentați țarului și țarinei.

Le-a explicat că Napoleon îl preferă pe Moët, dar orice om cu gusturi autentice din Franța preferă un pahar de Veuve. Creat de o femeie tânără și mignonă, o blondă pasională cu ochi gri inteligenți, care vorbește cu sticlele de parcă acestea ar fi copiii ei. Cea mai rafinată șampanie de pe pământ. Regina din Champagne.

Sfatul meu pentru tine e să salvezi fiecare sticlă pe care o poți recupera dintre cele pe care le-am lăsat depozitate în Amsterdam – nu face compromis la calitate...

„De parcă aş face vreodată compromis la calitate, Louis Bohne!“

...și să le trimiți de îndată la Sankt-Petersburg. Lasă restul pe seama credinciosului tău servitor.

Nicole și l-a imaginat luând încă o înghițitură de vin burgund, încălzit de propriul lui succes, trăgându-și haina din piele de lup în jur, cu zâmbetul acela care fermeca gazdele din înalta societate, pe tot întinsul Europei.

A ridicat o sticlă de Bouzy de pe șemineu și a îmbrățișat-o. Sticla rece îi dădea o senzație minunată, lipită de obrazul ei fierbinte. Suficient.

Ultima noutate care mi-a mai rămas de mărturisit este că am progresat la cartea Don Quijote, pe care mi-ai dat-o, și mă gândesc la stăpâna mea de câte ori o iau în mână.

Al tău, Louis

– Maman!

Mentine a dat năvală în biroul ei și s-a îndreptat spre ea. S-a oprit brusc.

– Doar nu ești din nou tristă?

– Vino încoace, *ma petite*. Știi că poți plânge și de tristețe, și de fericire? Aceste lacrimi sunt de fericire. Am vești bune din Rusia. Papa ar fi fost mândru.

– Asta înseamnă că îți vor cumpăra toată șampania aurie și o vor bea în clădirile lor în formă de cepe? a exclamat ea, strălucind de entuziasm.

– Cine ți-a spus ție despre șampania aurie?

– Thérésa. Când nu era îmbrăcată la patru ace și nu se ducea la un bal, venea în camera copiilor și ne spunea povești. Preferata noastră era o poveste despre un bărbat chipeș și o femeie frumoasă, care degustau cerul și pământul, și le transformau în șampanie fermecată. Mă făcea să mă gândesc la tine și la Papa. Acum, chiar ești tristă.

– Nu, acum sunt din nou fericită. Acea e o poveste adorabilă. Ia te uită aici, am cumpărat ceva bun pentru noi de la Natașa.

Nicole a desfăcut *călugărițele* Natașei, iar Mentine a început să mănânce în tăcere.

– Îmi plac mai mult poveștile Thérésai decât ale lui Mireille.

– Cine este Mireille?

– Mireille Olivier. Mă joc cu ea în piață. Bunicul ei este Monsieur Olivier, degustătorul de vinuri.

– Și ce povești îți spune?

– Unele plictisitoare. E mai bine când tace și o înving la șotron.

Mentine și-a ferit privirea.

– A, asta e o trăsătură de familie. Familia Clicquot a fost întotdeauna pricepută la șotron. Oamenii vor spune tot soiul de povești care nu sunt adevărate. Povestește-mi ce zice Mireille și putem juca un joc. Adevărat sau fals.

– Papa era bolnav la cap.

Inima lui Nicole s-a cutremurat de durere și furie, dar a avut grijă să nu o arate.

– Fals. Era cel mai poetic, cel mai blând, cel mai inteligent om din întregul Reims. Mai departe!

– Ar trebui să stai în casă, să porți rochii frumoase și să încetezi să-ți bagi nasul în afaceri.

– Fals. Doar pentru că ești fată, nu înseamnă că trebuie să te oprești din a face orice îți dorești. Unor fete le place să stea în casă și să poarte rochii frumoase. Mie nu. Vreau să fac mult mai multe lucruri. Uneori, trebuie să fii curajoasă. Uneori, oamenilor nu le place faptul că alți oameni fac lucruri neobișnuite. Dar asta nu trebuie să te împiedice niciodată, dar niciodată. Următoarea!

– Sapi pământul cu mâinile tale, ca o țărancă.

– A nimerit-o de data asta! Adevărat. Nu e nimic care să se compare cu senzația pământului în mâinile tale, când știi că din el vor crește strugurii din care se face șampania aurie. E magic. Nu poți face șampanie fără să știi cel mai mic detaliu de care ai nevoie pentru a reuși. Poți să-i spui lucrul ăsta. Bunicul ei ar fi de acord.

– O să îi spun, a zis Mentine pe un ton demoralizat.

– Hai să nu mai vorbim despre Mireille. *Într-adevăr*, pare puțin cam plictisitoare. Ai puțină cremă pe frunte. Cum poate o cantitate atât de mică de cremă să ajungă în atâtea locuri?

Au început să râdă.

Toți acești indivizi erau șerpi intriganți, meschini, habotnici, bârfitori, cu două fețe. Nicole urma să se ducă la Amsterdam, să salveze ceea ce Louis n-a putut lua cu ocazia primei călătorii, și va trimite marfa pe uscat lui, țarului și țarinei sale. Se va dispensa de restul și o va lua de la capăt.

CAPITOLUL 13

August 1806

Rugăciune pentru un miracol

Luna îi era favorabilă, strălucitoare și răcoroasă. Grajdurile miroseau a fân și transpirație. Nicole și-a scos mănuașă de călărit, pentru a mângâia botul moale al murgului, apoi a alunecat în șa, și cataramele au zăngănit în întuneric; calul a început să tropăie din cauza sarcinii bruște.

– Nu fac așa ceva, a spus Xavier, încrucișându-și strâns brațele.

Nicole a condus calul afară din grajd și i-a aruncat hățurile:

– Atunci, va trebui s-o fac eu însămi. Ține-le pe astea.

A ridicat osiile trăsurii, deși brațele ei de-abia ajungeau de la una la cealaltă, și a icnit. Vehiculul nici măcar nu s-a urnit.

– Mă duc oricum, așa că ai putea măcar să mă ajuți.

– Arăți ca o furnică încercând să mute o stâncă. Uite.

El i-a dat înapoi hățurile, iar ea a scăpat osiile din mână. Xavier a rezolvat problema în câteva secunde. Ea a sărit în vehicul.

– Ridică-mi cufărul și leagă-l. Nu mă voi opri prea mult.

– Ești încăpățânată, dar n-am crezut niciodată că ești și proastă.

– Va dura numai o săptămână să ajung la Amsterdam, dacă mă grăbesc. Nu-ți face griji, o să schimb caii pe drum. Ascultă, Louis

nu va pleca din Rusia până la sosirea noii livrări. Lucrurile sunt cumplite pe acolo de când cu înaintarea lui Napoleon; orice francez e suspect. Sunt atât de îngrijorată din cauza lui; a fost deja jefuit o dată. Spune că dacă îi trimit tot până luna viitoare, îmi promite că pleacă. Știi cum e. Dacă nu mă duc singură până la Amsterdam, să îmi salvez sticlele, întregul oraș îmi va considera afacerea moartă, iar eu nu îmi permit încă o cursă până la graniță. Nu cu Moët – sau cu oricare alt viticultor, de altfel. Leagă-mi cufărul și urează-mi noroc. Mentine e în siguranță la părinții mei, și nu uita să-i spui lui Madame Olivier că o vizitez pe Thérésa la Paris pentru finalul sezonului. În acest mod, tot orașul o să știe în numai câteva ore. Ei ar prefera să examinez potențiali soți la Paris decât să îmi sortez sticlele în Amsterdam și să îmi câștig în mod cinstit pâinea.

– Ai nevoie de un afurisit de miracol, dacă ai impresia că poți să faci asta de una singură, a spus Xavier, legând strâns frânghiile de cufăr.

– Miracolele se întâmplă în fiecare an, chiar aici, în podgoriile mele, și nu permit ca aceste miracole să se ducă pe apa sâmbetei.

– Fă ce dracu' vrei tu, în acest caz. Dar să nu vii plângând la mine când o să fii jefuită sau violată pe drum, sau o să îți rupi o roată într-un șanț, sau o să fii răpită de unul dintre marinarii ăia olandezi cu gura spurcată și cu respirația mirosind a brânză.

– Nu am cum să vin plângând la tine odată ce am fost răpită, a ripostat ea.

Xavier a scos un sunet de dezaprobare, dar, cu o licărire de mândrie, a mormăit:

– Du-te, cât timp e încă întuneric. Și nu te îngrijora, o să țin eu treburile sub control pe aici cât timp ești plecată la vânătoare de himere.

Ea a pocnit din bici. Aerul răcoros de noapte îi înțepa obrazii; drumul din fața ei era strălucitor, luminat de lună. A zburat cât îi permitea murgul de repede, până când podgoriile s-au transformat în câmpii, iar soarele a introdus noua zi cu un spectacol sclipitor de nori argintii irizanți, ca scrumbiile.

Amsterdam era sufocant; docurile erau din nou părăsite, iar aerul era atât de gros, încât simțai că respiri vată. Rochia neagră

de văduvă i se lîpea de corp, și un soare imens se lăfăia la orizont. Marinarii și docherii erau tolăniți în jurul tavernelor, încă treji după noaptea precedentă, cu prea mult timp liber la dispoziție, acum, când vapoarele nu veneau și nu plecau, zbierând obscenități după grupurile de prostituate. Unele dintre aceste fete erau foarte tinere, costelive și palide, cu clavicula ieșind în evidență deasupra sânilor ridicați de lenjeria intimă. Odată copilașul cuiva, acum doar un schelet cu ochi fără viață. Averi se creau și se prăbușeau în timpul războiului. Măcar ea își ținea propriii angajați la muncă.

Nicole a trecut grăbită, recunoscătoare pentru faptul că prostituatele o tratau ca și cum era invizibilă. Când a ajuns la depozitul unde plasase Louis cea mai mare parte a stocului ei, a desprins cheile de la cureaua, a descuiat lacătul și a apăsat pe clanță, înfricoșată de ceea ce putea găsi. Depozitul mirosea a mucegai. Platformele mobile se înșirau una după cealaltă, încărcate până sus, în tavan. Inima i s-a făcut cât un purice. Va dura săptămâni în șir să le ia la mână pe toate. Și-a desfăcut nasturii mânecilor și s-a concentrat pe platforma din fața ei, a scos o sticlă și a ridicat-o spre lumină. Un deget micotic a triumfat spre ea din interiorul vinului. Era stricat. A început un morman al sticlelor respinse, pregătite pentru căruțul care le va purta până la negustorul care îi va vărsa vinul prețios în canal și va refolosi sticlele.

A trecut prin zece platforme mobile; peste tot aceeași poveste. Stricate, stricate, stricate. Aproape cincizeci de mii de sticle, rezultatul luptei cu forțele naturii, al culesului care-ți rupea spatele, al tescuirii, al fermentării și al amestecării cu grijă, să ajungă să nu se ducă nicăieri, îngrămădite într-un hangar sinistru, alături de o mare posomorâtă și cenușie. Un asemenea ghinion era, pur și simplu, nedrept. O zi mai devreme, și aceste sticle ar fi ajuns pe nava spre Rusia. Ar fi atât de simplu să lase toată marfa de izbeliște.

După încă zece platforme, soarele se înălțase deja pe deasupra ferestrei. Timpul curgea repede în acest loc, iar împunsăturile foamei i-au reamintit lui Nicole să desfacă pachetul de hârtie cerată înfășurat impecabil, pus la dispoziție de hotelul ei. Bagheta era la fel de bună ca a Natașei; era încă proaspătă și mirosea ca acasă.

Și-a amintit cuvintele de bun-rămas ale Natașei: *Îți faci de unul singur norocul, iar tu ești o persoană norocoasă.*

A devorat restul baghetei și s-a întors la treabă.

I-a luat trei săptămâni de muncă, zi și noapte, jucând rolul de judecător și jurați pentru fiecare sticlă valoroasă în parte. În fiecare noapte, se ducea împleticindu-se de-a lungul canalelor, înapoi spre micul ei hotel, apoi se trezea la prima rază a dimineții, să își reia sarcina. Proprietarul binevoitor al hotelului îi îndesa un pachet cu mâncare în mâini, când ieșea pe ușă, să nu cumva să uite să mănânce.

Era ferm hotărâtă să salveze fiecare sticlă bună. Dacă i-ar putea trimite măcar cinci mii de sticle lui Louis, ar fi ceva. Cel puțin ar veni acasă și ar fi în siguranță, ferit de situația din ce în ce mai gravă din Rusia.

Conversațiile cu sticlele de vin îi alinau singurătatea. Fiecare sticlă avea personalitatea ei, propria ei viață de trăit.

– Tu, îi spunea ea unei sticle de vin roșu pe care o putea salva, vei înveseli o potecă luminată de soare, cu ciocârlii plutind pe deasupra macilor, al căror rubiniu contrastează cu iarba verde, în drum spre o casă liniștită de țară. Va fi o nuntă simplă, cu flori sălbatice și viori. Iar tu, i s-a adresat ea unei sticle de Chardonnay, periculos de caldă la pipăit, ai putea să-ți petreci mai mulți ani într-o pivniță, așteptând nașterea unui bebeluș îndelung râvnit. Sper, pentru binele lor, că o să te deschidă.

A ridicat în mână o sticlă de șampanie.

– Iar tu, frumoasa mea prietenă, ești pentru îndrăgostiți luminați de stele.

În sfârșit, un lot bun! A sărutat sticla imaculată. Limpede precum cristalul, cu o panglică elegantă de bule, dopurile intacte. Și-a amintit de experimentul ei de filtrare, abandonat în pivniță, și și-a propus să încerce din nou. Și să insiste să încerce. Ar putea să se îmbogățească dacă ar reuși să garanteze această calitate de fiecare dată, iar numele lui François, numele pe care el i-l dăduse ei, putea

fi faimos de-a lungul generațiilor care vor urma. Ar fi răs lumea din oraș de ea până ar fi alungat-o, dacă ar fi știut cineva nivelul ambițiilor ei, dar nu trecea nicio zi în care să nu sucească în minte problema pe toate părțile, încercând să găsească o soluție.

Fiecare sticlă bună a primit un sărut din partea ei, în timp ce le alinia; erau suficiente pentru a aproviziona un întreg palat. Și-a amintit de veștile lui Louis, cum că țarina Elisabeta era în a cincea lună de sarcină. Aceste sticle ar putea fi cele care să ajute la sărbătorirea nașterii regale, în decembrie. *Era* posibil să i le trimită pe uscat lui Louis până atunci pe toate. Cu siguranță, Natașa ar izbuti să invoce măcar un pic de noroc în plus pentru această călătorie!

În sfârșit, când misiunea era aproape de final, l-a chemat la ea pe vizitiul lui Xavier din Reims. Când acesta a ajuns, a fost ușurată să constate că avea un chip blând, deschis, și l-a recunoscut în el pe unul dintre băieții care erau întotdeauna prin piață, acum adult, și pe care îl cunoscuse dintotdeauna, chiar dacă nu-i știa numele. Bun, Xavier alesese bine. Avea nevoie de toți prietenii pe care îi putea găsi. Plină de seninătate, îl salută.

– Împachetează-le cu grijă pe astea. Drumurile pot fi dificile. Fă un cuib de fân pentru fiecare sticlă, fără niciun fel de economie.

L-a asistat până când a fost satisfăcută, apoi a continuat să sorteze, dându-i vizitiului harta pe care i-o trimisese Louis, cu cele mai bune și sigure itinerare spre Rusia. A împăturit un bilețel lângă ultima sticlă de șampanie din lotul destinat lui Louis.

În secunda în care asta e vândută, te întorci acasă imediat...

Și l-a imaginat pe Louis atingând sticlele pe care le sărutase.

Vino urgent acasă, e nevoie de tine aici. A ta, Nicole

S-a răzgândit în privința sărutului și l-a șters.

În sfârșit, stătea pe docuri, deasupra unei mări amenințătoare, supraveghindu-și munca, în timp ce vântul îi pătrundea prin păr. Cele mai multe dintre sticle fuseseră condamnate la moarte și

încărcate în cărucioare, pregătite să fie vărsate. Cecul din mână ei era ridicol. Sticlele curățate îi aduseseră a suta parte din cât ar fi valorat dacă ar fi supraviețuit.

Totuși, patru mii fuseseră încărcate în furgonul destinat lui Louis, suficiente pentru a dovedi încă o dată valoarea podgoriilor și a amestecurilor ei. Suficiente pentru a propulsa numele Veuve Clicquot pe valoroasa piață rusească. Suficiente pentru a-l scoate pe Louis de acolo, chiar în secunda în care afacerea era încheiată.

– Du-te! l-a expediat pe vizitiu. Asigură-te că fiecare dintre aceste sticle ajunge acolo. Vei fi recompensat pentru viteză.

În timp ce furgonul pleca hurducăind, și-a acordat permisiunea să se gândească la tot. În urmă cu un an, François murise. A verificat poziția soarelui. Șampania lui François pleca, în sfârșit, spre Rusia. Vântul sufla dinspre est, din direcția spre care porniseră sticlele ei. Natașa ar fi spus că acesta e un semn bun, și de ce să n-o creadă?

Când furgonul a dispărut, extenuarea a cuprins-o, ca plumbul. Ar fi putut să se culce chiar acum, chiar aici, pe docuri. Un rulou de frânghie i s-ar fi părut un pat de puf, dar nu avea timp. Acasă era perioada culesului, și trebuia să fie acolo.

Călătoria până acasă a fost epuizantă, dar, pe ultima parte, până la Reims, o aștepta credinciosul ei Pinot, odihnit și adăpat. Prevestirile întunecate ale lui Xavier legate de călătoria ei de una singură nu se împliniseră, și când a năvălit în podgorii, roua dimineții atârna încă pe vița-de-vie, cerul era îmblânzit de răsăritul de soare, iar zilierii erau deja la cules, siluete mici și întunecate mișcându-se cu scop. I-a mulțumit din nou lui Dumnezeu pentru Xavier.

A sărit din șa și a mușcat dintr-un bob de strugure. Vara fierbinte se regăsea în dulceața lui, combinată cu gustul pământului calcaros care îl hrănise. Înșfăcând un cuțit de pe un par, a retezat un ciorchine și l-a așezat peste ceilalți, în coș.

– Pentru tine, i-a șoptit ea lui François.

El plantase aceste vii cu propriile lui mâini.

CAPITOLUL 14

Noiembrie 108

Comisia feminină pentru degustare

Septembrie și octombrie au fost torturate de absența veștilor despre Louis sau despre sticlele ei. De fiecare dată când îi era livrată o scrisoare, sau când calul poștei ridica vârtejuri de praf, stomacul lui Nicole se încorda și, de fiecare dată, dezamăgirea o ardea. Ce ușurare era să găsească speranță în sosirea comisiei feminine pentru degustare, pe care urma s-o învețe să ajute cu amestecurile, și chiar să îi înlocuiască pe bărbații care refuzaseră să o sprijine. Se felicita și pentru faptul că găsisese aliați chiar în epicentrul detractorilor ei. Când caii au ridicat pietrișul în curtea teascurilor, a ieșit în fugă să întâmpine trăsura.

– Ați ajuns devreme, dar vă rog să intrați. Xavier pregătește totul pentru degustare. Sunteți numai voi două? a întrebat Nicole.

– Numai noi. Calitate, nu cantitate, draga mea, a răspuns Madame Olivier.

Nicole s-a aplecat și a cules un fir de lăptucă de pe pietriș pentru a-și ascunde dezamăgirea, apoi le-a condus în sălile de degustare. Se pregătiseră pentru cel puțin cinci persoane în plus, cu scaune înalte și mese, și scuipători înșirate impecabil, șervete albe apretate

și pahare de vin lustruite, toate aranjate superb în sala modestă din cărămidă, construită pe lângă teascuri special pentru acest scop. L-a instruit pe Xavier să scoată câteva mese și scaune, iar fața lui s-a întristat, în semn de compasiune.

– Permiteți-mi să v-o prezint pe Mademoiselle Vat, a spus Madame Olivier.

– Vă rog, spuneți-mi Joelle, a intervenit ea timidă. Cât de incitant, să fiți stăpâna a tot ce testați.

– E viața mea, a spus Nicole. O așteptăm pe Natașa, și atunci vom fi patru. Deja suntem suficiente să alcătuim o mică comisie de degustători. Vă rog să luați loc.

– Înainte să sosească Natașa, mai e timp pentru un sfat de la o doamnă în vârstă? a întrebat Madame Olivier.

– Și de la o fată bătrână plină de compasiune? a adăugat Joelle.

– O?

– Ar trebui să iasă în față și să ți-o spună direct, altfel nu e cinstit, a continuat Madame Olivier.

– Din partea cui?

– Din partea fiecărei femei de condiție bună din acest oraș, practic.

– Nu sunt sigură că îmi doresc să aud asta.

– Ai dreptul să știi. Precum și dreptul la replică, a spus Madame Olivier. Ele spun că tu aduci rușine asupra tatălui tău.

– Cu ce? Tatăl meu e mai mult decât capabil să își ducă propriile războaie, iar eu, în mod evident, le pot înfrunta pe ale mele.

– Dar de ce să lupți în războaie? Ele spun lucruri pe care nu vrei să le auzi, dar fetița ta cea mică... Mentine, cred?

Nicole a dat din cap.

– Mentine nu a cerut ca mama ei să aducă rușine asupra căpșorului ei mic. Zvonurile spun că negustorul tău e în Rusia – un loc periculos în aceste momente. Philippe Clicquot finanțează parțial toate afacerile tale, și tot acest risc – pentru ce? Pentru ca tu să te complaci în acest hobby, comportându-te ca un *bărbat*?

– Reputația lui Mentine e în pericol din cauza oamenilor ca voi! Conduc o afacere într-o industrie în care e implicată aproape fiecare

familie din acest oraș. Voi urmați orbește reguli și tradiții vechi, pentru ce?

– Regulile sunt făcute cu un motiv. Bărbații fac afaceri, femeile au grijă de casă, exceptând cazurile când nu au de ales, ca prietena ta Natașa, de exemplu.

– Și revoluția nu a schimbat nimic?

– Nu pentru femei.

– Dacă voi chiar credeți acest lucru, de ce sunteți aici? a întrebat Nicole exasperată. Ați venit doar să mai adunați combustibil pentru bârfa voastră trândavă?

– Ei, hai, draga mea, a spus Madame Olivier. Sunt sigură că nu i-a scăpat nimănui faptul că, *da*, îmi place să știu treburile tuturor. Dar modul în care ai vorbit cu mine în patiserie mi-a schimbat părerea despre tine și, trebuie să admit, am fost intrigate. Am venit aici să aflăm mai multe despre tine, dar, totodată, cine altcineva ne poate învăța ceva ce a fost întotdeauna un subiect rezervat bărbaților? Nimeni nu m-a selectat niciodată pentru ceva atât de interesant.

Madame Olivier a făcut un semn cu mâna spre ustensilele de degustare a vinurilor.

Așadar, nu era decât o simplă curiozitate la care să se holbeze. Nicole a început să regrete invitația adresată acestor doamne.

– Am întârziat, îmi cer scuze.

Natașa s-a oprit în pragul ușii.

– Acesta este primul moment în care am închis patiseria, în treizeci de ani, și a fost dificil să plec.

Xavier a intrat, aducând sticle.

– Bine ați venit la întrunirea vrăjitoarelor, a mârâit el.

Natașa s-a așezat la mesele de degustare alături de celelalte femei.

– Ei, hai. Arătați toate de parcă ați fi văzut o fantomă.

Natașa a pescuit după câteva pachete din geanta ei și le-a pus pe masă.

– Recunoașteți aceste obiecte? i s-a adresat Natașa lui Madame Olivier, dezvăluind o cheie înfășurată în catifea și o icoană a Sfântului Rémi.

Madame Olivier nu a răspuns.

– Dumneavoastră mi le-ați dat când a murit Daniel. Nimeni nu a fost atât de generos ca dumneavoastră.

– Cheia patiseriei, a spus în șoaptă Madame Olivier.

– Și Sfântul Rémi. Dumneavoastră mi-ați dat cheia noii mele patiserii, iar chiria a fost cu mult sub valoarea pieței de atunci încolo, datorită dumneavoastră. Ați spus că icoana Sfântului Rémi însemna faptul că aparțineam comunității din acest oraș, în timp ce toți ceilalți credeau că ar trebui să mă întorc în Rusia. Mi-ați spus atunci că soțul dumneavoastră era brutal, și că ați fi preferat să moară el în locul lui Daniel, și că v-ați fi dorit libertatea mea.

Madame Olivier a pălit. Natașa a prins-o de mână și i-a ridicat mânăca. Marginea unei vânătaii violete în formă de palmă i-a dezvăluit povestea. Madame Olivier și-a smucit mânăca înapoi pe braț, rușinată.

– Și acum, după atâția ani? a spus Natașa. Lăsați-o pe Nicole în pace. Eu sunt o persoană din afară. Văd diferit situațiile, comparativ cu voi, și pot vedea faptul că această afacere e în sângele ei. O face să trăiască. Influența dumneavoastră în acest oraș ar putea s-o elibereze, buna mea prietenă. Și, Mademoiselle Var, am ceva și pentru dumneavoastră.

Natașa a împins o punguță de olandă în direcția acesteia.

– Deschideți-o.

Mademoiselle Var a răsturnat conținutul pe masă.

– Sâmburi?

– Da, sâmburi de lămâie. Mi-ați vizitat patiseria aproape în fiecare zi, de când cu revoluția, și m-ați făcut să vă povestesc iar și iar cum am călătorit din Rusia până aici, ce am văzut pe drum și cum erau lucrurile acasă. Îmi povestiți cât de mult v-ar plăcea să vedeți sclipirea Mediteranei, să vă vizitați rudele din sud, dar nu puteți să mergeți, pentru că tatăl dumneavoastră refuză să vă ducă, iar o femeie nu poate călători singură. Ce anume vă împiedică?

– E inadmisibil ca o femeie să călătorească singură, bineînțeles, a răspuns Mademoiselle Var, surprinsă că era cazul să explice.

– Nu pentru Nicole. E suficient de curajoasă să disprețuiască regulile, dar noi o pedepsim pentru asta. Explorați-vă sufletele și

întrebați-vă de ce. Pentru că ea face lucruri pe care voi simțiți că nu le puteți face. Eu nu judec. Toți ne creăm propriile cuști, dar nu le creați și pentru alte persoane.

– Noi ne-am spus punctul de vedere, a spus Madame Olivier. Deja am insistat prea mult. Fac întotdeauna lucrul ăsta. Poate că ar trebui, pur și simplu, să continuăm cu degustarea. Măcar, dacă am gura plină, nu mai pot face alte gafe, a spus Madame Olivier cu regret.

Nicole a turnat vin în câteva pahare.

– Nu mi-ați spus nimic ce nu știam de dinainte, Madame Olivier, și vă apreciez sinceritatea. Uneori, adevărul e dificil de rostit, și de auzit. Putem s-o lăsăm în acest punct?

Natașa a înfășurat cu grijă icoana și cheia în punguța lor de catifea.

– O să începem cu vinul alb, a spus Nicole. Madame Olivier, sunt sigură că dumneavoastră știți deja cum merge treaba. Natașa și Joelle, inspirați adânc aroma, luați o gură mare de vin cu puțin aer, apoi scuipați. Nu vă gândiți prea mult la asta. Încercați doar să identificați gustul. Primul lucru care vă vine în minte.

– Orice? Credeam că există anumite cuvinte pe care ești obligat să le rostești, a spus Joelle.

– Nu există reguli, iar gusturile fiecăruia sunt diferite, asta fiind o parte din distracție, a răspuns Nicole. Imaginați-vă, pur și simplu, faptul că le descrieți unor copii. Spuneți o poveste.

Joelle a luat o înghițitură și a scuipat.

– Sudul, lumina soarelui pe apă. Ah, lămâi, flori de migdal, marea.

– Nota de flori de migdal e corectă! a spus Nicole. Un vin bun ne transportă subtil.

– Căpșuni, fân, mânuși noi de echitație. Verile lungi de dinainte să mă mărit, a spus Madame Olivier, inspirând adânc din pahar.

– Rosé-ul perfect, în acest caz. Xavier, această combinație poate fi notată.

Au trecut la următorul vin.

– Făină prăjită, cremă de lămâie, sare de la Marea Neagră. Are un gust foarte special, a meditat Natașa.

– Ai dreptate, deși nu am idee despre sare, a spus Nicole. Oricum, o serie bună de note pentru o șampanie.

– Sigur că este. Ți-a e rodul muncii mele, a spus Xavier. Louis o să-l vândă pentru o avere în Rusia.

A zâmbit, ștergând paharele și turnând următorul amestec roșu.

– Așadar, negustorul dumneavoastră *este* în Rusia. Ar trebui să-l scoateți de acolo, a spus Madame Olivier.

– Nu a ajuns decât în Saxonia. Acolo e comerț considerabil, și acolo l-am trimis. E neamț, prin urmare, contactele lui în regiune sunt bune..., a mințit Nicole.

– Nu atât de bune ca în Rusia, totuși. Mai ales pentru șampanie. Probabil că spun din nou prea multe, și știu că tu îți asumi mai multe riscuri decât majoritatea, dar dacă îl apreciezi, cheamă-l înapoi. Toată lumea și-a retras negustorii din Londra și din Sankt-Petersburg. Din câte am înțeles, îi arestează pe toți francezii.

Nicole a rostit o rugăciune pentru livrarea ei prețioasă, să ajungă cu bine pe uscat, la Louis.

– Din păcate, nu ar fi dispus să mă asculte nici dacă aș face asta, a spus Nicole.

– O să-ți spun un lucru: cu siguranță, tu inspire loialitate, a spus Madame Olivier. Xavier, aici de față, nu e dispus să accepte niciun cuvânt de critică împotriva ta, așa îmi spune soțul meu. E ca un taur în magazinul de porțelanuri când te susține. Bat câmpii din nou, dar iată o altă ofertă de loialitate, din partea mea. Ești ferm hotărâtă să continui, înțeleg acest lucru acum, și îmi cer scuze dacă gura mea vorbește înainte ca mintea să facă o verificare, să elimine lucrurile jignitoare. Ceea ce voiam, de fapt, să spun e că mi-ar plăcea să te ajut. Îți pot aduce informații de la ceilalți producători de vinuri. Bărbații abia așteaptă să își împărtășească cunoștințele superioare unii altora și sunt întotdeauna la mine în casă, discutând ultimele detalii și întâmplări.

– De ce ai face acest lucru pentru mine? a întrebat Nicole.

– Ești un spirit liber. Mi-aș dori să fiu și eu, dar aceasta va fi fărâma mea de libertate, secretul meu.

Și-a tras mâneca în sus, să etaleze dimensiunea vânătaiei, până sus, deasupra cotului. Era teribilă.

– Și răzbunarea mea.

A ridicat o mână, să respingă îmbrățișarea lui Nicole.

– Și fără compasiune! Nu îmi doresc lucrul ăsta.

Nicole a făcut un pas în spate.

– Atunci, o să accept cu plăcere, Madame Olivier. Mulțumesc.

Când au plecat, Nicole s-a îndreptat spre biroul ei. O nouă prietenie. Dintr-un loc atât de neașteptat! Nu și-a dat seama până acum cât era de singură, în durerea și luptele ultimului an.

A pus pana jos și a aruncat o privire peste podgorii. Emile venea în fugă prin curtea teascurilor spre ea, fluturând o scrisoare. Inima ei a început să galopeze.

– Emile?

– E foarte important.

– Ți s-a cerut să-mi transmiți ceva?

– E de la Thérésa și trebuie s-o contactezi chiar în secunda în care ai citit-o. Să aștept?

– Da. Du-te și cere-i lui Josette ceva de mâncare pentru prânz. Spune-i că eu am zis așa.

A sfâșiat plicul scrisorii. Era datată 23 septembrie 1806 și expediată din Sankt-Petersburg. *Cu aproape două luni în urmă, s-a gândit Nicole. Încet, chiar și după standardele rusești.*

Micuța și iubita mea podgoreană,

Companionul tău se luminează la față de câte ori vorbește despre tine. Își substituie iubirea pentru tine cu iubirea pentru vinurile tale, negustoreasa mea sălbatică de la țară. Îți las această informație, să faci ce vrei tu cu ea. Știu că voi, fetele de la țară, rămâneți loiale chiar și morților.

Asta e vestea mea bună, dar am și vești proaste. Louis a fost arestat ca spion. Închisorile din Sankt-Petersburg nu sunt cu mult mai salubre decât cele din Paris și, după cum bine știi, sunt familiarizată cu murdăria și frigul lor. L-am mituit pe gardianul tânăr și frumos să mă lase în vizită, în singurul mod

la care mă pricep (un pic de alinare în întuneric. Cu plăcere.) Louis mi-a spus să te rog să-l ierți. Cât romantism stupid! A spus că ar evada doar pentru a-ți consolida numele. Nu plânge. Tu îi dai speranță, și e lucrul de care are nevoie în aceste zile întunecate.

O să fac tot ce pot după ce voi scăpa din această situație precară, în care toți cetățenii francezi, inclusiv eu, suntem acuzați de spionaj.

A ta, Thérésa

Nicole a lăsat scrisoarea să-i cadă din mâini. Poate că, între timp, Louis murise. Și totul din cauza obsesiei ei nepotolite pentru Veuve Clicquot et Compagnie.

CAPITOLUL 15

Martie 1810

Camuflaj

Louis nu a venit acasă. Nici în acel an, nici în următorul. Patru ani au trecut cu lentoarea unui melc. Nicole urmărea cu încordare avansul lui Napoleon de-a lungul Europei, și se ruga lui Dumnezeu ca Louis să fie încă în viață. În toamna lui 1806, când sosiseră veștile că Napoleon cucerise Berlinul, și, ulterior, părți însemnate din Prusia, Nicole încă își crea amestecurile și își plănuia următoarea livrare destinată lui Louis, încă optimistă că va primi vești din partea lui. În 1808, un ger târziu a distrus recolta anului respectiv, iar Napoleon și-a încoronat fratele ca rege al Spaniei. Bombăneli de nemulțumire abundau chiar și printre cei mai fervenți susținători ai lui Napoleon, iar capcana sărăciei s-a strâns din ce în ce mai tare în jurul Franței, din pricina războaielor interminabile și absenței comerțului european. În timp ce Nicole salva tot ce putea de pe vița ei degerată, îl căuta pe Louis, sperând pe jumătate că o să apară cu niște comenzi miraculoase, rezervate pentru ani mai buni, dar nu venea nicio veste din partea lui.

Nici măcar Thérésa nu era în stare să-și facă vrăjile; francezii întemnițați nu erau considerați suficient de importanți pentru a se

ține o evidență adecvată a lor. Existau momente când veștile legate de moartea lui ar fi fost mai bune decât durerea posomorâtă a speranței. Acum, în 1810, Napoleon divorțase de prietena cea mai veche a Thérései, Joséphine, formase o alianță cu Austria prin noua lui soție, Marie-Louise, și își continua atacurile beligerante netulburat.

Nu trecea nici măcar o zi în care să nu și-l imagineze pe Louis apărând la orizont, un schelet în haină din piele de lup și un zâmbet cald de coniac, cu o mie de povești de relatat. Poate că lucrurile pe care le spunea orașul erau adevărate, faptul că ea aducea ghinion, și faptul că aroganța ei ucisese doi bărbați.

A sărit în sus din somn. Încă era întuneric, iar ceasul catedralei bătea ora cinci dimineața. Aprinzând o lumânare, și-a îmbrăcat rochia de dimineață, s-a strecurat în pivniță și și-a verificat experimentul. Inutil. Un sfert din sticle erau distruse și tulburi, un rezultat cu nimic mai bun decât randamentul oricărei alte pivnițe din Reims. De ce credea că ar putea găsi o soluție pe care nimeni din întreaga istorie a producției vinurilor nu o obținuse vreodată?

În birou, cu un oftat, a deschis registrul contabil. Cifrele nu se schimbaseră cu nimic, comparativ cu ora 5 dimineața de ieri, sau din ziua precedentă, sau, de fapt, fiecare dimineață timpurie din ultimii patru ani. Fuseseră câteva vânzări – avusese grijă să se asigure că fiecare sticlă care părăsea pivnița era de cea mai bună calitate –, iar unii cumpărători încă mai aveau suficienți bani pentru a plăti pentru produse de lux – în general însă, vânzările scăzuseră pentru orice. De-abia izbutise să mențină podgoriile și teascurile în funcțiune în aceste momente grele, făcând economii și favoruri. Dar afacerea ei nu dispunea de rezervele de capital ale câtorva dintre companiile cu prestigiu, iar acum, abia dacă avea suficienți bani pentru a plăti salariile.

Două dintre înregistrările negre din dosar erau din vânzarea inelului ei cu safir, respectiv din vânzarea setului de tacâmuri placat cu aur al lui François. Nu mai era nevoie de petreceri și cine somptuoase. Îi mulțumea lui Dumnezeu pentru părinții ei – datorită lor, ea și Mentine cel puțin nu mureau de foame, dar acei bani nu ajutau afacerea.

A pipăit licuriciul de diamant galben pe care i-l dăruise François în noaptea în care murise. Era singurul obiect sacrosanct. Ar fi sacrificat pentru afacere fiecare pernuță și scaun, dacă era nevoie, dar nu licuriciul. Cifrele sumbre în negru și roșu erau de nezdruccinat. *Nu puteau și ele să mintă, măcar o dată?* A operat mici ajustări până când au început s-o doară ochii, încercând să facă ceva util, până în momentul în care cerul a devenit cu o nuanță mai palid și a putut să alerge spre podgorii.

În timp ce ieșea, s-a holbat la sine în oglinda din hol. Un chip supt s-a holbat înapoi. *O să-ți distrugi frumusețea cu atâta muncă*, o avertizase Thérèse. Nicole și-a tras mânușile de echitație pe mâini. *Trăiesc pentru doi, pentru mine și pentru François, și o să trăiesc de două ori mai intens*. Zilierii ei ieșiseră deja și săpau șanțuri; s-au oprit și i-au făcut semn cu mâna, în timp ce trecea. O gașcă de renegați, întocmai ca ea. Niciunul dintre muncitorii obișnuiți ai câmpului nu ar fi fost de acord să lucreze pentru o femeie, nici măcar în aceste momente grele. Muncitorii ei erau alungații, proscrisii și scursurile societății. Mama lui Emile, Marie, fusese o prostituată notorie, dar săpa mai rapid și mai eficient decât orice bărbat. Ea i-a adresat lui Nicole un salut cu zâmbet știrb când a ajuns lângă ea. Christophe-Baptiste își pierduse un picior și ajunsese să cerșească pe străzi când se întorsese din războaiele lui Napoleon. Nu mai cerșea acum. Încă avea două mâini, iar acestea erau foarte pricepute în a bate parii necesari pentru a lega via.

Copiii de la orfelinat fuseseră ideea lui Xavier. O adunătură de puștani subnutriți, cu un limbaj scandalos, plini de ticuri nervoase și de fanfaronadă. La paisprezece ani, erau suficient de mari să fie folositori și, dacă îi instruia bine, puteau să-și găsească întotdeauna de lucru în Champagne.

– Nu scurmați balegă, ci săpați *șanțuri*, a ridicat el un băț. Atât de late și egale pe toată suprafața, sau vă bag înapoi în găurile din care v-ați scremut să ieșiți.

– Singura gaură de pe aici e a ta și miroase a rahat!

Xavier i-a administrat puștanului o lovitură zdravănă, zâmbind cu mândrie, radiind din ridurile pe care le avea în colțul ochiului.

Toți îmbătrâneau. Nu și pământul, însă; acesta arăta la fel în fiecare an, crusta palidă era răsturnată, pentru a dezvălui pântecul umed, plin de viermi, iar păsările pluteau în jur, înhățând un mic dejun de carne care se zvârcolea.

– Neața, Xavier, cum merge plantatul?

– Încă patruzeci de centimetri. Și am trecut peste pământul ăsta de atâtea ori, că mi-aș putea clăti curul în el. Știi că nu e nicio diferență dacă sunt patruzeci și cinci sau treizeci și cinci de centimetri?

– *Bon*, a spus ea, scoțându-și liniarul și verificând lungimea unui șir, măsurându-l cu mâna ei. *On est presque là*¹. Mută chestia asta un pic mai la stânga.

A înfipt un băț în locul precis.

– Asta trebuie să se ducă aici.

A plantat cu grijă vița, a presărat-o cu nisip și a fixat-o cu un pic de *fumure* – cenușa din gunoaie naturale. Dacă toți pașii erau executați corect, acești struguri urmau să aibă un gust pur, luminos și cremos, niște însoțitori perfecți pentru stridii. Avea deja în minte cumpărătorul parizian potrivit.

– Dă-mi chestia asta, a spus Xavier, înșfăcând liniarul. Ai un vizitator.

Moët se apropia de ea, din punctul în care podgoria lui se învecina cu a ei. I se părea că, în orice direcție s-ar fi uitat, el era întotdeauna acolo.

– Nimic nu trebuie lăsat la voia întâmplării, li s-a adresat ea bărbaților, smulgând o buruiiană din pământ și adulmecând-o. Bătrâniș. Dați-le vițelor noi o șansă. Fiecare dintre voi e responsabil să se asigure că sunt plantate în pământ curat. Vă voi păstra pe toți în slujba mea și voi plăti un supliment fiecărei persoane de aici dacă o să avem o recoltă bună. Cu război sau fără, o să continuăm să vindem, iar acest lucru ne va păstra tuturor locurile de muncă. Dar totul depinde de vița-de-vie. Ceea ce faceți voi acum e pregătirea

¹ Mai avem puțin, în lb. franc., în orig. (n.red.)

terenului pentru Chardonnay, pentru cele mai bune *vins mousseux* ale noastre. Îmi pun la dispoziție cel mai bun teren pentru asta. Zona centrală a versantului, orientat spre sud. La schimb, mă aștept la cea mai bună muncă de care sunteți *voi* în stare. Între noi toți fie spus, vinul nostru va fi cel mai bun.

– Îți admir încrederea în forțele proprii, a spus Moët când a ajuns lângă ea. Dar știi că îți pierzi vremea.

– E cea mai bună pierdere de vreme la care mă pot gândi, *n'est-ce pas?*

El a arătat spre un lăstar ofilit din șirul de viță-de-vie.

– Stai cu ochii pe ăla, nu-ți poți permite să pierzi nici măcar o plantă în această operațiune.

– Sfatul tău e neprețuit, dragă Jean-Rémy. Îmi imaginez că aceea zi nu e chiar atât de îndepărtată și visez la ceea ce ar putea să se întâmple.

– Un bărbat vede detaliile și imaginea de ansamblu în același timp. Nu te voi deranja mai mult – în mod cert, e multă muncă de făcut pe aici.

Ea l-a salutat. N-avea decât să creadă ce voia. Mulțumită eșecurilor ei continue, ea și Moët ajunseseră la o înțelegere inconfortabilă. Chiar îi împărtășise câteva secrete ale comerțului și o prezentase unui furnizor decent de sticle când ai ei dăduseră faliment. O prezentare din partea lui calmase orice neliniști pe care le-ar fi putut avea, legate de a-i crea un cont pe credit unei femei, și era mai ușor să îl mențină mulțumit, acolo unde putea. Lui îi plăcea să își impună înțelepciunea lui superioară, și să fie recunoscută ca atare, deci, pe moment, lucrurile erau stabile, iar ea începuse să aibă o oarecare poziție printre viticultori, ca o curiozitate tolerată.

El i-a răspuns la salut, a dat pintoni calului și a galopat pe lângă ei. Fiecare mică victorie construia drumul spre una mai mare, spunea Natașa, dar Madame Olivier îi adusese vești proaste în ziua precedentă. Aflase din surse sigure că un cec bancar scris de tatăl lui François, Philippe Clicquot, nu fusese onorat. Încă beneficia de averea lui personală, dar contul de afaceri se cam golise. Nicole a

hotărât să nu mai accepte niciun sfanț de la el, și să-i plătească totul înapoi cu dobândă, când lucrurile se vor îndrepta.

S-a alăturat grupului de copii de la orfelinat, a înșfăcat o lopată și a început să sape împreună cu ei. Responsabilitatea față de toți aceștia care depindeau de ea îi împingea mai adânc lopata. Louis dispăruse. François... și bietul Philippe. Ce urma să facă, dacă totul se ducea de râpă?

A mai întors o lopată de pământ. Singura soluție era să-i dea înaintea, să creeze cele mai rafinate vinuri și să își țină echipa împreună. François o învățase că un producător de vinuri avea exact calitatea muncitorilor lui, iar respectul se năștea din faptul că munceai cot la cot cu ei. După toți acești ani, chipul lui François se estompase, dar, din când în când, amintirea căpăta claritate, ca niște unde care se dissipau într-o fântână, liniștindu-se și creând o reflexie clară. Reflexia i-a zâmbit, iar stomacul ei a tresărit.

Frânturi de praf atârând pe arcadele tăcute, luminate de soare ale școlii ei din copilărie, nuanța rubinie a rochiei ei de lână în ziua revoluției, gustul soarelui blând de recoltă într-un Muscat, François conducând-o într-o polcă sălbatică în podgoria lor înconjurată de ziduri din Villers-Allerand. Ca un an pe câmp, viața ei străbătuse un ciclu complet și totuși era aici, în continuare extrem de singură.

După ce săpatul șanțurilor s-a terminat, a pornit spre patiseria Natașei. Acolo se simțea ca acasă în zile ca acestea, fiecare produs de patiserie era o mică sărbătoare.

– Ești melancolică, draga mea. Haide, i-a spus Natașa, conducând-o de braț până la bucătărie și invitând-o să se așeze. Nu avem timp de gânduri negre. O să fac o vrajă care o să te înveselească.

Natașa i-a presărat sare la picioare și a bătut în masă de trei ori.

– Ciocănituri și un pic de sare? Viața e foarte simplă dacă e nevoie doar de atât.

Nicole a luat o înghițitură din cafeaua Natașei și a oftat.

– Îți dorești să ai încredere. Și știu că nu poți să stai nefericită pentru prea mult timp. Nu e în firea ta. Doar că ai nevoie de o prietenă care să-ți spună să te oprești.

În timp ce o săruta pe Natașa în semn de bun-rămas, o pasăre s-a izbit de vitrina patiseriei și a căzut buimacă pe jos. Inima ei din ce în ce mai precipitată bătea vizibil. Chipul Natașei s-a întunecat. A dat fuga până afară, făcându-și cruci.

Nicole s-a cutremurat. A traversat piața, pe lângă catedrală, unde o siluetă înaltă, care stătea alături de un cărucior încărcat cu butoaie, i-a făcut semn cu capul. Moët, din nou. Una era să se ciocnească de el afară, în câmp, înconjurată de muncitorii ei, și cu totul altceva să fie prinsă în capcana de a fi singură cu el. I-a întins mâna, în loc să-i facă o reverență, iar el a înhățat-o strâns.

– Mă tem că suișurile și coborâșurile micii tale afaceri-pasiune sunt subiectul bârfei orașului. Și nici măcar tu nu mai crezi că escrocul ăla de negustor al tău, Louis, se mai întoarce vreodată înapoi. Au trecut mai mulți ani de când a dispărut cu cea mai mare parte a stocurilor tale, dacă nu greșesc?

– Sunt un permanent furnizor de distracție în acest oraș, de ce să mă opresc acum? Am suficiente noutăți planificate pentru a alimenta bârfele pe toată durata iernii.

El i-a dat drumul mâinii.

– Aici, tu și eu mergem pe drumuri separate. Detest să îți mai adaug încă o problemă pe cap, dar reputația unei persoane e totul, iar a ta e sub semnul întrebării, în cel mai serios mod. Ți-o spun în calitate de prieten.

– Toată lumea și-a avut momentele mai bune sau mai proaste în acești ani dificili. E parte din afacere. De ce e reputația *mea* în primejdie, în particular? Sper că nu ai de gând să mă plictisești din nou cu argumentul tău legat de „lumea bărbatului“?

– E un subiect delicat, care poate că nu e potrivit pentru o piață aglomerată, așa că te încurajez să vii până la biroul meu.

– Nu acum, Jean-Rémy. Mă întâlnesc cu Xavier la teascuri în jumătate de oră.

– Vei înțelege de ce e urgent dacă îl menționez pe un anume doctor Moreau?

I s-au înmuiat picioarele, iar inima a început să-i izbească în urechi. Monsieur Moët a condus-o până în biroul lui, ca prin ceață.

– Stai jos, iubita mea. Urăsc să evoc amintiri dureroase, dar trebuie să le faci față.

– Ce vrei de la mine? a întrebat pe un ton scăzut Nicole.

– Sarcini nedorite, boli venerice... sinucideri... nimic nu e sub demnitatea educatului nostru doctor Moreau. Pentru suma adecvată de bani, va acoperi totul, nu-i așa?

– Toți doctorii lucrează pe bani, s-a eschivat ea, speriată de direcția spre care se îndrepta discuția.

– Dar acesta are o reputație de care nu poate să scape, cam ca tine.

– Te rog, treci direct la subiect și spune ce dorești de la mine.

– Absolut nimic. E vorba mai mult despre ceea ce pot face pentru tine. Îmi pare rău să-ți spun că doctorul Moreau e la închisoare pentru falsificarea unor certificate de deces. Instituțiile de anchetă sunt foarte eficiente în a-i descoperi fărâdelegile. Atâtea familii lipsite de apărare au fost expuse. Lista e nesfârșită. Doamne tinere și ghinioniste care au crezut că scapă basma curată ascunzând copii din flori. Întregi familii ale căror reputații au fost distruse de comportamentul egoist al unui om iubit, care a considerat că e cazul să își curme viața într-un mod ilicit. Adevărul iese întotdeauna la iveală. Anchetatorii cer toate certificatele de deces pe care le-a semnat în Reims, în 1805. Îmi cer scuze pentru orice suferință pe care această veste ar putea să ți-o provoace.

– Exceptând faptul că 1805 a fost anul în care a murit François, nu am absolut niciun motiv de suferință.

S-a gândit la otrava de șobolani. Urma să ia secretul respectiv în mormânt cu sine. Nici măcar ea nu putea să știe adevărata cauză a morții lui.

– Gândește-te la micuța Clémentine, sărmana de ea. Nimeni nu va fi dispus s-o ia vreodată de soție. Sânge bolnav, am spus eu. Orașul ăsta vorbește mai mult decât crezi. Amândoi știm că doctorul Moreau a acoperit sinuciderea lui François.

Chiar nu are de unde să știe, și-a spus ea. Nu face decât să exploateze bârfoteca din oraș.

– A fost febră tifoidă, toată lumea știe lucrul ăsta. Restul sunt doar bârfe răutăcioase.

– Are adevărul vreo importanță? Bârfa *este* adevărul în micile orașe, și va fi cu atât mai mult întărită de renumele doctorului Moreau – și de numele lui pe certificatul de deces. Eu te pot proteja. Tot ce trebuie să faci este să renunți la speculația ta stupidă cu podgoriile și, după aceea, o să poți duce o viață de lux. Nu îți poți da seama, dar eu chiar acționez în interesul tău, chit că e un pic agresiv.

– Calomniind numele lui Clicquot? Nu-mi mai vinde chestia asta drept *ajutor*.

– Ai fi ruinată fără mine.

– Sunt ruinată oricum.

– Ia-o în considerare. Știu că nu vrei să vinzi, dar dă-mi voie să intervin eu în punctul în care Monsieur Clicquot a eșuat ca partener de afaceri. O să conduc afacerea și o să o cresc. Tu poți să păstrezi o parte din ea, să adaugi numele Clicquot la al meu, și, astfel, numele iubitului tău soț va rămâne pentru totdeauna. Ca parte din afacere, te voi proteja. Implicit, îmi voi folosi influența din interiorul primăriei să pun mâna pe certificatul doctorului Moreau și să-l distrug. Astfel, o să pun capăt bârfelor.

– În loc să pui paie pe foc, dacă refuz?

– Oamenii spun că trupul lui ar fi trebuit înfipt în par la răscruce de drumuri ca să i se elibereze fantoma, nu să fie îngropat în pământ sfințit. Ei zic că fantoma lui te bântuie și îți distruge toate asocierile cu bărbați. De aceea, acordul tău cu Philippe Clicquot s-a dus de râpă, iar Louis a dispărut. Merită pasiunea ta falimentară chestia asta? Ar trebui s-o faci pentru François și pentru bietul lui tată.

Ea și-a pus capul în palme. Nu era de mirare că individul ăsta deținea întregul oraș.

– Când sosesc anchetatorii? a întrebat ea.

Monsieur Moët și-a consultat ceasul de buzunar apoi l-a izbit cu vârful degetului.

– Mă tem că nu-ți pot oferi prea mult timp. Notarul public a venit să-mi spună azi că sosesc mâine la ora două după-amiaza fix.

– Atunci, vei avea răspunsul meu mâine de dimineață.

- Actele vor fi pregătite.
- Nu mă îndoiesc că le ai deja pregătite. O zi minunată.

De cum a ajuns în siguranță, în sala teascurilor din Bouzy, cu Xavier, Nicole s-a prăbușit.

- Ce dracu' s-a întâmplat cu tine? Nu te-am văzut în halul ăsta de când François...

- E ca și cum a murit încă o dată. Xavier, pot să fiu sinceră cu tine? Tu ne-ai găsit în ziua în care a murit François, și ești singura persoană căreia pot să îi spun.

I-a povestit tot, despre febra tifoidă și despre otrava de șobolani, despre amenințările lui Moët. Era așa o ușurare. El a lăsat-o să vorbească, nu a spus niciun cuvânt, nu a arătat nicio emoție, iar ea îi era recunoscătoare și pentru asta. Avea nevoie de o minte calmă atunci când a ei exploda.

- Cel mai teribil lucru e că Moët știe că are dreptate, a continuat ea. Numele doctorului Moreau pe certificatul de deces va distruge numele de familie Ponsardin-Clicquot. Prietenele de la școală ale lui Mentine o vor evita, și toată lumea din Champagne care și-a dorit vreodată să mă oprească va beneficia de cadoul perfect.

- Tu conduci locul ăsta, eu doar urmez ordine. Dar dacă vrei sfatul meu, ia inspirație de la vița-de-vie. Cumpără-ți niște timp și speră într-un miracol.

- Măcar dacă ar fi atât de simplu.

- Ai procedat greșit de la un început cu un buboi ca Moët. Lui îi place să se dea rotund, ca și cum ar fi șeful. Dincolo de toate politețurile lui, nu e diferit de un copil răzgâiat. În tot acest timp, i-ai spus „nu“, dar singurul mod de a-l învinge e să-i spui „da“. Numele lui Louis e pe contractul cu acțiunile pentru acest loc, așa cred.

Ea a înclinat din cap.

- Pune-l pe avocatul tău să scornească niște aberații legale care să spună că lui Louis trebuie să i se acorde un an să se întoarcă. Asta îți mai dă o recoltă. Dacă nu se întoarce, tu intri în parteneriat cu

Moët, cum ați stabilit. În modul ăsta, tu i-ai spus „da“, ai semnat una dintre hârtiile lui afurisite și l-ai dat jos de pe capul tău pentru încă un an. Apoi aștepți un miracol.

A indicat spre geam cu bărbia.

– Le vezi cum se întâmplă în fiecare an pe-aici.

Ajunsă acasă, Nicole și-a turnat un pahar de șampanie să-și calmeze nervii. Strugurii ăștia crescuseră pe coasta de est; și putea să simtă gustul gerurilor aspre care veniseră spre finalul anului în care pusese șampania în sticle; anul în care François murise. Recolta fusese groaznică și lotul acesta fusese singurul pe care izbutiseră să-l salveze. În acel an nu se întâmplaseră miracole, dar ea era hotărâtă. Sfatul lui Xavier era bun. Să amâne înțelegerea până la recolta anului următor. 1811. *Sădește semințele, fertilizează via, fă tot ce îți stă în putere și roagă-te.*

CAPITOLUL 16

Martie 1810

Nevoi și obligații

Oare mirosul rahatului varia de la un oraș la altul, ca *terroir*-ul? Nicole și-a lipit o batistă de nas să prevină orice infectare, dar nimic nu putea ascunde duhoarea dulce-bolnăvicioasă a canalului deschis.

Moët fusese de acord cu termenii ei. Dacă Louis nu se întorcea până în momentul recoltei anului 1811, ceea ce presupunea mai mult de un an, urmau să devină parteneri, împărțind compania cu 80%-20% în favoarea lui. Certificatul de deces era în siguranță până la anul, iar Xavier avusese dreptate: lui Moët îi fusese de-ajuns un „da” din partea ei, care să-l țină tăcut pe moment. Asta nu îi rezolva problemele iminente, însă. Peste două săptămâni, trebuia să plătească salariile, iar facturile de la furnizori se adunau cu o viteză alarmantă.

Acceptase oferta lui Monsieur Moët, prin care îi plătea furnizorul de sticle. El insistase s-o facă, pentru ca, în momentul în care înțelegerea lor intra în vigoare, iar el prelua afacerea în anul următor, să poată fi sigur că sticlele erau de calitate bună. Încă un „da”, să îl liniștească. Unul pe care ea nu îl putea refuza, de fapt, în situația ei strâmtorată. Măcar era o factură plătită.

Nicole și-a pipăit cea mai prețioasă posesiune, în punguța de catifea din buzunar. Ultimul obiect de valoare pe care îl avea, cadoul primit de ea de la François, și singurul obiect pe care jurase să nu îl vândă în interesul afacerii. Dar nu avea de gând să aștepte miracolul lui Xavier. Și-l va făuri pe al ei propriu, cât mai avea încă timp.

S-a concentrat pe cele trei cercuri murdare ale semnului casei de amanet, în josul străzii, și și-a continuat drumul, trecând pe lângă spălătoresele cu obraji rumeni care își scuturau rufe și râdeau în hohote de o glumă intimă, trecând pe lângă bărbații care urlau obscenități în urma femeilor și jucau cărți pe lângă cafenea. Toată lumea, cu excepția ei, *aparținea* cuiva.

Proprietarul casei de amanet a ridicat din umeri când Nicole a dezlegat punguța de catifea și a ridicat diamantul galben, care forma corpul licuriciului. Deși lumina era scăzută, soarele o reflecta în prisme. Ultimul lucru pe care i-l dăruise François, și cel mai prețios.

Bărbatul a ridicat obiectul în mână și l-a privit cu lupa, ridicându-l spre fereastră. Praful se învârtea în lumina galbenă a ferestrei. Bijuterii uzate, argintărie și comori erau îngrămădite la întâmplare în casete de expoziție.

A așezat diamantul pe cântar, contrabalansându-l cu greutate.

Nicole a îngustat ochii.

– E de două carate. Greutățile acelea sunt greșite. Nouă sute de franci. Nici măcar un sfanț în plus, Madame.

Nicole l-a smuls de pe cântar și l-a înfășurat înapoi în punguța de catifea.

– Eu fac afaceri în termeni onești. Cântărește-l cinstit și plătește corect.

Bărbatul a ridicat din umeri încă o dată.

– Am guri de hrănit, așa cum, presupun, aveți și dumneavoastră. Decizia vă aparține.

Avea dreptate, ea avea guri de hrănit. El nici nu și-ar putea imagina vreodată câte. Sute de angajați și furnizori stăteau la coadă în mintea ei, cu brațele desfăcute. A despachetat colierul și l-a admirat din palmă; aurul s-a încălzit la atingerea ei pentru ultima oară.

– Promite-mi că nu voi fi urmărită când voi pleca de-aici cu banii în buzunar și o să-ți accept prețul. Prefer să fiu jefuită aici, decât pe străzi.

El nu și-a ridicat privirea de pe pachetul de catifea.

– Aveți protecția mea, Madame. V-o garantez.

Nicole a numărat banii de două ori, a înfășurat bancnotele într-un portofel de piele, pe care l-a îndesat adânc în buzunar. Erau suficienți pentru a-i mai cumpăra un an, până la termenul-limită al lui Moët.

– Dă-mi șase luni, a spus ea. O să-l cumpăr înapoi pentru mai mult decât poate plăti oricine altcineva.

– Aș fi bogat dacă aș avea câte un franc pentru fiecare om care îmi spune asta. Nu mă aștept să ne mai întâlnim vreodată.

CAPITOLUL 17

Martie 1811

Noroc din ceruri

Toată lumea știa că prima lună plină din martie dădea naștere unui val de bule, iar acest lucru îi făcea pe toți producătorii de vinuri să alerge valvârtej spre pivnițele lor; inclusiv pe Nicole. Napoleon și soția lui austriacă, Marie-Louise, deveniseră, în sfârșit, părinții unui băiețel, dar acest lucru nu oprise planurile lui legate de dominația Europei. Noul său fiu ar fi urmat să fie încoronat rege al Romei, iar zvonuri legate de alianțe în avantajul sau în detrimentul națiunii zburau în jurul Franței ca muștele de pădure. Războiul le afectase tuturor viețile. În Reims, vânzările de vinuri care depindeau de comerțul european și de cel cu Rusia erau în continuare moarte.

Trecuseră cinci luni de când recolta ei fusese finalizată cu succes, pusă în sticlele plătite de Moët în octombrie, vinul de colecție din 1810. Măcar pentru acesta avea speranțe mari. Recolta fusese excepțională și, după patru ani, Madame Olivier și Mademoiselle Var se dovediseră inestimabile, propria ei comisie feminină de degustare. Dacă degustătorii bărbați aveau grijă să se asigure în fiecare an că amestecurile Clicquot erau ultimele de pe lista lor, oferindu-le

tuturor celorlalți din regiune un avantaj competitiv asupra ei, ea se mulțumea să zâmbească și să le ureze numai de bine.

Una dintre distracțiile preferate ale lui Nicole era să le spună confrăților producători de vinuri despre comisia ei feminină de degustare și să vadă pufniturile de batjocură de-abia disimulate și ridicările de umeri incorigibile la adresa ei, în timp ce se interesau politicos cine erau mai exact aceste *femele*. Faptul că identitatea lor era strict confidențială îi aducea și mai multă bătaie de joc, dar lui Nicole nici prin minte nu-i trecea să-i dezvăluie implicarea lui Madame Olivier taman soțului violent al acesteia. Ce credeau ei nu conta. Faptul incontestabil era că vinurile ei erau cu mult mai bune decât acelea ale oricăruia dintre concurenții ei. Toată lumea știa lucrul ăsta și, uneori, pe la târguri, sau la sărbătoarea Sfântului Rémi, când Monsieur Moët și Monsieur Olivier erau ocupați cu altele, membrii mai binevoitori ai comisiei o căutau și îi spuneau acest lucru, ba chiar îi cereau sfaturi despre detaliile mai subtile ale amestecurilor sau ale fermentației.

Devotamentul față de profesie al comisiei feminine de degustare era de neoprit. Acestea organizau degustări pe nevăzute, studiau soiuri de struguri în intimitatea propriilor locuințe, să nu stârnească suspiciuni, apoi schimbau sugestii și descoperiri în patiseria Natașei, în fiecare zi. Prin urmare, instinctele lor se perfecționaseră și deveniseră demne de încredere. Nicole era în continuare „nasul suprem“, dar, atunci când era nesigură, ele erau pregătite cu un verdict documentat, găsimd plăcere într-o întorsătură de frază colorată. *Nota de vârf prezintă o posomoreală specifică versantului nordic... Taninurile sunt la fel de amare precum zațul de cafea refolosit al bu-nică-mii... Ușor și răcoros ca o plimbare pe malul mării.*

De asemenea, îi aduceau informații interne inestimabile privitoare la concurenții ei. Madame Olivier era măritată cu un fruntaș al clicii producătorilor de vinuri din Reims, iar Mademoiselle Var era atât de timidă și de retrasă, încât nimeni nu s-ar fi gândit măcar pentru o secundă să o bănuiască de spionaj atunci când punea o întrebare incisivă despre ultimele întâmplări cu un zâmbet naiv.

O pâlpâire de lumină. Iarna fusese aspră, dar vița neagră se luptase cu îndârjire cu gerul și acum, în martie, Nicole se îngrijora în privința mugurilor mici și proaspeți și în privința intervalului de timp care îi mai rămăsese până când înțelegerea cu Moët intra în vigoare. Încă nu primise nicio veste de la Louis. Trecuseră aproape cinci ani de la arestarea lui, și se simțea nevoită să tragă concluzia că acesta era mort. Se îngropase în muncă, să oprească gândul. Dacă Louis decedase, luase cu el tot ce mai rămăsese din inima ei, precum și toate speranțele unei despărțiri legale de Moët, atunci când contractul urma să fie aplicat, în această toamnă.

Tot ce putea ea să facă era să-și continue munca.

Nicole a ridicat o sticlă de anul trecut, pe care o însemnase. Rafinase amestecul, cu ajutorul comisiei ei, iar ele căzuseră de acord că, dacă totul mergea bine, această șampanie tânără va avea aromă de flori albe, pâine albă crocantă și mentă. A apropiat sticla de o lumânare și a zâmbit, privind spuma.

– Luna și-a făcut treaba, i-a șoptit ea sticlei.

Și-a imaginat răspunsul lui Monsieur Moët: *A doua fermentație e în progres. Atenție la detalii, grijă meticuloasă. Toate aceste discuții despre lună sunt prostii superstițioase printre țărani.*

Până acum, ea și François ar fi valsat prin pivnițe în semn de celebrare, iar muncitorii ar fi râs cu palma la gură. Cele mai bune vinuri se fabricau cu iubire.

Sora ei era o casnică bogată, fericită în căsătorie. De ce nu putea și ea să fie mulțumită doar cu acest lucru? Părinții săi își făceau griji fără încetare în privința ei, dar știau deja că nu e cazul să încerce să o convingă să se abată de la drumul pe care apucase. În plus, îi înțelegeau responsabilitatea față de afacere și față de muncitorii ei. Nemaivorbind de Mentine, care studia conștiincios la internat. Chiar fiica ei îi ceruse să se ducă la cea mai bună școală din Paris și arăta un apetit insațiabil pentru învățătură și studiu. Cum ar fi putut să renunțe, pur și simplu, și s-o învețe că o fată nu poate avea aceleași visuri de succes ca bărbații? Trebuia să își continue treaba, nu avea de ales.

După ce a pus, cu grijă, sticla înapoi la locul ei, a urcat scările pivniței târșându-și picioarele, a încuiat ușa și a dispărut în noapte, să își ducă până la capăt exercițiul singuratic. Nu dormea prea bine în ultima vreme și, din acest motiv, făcea rondul pe la marginea podgoriilor ei în fiecare noapte, să elimine îngrijorarea cu ajutorul mersului pe jos.

Prin podgorii, nori de lut și cretă îi îngreuiau ghetetele, iar roua îi umezea gleznele când își ridica fustele pentru a se plimba pe potecile de calcar familiare. A mers așa, până în punctul în care luminile teascurilor și acelea ale pivniței nu mai erau vizibile, și era înconjurată doar de viță-de-vie. Când a ajuns la adăpostul fără acoperiș, s-a întins pe jos pentru a privi stelele. Simțea răcoarea pământului pe ceafă și asprimea lui în păr. A netezit pământul lipicios și palid cu mâinile și a ridicat privirea în sus, spre cerul de catifea.

O stea căzătoare a trecut chiar deasupra orizontului, iar ea a așteptat să se zdrobească și să se stingă, înainte să își pună o dorință. Steaua își continua drumul. S-a uitat fix la ea, atât de îndelung, încât mâinile și picioarele i-au înțepenit de frig. Steaua a continuat să plutească. O sferă sclipitoare cu o coadă efervescentă la capăt. A examinat constelațiile. Toate erau la locul potrivit. Orion, cavalerul ei, i-l aducea în minte pe François, înălțându-se rece și firav în cerul nopții, dar cu lumina neștirbită. Coada se bifurca, iar în jurul sferei rotunde era o cascadă de lumină sfărâmată, ca un vâl scăpărător. Punctele de lumină năvăleau într-un cordon de bule delicate dinspre sfera centrală. Și-a imaginat șampania ei ideală, aroma primară perfectă: coajă de portocală, brioșă, grâu, piersică. Aroma secundară: caramel cu lapte, miere, nuci și vanilie.

O mișcare smucită din colțul ochiului i-a distras atenția dinspre ceruri. S-a uitat în jur, și a văzut un sac de pânză din colț mișcându-se. A încremenit, apoi s-a ghemuit, gata să fugă. Sacul s-a deplasat, a căzut în lateral și a dezvăluit un bărbat murdar, care de-abia era în stare să se ridice în șezut.

– Te întrebi ce rahat e chestia aia de pe cer? a întrebat el.

Avea ochii tulburați și pielea îmbibată de noroi, acoperită de răni.

Ar fi recunoscut acea voce oriunde. O ușoară cadență germană, limbaj de cea mai joasă speță. Inima ei s-a înălțat brusc.

– Louis! Ești aici, ai venit acasă. O, Doamne, trăiești.

Era numai piele și os, fragil ca un pui proaspăt ieșit din ou. Și-ar fi dorit să-l îmbrățișeze, dar îi era teamă că-l poate răni.

– Există vreo șansă să primesc o băutură și ceva de mâncare pe-aici?

– Dumnezeuule, am crezut că te-am pierdut! Vei avea un ospăț, șampanie de colecție și tot ce îți trebuie. Ce s-a întâmplat cu tine?

– Am pierdut tot...

– Ai făcut toate lucrurile de care aveam nevoie vreodată doar prin faptul că ai venit acasă. Nu mă interesează nimic altceva.

– E o cometă, fiindcă a venit vorba.

– Ce anume?

– Steaua aceea căzătoare care nu vrea să dispară. E o cometă. Muncitorii câmpului își vor freca amuletele cu picioruș de iepure și își vor bate în cuie potcoavele de cal cu partea dreaptă în sus. Aduce prevestiri de toate tipurile.

A privit-o pieziș pe Nicole.

– Dar *mie* mi-a adus numai noroc până acum.

– De-abia poți să te ridici în fund. Trebuie să fac rost de o trăsură. Dragul meu Louis, cel mai drag, ar dura prea mult să-ți explic acum, dar nimeni nu trebuie să știe că te-ai întors, nu încă; până când nu facem un plan.

– Ei, bine, asta nu e o surpriză. În cazul tău, nimic nu a mers vreodată de la sine.

Tremura de frig, iar vocea lui se auzea doar cu puțin mai tare decât o șoptă. Ea și-a scos pelerina și a înfășurat-o în jurul lui. El a sărit ca ars simțind greutatea pe pielea lui.

– Nu mișca nici măcar un mușchi și să nu mai îndrăznești să dispari din orizontul meu vizual vreodată. O să mă întorc cu pături și transport, iar tu poți sta la Antoine și Claudine, să te faci mai bine. Și, să-ți fie clar, vreau să știu *tot*.

I-a trimis un sărut și a alergat înapoi spre casă, fără să-i pese de vântul glacial al nopții, care-i sufla pe brațele goale.

A verificat linia orizontului când a ajuns la grajduri. *La comète* era acolo în continuare. Iar acest lucru trebuia să însemne că Louis *chiar* venise acasă. Cometa ei de şampanie, Louis, era în viaţă. A aruncat o şa pe Pinot şi a pornit în galop.

Antoine şi Claudine i-au fost îngrijitori devotaţi lui Louis. Nicole le-a dat tot ce îşi putea permite pentru întreţinerea lui, iar el era ținuit la pat, de aceea, păstrarea secretului în privinţa revenirii lui acasă era o sarcină uşoară, pe moment. Şi-a petrecut primele zile adormind şi trezindu-se, dar, în timp ce zilele treceau şi mugurii viţei-de-vie prindeau vigoare, Louis a început să-şi spună povestea.

Nicole venea în vizită seară de seară, aducând lemne, pentru ca Antoine şi Claudine să-şi permită să facă focul pentru el, iar el povestea, în timp ce ea rămânea cu privirea pierdută în flăcări şi uita pentru un timp de propriile necazuri, învăluită în istoriile lui Louis despre geruri argintate, lacuri îngheţate, dificultăţi şi samovare de ceai dulce. Opulenţă inimaginabilă a încăperilor de aur, mătasurilor de culoarea oului de raţă şi a ouălor Fabergé, în timp ce norocul lui Louis urca şi cobora până când, în cele din urmă, a fost arestat în calitate de spion, după ce relaţiile Rusiei cu Franţa au decăzut.

Era o seară strălucitoare, i-a spus el. Luminile umpleau sala de bal, iar candelabrele scăpărau cu sute de lumânări. Louis conversa cu adorabila Tania Kurocikin când au venit să-l aresteze. Doi soldaţi s-au apropiat în pas de marş şi au şoptit ceva în urechea Taniei. Ea nu a făcut nimic, doar i-a întors spatele, pur şi simplu; la fel au procedat şi prietenii, şi asociaţii ei.

Indivizii l-au flancat din ambele părţi, l-au acuzat de spionaj pentru francezi şi l-au escortat afară atât de brutal, că de-abia a izbutit să-şi menţină picioarele pe pământ. Nimeni nu i-a oprit. Nu a avut timp nici măcar să facă un popas şi să-şi ia haina din piele de lup – deşi era genul de vreme care îţi transforma genele în ţurţuri. L-au îmbrâncit în spatele unei trăsurii cu gratii, au izbit latura posterioară a acesteia cu dosul săbiilor, şi au făcut semn de adio cu mâna.

De-abia după ce ochii lui s-au obișnuit cu întunericul, iar duhoarea excrementelor omenеști i-a înțepat nările, a început să tremure. Prin celula de piatră goală în care îl aruncaseră mișunau gândacii, iar încăperea fără ferestre i-a răpit orice abilitate de a face diferența între noapte și zi. A început să aștepte nerăbdător momentul când se deschidea o fantă în ușa cea mare, iar prin aceasta trecea un bol subțire de terci cenușiu. Încerca să prelungească în mintea lui aceste momente de contact omenesc, inventa loialități care nu existau. I-a transformat pe gândaci în cunoștințe și le-a dat numele prietenilor lui. Louis l-a descris pe unul mărunțel, negru și sclipitor, mereu ocupat, care conducea curajos șirurile spre grămăjoarele mici de terci pe care le păstra pentru ei. Acela era Babouchette. Unul mare și maroniu, neîndemânatic, din spatele acestuia, era chiar Louis însuși. Cel rătăcit, care o lua mereu în direcția contrară, era François. Chiar și Moët era reprezentat; cel mai mare și mai strălucitor dintre toți, călcându-i în picioare pe ceilalți pentru a ajunge primul la mâncare.

Scrisa mesaje în rusă cu terciul coagulat, pentru a interacționa cu gardienii. *Mulțumesc. Delicios. Salut.* Apoi observații: *O pălărie nouă?, Nu mai aveți mustață?, V-ați îndrăgostit?, E frumoasă?*

Gardianul permanent era tânăr, de fapt, un copil. La început, era tensionat, de parcă Louis ar fi putut să-l muște. În cele din urmă, a început să se relaxeze și să zâmbească. Louis era înnebunit după acel zâmbet. Era soarele care-i lumina fața, era ploaia lui, hrana lui, răsăritul și apusul lui, stelele. A pierdut socoteala timpului. Numai Dumnezeu știa câte luni sau câți ani se adunaseră.

Pierduse socoteala anilor care trecuseră, în ziua în care Thérèse Tallien apăruse cu gardianul, iar acesta era înspăimântat. Ea radia de sănătate, iar ochii puștiului sclipeau din cauza atenției arătate de ea. Fanta s-a deschis, și iat-o pe Thérèse, cu ochii ei de oțel îngustați, ținând o lumânare ridicată, să ilumineze celula.

– A, aici erai. Te ascunzi de mine în locșorul ăsta mic și mizerabil.

Ea i-a făcut un semn cu capul băiatului, și ușa s-a deschis. Băiatul era mândru de rolul lui în planurile Thérèsei.

Louis nu s-a mișcat.

- Trebuie să plecăm de îndată, i-a întins mâna Thérésa. Dragul meu, ia-o. O să plecăm de aici împreună. Mișcă-te repede, acum.

Louis s-a întors să le facă un semn de adio gândacilor, iar Thérésa a dat din cap în semn de înțelegere.

- Prietenii tăi? Haide. Și eu am așteptat moartea într-un loc ca ăsta. O să mergem împreună.

Ea l-a condus la un hotel, la o distanță de o noapte de călătorie din Sankt-Petersburg, l-a cazat, i-a lăsat un săculeț de monede și a plecat. Avea câte un inel pe fiecare deget, și toate erau decorate cu câte o piatră prețioasă.

- Nu pot să mai rămân, dragule. Ai mai multă grijă ce companie îți alegi data viitoare, a spus ea, apoi a plecat.

Nicole a închis ochii să își disimuleze ușurarea. Thérésa îl lăsase singur.

- Ai suferit mai mult decât îmi spui, Louis. Ești curajos.

El s-a uitat la ea, undeva dincolo de ochii ei și undeva înlăuntrul ei.

- Doar norocos, a murmurat el.

Ea a turnat câte un pahar de brandy pentru fiecare și a mai pus lemne pe foc. Obrajii lui deveniseră mai rumeni și mai împliniți. I-a mulțumit cometei ei norocoase. Poate că va mai fi nevoie de timp, dar el se va recupera pe deplin.

- În toți acei ani de închisoare, m-am gândit la tine, la marfa ta în mare parte distrusă și la afacerea moartă. Pentru toate încercările noastre, Babouchette. Nimic altceva, doar o celulă plină de gândaci.

Nicole a dat din cap; fuseseră momente grele pentru ei toți. De ce nu îi scrisese Thérésa, să îi dezvăluie toate aceste lucruri? Poate că o făcuse, iar scrisoarea fusese pierdută, sau poate că nu dorise să riște apariția unor zvonuri legate de faptul că își folosea contactele pentru a elibera un „spion“ francez. Thérésa își puna în joc viața și moartea pe baza abilității ei de a menține confuzia, și avea grijă de fiecare dată să figureze de partea câștigătorului.

Louis s-a însănătoșit în micul hotel în care îl lăsase Thérésa. Iarna era atât de aspră, încât s-a văzut silit să aștepte dezghețul de primăvară, înainte să se gândească la plecare. A ajuns să cunoască familia care deținea hotelul. Tatăl era neamț, ca el. Thérésa alesese

bine – bărbatul empatiza cu acest compatriot al său mai mult decât ar fi făcut-o majoritatea rușilor. Pe măsură ce prindea puteri, a început să culeagă ouă și să facă reparații, să stea la recepție serile, să poarte conversații în timp ce samovarul clocotea, să își achite cazarea prin munca propriilor mâini. Știa că nu aparține aceluia loc, dar îi era teamă să ia din nou calea necunoscutului. Cei câțiva vizitatori pe care îi avuseseră erau ostili față de francezi, săculețul de bani lăsat de Thérésa se terminase de mult timp, iar el nu mai avea niciun franc în buzunar.

– Ar fi trebuit să trimiți pe cineva după bani, Louis. Nu te-aș fi lăsat niciodată atât de strâmtorat...

– Cum aș fi putut să-ți cer bani, când lucrurile mergeau atât de prost și pentru tine? Nu mai eram negustorul tău. În plus, s-a așezat el un pic mai drept, am avut mult timp de gândire în închisoarea aceea. Voiam să mă întorc la tine ca un egal.

A plecat în cele din urmă din hotel, după dezghețul primăverii, pornind cu însuflețire, călare pe un cal pe care urma să-l plătească gazdelor lui în momente mai bune.

Când a văzut portul din Königsberg și o fregată olandeză care aștepta să ridice ancora, a izbucnit în plâns pentru prima oară în viața lui de adult. A obținut o slujbă de bucătar, pentru a-și plăti transportul, și a gustat prima lui șampanie de la arestul lui la petrecerea cu o sută de lumânări din Sankt-Petersburg. Și-a turnat echivalentul unui degetar și a tăiat o felioară minusculă din foie gras. Aveau gustul paradisului. În acest timp, nava tăia spuma apei, pulverizându-i sare pe degete și îndreptându-se în viteză spre casă. Când luminile orașului Reims au apărut, în sfârșit, pe linia orizontului, nu mai avea nicio fărâmbă de putere rămasă și se prăbușise în primul adăpost pe care îl putuse găsi, în căsuță. În acea noapte, se întâmplaseră două miracole. Primul fusese cometa. Al doilea, faptul că Nicole ajunsese până la căsuță și se trântise pe pământ să privească stelele. În starea lui de delir din acel moment, crezuse că visa.

Louis se schimbaseră. Riduri palide îi marcau zâmbetul, iar privirea lui era mai aspră. Își pierduse farmecul copilăresc ce îl caracteriza și o parte din entuziasm. Era mai serios. Ei îi plăcea schimbarea.

Până în aprilie, cometa dispăruse, și momentul în care îl vor dezamăgi pe Monsieur Moët cu apariția lui Louis se întrevedea la orizont. Nu se putea ascunde pentru totdeauna în camera liberă a lui Antoine și a lui Claudine.

Pe câmpii, soarele de aprilie era neobișnuit de puternic, iar pocnetul mugurilor a venit devreme. Ieșea până în podgorii călare, seară de seară, să se uite cum cresc frunzele, căpătând din nou culoarea verde intens, și trimițând cârcei creți, care să se agațe de frânghiile de susținere supravegheate, pe măsură ce plantele erau tunse și ghidate în creșterea lor, pentru a asigura faptul că toată energia din trunchiurile groase putea fi transferată în fructe, la momentul potrivit.

A mai trecut o lună, iar viile au crescut atât de repede, încât, dacă Nicole se oprea suficient de mult timp, ar fi putut să le *vadă* creșterea în lumina soarelui care pulsa: cald, dar nu prea intens, mângâind plantele și încurajând apariția fructelor. Nu își putea aduce aminte de un an în care condițiile să fi fost atât de apropiate de perfecțiune, încât păreau extrase dintr-una dintre broșurile lui Chaptal, *Arta producției vinurilor*. Și-a verificat trandafirii; viguroși și lipsiți de plăgi sau insecte. Până în iunie, cometa îndeplinise o prevestire bună măcar din acest punct de vedere, iar Louis se însănătoșise suficient pentru detestata întâlnire cu Monsieur Moët.

L-a invitat pe Moët până la teascuri, în Bouzy, pentru una dintre mult-iubitele lui „inspecții“ ale viitoarei sale proprietăți. Numai Dumnezeu știa ce urma să facă atunci când va vedea că Louis se întorsese, iar contractul lor era nul și neavenit, dar măcar urma să se întâmple pe terenul ei, unde era înconjurată de muncitorii ei.

A auzit trăsura oprindu-se pe pietriș, ordinele morocănoase adresate grăjdarilor să adape caii și marșul lui energic până la ușa biroului.

– Trebuie să repara poarta, creează impresie proastă, a poruncit el când a intrat în încăpere. Când l-a văzut pe Louis, nici măcar nu a clipit. Monsieur Louis Bohne!

Cei doi bărbați și-au strâns mâna.

– Ai rămas același, a ripostat Louis, în timp ce Moët îi administra o palmă pe spate și îl trăgea spre sine, pentru o îmbrățișare masculină.

– Bătrâne vagabond, te-ai întors și arăți sănătos și voinic. Colaborarea cu rușii ți-a făcut foarte bine.

– Dacă te gândești că o colaborare cu rușii implică să zaci pe jumătate mort de foame, uitat și jegos într-o gaură de iad uitată de Dumnezeu, atunci, da, a fost o plăcere.

– Madame Clicquot, fără îndoială că m-ai invitat aici să îmi anunți revenirea negustorului tău cel mai bun fără să mă informezi în prealabil doar ca să te asiguri că e o surpriză la fel de încântătoare cum s-a dovedit a fi. Minunat.

Radiind de fericire, a luat loc la biroul ei. Bărbatul ăsta avea în mod cert sânge-rece.

– Așadar, să o spun pe șleau, asta înseamnă..., a început Nicole. Monsieur Moët a ridicat mâna.

– Scutește-mă de explicații. Situația e foarte clară. Mica noastră înțelegere a devenit nulă și neavenită prin reîntoarcerea miraculoasă a rățacitorului Monsieur Bohne. Sunt foarte încântat pentru tine.

S-a întors spre Louis.

– Vei prelua frăiele alături de Madame Clicquot, iar eu sunt foarte fericit că e pe mâini sigure. Am vrut să fac tot ce mi-a stat în putere să o ajut, iar acum nu mai are nevoie, cu un bărbat competent alături.

– De vreme ce trecem la afaceri atât de repede, mai e un aspect al înțelegerii tale cu Madame Clicquot. Amenințarea ta că vei răspândi zvonuri despre cel mai bun prieten al meu și soțul decedat al lui Nicole e cel mai josnic lucru. Mă întristează să mă gândesc că un bărbat cu poziția ta i-ar putea persecuta văduva într-un mod atât de crud. Sper ca acesta să fie finalul problemei respective, și că te vei purta onorabil.

Monsieur Moët s-a ridicat să plece.

– Dragul meu Monsieur Bohne, mă insulti. Eu nu am încercat decât să fac tot ce mi-a stat în putere să o opresc din a intra mai adânc în datorii și din a se compromite.

– Apreciem grija ta înduioșătoare, dar am cuvântul tău?

Louis i-a întins mâna, iar Moët a scuturat-o.

– Nu voi spune nimic altceva decât adevărul pur, dragul meu prieten, a spus el, deschizând ușa, pregătit să plece.

S-a întors din nou cu fața spre ei.

– Apropo, ce *s-a* întâmplat cu toată marfa cu care ai plecat? Aproape că ai falimentat-o cu dispariția ta. La revedere, Nicole. De asemenea, am observat că gardul podgoriei de pe versantul de est e rupt. Sugerez să-l reparați înainte să poată intra animalele sălbatice.

De cum au auzit roțile trăsurii, s-au holbat unul la celălalt, șocați, iar Nicole a putut să respire.

– Ce dracu' a fost toată chestia asta?

– A încasat-o mult prea bine, a răspuns Louis.

– Uită-te afară, totul e perfect. Va fi cea mai bună recoltă dintr-o generație. Indiferent ce ași are în mână, nu are cum să schimbe asta, a spus Nicole.

Vestea reîntoarcerii lui Louis a fost subiectul preferat de discuții în oraș. În patiseria Natașei, Nicole se amuza la auzul bârfelor. *Louis a evadat din Siberia, dar i-a căzut cocoșelul de frig, îi șoptea teatral Xavier lui Etienne, în timp ce mușca dintr-un ecler mare de ciocolată. Thérésu l-a sedus pe țar pentru a obține eliberarea lui dintr-o închisoare imputită din Moscova, deghizat într-o sultană din India, povestea fiica cea mai mică a măcelarului, cu entuziasm. Louis a mituit o sută de gardieni cazaci cu cea mai bună șampanie a lui Veuve Clicquot, pentru a putea să evadeze de la minele de sare, apoi a venit pe jos tot drumul până la Reims*, a fost versiunea unui batalion de soldați care aveau o slăbiciune pentru *millefeuille* făcut de Natașa.

Vara a trecut rapid, într-un nimb de raze solare; Nicole își petrecea fiecare zi îngrijind viile, verificând muncitorii, plănuiind recolta cu Louis. Era minunat să îl aibă alături, s-o ajute la conducerea treburilor, o placă de rezonanță demnă de încredere pentru multitudine de decizii pe care trebuia să le ia în fiecare zi. Nicole lucrase în domeniu îndeajuns de mult timp pentru a-și putea dea seama că nu avusese niciodată un an ca acesta și nu lăsa nimic la voia întâmplării. Urma să fie un an de colecție, iar norocul ei se va schimba. Era doar o chestiune de rezistență. Nu trăia cu iluzia că Moët a renunțat

atât de ușor, dar singurul mod în care se putea gândi să lupte cu necunoscutul era să aibă cât succes putea.

Trecuseră mai multe luni de când vizitase centrul din Reims. Mentine își petrecea cea mai mare parte a verii cu prietenele ei de la internat și, din acest motiv, nu avea nevoie să fie în oraș, să-i supravegheze pe prietenii fiicei sale. Josette se ocupase de toate treburile din oraș, iar ea nu putea îndura să-și părăsească podgoriile, astfel că își mutase reședința în căsuța cea mică din Bouzy pe durata întregii veri, să fie aproape de strugurii din ce în ce mai dulci. Nu avea câtuși de puțin nevoie de încăperile acelea mari, bântuite de fantoma lui François, nemaivorbind de costurile de întreținere ale casei celei mari din rue de la Vache.

În ciuda tuturor acestor lucruri, nu putea să lipsească de la slujba bisericească din catedrală, unde se adunau toți producătorii de vinuri și muncitorii, să se roage sfântului recoltei. După calculele făcute de Réseau Matu, strugurii urmau să fie gata de cules cam peste o săptămână, și ar fi fost o proastă dacă ar fi ratat ceremonia chiar înaintea recoltei. Chiar dacă era vorba de superstiție, cine era ea să se pună împotriva a sute de ani de tradiții și să riște un dezastru de ultim moment?

La grajdul din apropierea catedralei, a descălecat cu o săritură de pe Pinot, i-a dat hățurile grăjdarului și i-a lipit o monedă de palmă. El a tresărit ferindu-se de ea, de parcă i-ar fi ars mâna.

– Nu, mulțumesc, Madame, a spus grăjdarul, incapabil să se uite în ochii ei.

Moneda a zăngănit, lovindu-se de podea.

– Nu fi fraier, ia-o. Muncești din greu, iar eu mă pot lipsi de ea.

– Nu pot, e ghinion, a spus el, rușinat. A înșfăcat frânele lui Pinot și și-a găsit de lucru cu uneltele.

Ea a lăsat moneda acolo și a pornit în grabă pe rue du Marché, spre piața catedralei. Un afiș mare, atârnat de soclul Ioanei d'Arc, i-a atras atenția.

Arestat pentru falsificarea certificatelor privitoare la cauze de deces

Condamnare obținută pentru falsificarea:

Și primul nume de pe listă:

François Clicquot

Lista continua, dar ea era incapabilă să mai citească.

O mulțime de fabricanți de vinuri și de muncitori se adunase în fața catedralei, privind-o în tăcere. Locul era învăluit într-o liniște mortală, cu excepția unei perechi de pași care au răsunat prin piață.

O pereche de brațe puternice a încolăcit-o.

– Uită-te la mine, Babouchette, nu la ei.

S-a concentrat. Era Natașa.

– Ignoră-i, ei nu contează, a implorat-o aceasta. Te duc eu acasă. Unde e Pinot?

– La grajduri. Grăjdarul a refuzat să-mi ia banii. Mulțumesc lui Dumnezeu că Mentine nu poate să vadă asta.

– Sunt țărani. Atât îi duce mintea. Hai, Nicole. Ține capul sus să ieșim din această piață și lasă-i să spună rugăciuni mincinoase Dumnezeului lor. Nu ai nevoie de niciunul dintre ei.

Natașa a luat-o de braț și a ajutat-o cumva să urce pe Pinot, în timp ce îl suduia pe grăjdar. Nicole a dat piteni bătrânului ei cal, grăbindu-l atât de mult, încât, în momentul când au ajuns la Bouzy, acesta șuiera de extenuare. Natașa o urmase, dar rămăsese cu mult în urmă, pe drumul de podgorie.

În siguranță, în căminul ei luminat de soare din Bouzy, și-a acordat permisiunea să gândească. *Nu te frânge*, și-a spus ea. *Nu-i da nimic din ceea ce își dorește.*

Singurul mod în care putea învinge și de data asta era să meargă mai departe. Dacă ar eșua, nu ar face decât să demonstreze orașului că superstițiile lor erau corecte.

– Lasă vinul să vorbească pentru tine, a șoptit ea.

Era un lucru pe care François îl repetase întotdeauna atunci când o învățase tainele degustărilor. El îi zisese că vinul era ca poezia și putea spune povestea pământului.

În acea noapte, l-a visat așa cum era în momentele lui bune. Acțiunile lui Moët îi aduseseră măcar atâta lucru. A doua zi de dimineață, era hotărâtă. Să muncească.

Când a traversat curtea teascurilor, și-a ținut capul ridicat, salutându-i pe muncitori, schimbând cu ei scurte politețuri despre familiile lor și apoi a trecut la munca ei de fiecare zi, ca de obicei, în timp ce îndura priviri piezișe de compasiune sau de suspiciune. *Va trece, e încă o încercare mărunță, ca o furtună cu grindină sau o recoltă dificilă*, și-a spus ea, în timp ce trântea ușa biroului în urma ei.

Mâna îi tremura de furie la adresa lui Moët când a ridicat pana deasupra registrelor contabile și s-a îngropat în ele. Cifrele erau sigure, ordonate, incontestabile, spre deosebire de viață, de François sau de viața haotică de vie, atât de vulnerabilă la boli, la vreme, la paraziți și la orice alegea Dumnezeu să arunce asupra lor. Și indiferent de regretele pe care le avusese în privința valorosului colier amanetat, acesta urma s-o protejeze financiar pentru încă un timp.

În acea seară, după ce toți muncitorii au plecat, a coborât singură în pivnițe. Tăcerea a îmbrățișat-o ca o gogoasă, și, pe măsură ce ochii ei s-au obișnuit cu întunericul, sticlele au început să sclipească spre ea, consolator. Fiecare dintre ele reprezenta mântuirea. Fiecare dintre ele era rezultatul conducerii ei, al gusturilor ei, al muncii ei. Fiecare era o ofrandă adusă lui François, căsătoriei lor și iubirii față de el și față de viile lor. Nu și-a dat seama cât de mult timp a petrecut acolo, singură cu sticlele și liniștea, dar când a ieșit la suprafață, luna era sus, strălucitoare.

Și-a târșăit picioarele prin curte, până acasă, să se ducă la culcare și a visat momentul când François a murit, repetat de o mie de ori.

CAPITOLUL 18

Septembrie 1811

Începuturi

Când a auzit exploziile, Nicole a crezut că încă avea coșmaruri. Dar nu, era trează, iar lumina care se filtra prin perdele îi aducea alinarea dimineții. Era bubuitul fulgerului, poate? S-a uitat pe geam. Ceruri limpezi și albastre.

De unde dracu' veneau? Din subteran? *Te rog, Dumnezeule, nu.*

– Josette! a strigat ea.

Menajera ei a venit în fugă.

– Găsește-mi-l pe Louis, oriunde ar fi.

Nicole și-a aruncat un șal în jurul umerilor ei chinuiți de durere și a alergat spre teascuri. Muncitorii ieșeau în neorânduială din pivnițe, ținând batiste, cârpe, orice puteau să găsească, peste fețele lor, tușind și bolborosind. Nu ar fi avut cum să citească afișele din oraș, dacă erau încă în serviciul ei.

Xavier a venit în fugă.

– E tot stocul din 1810, un râu de șampanie irosită. Sticlă peste tot. Totul e distrus.

– Sticlele *acelea*? Cele pe care le-am comandat de la furnizorul lui Moët?

El a dat din cap. Nicole și-a croit drum printre muncitorii care ieșeau împleticindu-se din pivnițe.

– Nu face asta! Poți muri pe-acolo! a țipat Xavier.

Ea a rupt-o la fugă pe scări cât de repede îi permitea îndrăzneala. Lumânările erau prea periculoase pentru locul ăsta inflamabil, de aceea a așteptat să i se obișnuiască ochii. Vaporii o sufocau, iar sticlele încă explodau, azvârlind lichid galben, iar cioburile de sticlă înjunghiau aerul.

Tot ce putea ea să facă era să urmărească, stupefiată, o scenă adusă direct din infern. Cel puțin zece mii de sticle distruse.

– Dezastru după dezastru. Când o să se învețe minte?

Ochii lui Nicole s-au deschis brusc. Două femei se agitau în jurul ei. Cer albastru, pietriș, lăptuci. Era întinsă în apropierea ușii pivniței.

– Ssst, și-a revenit.

Nicole a încercat să se ridice în șezut.

– Nu încerca să te miști, Babouchette.

Slavă Domnului, Louis apăruse.

Și-a închis ochii pentru a alunga durerea nimicitoare.

– Cineva să alerge după un doctor și aduceți-mi ceva cu care să opresc hemoragia, a strigat el.

I-a legănat capul și a apăsât pe rană, a azvârlit pe jos o pânză îmbibată în sânge, iar Josette i-a dat alta. Vocea ei a sunat ca un croncănit când a încercat să vorbească, iar când și-a atins fruntea cu degetele, acestea s-au mânjit de sânge.

– Ai căzut până la baza scărilor. Ce-a fost în mintea ta? Aveai de gând să devii o eroină și să salvezi de una singură fiecare sticlă? Ai fi putut să mori pe-acolo, a spus el cu blândețe, după ce furia i s-a potolit. Acum, hai să te ducem înăuntru.

Xavier l-a ajutat să o ridice și, cu grijă, au transportat-o până în casa ei.

– Lângă fereastră, a izbutit ea să murmure. Vreau să văd teascurile și viile.

Își pierdea și își regăsea conștiința, pierzând șirul zilelor. Adeseori, când se trezea, Louis era alături de ea, cu o sticlă de vin burgund alături și cu *Don Quijote* în poală. Îi dăduse cartea cu cinci ani în urmă, și el încă nu apucase s-o termine. Se prefăcea că citește, atunci când ea își deschidea ochii.

– Adu-mi o oglindă, te rog frumos, Louis.

– Pentru ce?

– Aș vrea să mă văd. De când mă aflu aici?

Louis a îngenuncheat lângă patul ei.

– E prima oară când vorbești, de trei zile. Cum te simți?

– Sticlele care au explodat erau cele de la furnizorii lui Moët, a șoptit ea.

Louis s-a încruntat.

– Nu mai adăuga și asta la grijile tale. I s-a întâmplat fiecărui viticultor din Champagne, la un anumit punct din carierele lor. Moët este un nemernic alunecos și lacom, dar ar fi fost dificil chiar și pentru el să uneltească o explozie. Greșeala pe care ai făcut-o a fost să intri în pivnițe cât timp aerul era încă încărcat de substanțe toxice. Ai nevoie de odihnă.

– Ajută-mă să mă ridic. Trebuie să văd stricăciunile din pivniță.

S-a chinuit să se ridice în șezut, iar camera a început să se învârtească. Se părea că nu se va duce nicăieri.

– Doctorul a spus că îți va lua cel puțin o săptămână. O să conduc eu treburile, până când o să te simți mai bine. Mentine e bine îngrijită pe la prietenele ei, iar tu nu ai niciun motiv de îngrijorare. Ai încredere în mine, atât.

– Pe viață, a spus ea, scufundându-se în pernă.

– O să stau aici lângă tine și o să-ți spun câteva povești, dacă îmi promiți să rămâi acolo unde ești.

Zâmbetul dura.

– Te ascult.

Ziua s-a transformat în noapte, pe măsură ce soarele traversa pe cer, învăluind podgoriile și îndulcind strugurii. Ciocârliile pluteau pe deasupra viței-de-vie; printre vii, macii ardeau și se topeau, iar prin fereastra deschisă, ciripitul de păsărele acompania poveștile lui Louis. El i-a vorbit despre François, înainte ca ea să-l cunoască. Cel

mai mărunț incident devenea o poveste de vitejie, de la un hangiu norvegian care avea pe nas un neg de forma hărții Franței și până la un șoarece care dansa pe muzica viorii lui François, într-o casă de oaspeți din Schleswig-Holstein.

Din când în când, Josette se strecura în încăpere, cu pâine proaspăt coaptă, brânza Neuchatel preferată a lui Louis și căpșuni de vară, pe care le-au împărțit în timp ce conversau.

În fiecare dimineață, când se trezea, el era acolo, supraveghind-o, ridicând în grabă *Don Quijote*, în timp ce ea își deschidea ochii.

Până vineri, a simțit că îi revin puterile, iar doctorul i-a scos bandajul de pe frunte, sub privirea atentă a lui Louis. Dincolo de fereastră, Xavier se îndrepta spre podgorii. Soarele se ridicase deja deasupra orizontului, era o oră târzie pentru a veni la câmp, iar ușa pivniței era larg deschisă.

– Unde sunt toți muncitorii, ce se întâmplă pe acolo? Cine supraveghează toate astea?

– Am fost afară, la răsăritul soarelui, cu Xavier. Soarele, ploaia și pământul își fac munca fără tine. Podgoriile sunt mai bine decât le-am văzut eu vreodată. E perfect.

– De ce nu e nimeni pe aici? Sticlele rămase intacte trebuie filtrate. Nu îmi pot permite să mai pierd nici măcar una. Azi mă întorc la muncă, așa că ar fi mai bine să îmi spui totul.

Louis a pus cartea jos și a oftat.

– Nu a mai rămas nimic de salvat, Nicole, și e imposibil să intri măcar în pivniță. Una dintre fete a coborât până la jumătatea scărilor și a leșinat. Slavă Domnului, nu a pățit nimic, dar am interzis toată munca din pivniță. E prea periculos, pur și simplu.

– Până când?

– Imposibil de estimat. Săptămâni, Babouchette. Poate luni.

Josette a intrat din nou cu croasanți proaspeți, cafea și un bol de mure sclipitoare.

– Sunt primele din anul ăsta, Madame, a spus ea, în timp ce aranja tava și-i bătea pernele.

Nicole a inspirat mireasma murelor, iar mintea ei a început să închege amintiri încâlcite. Degete pătate, texturi fierbinți și dulci,

rochia albă a surorii ei mânjită de amprente violete. Explozia de sânge pe un cearșaf alb, reproșul unei afine.

– Babouchette?

Privirea lui Louis era pătrunzătoare, atât de albastră.

Josette scormonea focul. Avea rochia ruptă. Când fusese ultima oară când le plătise salariile? Nicole nu-și amintea.

– Josette, adu-mi rochia și mantaua de câmp, te rog. Nu te uita la Louis pentru ordine, mă simt mult mai bine, fă ceea ce-ți spun. Promit să merg încet, dar mă întorc la muncă azi, începând de acum.

– Începusem deja să mă obișnuiesc să te am aici, numai pentru mine, incapabilă să dai ordine, a spus Louis.

Josette a ajutat-o să se îmbrace și a insistat să o susțină până la ușa de la intrare. Afară, în curte, a fost stupefiată să descopere cât era de nesigură pe picioarele ei, pe dalele inegale, dar când a ajuns la podgorie, frunza pe care a dat-o deoparte era încălzită de soare, iar strugurii erau lipicioși și parfumați. Încă o săptămână, cel mult, și erau gata. Putea începe de la zero. Toate indiciile sugerau că această recoltă va fi cea mai bună din toate timpurile. Mai bine de atât, cometa se întorsese, fremătând pe deasupra liniei orizontului, supraveghind-o pe ea și viile ei. Dar a observat că în curte nu se afla niciun om. Nici în podgorie.

– Emile! și-a strigat ea grăjdarul.

El îi va povesti ce se întâmpla, dacă Louis nu era dispus să o facă.

– E acasă și e în tratament, Babouchette. Nu-ți puteam spune până când nu prindeai suficientă putere, dar a orbit. Cioburi de sticlă în ochi.

Ea s-a crucit.

– Iisuse, ai milă.

Emile Jumel, îngrijitorul de cai care îi rezolva treburile prin Paris. Obraji trandafirii, mustăcioară adolescentină, mândria și bucuria lui Marie. A încercat să-și amintească culoarea ochilor lui și n-a izbutit.

– O să le fac o vizită mai târziu. Poți să-l trimiți pe Xavier să retragă cinci sute de franci din contul meu personal astăzi?

– Ești sigură? E o tragedie, dar pierderile pe care le-ai suferit deja...

– Te rog, fă-o, pur și simplu.

– Da, Madame. Observ că ți-ai revenit pe deplin.

Nicole a zâmbit, dar disperarea aproape că o sufoca. Urma să rămână fără nimic.

– Destule vorbe frumoase, Louis. Am nevoie să știu tot, începând cu motivul pentru care teascurile și câmpurile sunt abandonate într-un moment atât de important.

– Poate că suntem în 1811, iar noi am trecut printr-o revoluție, dar superstițiile nu s-au schimbat. Se spune că aduci ghinion.

– Te referi la afișul de campanie al lui Moët, din piață? a întrebat ea, îngreșoasă.

Louis a dat din cap.

– Mi-aș dori din inimă să am vești mai bune. Nemernicul ăla nu se va opri din calomnii niciodată.

– O să le dau muncitorilor salarii mai mari.

Dar și-a proiectat cifrele prin fața ochilor și și-a dat seama că nu exista nicio speranță. Măcar nu-și pierduse capacitatea de a-și vizualiza registrele contabile, cel puțin. Coloana roșie creștea și îi provoca o durere de cap. Datoriile se înălțau. I-ar fi fost imposibil să plătească mai mult, și, oricum, aveau o multitudine de oportunități de muncă acum, pe vremea culesului. De ce ar fi lucrat pentru o femeie cu un renume prost, care lăsase în urma ei un șir de dezastre? Moët învinsese. Pe moment.

– Măcar te am pe tine iar, a spus ea.

– Bineînțeles.

El a ingenuncheat și a inspectat tufișul de trandafiri de la capătul șirului, căutând semne de infestări, incapabil să-i întâlnească privirea.

– Mi s-au terminat economiile și trebuie să reîncep să-mi câștig pâinea, acum, cu un bebeluș pe drum.

A privit-o rușinat. Minteia lui Nicole a început să gonească, în confuzie. Ratase cumva ceva, în timp ce își pierdea și regăsea conștiința?

– Un *bebeluș*?

– Ții minte că ți-am povestit despre familia din hotelul rusesc, în care m-a plasat Thérésa? Fiica era generoasă și mi-a încălzit patul pe timpul nopților. Am fost un prost, dar nu am avut cum să o părăsesc, pur și simplu. Ne-am căsătorit la biserica de lemn din sat. Părinții ei plângeau, iar eu le-am promis că o voi prețui. Acum, eu sunt tot ce are ea pe pământ. O iau de la un han din Rethel în seara asta, s-o aduc acasă. Învăță franțuzește; face tot ce poate.

– Mi-ai ascuns aceste lucruri în tot acest timp?

– Le-am ascuns din egoism, Babouchette. Iartă-mă.

A fost rândul ei să verifice trandafirii, să-și mascheze dezamăgirea. Îl primise înapoi pe Louis, dar numai pentru a-i fi smuls din nou. Nu își *spuseseră* niciodată nimic unul altuia, dar privirea din ochii lui, în timp ce stătea lângă patul ei, micile lui atenții față de tot ce știa că îi place ei... Se obișnuise să îl aibă numai pentru ea, și de-abia acum și-a dat seama că pierdea ceva de care nici nu realizase până acum că are nevoie. Fusesse stupid din partea ei să își imagineze că va fi îndeajuns de norocoasă să nu se mai îndrăgostească niciodată. Locul ei era aici, la podgorie, cu umbra lui François alături. A hotărât să nu-i arate niciodată regretul ei.

S-a ridicat în picioare, și-a scuturat praful de pe mâini și a spus scurt.

– Ai făcut lucrul corect.

– Nu și față de tine, totuși. Mi-aș fi dorit să mă prefac. Săptămâna asta în care am avut grijă de tine va trebui să îmi ajungă pentru tot restul vieții.

– Nici măcar nu o menționa, Louis, e imposibil, a spus ea, clipind să ascundă o lacrimă amenințătoare și grăbindu-se spre teascuri. Dacă ai guri de hrănit, ar fi mai bine să treci la treabă. Primul tău copil se va naște în anul celei mai bune recolte pe care o vom vedea vreodată în viața noastră. Anul cometei. Nu îl vom uita niciodată.

Știa ce are de făcut după aceea. Nu putea exista vin fără muncitori, iar ea avea o afacere de condus.

CAPITOLUL 19

Septembrie 1811

Gustul de terroir

Barul lui Etienne era mereu aglomerat în perioada recoltei, plin de bărbați aplecați peste rachiurile lor de anason și berile lor, după o zi de muncă pe câmp. Străinii au fluierat-o libidinos. Fețele familiare au evitat privirea lui Nicole, ba chiar s-au bosumflat văzându-i îndrăzneala de a intra în refugiul lor.

Etienne a venit s-o salveze, dând năvală de după bar, ștergându-și fața în șorț și sărutând-o de bun venit.

– Am o sticlă din vinul tău Bouzy pe după teighea. Vrei să mi te alături?

– Mulțumesc, ar fi minunat.

Trăsura ei o aștepta afară, o măsură de siguranță pentru cazul în care planul ei ieșea anapoda. Nu avea cum să fie ușor să intre într-un bar plin de bărbați, și nu știa foarte bine cum urma să facă ceea ce își propusese, dar *trebuia* să acționeze.

S-a lăsat brusc liniștea când s-a cățarat pe scaunul de la bar. Etienne i-a întins vinul pe deasupra teighelei. Ea a luat o înghițitură și a plimbat-o prin jurul limbii: un podgorie cărămizie și o ploaie de vară.

– Villers-Allerand, versantul de nord, 1808. Pinot Noir, grindină în mai, vară fierbinte, ploaie în timpul culesului. Recolta a fost mică, dar au fost cei mai buni struguri ai noștri.

Etienne și-a trecut degetul mare peste etichetă și a îngustat ochii.

– Foarte bine, dar e al tău, a spus el.

A întins mâna sub tejghea și a scos alt vin, unul alb de această dată, și un pahar curat. Câțiva zilieri așezați aproape de ea s-au întors să arunce un ochi, cu coatele pe tejghea. Etienne le-a arătat eticheta, ferind-o de privirea ei.

Nicole l-a adulmecat și l-a învățit în gură, a scuipat într-un bol întins de Etienne și și-a șters buzele cu dosul mâinii.

– Migdală, brișă, o notă de metal. Ruinart Côte des Blancs de colecție, mica lui podgorie din mijloc, cea prin care îi place să patruneze împreună cu primarul.

S-au auzit câteva chicoteli apreciative.

– 1805...

Anul care nu voia să treacă, anul morții lui François. O recoltă de care îi era ușor să-și aducă aminte.

Etienne a examinat discret biletul de degustare legat de sticlă. Ochii lui s-au căscat, apoi l-a arătat micii mulțimi care începuse să se adune.

– Ați nimerit-o, Madame Clicquot.

– Acum, adu un vin spumant. Cel mai bun pe care îl ai. Jumătate de pahar pentru mine, restul pentru domnii de la bar. Deschide încă o sticlă, dacă prima nu e suficientă.

Cei mai mulți au refuzat și și-au făcut cruce, dar câțiva au acceptat și au ridicat paharul să toasteze. Bărbații au gustat solemn șampania și și-au șoptit unul altuia observațiile de degustare. Să deguști șampanie era o treabă serioasă. Un pahar valora mai mult decât venitul lor pe o săptămână.

Cometa clocotea pe cer, întocmai ca panglica de bule din paharul ei. Ea și-a rotit prin gură o înghițitură.

– Pinot e din Aube. Meunier din Vallée îi conferă o exuberanță tinerească, iar Chardonnay îi asigură coloana vertebrală cremoasă. Acest Chardonnay nu poate fi decât din Clos de Mesnil. Iar asta înseamnă, *cher* Etienne, că sunt dezamăgită de tine.

- Tocmai ți-am servit cea mai bună șampanie a mea, a răspuns el.

- Întocmai. Sunt mai mult decât dezamăgită că tu consideri că cea mai bună șampanie a ta e de la producătorul de mâna a doua Moët. Cu toate astea, trebuie să admit că vinul lui de colecție din 1802 *a fost* foarte bun.

Aceste cuvinte au mai întors câteva capete și câteva priviri ran-chiunos-apreciative.

- Corect, din nou, până la ultimul strugure, a declarat Etienne.

Era o proscrisă, dar cine putea să reziste bârfei? Acum, avea atenția întregii încăperi.

- Nu există gust, nu există strugure, nu există vin în regiunea asta pe care să nu le pot identifica aproape până la viță. Am crescut aici, pot să le gust și să le *simt*. În plus, mai și aud lucruri. Voi credeți că sunt o femeie demnă de milă, o văduvă care face vinuri în joacă, în amintirea soțului meu. Poate că e adevărat, în parte. Dar îmi *cunosc* viile, înțeleg teascul, cunosc alchimia amestecului și știu că voi toți înțelegeți lucrurile astea, la rândul vostru. Ați crescut și voi aici, ca mine, și e în sângele nostru. Produc cele mai bune vinuri și șampanii din Reims și vreau să vă conving să veniți cu mine. Știți cu toții că am avut necazuri. Cine nu le-a avut? Știu că sunt subiectul preferat de bârfe al orașului. Nu vă pot plăti sumele pe care vi le promit Moët și ceilalți pentru această recoltă, dar fiecare bărbat sau femeie care îmi va culege viile în acest an își va primi recompensa. Garantez lucrul ăsta. Priviți-o ca pe o investiție în viitorul vostru.

- E o înscenare cu Etienne, a răcnit un bărbat ascuns în umbrele din spate. Ce disperată. Ce hal de femeie nerușinată ar intra aici, încercând să recruteze oameni pentru o afacere falimentară, mai ales cu trecutul *ei*?

Nicole n-a izbutit să deslușească cine era individul, în semiîntunericul barului.

- Ai dreptate, Monsieur, chiar *sunt* disperată. Asta ar putea fi cea mai bună recoltă pe care o va vedea oricare dintre noi în această viață și nu intenționez s-o las să se piardă. De asemenea, ofer tuturor celor de aici o oportunitate pe care nu o vor regreta. Ați văzut cu toții cometa?

Unii au murmurat și au dat din cap, alții și-au făcut cruce.

– Chiar se întâmplă lucruri neobișnuite. Luați cometa ca pe un semn că lumea se va întoarce cu susul în jos. O stea uriașă, neașteptată, cu coadă poate colinda prin cerurile noastre luni în șir de acum încolo, fără nicio explicație, și ne va aduce cea mai bună recoltă pe care am avut-o vreodată. O văduvă cu talent în afaceri și în amestecul de vinuri vă *poate* ajuta să vă îmbogățiți și să puneți pâine pe masa familiilor voastre, ca răsplată pentru loialitate.

Bărbatul a ieșit din umbre. Era aghiotantul lui Moët. Fără îndoială, era aici tot pentru a recruta.

– Chiar aveți de gând să refuzați salarii duble pentru o promisiune de la o femeie cu o afacere falimentară? Chiar aveți de gând să vă duceți acasă la nevestele voastre, să le povestiți ce aveți de gând să faceți pentru o femeie cu reputație proastă, și că nu vor putea profita de abundența rară a acestei recolte? De unde știți că nu a aranjat chestia asta cu Etienne de dinainte?

Nu era prima oară când era provocată, și nici ultima. Și-a impus forță să îl înfrunte – mai avusese de a face cu genul lui de individ și înainte. Singurul mod de a trata cu el era să-i demonstreze direct.

– Du-te în spatele barului lui Etienne, alege-ți un vin pentru tine și îți voi demonstra. Singurul meu criteriu e să fie din Champagne.

– Vrei să te ajut să continui cu înscenarea asta? Nu! Bărbați, am aici foaia de înscrieri pentru culesul de mâine. Treceți-vă numele și întoarceți-vă la băuturile voastre. Noi toți am venit aici să scăpăm de cicăleli și de fantasmе.

Câțiva bărbați s-au înghesuit, stânjeniți, să semneze hârtia lui Fournier.

– Cea mai bună noapte pe care am avut-o pe aici de ani buni! a strigat un bărbat. Hai, dacă ești atât de sigur, alege un vin. Să vedem cu ce răspunde ea. O noapte cu cometa.

– Fapte, nu vorbe, Fournier. Alege un vin!

Nicole l-a examinat pe Fournier. Față roșie, privire crudă. Nu era un om simpatizat. Moët își abuza muncitorii, așa auzise ea, iar Fournier era cel care punea în aplicare aceste abuzuri.

– O să fac un pariu cu tine, a spus Nicole. Alege trei vinuri. Dacă le nimeresc pe toate trei, mă lași în pace să-i recrutez pe toți cei disponibili în seara asta. Și accepți să nu îi alungi dacă se răzgândesc până mâine-dimineață, sau, cel puțin, dacă nevestele lor îi conving să se răzgândească.

– Haide, Fournier, l-a interpelat un bărbat. Ești prea speriat să accepți pariul unei femei?

Fournier a tropăit până în spatele barului, alungându-l pe Etienne. După ce a cotrobăit prin jur, a pus un pahar mic de vin roșu pe tejghea.

Nicole l-a degustat. Nu a găsit niciun răspuns. Gustul era invadat de soare; prea plin.

– Acesta nu e din regiune, Monsieur Fournier. E de undeva din sud, dintr-un loc cu climă fierbinte.

A împins paharul spre el.

– Am spus că trebuie să fie din Champagne.

– Aici greșești, Madame.

Fournier a ridicat triumfător sticla.

– Blondel, Vallée. Nimeni nu vrea să muncească pentru o șarlatană, Veuve Clicquot.

– Cunosc vinul acela. Nu e cel pe care l-am gustat, a spus Nicole.

– Vai, femeie, vanitate e numele tău. O s-o spun amabil. În cel mai bun caz, greșești. În cel mai rău, minți.

– Cine se oferă voluntar să guste din acea sticlă și din acest pahar, să spună dacă e același vin? O să am nevoie de trei oameni, a spus Nicole.

Fournier s-a fâstâcit.

– Chiar nu are de gând să se oprească și să ne lase să ne vedem de băuturile noastre? Țsta e un loc pentru bărbați. Te-am băgat destul în seamă, *chérie*, acum, du-te acasă la datoriile tale. S-a spus dintotdeauna că e o familie de nebuni. Numai o nebună se poate mărita cu un nebun.

Trei bărbați au făcut un pas în față și unul dintre ei a vorbit.

– O să le gustăm și noi. Hai să fim corecți.

Era unul dintre ai ei, un culegător.

– Dați-i o șansă. Și nu e nevoie de genul ăsta de vorbe, dacă nu te superi că o spun, Monsieur Fournier. François Clicquot a fost un om bun și un angajator cinstit, așa cum este și soția lui.

Bărbații din întreaga încăpere și-au făcut cruce, au ridicat un pahar spre cer și au ciocnit în amintirea lui.

Mulțumesc, François.

Etienne a turnat apă pentru fiecare bărbat, să-și limpezească papilele gustative. Fiecare dintre ei a afirmat că era vorba de două vinuri diferite. Etienne s-a întors și a examinat colecția de vinuri. Și-a ținut mâinile pe deasupra tejghelei.

– Nu m-am atins de nimic. Iată.

Într-un colț întunecat, erau mai mai multe sticle prăfuite de vin, ascunse. Una dintre ele avea amprente în praf, nou făcute, cu dopul pe jumătate scos. Fusese deschisă, apoi astupată în grabă.

Culegătorul a ridicat sticla.

– Bandol, Domain de L'Estagnol, Provența. Undeva cu o climă fierbinte, exact cum spune ea. Cât de josnic, Fournier, să trișezi față de o femeie.

– N-ar fi prima oară.

Șoapte au început să susure de jur împrejurul încăperii. Cei trei degustători de vinuri au fost primii care s-au apropiat de ea.

– Unde semnez?

Nicole a luat registrul de pe bar.

– Semnați aici. Mâine, la ora șase fix.

Au semnat.

– Nu veți regreta, vă promit.

Unul câte unul, mai mulți bărbați au venit să semneze. Nu toți, dar îndeajuns de mulți pentru o recoltă bună, dacă erau pregătiți să facă și ore suplimentare.

Afară, era o seară răcoroasă. Nicole putea simți în aer gustul lespezilor de piatră lunecoase și umede, pietrișul și praful jilav. Amestecate cu gustul de Bandol, care îi stăruia încă pe limbă, aveau o aromă de ușurare. Cometa era încă aici, cu coada ei efervescentă. Bine. Aceasta putea să fie cea mai bună recoltă a ei. Trebuia să fie.

A pășit rapid în trăsura care o aștepta, fericită să fie transportată de acolo în grabă. Cuvintele lui Fournier nu îi dădeau pace.

A ajuns acasă, într-o casă goală, unde avea numai datorii care să o întâmpine. O familie de nebuni. Cum îndrăzneă?

Urma să aibă atât de mult succes, încât nimeni niciodată nu va mai îndrăzni să o conteste pe ea, sau legitimitatea lui Mentine ca o partidă bună. Iar ea nu va mai avea niciodată nevoie de un bărbat, nici în calitate de soț, nici în calitate de partener de afaceri, nici în calitate de tată. Viața ei îi va aparține în totalitate, de acum încolo.

CAPITOLUL 20

Septembrie 1811

Geniul unei văduve

Lumea arăta mai bine privită printr-o sticlă. Nicole a ridicat-o spre lumină, distorsionând viile; tot ce o înconjura a devenit verde, ca sticla.

Emile era așezat lângă ea, în biroul ei mic din curte, alipit de teascuri, cu vedere spre podgorii. Încă avea tifon peste ochi, iar fața lui inocentă era plină de cicatrice. Ea i-a dat sticla. El a cântărit-o în mână și a zâmbit.

– E grea, și e mult mai bună, Madame.

Nicole nu i-a răspuns la zâmbet; nu acum, când el încă suferea. Mama lui îi dăduse o creștere bună, în ciuda sorții, și totuși, iată ce se întâmplase. A luat sticla înapoi din mâinile lui și și-a amintit mirosul de drojdie al exploziilor, gustul metalic al sângelui.

Ea l-a mângâiat pe braț.

– În regulă. O să le aprob pe acestea. Mulțumesc, Emile.

– E o zi bună de recoltă, Madame?

Nicole l-a luat de braț și l-a condus până afară.

– Muncitorii sunt deja pe câmp.

– Pot să-i aud!

– E perfect. Știi cum roua de dimineață poate să rămână agățată de vii, chiar dacă cerul de deasupra e albastru și limpede ca cristallul? E una dintre acele dimineți.

– Strugurii vor rămâne rotunzi și zemoși pentru teascuri, datorită umezelii.

– Știi mai multe decât mine și ai jumătate din vârsta mea!

Emile s-a umflat în pene, așa cum obișnuia să o facă atunci când se ducea călare să livreze mesaje.

– Am crescut cu asta, Madame. Cel puțin până acum.

Ea l-a strâns de braț.

– Și o vei face pentru tot restul vieții tale, atât timp cât lucrezi pentru mine.

Emile a strâns-o la rândul lui.

Soarele era atât de jos, încât devenise portocaliu ca o cărămidă, și învăluia câmpiile în lumină. Muncitorii ei de cometă – așa cum îi numea ea acum – își făcuseră apariția la ora șase fix, exact cum le ceruse. Toți își respectaseră cuvântul dat și nici măcar unul dintre ei nu dăduse înapoi. Ce zi glorioasă! Cometa era vizibilă pe cer, chiar și ziua, iar dimineața de toamnă era delicioasă, ca dulceața de mure cu croasanți.

Nicole l-a ajutat pe Emile să meargă până la vie. Acum, mama lui, Marie, era o prezență familiară; lucra pământul cu mai multă implicare decât oricând, chiar dacă Nicole le plătise suficient pentru a se putea întreține amândoi. Ea a ghidat mâna fiului ei spre hățurile măgarului. Sarcina lui era aceea de a conduce măgarul, sub instrucțiunile ei, pentru a strânge strugurii recoltați.

Antoine era acolo, recrutând în continuare un șir de muncitori, iar Mademoiselle Var din comisia secretă de degustători improvisase o creșă pentru copiii femeilor care aveau nevoie să muncească. În aceste timpuri grele, până și bunicii erau pe câmpuri.

Părinții ei au trecut și ei pe acolo, să ofere susținere. Tatăl ei a înclinat din cap cu mândrie la vederea acestor activități atât de eficiente.

Nicole s-a întors pe poteca de cretă, înapoi spre registrele ei contabile, care nu o vor încânta, știa lucrul ăsta. La oricare altă recoltă, ar fi fost la cules, degustând strugurii și imaginându-și amestecul.

Louis a sosit pentru tura lui de lucru, dând năvală peste ea, plin de energie și entuziasm.

– Temeritate, *sauvage*. De unde ai atâta temeritate?

– Bună dimineața, Louis.

– I-ai convins pe bărbații ăștia să muncească pentru jumătate din cât le oferea Moët. Toată lumea vorbește despre asta.

– Sunt oameni de la țară, sunt obișnuiți să planteze o sămânță și să aștepte răsplata.

– Eu credeam că eu sunt cel cu harul flecăreliei, dar asta eclipsează toate încercările mele de până acum.

– A trebuit să o fac. Nu îi pot permite lui Moët să mă înfrângă, după tot ce a făcut. E un an special, pot să o simt. Știu că tu crezi că sunt o țarancă superstițioasă, și ai dreptate. Recolta asta ne va face bogați, cometa a adus o schimbare în aer și o simt și ei. Știai că ei o numesc cometa lui Napoleon? Războiul se va termina, noi vom trece peste asta și, în timp, ne va aduce tot norocul de care avem nevoie.

– Ei știu că, în sufletul tău, ești una dintre ei, a spus Louis.

– Ce mai face domnișoara Rhinewald?

– Doamna Bohne, vrei să spui. E bine. Nu mai are mult până la nașterea bebelușului.

– Nu o să te iert niciodată pentru că nu m-ai invitat la nuntă.

– Cum puteam să-ți dau voie să eclipsezi mireasa?

El i-a căutat privirea, așteptând un răspuns.

– Nu mai vorbi așa cu mine; amândoi ne-am făcut alegerile. Sunt măritată cu pământul meu și sunt fericită.

Acest lucru *putea fi* adevărat, în zilele bune, s-a gândit ea.

– Ar trebui să ai pe cineva cu care să împarți toate astea.

– Le împart cu tine, în modul meu.

Dacă nu schimba subiectul acum, nu răspundea de ceea ce ar fi putut face. A trecut rapid peste:

– Am tot lucrat la o idee pe care aș dori să ți-o arăt.

– Nu ai avut suficiente idei pentru o singură săptămână?

– Nu mă mai tachina, e ceva serios. E o modalitate de a face șampania Veuve Clicquot cea mai clară și mai efervescentă de pe piață. Absolută limpezime în fiecare sticlă, în timp-record.

– Dacă ai făcut chestia asta, e un miracol. Aș fi bogat dacă aș avea câte un franc pentru fiecare pivnicer care spune că poate produce un lot impecabil de bule de fiecare dată. Se dovedește de fiecare dată că nu au dreptate. Problema nu a fost rezolvată în mii de ani. Mi s-ar simplifica în mod evident munca dacă nu ar trebui să acord reduceri pentru sticlele tulburi din fiecare comandă. Și aproape că l-ar omorî pe Moët dacă ai reuși tu! Te oprești vreodată?

– Știi răspunsul la întrebarea asta.

El i-a susținut îndelung privirea, prin urmare, ea s-a întors rapid și s-a îndreptat spre biroul ei. Viața era suficient de complicată – și de singuratică – și așa. Micuța ei Mentine urma să vină acasă de Crăciun, de la internatul ei parizian, iar ele două erau o familie, oricât de mică. Micul ei boboc de roză avea acum unsprezece ani și creștea, devenind un trandafir. După înfățișare, Mentine semăna mai mult cu mătușa ei decât cu Nicole – cu tenul deschis la culoare, înaltă, de o frumusețe convențională, toată numai lapte, trandafiri și migdale. Dar *joie de vivre*, iubirea față de poezie și față de echitate socială care o defineau semănau atât de mult cu François în zilele lui bune, transformând-o într-o companie încântătoare.

Nicole și-a deschis dosarele, iar mintea ei era scufundată atât de adânc în registre, încât nu a auzit ușa deschizându-se. Prima oară, a crezut că are halucinații. Stând în fața ei, relaxată, strălucitoare și frumoasă ca întotdeauna, era Thérésa. Nicole s-a prăbușit în brațele prietenei sale.

– Aproape că m-ai speriat de moarte. Cum faci să te strecuri așa pe oriunde ai tu chef?

– Vino încoace, nu e nevoie de lacrimi.

Thérésa și-a șters obrazii cu rochia.

– L-am salvat pe negustorul tău fermecător și l-am trimis înapoi la tine. Unde e acum? Cum poate să te lase singură în acest mod?

– E acasă cu soția lui însărcinată.

– Cât de neglijent din partea ta să îl lași să-ți scape printre degete. Obiectiv, nu înțeleg de ce nu te folosești de oportunitățile pe care văduvia ți le oferă la o vârstă atât de fragedă.

Nicole a izbucnit în râs și a clătinat din cap.

– Așa e mai bine, acum încetează să mai fii atât de *serioasă*. Ei bine, ești și mai fraieră, pentru că el a fost îndrăgostit de tine odinioară. Presupun că încă simți că trebuie să *muncești* pentru a te întreține?

– Știi că e ceea ce mă ține în viață, Thérésa. Tu ești specialistă în bărbați, eu în sticle.

– Te păcălești de una singură, dacă poți să crezi asta. Îl ai pe fiecare bărbat de pe aici înfășurat în jurul degetului tău mic. Am auzit despre „degustarea” ta de la bar. Tu crezi că ăștia s-au înscris pentru talentele tale? Nu. Bărbații sunt la fel, oriunde, chiar și în văgăuna asta. Toată lumea de aici este puțin îndrăgostită de tine, dragă. Nimeni nu poate rezista să nu se apropie de un licurici și să nu îl privească în timp ce el bâzâie de colo până colo.

Încântarea de a o revedea pe Thérésa a fost umbrită pe moment, pentru că și-a amintit de colierul ei cu licurici amanetat. A alungat gândul, de cum i s-a ivit în minte, o aptitudine pe care și-o formase de când cu François și care era crucială pentru supraviețuire.

– Măcar dacă acest lucru ar fi adevărat în ceea ce-l privește pe Moët. Sunt sigură că el m-ar asasina, pur și simplu, dacă ar găsi o cale să facă acest lucru și să rămână respectabil.

– L-ai provocat pe cel mai bogat și cel mai puternic bărbat pe o rază de o sută de kilometri. La ce te aștepti?

Nicole a studiat-o pe Thérésa. A recunoscut fermitatea de oțel și măgulirea ispititoare, care sugera cea mai rafinată șampanie de colecție – incitantă și rară. Un accident fericit cu piele albă, dinți perfecți, părul negru ca lemnul dulce și un talent pentru a se eschiva de reguli și a fi iubită pentru asta.

– Te uiți din nou la mine în modul acela. Nu vei găsi nimic mai mult decât frivolitate completă.

– Văd vitejie, servită cu zahăr în încercarea de a mă păcăli, a ripostat Nicole.

Suferința s-a arătat pentru o clipă pe chipul Thérései, alungată de zâmbetul ei seducător.

– Se pare că afacerile nu merg atât de bine nici pentru tine. Unde e ultima ta cucerire?

– Am nevoie de odihnă printre măscărici, și un refugiu la țară îmi poate oferi exact asta. Maria Antoaneta a avut Petit Trianon, eu am mica ta lume plină de struguri și zilieri. Nu o să îmi porți pică dacă o să mă distrez și eu puțin?

– Nu aș putea niciodată să-ți mulțumesc îndeajuns pentru tot ce ai făcut în interesul meu.

Thérésa a bătut din palme.

– Știam că ai un suflet sub înfățișarea aceea firoasă.

– Iar *eu* știu că tu ai un mod de a deturna atenția dinspre tine, când lucrurile merg prost. De ce te afli aici?

– Trebuie să stau ferită pentru o vreme. Lucrurile au devenit puțin... ciudate la Paris. Știi cât de nehibzuiți pot fi bărbații, în special când sunt considerați importanți, iar soțul meu de acum are o părere foarte bună despre sine. Speram că îl poți convinge pe prietenul tău Monsieur Moët să-i pună o vorbă bună pe la Napoleon, dar tu ai distrus complet soluția asta pentru mine, pe moment. A trecut mai mult de un an de când Joséphine a fost dată la o parte pentru gălbejita aia de Marie-Louise. Aristocrații ăștia chiar sunt deformați de incesturi. Are sângele nobil, dar în rest, nimic altceva. Dumnezeu a trecut-o complet cu vederea când a venit vorba de spirit, frumusețe sau personalitate, sărmana de ea. Căderea din grații a lui Joséphine m-a inclus și pe mine și, cu toate că sunt stabilă financiar – nu am fost atât de fraieră încât să mă dăruiesc în mai multe căsătorii fără să asigur bunăstarea mea și a copiilor mei –, viața e atât de posomorâtă fără invitații, saloane și prezența în miezul lucrurilor. Ca și cum ai rămâne tu fără podgorii. Sunt o floare fără apă.

– De ce anume te ascunzi? a întrebat Nicole.

– De ce anume se ascunde orice adult cu stimă de sine? De scandal, bineînțeles. Soțul meu și prietenii lui sunt atât de pudibonzi.

– Poți să rămâi aici cât de mult îți dorești. Nu o să îți cer detalii și ești bine-venită, chiar dacă viața mea de la țară o să ți se pară plictisitoare.

– O, nu te îngrijora în privința mea, știu cum să mă distrez. Poate că bărbații de aici sunt cam stângaci, dar eu sunt o bună profesoară. Aș putea chiar să lucrez cu Moët eu însămi.

Nicole a înșfăcat mâna Thérései – surprinzător de rece – și a strâns-o.

– Adevărul e că o să fiu bucuroasă de companie.

– Refuz să stau fără să-mi plătesc partea. De cât ar fi nevoie să îți poți termina cu bine șampania ta de colecție „cometă“?

– De unde știi și de chestia asta?

– Îți petreci prea mult timp cu capul în registre și reflectând la struguri. Bârfele din oraș nu au alte subiecte. Am petrecut aici doar o singură zi, și deja știu totul despre asta. O femeie frumoasă – nu clătina din cap, draga mea, e un fapt –, o femeie frumoasă, singură în satul ăsta uitat de Dumnezeu, obsedată de vinuri, atrăgând bărbații afară din baruri să lucreze pentru ea, livrări secrete, comete miraculoase... din ce am auzit eu despre François, ar fi fost mândru. Și acum arăți de parcă îți vine din nou să plângi. Nu plânge, o să te facă să arăți umflată.

– Nu pot lua de la tine nici măcar un bănuț.

– Ba o vei face, îți spun eu sigur. Afaceri și atât. O să investesc în tine, o să arăt asta întregului Paris și o să îmi asum tot creditul. Nu încerca să mă oprești. Napoleon vrea să cucerească lumea, dar nu mă va cuceri niciodată, niciodată pe mine. O vreau din aceleași motive ca tine, draga mea. Independență față de bărbați, respectabilitate. Vreau să fiu deasupra regulilor, ca tine.

Ca de obicei, îi era imposibil să-i reziste frumoasei sale prietene. Și de ce ar fi făcut-o? Ambele ar putea avea beneficii, iar ea ar avea avantajul suplimentar al tovarășiei acesteia, cât timp binevoia să i-o ofere, tot ce puteai pretinde de la o zeiță capricioasă.

– Hai să te ajutăm să te instalezi. Josette îți poate pregăti camera, iar eu o să le cer lui Antoine și Xavier să stea aici și să supravegheze muncitorii.

– Însoțitorii loiali? Se pare că încă am foarte multe de învățat de la tine, doamna mea din Reims.

– Loialitatea e singurul lucru care mi-a mai rămas în acest moment, iar a ta îmi e mai valoroasă decât a oricui altcuiva.

Bineînțeles că viața de la țară nu era plictisitoare pentru Thérésa. O angajase pe Claudine să îi facă rochiile țărănești din cea mai bună mătase pe care o avea de oferit magazinul de textile și bântuia prin preajmă, flecărind cu lăptăresele, mestecând trifoi, culegând flori de toamnă din gardurile vii și împletindu-le prin păr.

Ținta ei era Moët. Dacă exista o persoană în această lume care să îl poată distrage pe Moët de la distrugerea ei, aceea era Thérésa. În fiecare zi, se plimba pe la marginile comune ale proprietăților Clicquot și Moët, prefăcându-se că inspectează vița-de-vie pentru Nicole.

În timp ce Thérésa era pe afară, jucându-se de-a fata de la țară, Nicole se retrăgea cu noua ei creație improvizată din pivniță, cu unelte împrumutate de la Antoine, o idee febrilă pe care o avusese în timpul anilor de experimente cu filtrarea sticlelor în nisip.

Masa de bucătărie pe care o sacrificase în acest scop era veche și solidă, confecționată din stejar local și suficient de mare pentru șaiszeci de sticle. În timp ce făcea găurile cu sfredelul, lemnul își elibera mireasma de sevă și rumeguș.

Josette a bătut la ușă, iar Nicole a scos un sunet de nemulțumire. Dăduse instrucțiuni stricte. Nimeni nu avea permisiunea să intre în pivnița-bucătărie.

– Ce este?

– Monsieur Bohne este aici, Madame. M-am gândit că, poate, ați dori să faceți o excepție.

Bineînțeles, pentru Louis.

– Trimite-l înăuntru.

Louis s-a înclinat.

– Mă simt onorat să mi se permită accesul la activitățile tale strict confidențiale.

- Chiar e cazul să te simți așa.
- Ce faci? Josette mi-a spus că ești aici, jos, de zile în șir.

Nicole a ridicat lampa, să ilumineze bătrâna masă de bucătărie, pe care se aflau patru șiruri ordonate de sticle de șampanie, întoarse cu susul în jos, un total de șaiszeci de sticle. În frenezia ei de a-și pune invenția în practică, ajunsese să aibă așchii de lemn împrăștiate peste tot, tăblia mesei era distrusă de încercări eșuate, dar găurile diagonale erau exact așa cum și le dorise ea. Bătrâna masă îndurase multe abuzuri, dar *treaba funcționa*. Toți acei ani în care încercase să o facă pentru François, luptând să rezolve problema care îi eludase pe producătorii de vinuri din cele mai vechi timpuri. Doar câteva ajustări și eficientizări și *voilà!* Tot ce avusese de făcut, de fapt, era să creadă că stă în puterea ei să rezolve problema.

- Treci de la viticultură la tâmplărie? a întrebat Louis, perplex.
- Asta rezolvă tot!

- Cunosc privirea asta. Ai o schemă măreată, care o să-l facă de rușine pe tatăl tău, o să dea temă de bârfă interminabilă satului, iar mie, mai multe motive să mă îngrijorez pentru tine decât oricând. Ce vrei să faci cu chestia asta veche și distrusă?

- Nu contează cum *arată*, Louis! E răspunsul la toate problemele noastre.

- Noi, amândoi, avem mai multe probleme decât poate rezolva o masă de bucătărie masacrată, a spus Louis cu blândețe.

- Mă refer la problema sedimentului. Vremurile sunt grele, și un pivnicer experimentat are nevoie de luni întregi de muncă să ajungă la standardele tale de claritate, când vine vorba de șampanie. De câte ori mi-ai spus să nu îți trimit sticle tulburi?

Louis a început să numere pe degete, iar acestea i s-au terminat foarte repede.

- De mult mai multe ori decât îți pot arăta pe această cale, a izbucnit el în râs.

- *Am rezolvat-o*, Louis. Nu mai trebuie să întindem sticlele în nisip și să sperăm la rezultate bune cu poziții inexacte, în timp ce așteptăm ca sedimentul să circule spre dop, în loc să se așeze pe fundul sticlei și în părțile laterale. Nu mai trebuie să transferăm

șampania dintr-o sticlă în alta, să pierdem toate bulele și o parte din vinul valoros, ca să nu vorbim de timpul irosit al celor mai buni pivniceri ai mei. Și fără alte „produse de clarificare“ din surse dubioase.

A scos o sticlă, cu grijă să nu își strice munca, și a ridicat-o în bătaia lămpii.

– Uită-te. Sedimentul e în apropierea dopului, gata să lunece afară, fără să îmi tulbure bulele.

Nicole a scos capsula, și-a așezat degetul mare deasupra dopului și a simțit presiunea, a căutat bula de aer care separa sedimentul de vin. Era gata, pregătit să iasă. A smucit brusc capacul și sedimentul a sărit afară, lăsând șampania intactă. Ea a înlocuit repede dopul și i-a arătat șampania lui Louis.

– Privește! Clară ca un diamant și nu s-a pierdut nimic. Ia mai puțin timp pentru circulația sedimentului până la dop, și reduce și durata muncii. Timpul de procesare pentru tot se reduce la jumătate!

– Al naibii de genial!

Louis a luat sticla în mână și a ridicat-o din nou spre lumină.

– E limpede ca o rază de soare. Dumnezeuule, săptămânile întregi de muncă pe care le va economisi pentru fiecare sticlă...

A inspectat-o din nou cu susul în jos, apoi a întors-o iar pe verticală.

– E foarte simplu. Câteva eficientizări și îmbunătățiri aduse unei tehnici foarte vechi, și va scuti mii de ore de muncă. Iată.

Nicole a tras după sine cutia de nisip pe care o ascunsese cu mai mult de șase ani în urmă, în ziua în care a murit François, și a făcut demonstrația. S-a aplecat, a luat în mâini două sticle, s-a ridicat în picioare să le scuture puțin, apoi a îngenuncheat din nou, să le pună înapoi în nisip. Apoi, la masa ei de filtrare, i-a arătat lui Louis același proces cu noua ei invenție. Stând în picioare, cu toate sticlele în fața ei, la înălțimea taliei, a scuturat și a răsturnat un întreg șir de cincisprezece în timpul de care tocmai avusese nevoie să facă această operație cu cele două din cutia de nisip.

Apoi i-a arătat *pièce de resistance*. A apropiat gâtul sticlei de Louis, pregătită să explodeze de entuziasm.

– Patru semne cu creta?

El nu era impresionat.

– Da! E evident! Când pun sticlele înapoi în nisip, nu e niciodată cu precizie, iar sedimentul trebuie să se miște din nou, dacă greșesc unghiul chiar și cu o jumătate de centimetru, prelungește și mai mult procesul. Cu masa mea de filtrare, tot ce au de făcut pivnicerii e să facă linii pe semnul cu creta, până sus, și *voilà*. Cu acest sistem, pot întoarce treizeci și cinci de mii de sticle pe zi, cu exercițiu. Cu fiecare întoarcere, sedimentul mai circulă puțin în sus, spre dop. E ridicol de simplu, ca toate ideile cu adevărat bune, dar *funcționează*. E, de fapt, doar un exercițiu de timp și mișcare, cum am văzut în filaturile de lână ale lui Papa.

– Cincisprezece mii de sticle pe zi pentru muritori de rând și treizeci și cinci de mii pentru tine, fără îndoială, fără îndoială. Cu toate acestea, avantajul asupra tuturor concurenților noștri, mii de sticle perfecte obținute în mult mai puțin timp, cu jumătate din volumul de muncă. Ai izbutit, Babouchette... cu toate sacrificiile și aventurile riscante!

Ea s-a înclinat, iar el a aplaudat.

– Dar, chiar și așa, cum ai de gând să mergi mai departe? Va mai dura mult timp până când vei putea să încasezi banii pe ele. Piețele sunt încă moarte, chiar dacă tu ai mii de sticle de șampanie fără cusur gata pregătite.

– Nu știu, dar fac lucrul ăsta pentru *noi*, Louis. Pentru familia ta, pentru a mea, pentru toți muncitorii care aparțin acestui loc. De asemenea, o fac pentru *mine*. Vreau să fiu prima, cea mai bună.

– Așa ai fost întotdeauna.

– Vreau să fiu cea mai bună în ochii *lumii*. Nu doar Reims, nu doar Franța. Acesta este secretul nostru, Louis. Știe și Antoine despre el. O să-i plătim pe muncitori să păstreze tăcerea și numai câțiva, selectați cu grijă, vor avea voie să lucreze în pivnițele cu șampanie. Nimeni altcineva nu trebuie să știe despre asta. O să îmi aranjez șampania-cometă pe noile mele rafturi și o să aștept. Războiul se va termina într-o zi.

- Nu îți poți permite să aștepți. Veuve Clicquot et Compagnie e ingenuncheată.
- Noua mea locatară face o investiție, a spus Nicole.
Louis și-a luat capul în palme.
- Ah, zâna bună din povești, La Tallien, cu încasările ei rău famate.
- Chiar ea. Și cu cât mai rău famate, cu atât mai bine, în ceea ce mă privește.
- E o femeie minunată, dar necazurile nu sunt niciodată prea departe, când e prin preajmă. Te rog, ai grijă ce faci.

CAPITOLUL 21

Septembrie 1813

Femeia bogată, hoț

Casa din Reims a Thérèsei era cel mai scandalos loc din oraș, dar ea era mai mult decât tolerată pentru comportamentul ei destrăbălat. Erau momente de austeritate, iar ea aducea culoare oriunde se ducea. În Champagne, magazinele erau prost aprovizionate. Napoleon invadase Rusia. Războiul lui devora recruți tineri și fragezi, și îi scuipa înapoi, desfigurați și zdrobiți. Cei care reveneau erau cei norocoși. Părinți care, pe vremea când erau copii, înainte de revoluție, văzuseră cum sărăcia le răpește apropiații, acum vedeau cum războiul le răpește propriii copii. Thérésa era o diversivune bine-venită, propria lor *célébrée* desfrânată și strălucitoare. Îl putea înfășura pe marele Napoleon în jurul degetului ei mic, dacă i se părea că e cazul, îi putea face pe atotputernicii generali să cadă în genunchi în fața ei, și, mai practic, putea pune o vorbă bună pentru fiii ambițioși.

Nimeni nu știa cum își putea ea permite o casă atât de luxoasă pe rue de la Vache, dar mulți bănuiau că și Moët era implicat în asta. Nicole nu punea niciodată întrebări; prefera să nu știe. În anul

cometei, banii Thérèsei o ajutaseră să ducă la bun sfârșit Cuvée de la Comète, iar prezența ei o ajutase să treacă prin nașterea primului copil al lui Louis, chiar dacă ea nu o știuse. Thérésa îi distrăgea atenția de la modul în care lui Louis i se luminaseră ochii prima dată când începuse să vorbească despre fiul său nou-născut, apoi la vederea noii lui soții din ce în ce mai încrezătoare în forțele proprii. Nu îi întâlnise niciodată împreună, dar îi zărea uneori prin oraș, sau atunci când ea îl lăsa pe Louis la teascuri. Erau o mică familie cât se poate de apropiată, iar Nicole se detesta pe sine pentru amărăciunea pe care o simțea la vederea fericirii lor.

Louis era partenerul ei de afaceri, se vedeau unul pe celălalt aproape în fiecare zi, și ar fi fost cel mai firesc lucru din lume să se apropie de cuplu, să îi invite pe Louis și pe soția lui la evenimente personale, sau să-i ofere fiului acestuia o plimbare prin podgorii cu brișca ei cu ponei. Dar tot ce izbutea ea să facă era să zâmbescă la vederea fericirii lui Louis și să le dorească tot binele. Orice altceva era prea dureros. Louis părea să înțeleagă instinctiv acest lucru și nu insistă niciodată în acest sens, nici nu îi menționa prea des pe cei doi lui Nicole, iar aceasta îi era recunoscătoare în mod tacit prietenului ei cu inimă bună, pentru grija și diplomația lui, în timp ce îi era rușine de propriile ei sentimente.

Șampania-cometă se afla pe noile ei mese de filtrare, bine ascunsă în pivnițe, ferită de ochi iscoditori, și nu pleca nicăieri, din cauza interdicțiilor comerciale și războiului. Afacerea ei, supraviețuirea ei, tot ce avea, depindeau de posibilitatea ca această șampanie să ajungă pe piață.

După atâția ani de război, afacerile mergeau prost pentru toată lumea. Recolta va fi din nou dificil de cules anul ăsta, cu atâția bărbați plecați la război. Thérésa începuse să petreacă din ce în ce mai mult timp la Paris. Petrecerile și saloanele erau singurele care îi aduceau înapoi sclipirea, iar ea se plictisea, încet-încet, de Reims și întrunirile lui mici. Lui Nicole îi era dor de prietena ei mereu veselă. Louis venea la muncă, dar pleca în fiecare zi, prompt, la cinci după-amiază, grăbindu-se acasă, la familia lui. De aceea, a fost încântată atunci când Josette i-a întins un bilețel cu o legătură elaborată din

panglică de mătase de un roz deschis. Numai Thérésa putea să irosească ceva atât de scump pe un bilețel prozaic.

Dragă, cât e de minunat să fiu din nou înapoi în bătrânul oraș. Parisul mă asfixiază. Sunt sigură că sunt menită să fiu o fată de la țară, cu aerul ăsta dulce, șampania, viziunile cu licurici și nopțile pline de stele. Te rog, treci pe la mine pentru ceai și bârfe în după-amiaza aceasta. Am atâtea să-ți spun.

Nicole a împăturit bilețelul. De regulă, evita orașul. Prefera să își supravegheze îndeaproape pământurile, să evite bârfa și privirile pline de dispreț de care avea parte, inevitabil, cu ocazia fiecărei vizite, dar întâlnirea cu Thérésa merita efortul.

S-a oprit pe la Natașa, simțindu-se vinovată, în timp ce puneă mâna pe clanța de alamă lustruită de la *boulangerie*. Trecuse mult timp de când o văzuse. Patiseria Natașei fusese dintotdeauna epicentrul mașinăriei de bârfe din Reims, iar Nicole nu fusese în stare, pur și simplu, să-i facă față. Trebuia să recunoască, nu ar fi rezistat nici întrebărilor pătrunzătoare ale Natașei. Îi era mai simplu să își vadă de treabă în continuare decât să înfrunte orice altceva.

– Babouchette. Fiica răătăcitoare se întoarce, s-a strecurat Natașa încordată din spatele tejghelei și a sărutat-o.

Obrajii Natașei aveau textura hârtiei, iar părul ei era acum mai degradă alb decât gri. S-a bosumflat.

– Ești mai slabă decât erai ultima oară când te-am văzut. Ce faci prin Bouzy toată ziua, singură cuc, fără să vorbești cu nimeni?

– Podgoriile mele sunt companioni excelenți.

– Mda, pot să văd asta. Îți neglijezi prietenii pentru ele.

– Am foarte multă treabă la teascuri și afară pe câmp. Familiile mele de fermieri vor să muncească, dar au propriile lor pământuri de îngrijit, cu atât de mulți băieți plecați la război.

Natașa și-a pus palmele în șolduri și și-a îngustat ochii.

– Arată-mi mâinile.

– De ce?

– Nu-i pune sub semnul întrebării pe bătrânii tăi.

Nicole și-a scos ezitantă mânușile și i-a întins mâinile.

– Exact cum am crezut. Ai lucrat chiar tu pe câmp, nu-i așa? Ai săpat, ai legat via și ai curățat uscăturile ca o țărancă.

– Nu e nicio rușine în asta.

– Pentru asta te iubesc.

Natașa a făcut un semn spre tejgheaua ei, spre magazin, spre cuptoarele din spate.

– Ești mai frumoasă decât mine, și cu succes considerabil mai mare, dar noi două, tu și eu, suntem la fel.

Nicole a zâmbit. Nu își dăduse seama cât de mult se izolase de oameni, citind teoriile lui Chaptal despre creșterea viilor, verificându-și obsesiv registrele, bântuind prin podgorii să inspecteze fiecare detaliu, oricât de mic, întorcând sticlele în pivniță când forța de muncă era insuficientă, verificând fermentarea și rugându-se Sfântului Rémi pentru o recoltă bună și oricărui Dumnezeu care era prin preajmă pentru un sfârșit al războiului.

– Am sosit pe aici devreme să găsesc cele mai bune *călugărițe*. Unde sunt toate bunătățile tale?

Natașa i-a aruncat o privire întunecată.

– Chiar n-ai fost pe nicăieri în ultima vreme, nu-i așa? Un război e în plină desfășurare. Singurul lucru pe care îl mai am sunt aceste *miches*.

Nicole s-a holbat la franzelele tari și maronii de pe tejgheaua goală. Arătau ca niște bulgări de pământ îmbibat cu apă.

– Tu ce mănânci? Urzici și mure?

– Sunt bine, serios. De fapt, sunt fericită cu strugurii mei. Nu în privința mea trebuie să-ți faci griji. Cum te descurci tu, dacă nu mai ai nimic de vânzare?

Natașa a pufnit.

– Și reciproc. Tu îți vezi de afacerea ta, iar eu îmi văd de a mea. Nu am nevoie să se frământă nimeni sau să-și facă griji în privința mea. Măcar eu nu am vândut cel mai valoros lucru pe care mi l-a lăsat soțul meu.

Lui Nicole i s-a strâns inima. Colierul ei cu licurici. Trecuseră trei ani de când îl amanetase.

– Nu spune asta! El nu și-ar fi dorit să renunț la afacere, iar eu aveam nevoie de bani.

– Știi, a spus Natașa, mai blând. Doar voiam să știi că am aflat, și că am grijă de interesele tale, chiar și atunci când ești departe de mine.

– Chiar nu pot ascunde nimic de tine?

Natașa și-a încrucișat brațele.

– Nimic. Am mai multe conexiuni în acest oraș decât îți poți imagina tu pentru o biată bătrână văduvă cu patiserie. Monsieur Nadalié, proprietarul casei de amanet, îmi e client de mulți ani.

– Client?

– Oamenii care îl vizitează sunt disperați. Ei au nevoie de niște vești bune, iar eu le dau oamenilor despre care îmi vorbește. Acești oameni cred că eu le pot descifra viitorul. Găsesc toate variantele de consolare posibile pentru ei. Întotdeauna o să vină *ceva mai bun*, chiar dacă se întâmplă și lucruri rele. El mi-a povestit despre tranzacția voastră. Ei bine, presupun că te-a ținut în podgorii timp de încă câțiva ani, dar ce păcat, a scos Natașa un sunet de dezaprobare și a mormăit ceva neinteligibil.

Nicole a simțit că se sufocă, amintindu-și momentul în care îl primise de la François, și n-a putut să răspundă. *Acesta* era motivul pentru care evita oamenii. Era prea dureros. Prefera să-și vadă în continuare de afaceri.

Ușa s-a deschis larg, și un copil a năvălit înăuntru. Bucle roșcate, ochi căprui, obraji bucălați precum chifla de choux. Băiețelul a alergat spre ea și s-a ascuns pe după fusta ei, îmbrățișând-o strâns. Cu un astfel de păr, nu putea fi decât copilul lui Louis. Nicole a încremenit, evitând privirea pătrunzătoare a Natașei.

O fată de cel mult nouăsprezece sau douăzeci de ani a venit în fugă după el, tulburată.

– *Pas si vite, Mișa! Arrête!*¹

Accentul ei era asemănător cu al Natașei. Păr negru, prins în spate, șuvițe care scăpau pentru a încadra pielea închisă la culoare

¹ Nu așa de repede, Mișa! Așteaptă!, în lb. franc., în orig. (n.red.)

și ochii mari și căprui, buze ca mugurii de trandafir. *Mâini mari*, s-a gândit Nicole, exact cum îi spusese Louis. Nu precisase că era atât de tânără și de frumoasă. Fata s-a speriat pentru că nu își putea vedea copilul.

– Mișa!

Natașa i-a indicat punctul de după Nicole. O pișcătură de invidie, ca o urzică, i-a înțepat gâtul.

Fata a făcut o reverență.

– Îmi pare atât de rău.

L-a extras cu greu pe Mișa de după fustele ei, în timp ce Louis s-a oprit în ușă cu o expresie de – ce anume? panică? compasiune? – în ochii lui calzi.

El l-a ridicat pe Mișa în brațe, i-a ciufulit bucele.

– Ți-am spus de un milion de ori că *nu* ai voie să o rupi la fugă.

Băiețelul s-a încolăcit în brațele lui, chicotind, iar Louis a fost cucerit.

– Dă-mi voie să ți-l prezint pe fiul meu neascultător.

A luat mâna rotofeie a lui Mișa și a clătinat-o spre ea, iar ea a zâmbit și i-a făcut cu mâna înapoi.

– Iar aceasta este soția mea, Marta.

Marta s-a uitat la ea cu mândrie și l-a prins pe Louis de braț, posesiv. Nicole a sărutat-o pe ambii obraji, remarcând ezitarea glacială din partea Martei.

– Ei bine, Natașa. Ai izbutit să-ți faci vrăjile? a întrebat Louis, mult prea vesel.

Natașa a roșit.

– Bineînțeles, fac orice pentru micul meu băiețel rus. *S dnem rojdenia*. La mulți ani!

Natașa a ciupit obrazul băiețelului și i-a făcut cu ochiul Martei. Din bucătărie, a adus un *millefeuille* de dimensiunea unui cazan, acoperit cu fructe de pădure.

– De unde Dumnezeu ai făcut rost de toate astea, când tu nu ai de vânzare decât franzelele acelea? a întrebat Nicole.

Natașa i-a dat un bobârnac peste nas.

– Nu ești singura femeie descurcăreață de pe-aici.

– E o capodoperă! a spus Louis. A sărutat-o pe ambii obraji pe Natașa.

Marta nu a spus nimic, a remarcat Nicole; era o ființă mică, timidă, care roșea. Natașa și Marta au schimbat câteva cuvinte în rusește, iar când Louis a intervenit și el cu o rusă stricată, s-a simțit bolnavă de singurătate. S-a îndepărtat cu un salut neputincios, certându-se în sinea ei pentru că îi păsa.

Florăreasa avea de vânzare numai câteva mușcate zbârlite, și atunci Nicole a decis brusc să ia niște cireșe de la *épicerie*. Acestea urmau să completeze aroma de mură a Merlot-ului pe care plănuia să-l împartă cu Thérésa. Prietena ei scandalosă îi alunga întotdeauna grijile, chiar dacă era doar pe moment. A pus totul în coș și a pornit în grabă spre vila de pe rue de la Vache.

– *Ma belle*, arăți de parcă ai fi văzut o fantomă. Vino și stai aici.

Servitoarea o condusese până în oranjeria Thérésai, îmbălsămată de plante exotice și de portocali. Thérésa trândăvea, îmbrăcată într-o rochie transparentă, cu pielea umezită de căldura încăperii de sticlă.

Nicole a sărutat-o și s-a așezat, amețită, față în față cu ea.

– Te-am așteptat cu răsuflarea întretăiată toată dimineața. Am avut câteva momente foarte neplăcute la Paris. Oamenii pot fi *atât de cruzi*.

– Probleme serioase de data asta? a întrebat Nicole.

Thérésa a clipit.

– Ochii ăia gri ar putea face găuri în piatră.

S-au luat de mână și au chicotit.

– Ai dreptate, îmi pare rău să o spun.

Thérésa s-a ridicat în picioare.

– Nu face nicio mișcare, am ceva să-ți arăt.

Thérésa s-a îndreptat alunecos spre o cutie atât de incrustată cu pietre scumpe, încât era aproape grotescă, și de dimensiunea unei case mari de bijuterii. Nicole și-a imaginat picanterii rubinelor indiene imense, crevasa umedă în care se ascundeau odinioară safirele albastre precum cerneala, râul african maroniu care netezise smaraldele.

– Promiți să nu fii șocată?

- Nu îmi pot îndeplini niciodată această promisiune cu tine, a spus Nicole.

- Atunci, cel puțin, promiți să nu mă judeci?

- Asta *pot* să promit.

Thérésa a scos un colier, apoi și l-a pus la gât.

- Haide, a spus ea. Aruncă o privire mai îndeaproape.

Era un colier cu un portret în miniatură, emailat în nuanțe rusești de roșu, verde și albastru. Portretul era în mod vizibil al țarului rus, Alexandru I, alături de o femeie frumoasă care, mai mult ca sigur, nu era țarina, soția lui. Nicole l-a examinat mai îndeaproape. Oricine o fi pictat-o, i-a reprodus la perfecțiune pielea eteric de albă. Figura de lângă Alexandru era, incontestabil, Thérésa. Dedesubt, era o inscripție: *in perpetuum*. Nicole a căutat limba latină prin coridoarele prăfuite ale educației sale de la mănăstire: *pentru totdeauna*. Portretul miniatural era înconjurat de rubine în formă de inimă, de consistența vinului de Bordeaux, și mai jos, sclipind pe un șnur delicat din partea inferioară a portretului, era un diamant de dimensiunile unui ou.

- Ar trebui să știe că aventurile cu tine nu sunt niciodată pentru totdeauna, indiferent dacă e țar al Rusiei sau nu, a chicotit Nicole.

- Știam că o să înțelegi.

- Și Napoleon a aflat despre asta? Armata lui Alexandru I a masacrat mii de bărbați francezi. Ai putea să fii spânzurată ca trădătoare!

- Face pe pudibondul insuportabil pe tema asta, după tot ce a făcut el, și mă amenință că îi spune soțului meu. N-a fost decât un mic flirt, nimic mai mult. Și cum crezi că am obținut eliberarea lui Louis pentru tine? Îmi era imposibil să dau înapoi un cadou atât de extravagant. Am opt copii, draga mea, iar bărbații sunt atât de iresponsabili în perioada asta. Ai dreptate, amenință să mă bage în închisoare, ca pe o trădătoare. Nu sunt sigură că mă pot folosi de seducție să ies din asta, nici măcar eu. Vrei să mă ajuti, nu-i așa?

Nicole a scos cireșele și vinul din geantă.

- Povestește-mi tot. Numai cristalul e potrivit pentru acest vin. Are zece ani.

Thérésa s-a înviorat.

– Da, tot ce faci tu e *excellent*.

– Ai face mai bine să te ocupi de sticle, ca mine. Viața e cu mult mai simplă așa.

I-a oferit o cireașă.

– Da, dar atât de *plictisitoare*.

Thérésa a luat o mușcătură și și-a mânjit buzele cu zeama.

– Dacă informația asta devine publică, o să fiu repudiată de societatea franțuzească pentru totdeauna, iar bărbatul meu va fi ruinat. Iar asta numai dacă reușesc să-mi salvez gâtul și scap de închisoare. Sunt o femeie practică, indiferent de ce crezi. Nu mai întineresc și nu-mi pot permite să mai pierd un soț. Dacă mă ajuți tu, pot înfrunta această furtună, iar după ce a trecut, promit să mă retrag într-o mică vilă, undeva în Paris, ba chiar să devin respectabilă.

– În modul cel mai sigur, nu te pot ajuta să devii respectabilă. Dar o să te ajut în orice alt mod pot.

– Există măcar o șansă să îi vinzi măcar o bucatică mică din pământul tău lui Moët? Doar ca să-l faci să tacă; e atât de plictisitor cu asta. E extrem de influent și sunt sigură că dacă i-aș putea spune că te-am convins...

Nicole a încremenit.

– Nu fi ridicolă.

– De ce ar conta pentru tine? Poți cumpăra alte pământuri cu banii, undeva departe de Reims, și să scapi de el. El e ferm hotărât să te falimenteze.

– Scoate-ți chestia asta din cap chiar acum. Nici măcar nu vreau să vorbesc despre asta.

– Dragă, ești atât de încăpățânată până la capăt. În regulă, în regulă, a meritat să încerc. Nu o să înțeleg niciodată de ce nu vrei să faci cel mai mic efort să-ți simplifici viața.

Thérésa a băgat o altă cireașă în gură, a scuipat sâmburele.

– Spoitor, croitor, soldat, marinar, om bogat, om sărac, cerșetor...

Ea a ridicat ultimul sâmbure și a privit-o pe Nicole drept în ochi.

– ...hoț. Și dacă aș dezvălui micul tău secret de breaslă? Moët ar face orice pentru el, știi asta.

– Spre deosebire de tine, eu nu am secrete, a spus Nicole, înfruntându-i privirea cu un sentiment din ce în ce mai accentuat de disconfort.

– Acum, *tu* nu ești sinceră cu mine, a spus Thérésa.

A mâncat încă o cireasă și a ridicat sâmburele.

– Femeie bogată?

– Ce încerci să faci?

Ochii Théréssei erau ca granitul.

– În mod normal, ești atât de perspicace. O voi spune pe șleau. Moët e prieten cu Napoleon. Ar putea să-mi pună o vorbă bună, mi-ar putea returna capitalul social, m-ar putea salva de pericol. Tot ce ai avea tu de făcut ar fi să-i vinzi puțin din pământul tău valoros și să investești banii în altă parte.

– Nu vorbești serios, nu-i așa? E mai mult decât pământ, e viața mea. Și nu voi găsi astfel de pământ perfect, grand cru, pe piața liberă. Familiile muncesc secole în șir să dețină astfel de terenuri de cea mai bună calitate și nu le vând niciodată.

Thérésa a împins paharul de vin la o parte.

– Sunt a dracului de serioasă, Nicole. Sunt destul de ocupată în după-amiaza asta, așa că va trebui s-o scurtăm. Mica ta invenție deșteaptă, masa de filtrare, cea care înseamnă că șampania ta va fi mai clară decât a oricui altcuiva din lume? Moët moare să afle totul despre ea. Dacă nu vinzi, micul tău secret profesional devine informație publică. Alegerea e a ta, dragă. Nu face fața asta atât de șocată. Lumea e nemiloasă.

– Cine ți-a spus?

– Bărbații îți vor spune orice, dacă știi cum să-i iei. Să mă anunți în privința deciziei tale. Îmi pare atât de rău, va trebui să mă grăbesc acum. Nu pot să-l las pe Monsieur Moët să aștepte. Îmi imaginez că ai prefera să nu te ciocnești de el când vine în vizită?

Aruncându-se afară, aproape, din vila imensă a Théréssei, Nicole s-a grăbit spre pivnițele ei, clătînându-se. Nu mai avea niciun minut de pierdut. Cum a putut oare să creadă că Thérésa era cu adevărat

în stare să fie aliata cuiva, cu atât mai mult a ei? I se dăruise atât de complet în trecut, încât crezuse că acest lucru ar putea conta cumva. Ar fi trebuit să realizeze că legătura lor specială era doar o altă armă pe care Thérésa o folosisse pentru a obține exact ce voia: devotament complet și câștiguri materiale. Nicole era doar o victimă colaterală. Îi era rău de furie – și durere, se simțea din nou o fată proastă și naivă, în pofida a tot ce realizase. Ar fi trebuit să fie mai precaută, și să nu se lase manipulată de... ce anume, dragoste? Afecțiune? Pericol? Adorase toate aceste lucruri la Thérésa. Ce proastă sinistră fusese!

De cum a ajuns în confortul pivnițelor, bățile inimii i s-au încetinit. Lămpile îi luminau calea, ca niște viermi de lumină într-o noapte de primăvară, sticlele erau liniștite, tăcute și își făceau vraja. A inspirat aerul; era eternul ei loc de siguranță. Și avea o sarcină de îndeplinit.

A scos cheia grea de la cureaua din talie, a întors-o, și a închis rapid ușa în spatele ei. Patru perechi de ochi s-au fixat asupra ei din întunericul luminat de o singură lampă. Erau adunați în jurul mesei de filtrare. Xavier semăna din ce în ce mai mult cu un taur bătrân, cu fiecare zi care trecea. Antoine s-a întors imediat la sarcina lui din acel moment, întoarcerea sticlelor, de cum s-a liniștit că nu era o spioană. Louis i-a zâmbit un bun venit cald și îngrijorat. Emile a ocolit masa, pipăind, și s-a apropiat, bâjbâind pe lângă pereți, de Nicole. A luat-o de mâini.

– Ce s-a întâmplat?

Ea i-a mângâiat fața tânără.

– De unde ai știut că sunt eu?

– Din momentul în care ai băgat cheia în zăvor, Madame, din modul în care ai întors-o, după sunetul pașilor tăi.

– Nu s-a întâmplat nimic, Emile, mulțumesc de întrebare, a răspuns Nicole.

– Ești supărată, a spus el.

– Nu pe tine. Acum, cum merg treburile?

Emile s-a întors la masă și a ridicat o sticlă.

Antoine a vorbit cu blândețe, fără să-și ridice privirea de la ceea ce făcea.

– Sedimentul, care ne lua luni în șir să-l mutăm până la gâtul sticlei și să-l eliminăm, durează acum câteva săptămâni și nu se pierde lichid. Acum, că vinul-cometă de colecție al anului 1811 a trecut prin procesul complet de fermentație și filtrare, avem un stoc cum n-am mai avut niciodată și e gata de plecare. E o invenție remarcabilă, Nicole.

– Ce păcat că nu există cerere pentru miile de sticle suplimentare, a spus Nicole posomorâtă.

– Ne dă un avantaj asupra lui Moët, iar acest lucru este suficient pentru mine și oamenii mei, a intervenit Xavier. Așteaptă până le spun băieților de la barul lui Etienne. Oamenii lui Moët vor fi nevoiți să înghită tot ce au spus despre tine. Fețele lor o să semene cu niște cururi bătute...

– Nu ții minte că ai semnat un document prin care te obligai la confidențialitate înainte să intri în această încăpere? *Nimeni* nu va scoate taina acestei invenții din această încăpere. Mă înțelegeți?

I-a privit în ochi pe fiecare dintre ei în parte și le-a susținut privirea până când și-au ferit-o, intimidăți.

– Poate că documentul nu înseamnă nimic pentru voi, așa că o voi face după rânduiala veche. Fiecare dintre voi trebuie să jure. *Jurați-mi* că secretul meu e în siguranță. Știți câte sunt în joc. O strângere de mână e suficientă.

Antoine a venit în față primul, punând cu grijă sticla la locul ei, în polița de filtrare, și i-a scuturat mâna.

– Jur, a spus el cu simplitate.

Următorul a fost Louis.

– Jur în mod solemn, pe mormântul mamei mele, a spus el, înclinându-se, pentru a accentua efectul.

Xavier s-a apropiat stânjenit, trăgându-și căciula peste frunte. Nu putea s-o privească în ochi.

– Jur, Madame Clicquot.

Mâna lui masivă a cuprins-o pe a ei.

– Stai acolo, i-a spus Nicole lui Emile. Vin eu la tine.

Emile și-a apropiat o sticlă de șampanie de ureche.

– Jur, a spus el, ținând sticla în diagonală. Aceasta este gata.

- Cum poți să-ți dai seama? a întrebat Nicole.
- Pot să aud, pot să simt tensiunea în dop.
- Și-a trecut degetul mare peste vârful sticlei.
- E coaptă ca o prună. Gata de plecare.

Emile și-a scos cuțitul cu cârlig, a eliberat sedimentul pe podea, apoi a înlocuit dopul. Nicole a luat sticla din mâna lui și a ridicat-o spre lampă. Limpede ca un clopoțel, cu bulele fine încă intacte.

- Excelentă treabă, băiete, a afirmat Antoine. Mi-a luat mai mult de zece ani să învăț când sticla era gata.

Aici, în subteran, totul era în regulă, ca de obicei. Nu-și dorea să plece, dar știa ce avea de făcut.

- Sunteți numai voi patru, deci, aveți grijă. De acum înainte, toată șampania e depozitată aici, pe mesele mele, și nimeni altcineva nu are voie să știe cum funcționează, deci, depinde de voi.

Lumina a orbit-o când a deschis ușa pivniței de calcar, *la crayère*, spre stradă. Un soare blând. Vremea perfectă pentru recoltă.

Poate că Josette se putea folosi de una dintre franzelele maronii ale Natașei. A hotărât să se întoarcă în piață și pe la *boulangerie*. Plimbarea și reîntâlnirea cu prietena ei ar putea s-o calmeze.

Sunetul tobelor de fanfară i-a asediat urechile înainte să ajungă la destinație. Acolo, în fața catedralei, se afla Thérésa, stând pe o tribună improvizată. Încă purta rochia transparentă în stil imperial, radia de fericire, iar un grup de băieți tineri îi absorbeau fiecare cuvânt. Era o zeiță, cu brățări în formă de șarpe pe ambele brațe. Moët stătea alături de ea, mândru. Un pluton de soldați erau aliniați, după rang, într-o parte, iar Thérésa se adresa mulțimii.

- Nu există un lucru mai frumos pe care îl puteți face pentru țara voastră! Sunteți descurcăreți pe câmpuri, viteji în bătălii, frumoși în uniforme! Crema oamenilor de la țară, pregătită să lupte pentru mărețul vostru conducător. Vă veți întoarce eroi!

Fanfara a început să cânte. Adunătura de zilieri de la ferme, muncitori, băieți de la corul bisericii, vânzători din prăvălii, soți și fii a urmat-o. Thérésa și-a tamponat cu o batistă colțurile ochilor ei negri și le-a făcut semn cu mâna. Îi încuraja pe acești bărbați spre

moarte sigură, carne de tun pentru ambițiile din ce în ce mai fără speranță ale lui Napoleon, ca să își ascundă aventura cu țarul însuși.

În fruntea grupului era fiul lui Xavier, Alain. Trebuia să fie cam de aceeași vârstă cu Mentine, numai paisprezece ani. Oare părinții lui știau? A cercetat prin mulțimea de femei tăcute, cu buzele strânse, privindu-i pe bărbații lor cum pleacă aliniați. Printre ele era și mama lui Alain, nevasta lui Xavier.

În acel moment, totul a căpătat sens. Un bărbat ca Xavier era ușor de flatat. Își petrecea cele mai multe nopți bând la barul lui Etienne. Îl văzuse flirtând cu muncitoare tinere de la câmp, văzuse că îi plăcea să fie masculul feroce. O țintă perfectă pentru Thérésa. Iar acest om era în inima pivnițelor ei, aflând tot ce se putea afla despre mesele ei de filtrare. Acum, își trimitea fiul la război, s-o impresioneze pe această zeiță strălucitoare. Își găsisse spionul.

CAPITOLUL 22

Octombrie 1813

Madona malefică

Un soare roșu marca miezul zilei și o ceață cenușie, noroioasă, adâncea regiunea rustică într-o penumbră înfricoșătoare. Nicole a degustat aerul și a studiat norii. Nu era o furtună, mai degrabă o ceață uscată. Soarele se reflecta portocaliu în râu, ca un apus în plină zi, iar aerul era dens din pricina caniculei.

Lumea era în alertă. Francezii băteau în retragere. Totul se schimbaseră din nou. Băieți tineri francezi zăceau înghețați bocnă pe pământurile rusești, erau culeși de țărani cu furcile și bătuți cu bătele până mureau, și pentru ce?

S-a grăbit să coboare până în pivniță să se pregătească, netezindu-și rochia, cea mai bună pe care o avea, mult prea mare pentru ea după toți acești ani de muncă pe rupe. Muncă pe care era hotărâtă să nu o piardă în favoarea lui Moët, indiferent ce s-ar întâmpla. Thérésa încercase cum știuse ea mai bine să obțină ceea ce îi trebuia în dauna lui Nicole, dar erau două persoane familiarizate cu acest joc, iar Nicole avea avantajul surprizei.

A înșirat sticlele, iar ușa pivniței a scârțâit, în timp ce se deschidea.

– Domnule Moët! Ai venit!

– După cum vezi, a spus el încordat. Ai spus că ai nevoie de ajutorul meu.

– Thérésa m-a convins să fiu realistă.

Și-a dres vocea.

– Nu mai pot face față de una singură. Dacă oferta ta e încă valabilă, mi-ar plăcea să ne asociem într-o... afacere. Nu îmi plac metodele tale, dar acum văd că mi-e imposibil fără tine.

– În cazul ăsta, Thérésa e o femeie mai admirabilă decât aş fi crezut, dar noi doi am fost în punctul acesta de multe ori înainte. Până când nu ai semnat...

– Dă-mi voie să-ți arăt un secret.

Știa că el nu va rezista. Din fundul pivniței, ea a ridicat felinarul, iar Moët a icnit. Zece sticle perfecte de șampanie. Zece etichete galbene, *Veuve Clicquot*, *Cuvée de la Comète*, simbolul de ancoră al familiei tipărit sub inscripție, și, în plus, o cometă gravată pe dop. Era mândră de noul concept al unei etichete tipărite, pe lângă semnul distinctiv de pe dop. Moët le-a privit cu suspiciune. Ura orice abatere de la tradiție, și fără îndoială că era de părere că etichetele ei erau dezgustător de comerciale.

– Uite, am mii de sticle ca asta, a spus ea, întinzându-i-o pe una dintre ele. Fiecare e identică. Niciuna nu o să se strice. Fiecare e uniform filtrată de sedimente, cu o efervescentă atât de vie, încât a trebuit să contractez un nou furnizor de sticle, pentru siguranță, a spus ea.

El nu-și lua ochii de pe sticlă.

– Cum ai obținut asta?

– Trebuie să fie secretul nostru, Jean-Rémy. Nu pot ajunge pe piețe fără tine.

El și-a făcut o cruce deasupra inimii, nerăbdător.

– Desigur, secretul nostru.

Ea i-a arătat o ramură de viță-de-vie, uscată, dar încă în viață.

– Acesta e secretul meu.

El a luat-o, a pipăit după muguri, a ridicat-o spre lumânare și a răsucit coaja, verificând verdele de dedesubt.

– Ce dracu' e bățul ăsta uscat?

– E un soi special de struguri. Familia mea îl dezvoltă de secole. E originar din Roma și a fost altoit să producă strugurele perfect pentru solul din Reims. Garantează absența sedimentelor, cel mai clar vin, cea mai bună spumă, de fiecare dată.

– Imposibil!

– Ai putea să crezi asta, dar iată dovada vie, chiar sub ochii tăi. El s-a uitat la lemnul uscat cu dispreț.

– Știi podgoria grand cru Clicquot de pe Grande Montagne, cea de la Verzenay?

– În mijloc, versantul de est, una dintre cele mai bune. Bineînțeles că o știi, a răspuns Moët invidios.

– Acolo am plantat noul sortiment Clicquot.

– CunosC bine podgoriile acelea, sunt toate Pinot Noir.

– *Seamănă cu Pinot Noir*, dar nu sunt. Îi numim strugurii Clicquot-Ponsardin. Tatăl lui François, Philippe, ne-a dat douăzeci să îi plantăm în ziua nunții noastre. Și după toți acești ani, acesta este rezultatul. E un fel de miracol.

Moët a privit-o pieziș.

– Și ce legătură are chestia asta cu mine?

– Noi doi, împreună, deținem suficient din cel mai bun pământ pentru a revoluționa producția. Pot să îți dau douăzeci din aceste rădăcini. Va dura ceva timp, dar vom lăsa o moștenire pentru generațiile următoare.

– Cum aş putea refuza o aventură – și un profit – alături de o femeie frumoasă?

– Versantul de est, podgoria ta, alături de a mea. Solul de acolo e perfect pentru ele. Trebuie să rămână secretul nostru.

– Nu există altcineva cu care să-mi doresc mai mult să am un secret.

Afară, cerul straniu arăta amenințător, în timp ce ea îi făcea semne de bun-rămas lui Jean-Rémy, care își strângea sacul de vițe Pinot Noir, pe deplin convins că *acesta* este marele secret de breaslă Veuve Clicquot pe care i-l flutura Thérésa pe sub nas. Filtrarea ei inovativă era în siguranță, pe moment. Vițele *erau* dintre cele mai bune

din ale ei, s-a consolat ea, chiar dacă fantasmagoricele vițe Clicquot-Ponsardin nu existau. Iar dacă sticlele ei explodate erau uneltirea lui Monsieur Moët – deși Louis avea dreptate, nu avea cum să demonstreze una ca asta niciodată –, el merita asta, și chiar mai multe.

Partea asta se rezolvase relativ ușor. Acum, trebuia să trateze cu un combatant mult mai periculos, Thérésa Tallien, înainte ca fosta ei prietenă să ajungă până la Moët cu adevărul. Învățase foarte multe, observând intrigile Thérései de-a lungul anilor, și văzuse cum combinația de dorință, lipsă de suflet și trădare te poate face să ajungi oriunde. Nicole intenționa să se joace cu Thérésa după propriile ei reguli de acum înainte.

Nu putea să existe o Madonă mai somptuoasă decât Thérésa, iar sărbătoarea recoltei de Sfântul Rémi era respectată, ca de obicei. Cu sau fără revoluție, Champagne nu putea risca vreo nenorocire care să li se întâmple viilor lor, și toată lumea știa că Sfântul Rémi era atent la neglijențe; recoltele nu fuseseră prea bune după revoluție, exceptând gloriosul an al cometei. Thérésa stătea așezată lângă Nicole în strana familiei Clicquot, departe de urechi iscoditoare, dar în plină vedere a comunității – iar Thérésa nu rezista niciodată unei oportunități de a face melodramă.

Solemnitatea ei era impresionantă, părul acoperit cu modestie, șuvițele mătăsoase aranjate cu grijă să se revolte împotriva dantelei scumpe. Aerul rece al catedralei îi transforma pielea în marmură, și o tentativă de zâmbet de adorație îi juca pe buze, în timp ce li se alătura locuitorilor orașului în rugăciunea lor pentru vița-de-vie.

Nu exista niciun bărbat în parohie ai cărui ochi să n-o devoreze, și nicio femeie care să nu-și dorească să fi fost ca ea. Era mama lor, sora lor, iubita lor, mântuitoarea lor, într-un unic ambalaj eteric. Nicole nu avea nicio îndoială că, în timp ce-și înălțau rugăciunile către Sfântul Rémi, în spațiul de deasupra lor, pentru o recoltă bună, Thérésa era ideea lor de paradis.

Era un singur bărbat în adunare care nu se holba adorator la Thérésa. De câte ori Nicole ridica privirea din rugăciune, Jean Rémy se uita ținută la ea, disperat să-i prindă privirea. Nicole s-a forțat să-i răspundă la zâmbet și nu avea nicio îndoială că Madame Olivier îi urmărea îndeaproape, pregătindu-se pentru bârfa succulentă din holul bisericii, de mai târziu.

Thérésa s-a aplecat spre Nicole. Mirosea fraged ca o livadă, și moscat, ca o pisică.

– Ești mai diabolică decât mi-am imaginat eu vreodată că ai putea fi. Bietul Jean-Rémy explodează de entuziasm! Ai grijă să nu împrăștie povestea prin tot orașul.

Nicole a urmărit rezervată depunerea pe altar a primilor struguri ai recoltei și i-a șoptit la rândul ei:

– I-a scris lui Napoleon în interesul tău?

– Bineînțeles că a făcut-o. I-am livrat singurul lucru pe care nu putea să-l cumpere. Nu te superi, nu-i așa?

Nicole a clătinat din cap și a mințit.

– Totul e uitat.

– Au fost doar afaceri. Știam că o să înțelegi. Prietene?

– Prietene.

A luat mâna Théréssei și și-a pus-o pe obrazul ei.

– Îți vei *respecta* partea ta din înțelegere și nu îi vei spune despre mesele mele de filtrare?

Un șir de producători de vinuri în robe roșii au defilat solemn pe culoarul dintre bănci. Urma să fie mai bogată decât oricare dintre ei.

– Bineînțeles că nu. N-aș fi făcut-o oricum. Nu ai crezut cu adevărat că aș face una ca asta, nu-i așa?

– Tu poți face tot ce vrei tu oricui, și totuși îi determini să te iubească pentru asta.

– Hai să nu mai vorbim despre acest subiect.

Thérésa și-a apropiat palmele făcute căuș să se roage și și-a lăsat privirea în jos.

– Nu l-am văzut niciodată atât de fericit pe Jean-Rémy. Dacă ai avea un pic de minte, ți-ai uni, într-adevăr, forțele cu el, dar știu cât ești de încăpățânată. Ei bine, eu nu îți pot da mai multe sfaturi.

La teascuri, în aceeași zi, ceva mai târziu, Louis a trântit ușa biroului după el.

– Ce faci?

– La ce te referi?

– Flirtai cu bărbatul ăla în fața întregului oraș la biserică, azi de dimineată.

– Nu te privește câtuși de puțin. Du-te acasă, la soția ta.

– Nu mă gândesc decât la interesul tău, Babouchette. Te avertizez. A observat și Natașa.

– Nu ai niciun drept să dai năvală așa și să îmi faci reproșuri. Tu îți faci alegerile tale, iar eu le fac pe ale mele.

– Thérésa e implicată, știi că e. Te joci cu focul și n-o să câștigi.

– Sunt ocupată, mai sunt struguri de cules și nu sunt destui bărbați. Te rog, concentrează-te pe *asta*, în loc să te gândești la nu știu ce faptă reprobabilă imaginară. Se apropie seara, iar sărbătoarea Sfântului Rémi a izbutit măcar să-i motiveze pe muncitorii care mai *sunt* pe aici. Trebuie să valorificăm asta cât putem.

– Ai grijă, te rog.

– Încetează să-ți mai faci griji în privința mea.

Louis a plecat. Un regret amar a umplut spațiul în care stătuse.

Seara, și-a vizitat părinții în vila lor cea mare. A trecut în grabă pe lângă barul lui Etienne, apoi pe lângă casa Thérésai, aflată la numai câteva uși distanță de clădirea în care locuiau părinții ei. Ferestrele mari și primitive ale căminului ei din copilărie se aprindeau seara, de la sute de lumânări care ardeau pe candelabre.

Părinții ei erau îngrijorați că Mentine nu era în siguranță la școala cu internat din Paris. Zvonurile acaparaseră întreaga țară, anunțând că, pe măsură ce trupele franceze se retrăgeau, cele rusești aveau să le urmeze. Toată lumea era înfricoșată că acestea le vor urma până înapoi, în capitala Franței, apoi vor ataca restul țării, începând de acolo, un gând înfricoșător pentru străzile liniștite din

Reims. Nicole i-a ascultat, dar avea alte lucruri, mult mai urgente, în minte. Venise doar pentru a avea o scuză să treacă prin barul lui Etienne.

A plecat devreme, să se întoarcă la Bouzy, le-a spus ea părinților ei, dar avea o treabă de rezolvat, înainte de toate. Făcându-i un semn vizitiului să aștepte, s-a grăbit să intre în bar, care era încă în toiul petrecerii, sărbătorind ziua Sfântului Rémi.

Etienne a deschis ușa din spate, exact la timp, cum se înțeleseseră.

– I-ai dat biletul? a întrebat Nicole.

– Nu-ți face griji, am făcut așa cum ai spus. Nu a vrut să arate nimănui scrisoarea ta de felicitări. Cel mai bun muncitor al anului, zici tu? Părea foarte fericit în privința asta, dar nu a vrut să arate nimănui ce scrie acolo.

– Îl știi pe Xavier, îi place doar să-și vadă de treabă și nu a vrut să le spună băieților că era lăudat de o femeie.

Și e complet nepregătit pentru ce-l așteaptă.

– Oricum, îți mulțumesc pentru ajutor. Trăsura mă așteaptă, deci, e mai bine să plec. Noapte bună.

Ceasul primăriei a bătut ora nouă, în timp ce ea aștepta în umbră. Xavier nu era atât de beat încât să nu poată urma instrucțiunile pe care i le dăduse. Panglica roz, pe care ea o păstrase de pe biletul Thérèsei, era îndesată în buzunarul lui de sus. Ea era încântată de acea tentă de autenticitate. Seara devenise răcoroasă, între timp, iar el își înfășurase haina cea mai bună de tweed strâns în jurul corpului și își trăsesese căciula în jos, deasupra ochilor. S-a îndreptat spre ușa laterală a casei Thérèsei și a ciocănit.

Când n-a venit niciun răspuns, a mai bătut o dată, clătînându-se puțin.

– Sunt eu, a șoptit el în sus, spre fereastră. Xavier!

Niciun răspuns.

– Thérésa!

Momentul era perfect. Thérésa se întorsese înapoi în Paris, să remedieze lucrurile cu Napoleon, datorită ajutorului lui Moët.

– Ce seară minunată, Xavier, a spus Nicole, ieșind din umbre.

Lui i-a căzut fața de uimire când a văzut-o.

– Știu tot. E periculoasă, să știi, și se folosește de tine.

– Mi-a cerut să o ajut cu grădina.

– La ora asta?

El părea lovit de trăsnet.

– *Eu* am scris biletul cu panglica roz. Crezi că ea ar risca să-ți scrie și să ai vreo dovadă împotriva ei?

Ea a tăcut, să-l lase să înțeleagă informația. Aproape că îi era milă de vechiul ei prieten.

– Tu i-ai spus despre mesele mele de filtrare. Ce-a fost în mintea ta? Eu credeam că avem o înțelegere.

– Eu, niciodată...

– Ce ar spune soția ta despre asta?

El a lăsat capul în jos.

– Sunt o alinare pentru Thérésa, după toți filfizonii și ipocriții din Paris.

– Exact cu ăștia e ea acum. Ne cunoaștem unul pe celălalt de când ne-am născut, nu-i așa?

– Cred că da.

– Se folosește de tine. Unei femei ca ea îi e imposibil să iubească cu adevărat un bărbat, oricine ar fi el.

Sau o femeie, s-a gândit ea îndurerată.

– Marea Thérésa Tallien te-ar azvârli ca pe o piatră dacă ar exista măcar o undă de scandal. Ea râde de bărbații suficient de proști încât să se îndrăgostească de ea. A fost secretul meu de breaslă pe care l-a dorit de la tine, atâta tot. Ai mai văzut-o, de când i-ai spus?

El a clătinat din cap.

– Gândește-te la asta. Soția ta ar fi devastată.

– Nu poți să-i spui. Nu acum, când fiul nostru e plecat la război. Ai nimici-o.

– Atunci, ține-te departe de Thérésa.

El s-a chircit.

– Suntem prieteni dintotdeauna. Ai fost susținătorul meu. Ți-am plătit salarii toată viața, ți-am promis un procent din profituri, iar tu ai arunca toate astea la gunoi pentru ea?

Și-a dat seama, din modul în care a privit-o, că ar face același lucru încă o dată, dacă Thérésa i-ar oferi măcar o fărâmbă de încurajare.

– Dacă te mai întâlnești cu ea o dată – și dacă o faci, o să aflu –, îi spun soției tale, îți pierzi locul de muncă la mine și nu vei mai lucra în Champagne niciodată.

– Nu poți să mă ameninți, a șuierat el.

– Tocmai am făcut-o și nu mi-e frică de tine. Hai să vorbim ca niște egali. Dă-i timp, Xavier, o să treacă. Recolta e culeasă. Vița-de-vie e neagră și lipsită de vlagă, dar la anul se va trezi din nou la viață. Totul va părea diferit. Soția și fiul tău au nevoie de tine. Revanșează-te pentru faptul că ți-ai trădat soția și pentru că mi-ai pus întreaga mea sursă de venit – și pe a ta – în pericol. Am o cale prin care mă poți despăgubi.

– Ciripește, în cazul ăsta.

– Rămâi cu mine, Xavier. Înțeleg, tu ești un simplu om, iar ea e din altă lume. Îmi voi ține promisiunea față de tine, legată de un procent din profituri, și o să țin scandalul departe de tine și de familia ta, dar tu trebuie să-mi promiți că o uiți.

I-a explicat planul ei. El i-a promis că îl pune în aplicare până la ultima literă. Era riscant, dar ea era producător de vinuri și tot ce făcea ea implica un risc.

El a dispărut în întuneric, iar ea s-a plimbat înapoi până la trăsură ei, extenuată. Chiar și Xavier fusese dispus să o trădeze, după toate lucrurile prin care trecuseră împreună. Moët avusese dreptate măcar în privința asta, afacerile nu erau pentru cei slabi de înger. Cu cât avea mai mult succes, cu atât părea că-și face mai mulți dușmani. Și când atâtea lucruri erau în pericol, era silită să creeze strategii ca un general și să tragă pe sfoară oameni pe care îi considerase prieteni și aliați până acum. Era un sentiment de singurătate, dar devenise deja expertă, când venea vorba de asta, și îi dădea o senzație satisfăcătoare de putere.

Ceasul a bătut sfertul. Era aproape nouă și jumătate, iar ea spera că, în numai cincisprezece minute de acum încolo, soarta ei se va schimba.

În timp ce trecea cu trăsura înapoi spre casa Thérései, i-a spus vizitiului să oprească. A cercetat fereastra de la dormitorul Thérései și a recunoscut forma căciulii lui Xavier. El și prietenii lui fuseseră întotdeauna pricepuți la deschis încuietori. Pe când era copil, ea însăși li se alăturase de nenumărate ori în hambare încuiate, să mănânce mere furate sau să facă vizuini în fân.

Era adevărat ce se spunea. Metodele vechi de la țară erau mereu cele mai bune. Ca de exemplu, o mică și banală hoție în timpul nopții.

CAPITOLUL 23

Octombrie 1813

Pradă de război

Ceasul a bătut ora nouă și jumătate, iar Xavier a reapărut din întuneric.

– Urcă repede!

El a sărit în trăsură. Nicole a ciocănit în fereastră, iar trăsura a început să se hurducăie înainte. El a căutat prin interiorul hainei și i-a aruncat un săculeț la picioare. Era surprinzător de greu.

Ea a strecurat o privire înăuntru. Cutia era la fel de amețitoare cum și-o amintea, iar strălucirea bijuteriei licărea la lumina lunii – mai multe pietre prețioase decât ar putea să vadă majoritatea oamenilor într-o viață întreagă.

– Valorează ceva chestia asta, a spus Xavier.

– Mulțumesc. Și îmi pare rău.

– Dă-mi voie să cobor de-aici, *sauvage*. Ești o femeie mai curajoasă decât mine, trebuie să recunosc chestia asta. Aș prefera să merg pe jos restul drumului, dacă nu te superi. Sunt un idiot afurisit, și am nevoie de o plimbare să trec peste asta.

Xavier și-a înfășurat haina în jurul lui și s-a cufundat în umbră, iar ea l-a urmărit din priviri până când el a dispărut din orizontul

ei vizual. Bietul Xavier. Acum, ei doi aveau în comun faptul că fuseseră trădați de Thérésa și un pic mai puțină încredere în oamenii pe care-i iubeau.

Nicole a ținut strâns săculețul, până când a ajuns cu bine în dormitorul casei sale din Bouzy. Bijuteriile desfăceau în fascicule lumina lumânării când a deschis cutia. Cuibărit în căptușeala roșie ca sângele, era chiar acolo: medalionul dăruit Théréssei de către țarul Alexandru. Medalion care valora mai mult decât toate podgoriile ei la un loc, și îndeajuns de mult încât să pună o femeie puternică în primejdie de moarte.

L-a admirat, și-a trecut degetele peste fațetele diamantului, a recitit inscripția: *in perpetuum*. Fusesse o vreme când și ea crezuse că prietenia Théréssei va dura pentru totdeauna, dar nu mai era cazul, iar o fărâmbă din inima ei se transformase în gheață. A pus colierul înapoi în cutie, l-a ascuns sub pernă și a beneficiat de prima noapte integrală de somn după ziua în care îi dăduse lui Jean-Rémy sacul cu viță Pinot.

Diligența până la Paris a ajuns la timp, iar ea era nerăbdătoare să coboare și să evadeze pentru un timp. Puteai fi anonim în Paris, mai ales dacă erai o văduvă de la țară, ca ea. Și-a zâmbit în sinea ei în timp ce trecea pe lângă podgoria lui Moët, cea care se învecina cu terenul ei din Verzenay. Solul era proaspăt săpat, viile străvechi și fertile Moët de acolo fuseseră mutate în altă parte, și noile rădăcini de Pinot pe care i le dăduse ea fuseseră plantate cu mândrie, distanțate cu grijă, fiecare înconjurată de un cerc palid de îngrășământ *fumure*. A apucat mai strâns geanta de piele care conținea colierul Théréssei și și-a ațintit privirea în față.

De cum a ajuns la Paris, și-a lăsat bagajul în grija băiatului de serviciu al hotelului și a parcurs în grabă traseul scurt până la Musée Napoléon.

– Sălile cu icoane grecești și rusești? l-a întrebat ea pe bărbatul de la recepție.

El i-a dat instrucțiuni concise și a arătat cu degetul. Ea știa, doar după expresia feței lui, că Thérésa era deja acolo. Bărbații aveau o

anumită expresie, de parcă i-ar fi lovit trăsnetul, după ce interacționau cu ea.

– Draga mea!

Thérésa a învăluit-o în parfumul ei de mosc, iar buzele ei s-au frecat de ale lui Nicole atât de scurt, încât nici măcar nu era sigură că s-a întâmplat.

– Sunt încântată că ai putut să vii, a spus Nicole, rușinată să fie atât de copleșită de prezența Thérésiei.

– Cât de formal, nu fi atât de caraghioasă. De ce ții geanta aia de parcă ar fi un bebeluș nou-născut?

– Asta? A, nu e nimic. Diligența a întârziat, iar eu am venit în fugă direct dinspre hotel. N-am avut timp să pun totul în cameră.

– De ce ai vrut să ne întâlnim în locșorul ăsta ciudat? E complet părăsit. Am putea muri pe aici, și nu ne-ar găsi nimeni zile în șir, și când te gândești că ăsta fusese înainte Palais de Louvre. Acum, Napoleon l-a umplut cu jecmăneli de prin călătoriile lui și permite nenumăraților nespălați să srobească pereții în căutarea idealurilor lui revoluționare, pentru a educa masele prin artă.

Thérésa a examinat-o în mod critic.

– Pari hăituită. Ce Dumnezeu s-a întâmplat în locul ăla mic și liniștit în care îți investești toate energiile? Acum, spune-mi ce e în geanta aia.

Nicole a privit icoana aflată cel mai aproape de ele. Rusească, luată dintr-o biserică. Scena înfățișa grupuri de îngeri și Sfânta Treime, iar în partea de jos, un monstru neobișnuit, care expedia un șarpe negru spre grămada de sfinți.

– Trupele lui Napoleon au luat icoana aia dintr-o biserică rusească.

– Și ce e cu asta? a întrebat Thérésa.

– Acum, Rusia e inamica noastră. Napoleon nu ar privi cu ochi buni vreo colaborare cu aceasta.

– Da, așa este, dar el știe cât sunt de devotată Republicii.

– Am dovezi care sugerează altceva.

Nicole a scos cutia din geanta de piele. Thérésa nici măcar n-a tresărit.

- 'Tinicheaua asta? Nu fi ridicolă. Încerci să mă șantajezi?
- Îmi vei păstra secretul, sau aventura ta cu țarul îți va distruge și poziția socială care ți-a mai rămas.
- Ești supărată pentru zilierul tău mititel. Cum îl cheamă?
- Xavier. E un om bun.
- Foarte bun. Surprinzător de delicat, când vine vorba de treaba aceea.

Thérésa i-a smuls cutia din mâini și a deschis-o.

- Unde e lăntșorul?
- Nu sunt atât de proastă, încât să-l aduc și pe el.
- Întotdeauna am știut că e oțel în spatele acelor ochi palizi.
- Se spune că armata coaliției - Prusia, Austria și Rusia - nu e departe de Paris. Dacă ne invadează și povestea ta de iubire cu țarul devine publică, ești terminată.

- Tu crezi că eu nu știu? Tot Parisul vorbește despre asta. Toată lumea își îngroapă bijuteriile în grădina din spatele casei, sau le ascunde în cutii de biscuiți. Se pare că mă ai exact acolo unde m-ai dorit. Cât de incitant! De fapt, *eu* sperasem oarecum că mă pot refugia în colțișorul tău mic de lume pentru o vreme, să evit tot acest haos. Presupun că, acum, este imposibil?

Nicole a reacționat cu un râs cavernos.

- L-ai manipulat pe Xavier, cel mai vechi prieten al meu și angajatul meu credincios, să îți dezvăluie secretul meu de breaslă, să-l poți vinde adversarilor mei. L-ai convins să-și trimită fiul la război, apoi l-ai părăsit. Și toate astea pentru a-ți acoperi propriile fărâdelegi, și tu în continuare îmi ceri mie protecție? Ce deviații de la realitate se întâmplă în mintea ta?

Pentru prima oară de când o cunoștea, Thérésa părea devastată, iar Nicole a deslușit cute palide, care arătau a îngrijorare. Bine. Poate că exista o inimă acolo înăuntru, pe undeva.

- Tu crezi că le vezi pe toate atât de clar? Viața nu e formată numai din registre contabile ordonate, profit sau pierderi și mici rivalități de provincie. E crudă, promiscuă și nu discriminează pe nimeni, exact ca boala. Zilierul tău cel nobil a fost mai mult decât fericit să vă trădeze, pe tine și pe familia lui, pentru o noapte cu mine.

Viața e o balanță, draga mea. Poate că ți-am cerut și eu o favoare, ca răsplată pentru nenumăratele favoruri pe care ți le-am făcut eu ție. L-am salvat pe negustorul tău adorabil, ți-am dat bani și mângâieri, când ai avut nevoie de ele, și nu ți-am cerut niciodată absolut nimic la schimb. Obsesia pe care o ai față de afacerea ta e la fel de egoistă, dar tu nu-ți dai seama de asta.

– Lași o dără de nenorociri în urmă, în timp ce te convingi de propria-ți nevinovăție, apoi dai vina pe lumea nemiloasă. Dar noi toți avem opțiuni. O să fiu foarte explicită: dezvăluie-i secretul meu lui Moët, iar eu o să folosesc colierul să te expun ca pe o trădătoare. Consecințele vor fi rezultatul acțiunilor tale, și ale nimănui altcuiva.

– Câtă pasiune seducătoare, dar averea familiei tale îți permite idealuri înalte la care noi, restul lumii, nu ne permitem nici măcar să visăm. Ia asta, locul ei e alături de colier.

I-a înapoiat cutia, a mângâiat-o pe obraz pe Nicole și a plecat.

Nicole a rămas singură printre tablourile învechite. S-a gândit la mesele ei de filtrare, care ocupau acum o parte însemnată din pivnița ei, la sticlele de șampanie din anul cometei, aliniate cu grijă, întoarse pe sfert în fiecare zi, până la momentul în care se debarasau de sediment. Erau de încredere, îi aparțineau, putea crea și putea face cu ele orice voia. Acum, secretul ei era în siguranță, dar victoria era lipsită de valoare. Thérésa era periculos de vicioasă, dar reprezenta viața, entuziasmul, magia. Chiar și acum, după toate astea, Nicole considera că viața fără ea era ceva mai puțin sclipitoare.

A pus cutia înapoi în geanta de piele și s-a întors la hotel. Nu era numai pentru ea, s-a consolată. Mentine creștea și, astfel, viitorul ei era asigurat.

CAPITOLUL 24

Martie 1814

Invazie sau eliberare?

– Mulțumesc.

Nicole a sărutat-o pe călugăriță pe ambii obraji. Soeur Ayasse a mângâiat ușor bagajul lui Mentine.

– Cufărul tău e aici. Mult noroc și ai grijă, Clémentine. Roagă-te ca războiul să se termine repede și nu-ți neglija studiile. Ai grijă de mama ta, draga mea!

Nicole a observat că, în momentul când Mentine a îmbrățișat-o pe Soeur Ayasse, i se zăreau lacrimi în ochi. Fetița ei cea mică avea deja prieteni pe care ea nu-i cunoștea, iar chipul ei era mai ascuțit, muguri noi îi apăsau rochia, avea părul moale și blond, pielea ca laptele, și o nouă senzualitate în ochii ei verzi. Acum, erau de aceeași înălțime!

Nicole a examinat cafeneaua, căutând semne că ar fi bărbați periculoși prin preajmă. Cu siguranță, toți aceștia s-ar uita la fiica ei frumoasă? Toată lumea își vedea de treabă ca de obicei, zăngănind din câni, fumând, bârfind. Nu existau pericole, dar pornirea de a-și proteja fata, care crescuse atât de mult în ultima vreme, era copleșitoare.

În lunile care trecuseră de la ultima ei vizită pe aici, s-o înfrunte pe Thérésa, Parisul devenise un spațiu diferit, mai amenințător. Taberele de cazaci, ruși, prusaci, britanici, aflate la marginea Parisului, amenințau să dea năvală prin porțile orașului. Toată lumea din această cafenea evalua posibilitățile și își relata propriile experiențe, despre cum Napoleon nu mai avea parte de niciun sprijin și de nicio formă de control. Poate că era chiar mai bine ca aliații să-l învingă pe Napoleon. Cel puțin, războiul se va termina. Un lucru era sigur, trebuia s-o ducă pe Mentine acasă.

– Trebuie să plec din Paris?

– Pe moment, da. Nu trebuie să-ți faci griji, nu există încă niciun pericol, dar, pentru numai câteva luni, vei fi mai protejată acasă, cu mine și cu bunicii tăi.

– Și cum va fi cu prietenii mei? O să-mi fie dor de ei!

– Problema principală e să fii în siguranță. În momentul în care războiul se termină, o să vii înapoi.

Cafetiera scotea aburi, iar ceștile cu marginea aurită erau atât de delicate, încât puteai vedea lichidul prin porțelan. Mentine a continuat să pălăvrăgească, iar încăperea s-a umplut de un zumzet relaxant de voci. Fețele de masă albe și apretate, candelabrele care sclipeau pe tavanele înalte și soarele de primăvară care se revărsa pe ferestrele mari făceau ca războiul să pară la un milion de kilometri distanță. Spera că Xavier i-a zidit pivnițele în cărămidă, așa cum îl instruisese ea, să prevină jafurile. Moët își pierduse deja un sfert din întregul lui stoc de la Épernay, iar Madame Olivier îi scrisese s-o informeze.

– Și Thérésa mi-a spus că trebuie să spun „nu” întotdeauna. O femeie ar trebui să-și folosească puterea în mod înțelept și să nu o împartă nechibzuit, nu crezi, Maman? a spus Mentine.

– Bineînțeles, scumpa mea, a răspuns Nicole, fără să o asculte cu adevărat.

– Ea mi-a dat această rochie. Ai observat că are exact culoarea ochilor mei? Prima mea rochie în stil imperial. Cât de norocoasă sunt eu, să mă îmbrace cea mai strălucitoare și elegantă femeie din Paris?

– *Thérésa* ți-a dat ție rochia aia? Când?

– Chiar săptămâna trecută, când i-am spus că vii să mă iei acasă. A fost atât de drăguță, a spus că acum am crescut și ar trebui să am o rochie cu care să te impresionez. Nu e generos din partea ei? Ți place?

Nicole făcu un inventar mental al hainelor pe care i le trimisese ea lui Mentine în ultimul an. Rochii de bumbac de fetiță mică, șorțulețe pe care să le poarte deasupra. Aceleași haine pe care le purtase de când se știa.

– E frumoasă. *Tu* ești frumoasă. Nu pot să cred cât de mult ai crescut.

Zâmbetul ei mândru a încălzit-o pe Nicole. Perfectă, inocentă, vulnerabilă.

– Cât de des te întâlnești cu *Thérésa*?

– În fiecare sâmbătă. Mă duce la ea acasă, pe rue de Babylone. Fetele ei sunt cele mai bune prietene ale mele. Ea spune că nu pot trăi zăvorâtă într-o mănăstire în fiecare zi a săptămânii. Îmi dă prăjituri, bomboane și haine și mă ia la plimbări cu trăsura prin Tuileries, împreună cu prietenele mele. E ziua mea preferată din săptămână.

Nicole s-a gândit la teancul de scrisori nedescăcute de la *Thérésa* pe care le aruncase pe foc în timp ce era în Paris și s-a chinuit să-și aducă aminte de cruzimea întâmplătoare cu care o tratase *Thérésa* pe ea. Poate că își judecase greșit prietena?

– Trebuie să-i mulțumesc pentru că a fost atât de bună.

– Trebuie. Mă tratează de parcă aș fi propria ei fiică, Maman.

Și toate astea pentru Mentine, în pofida colierului?

– Pot să rămân? *Thérésa* spune că nu e niciun pericol, că rușii sunt niște domni.

– Sunt sigură că spune asta.

– O fiică deșteaptă, a intervenit un bărbat așezat la masa vecină. Stătea singur, cu ziarul împăturit aflat lângă mâncarea de prânz.

– Soldații ruși *sunt cu adevărat* domni. Dar are o mamă înțeleaptă, totodată. Dacă aveți unde să vă refugiați din Paris, ar fi cazul să plecați cât mai repede. Sper că nu vă supărați că v-am întrerupt.

Franceza lui era perfectă, aproape. Ochi întunecați, aproape negri, și piele bronzată, chiar dacă nu era vară. Anii lungi de prietenie cu Natașa o învățaseră să recunoască accentul.

– Sunteți rus?

– Da, sunt. Și dumneavoastră? Nu sunt foarte mulți cei care îmi mai recunosc accentul. Rușii mă acuză că aș fi francez, dar nu mulți francezi mă acuză că aș fi rus.

– Sunt din Reims, franțuzoaică get-beget.

– De acolo sunt și vinurile mele preferate.

– Și ale mele...

Ea a zâmbit și s-a întors la conversația ei cu Mentine.

– Sper să nu vă supărați că vă întrerup din nou, dar eu m-aș întoarce în Reims cât aș putea de repede. Rușii sunt invadatori pașnici, eliberatori, după cum spun ei, dar nu există război fără victime. Ar trebui să închiriați o căruță și cai cât de prompt puteți. Se găsesc anevoie, pentru că foarte mulți speră să plece, și de aceea vă rog să nu vă mai pierdeți timpul. Nu am putut să vă ascult discuția și să nu spun nimic, de aceea, mi-am asumat riscul de a părea nepoliticos, conștientizându-mi pe deplin fapta. Sper că puteți să mă iertați.

– E amabil din partea dumneavoastră să ne acordați acest timp, mulțumim, a spus Nicole. Plecăm mâine.

– Azi ar fi mai bine.

Bărbatul și-a luat ziarul și a plecat. Mentine a chicotit.

– Era amuzant.

– Mai ai foarte multe de învățat! Termină-ți prăjitura. Plecăm în seara asta. Nu mi-e frică să fiu în Paris, dar trebuie să mă întorc să îmi protejez pivnițele.

– Fetele de la mănăstire spun că ofițerii ruși sunt fermecători. Crezi că o să trecem pe lângă unii dintre ei?

– Sper că nu. Va fi atât de plăcut să te am acasă cu mine timp de câteva luni.

– Dar *cu mine* cum rămâne? Parisul e atât de incitant, în comparație cu Reims. Și tu o să fii ocupată numai cu podgoriile tale, așa cum ești întotdeauna, iar eu o să stau închisă cu Josette, cu bunica și cu bunicul, în timp ce tu ești plecată la săpat.

- Mentine! Săpatul e pentru tine, să îți asigur viitorul.
Fata și-a dat ochii peste cap.
- Nu te deranja pentru mine. Sunt în regulă exact cum sunt.

Bărbatul rus avusese dreptate. În ziua următoare, zvonurile s-au răspândit ca un incendiu, anunțând faptul că trupele spărgeau porțile orașului, relatând încăierări în Montmartre și capitulări la Montreuil. Aliații luaseră trupele franceze prin surprindere. Napoleon se afla la mai mulți kilometri distanță, în Fontainebleau, și i-ar fi luat zile în șir să ajungă până la Paris, iar atunci ar fi fost prea târziu. Pe lângă asta, zvonurile spuneau că trupele franceze își pierduseră încrederea în Napoleon. Erau subnutrite și extenuate de război. Noi *toți* suntem așa, și-a spus Nicole. Douăzeci și cinci de ani de război neîntrerupt.

Rusul avusese dreptate și în altă privință. Într-adevăr, trăsurile și caii erau greu de găsit. Fiecare formă de transport care ducea în afara Parisului era deja rezervată. Oricine avea o scândură pe roți profita, cerând un preț de zece ori mai mare. Nicole a izbutit să găsească loc pentru o singură persoană, pe o căruță de fermieri care pornea a doua zi, la ora prânzului, din Pont de Bercy pe drumul spre Reims. Mentine va fi silită să se înghesuie cumva. A inspirat adânc. Urma să evadeze dintr-un război, dar trebuia să se întoarcă la al ei, cel de acasă, împotriva lui Moët, împotriva miilor de ani de tradiție, în care bărbații făceau afaceri, iar femeile stăteau acasă, cu doar câteva excepții. A doua zi de dimineață, ambele lor cufere erau pregătite. Nicole a pus colierul Thérèsei în geanta ei de piele, pe care și-a azvârlit-o pe umăr. Aveau de mers pe jos până la Pont de Bercy, însoțite de un băiat care le ducea cuferele într-un cărucior de mână. Chiar și băieții mici, care aveau nevoie de un franc sau doi, erau greu de găsit, iar acesta părea prea costeliv pentru povara lui, dar ea era fericită să îi dea banii.

Avenue d'Alma era ciudat de pustiu când au ieșit din hotelul lor. Apoi le-a auzit. Clopotele de alamă care răsunau prin tot Parisul. Femei care treceau grăbite, cu rozete albe prinse de rochii,

bărbați cu banderole albe pe braț, invadând bulevardul în drum spre Champs-Élysées, sunetul asurzitor făcut de sute de copite de cai pe dalele de piatră.

- Vă rog mult, ce se întâmplă? i-a strigat Nicole unui trecător.
- Eliberatorii. Sunt chiar aici, pe Champs-Elysées!
- Așteaptă în interiorul hotelului, l-a instruit ea pe băiețelul care avea în grijă cuferele. Nu te mișca. Mă duc să mă uit, dar mă voi întoarce în jumătate de oră.

Se discuta despre invazia rusească, însă toată lumea o considera bine-venită. După revoluția însângărată, urmată de decenii de război și de un bărbat, Napoleon, care se declarase propriu-zis un aristocrat ereditar, care mai era scopul atâtor jertfe? Rușii îi vor ajuta să scape de despot și să restaureze pacea, toți erau de acord cu asta.

Azi, avea o șansă să asiste la istorie. În timp ce ea și Mentine se țineau după mulțime, a constatat aceeași încărcătură în aer ca în urmă cu douăzeci și cinci de ani, în acea zi fierbinte de iulie când avusese loc revoluția. La paisprezece ani, Mentine avea trei în plus față de acea Nicole de demult. Rochia scumpă de lână roșie pe care o purtase la unsprezece ani atrăsese multă atenție nedorită pentru fetița bogată care fusese ea atunci, iar azi purta din nou un roșu care sărea în ochi, de data asta o haină de mătase pentru călătorie și o mantie de catifea care s-o protejeze de murdăria drumului. O ținea strâns de mână pe Mentine, dar, întocmai ca în ziua revoluției, nu putea să reziste atracției mulțimilor.

Și-a croit drum prin înghesuială, până în față, și a ajuns la timp pentru a vedea priveliștea incredibilă. Țarul Alexandru, călare pe un cal alb, înconjurat de ofițerii alianței – roșul cazacilor, albastrul rușilor –, mărșăluind pașnic pe Champs-Élysées. Mulțimile îl ovaționau. Rozetele albe purtate de femei simbolizau urări de bun venit, banderolele albe ale bărbaților sugerau capitularea fericită. Se auzeau și niște șoapte prin mulțime, legate de restaurarea monarhiei.

În timp ce se holba la spectacol, Nicole a simțit fiorul straniu al recunoașterii. Bărbatul din flancul stâng al lui Alexandru era rusul de la cafenea! El nu a zărit-o, pentru că batalioanele treceau mărșăluind în șiruri ordonate. Nu cu mult în urma lui era o trăsură aurită, iar înlăuntrul acesteia, o femeie frumoasă cu părul negru, purtând

o pălărie de damă cu pene care fluturau în bătaia vântului. Desigur, Thérésa n-ar fi ratat această paradă triumfală pentru nimic în lume, și evident că era acolo, nu departe de însuși țarul.

Mentine s-a smuls de lângă ea și a trecut în fugă printre șirurile de ostași, tipând după Thérésa:

– Eu sunt, eu sunt!

Thérésa a oprit trăsură, a deschis ușa și a tras-o pe Mentine înăuntru. Din trăsură, aceasta a arătat cu degetul spre ea, iar vehiculul a fost condus spre margine. Nicole a alergat într-acolo, disperată să își recupereze fiica.

Thérésa a mai smucit o dată ușa trăsurii, deschizând-o pentru Nicole.

– Cum ai putut să *te gândești* să o obligi pe biata de Mentine, mititica, să stea în îngrămădeala asta. Și tu ești atât de minionă, încât ai putea fi *călcată în picioare*. Hai, sari, mai e destul loc!

Nicole a clătinat din cap. Zilele în care își permitea să fie dată peste cap de farmecul trădător al Théréssei se terminaseră.

– Nu o să te las să te întorci prin mulțimea aia. Nu se știe când s-ar putea să devină agresivă. *Urcă în trăsură, acum.*

Pe de altă parte, avea dreptate, și de ce să nu te folosești de o astfel de întâlnire neprevăzută, atât timp cât intra în ea cu ochii deschiși?

– *Te rog, Maman.*

Nicole a sărit ezitantă în trăsură.

– Ieși cam mult în evidență, cu silueta ta minionă, părul roșcat de căpșuni și rochia roșie strălucitoare. Foarte ușor de observat și absolut adorabilă! Încotro ai pornit?

– Plecăm din Paris la ora prânzului, de la Pont de Bercy. Trebuie să mă întorc înapoi la pivnițe, și am rezervat un loc pe ultima căruță care pleacă de aici. De fapt, ar trebui să ne întoarcem la hotel, am un băiat care ne așteaptă cu bagajele.

– Te voi duce eu la Pont de Bercy la ora prânzului și o să trimit un soldat după bagajul tău. Nu o poți trage după tine pe sărmana Mentine înapoi prin gloata aia! O să stai cu mine până atunci. Mi-a fost dor de tine!

Nicole a aruncat o privire pe furiș spre geanta din poala ei.

– Exact cum te-am văzut și ultima oară, strângând geanta aia de piele, draga mea. Ce mai ai de gând să faci cu ea acum?

Nicole a apucat-o și mai strâns. De această dată, caseta incrustată cu pietre scumpe avea colierul înăuntru. După ultima ei întâlnire cu Thérésa, nu călătorea nicăieri fără ele, o precauție oarecum superstițioasă.

– Nu te mai ajută cu mare lucru să încerci să mă șantajezi acum. Știi că sunt mereu de partea învingătorului. De data asta, a durat doar puțin mai mult decât mă așteptasem. Țarul este ditamai celebritatea în Paris, acum, și singura persoană cu care merită să ai o legătură.

Mentine era fascinată de mulțime, făcea semne cu mâna și era încântată să fie parte din spectacol.

Nicole și-a coborât vocea până la șoptă.

– Am învățat pe propria mea piele că niciuna dintre prieteniiile tale nu e bazată pe loialitate sau dragoste.

– Luxul ăla aparține bogătaşilor, ai face bine să înțelegi. Destinele se schimbă, draga mea, toată lumea știe lucrul ăsta. Am auzit că al tău pălește din pricina războiului. Colierul ăla valorează o mică avere. Păstrează-l și investește-l în micile tale podgorii. Eu nu mai am nevoie de Moët sau de Napoleon, amândoi sunt terminați. Acum... nu te uita la mine așa. Suntem în primul rând prietene, numai că au intervenit niște afaceri. Totul e în urma noastră acum. Arată-mi niște afecțiune în ochii ăia glaciali. Știu că pot trece de la iarnă la primăvară în câteva secunde.

– Numai afaceri? Mie mi-ar fi greu să îi tratez pe cei mai înverșunați dușmani ai mei așa cum m-ai tratat tu pe mine.

– Joacă superioritatea morală cât te mult îți place, dar afacerea ta chiar e deasupra a orice altceva pentru tine, inclusiv deasupra propriului tău copil.

Ambele femei au privit-o pe Mentine, care trimitea sărutări pe fereastră.

De-abia o mai cunosc pe această tânără femeie, s-a gândit Nicole cu o împunsătură de regret.

Thérésa a continuat în șoptă:

– Și din câte îmi dau eu seama, amărâtul ăla de Moët e cel mai înverșunat dușman al tău, iar tu i-ai arătat extrem de puțină compasiune. Iartă-mă, te rog. N-o să mă prefac că nu eram conștientă de ceea ce făceam, dar eram disperată, și amândouă suntem bine acum, nu-i așa?

– Pe cât se poate de bine în aceste timpuri stranii. Tu îmi sucești cuvintele, dar s-au întâmplat prea multe lucruri între noi să mai pot vreodată să simt pentru tine ceea ce simțeam înainte.

– O, încetează să mai vorbești ca un fost iubit plictisitor! O să iau orice îmi poate oferi inima ta mare și o să mă mulțumesc cu atât. Spune-mi toate noutățile care au urmat ultimei noastre întâlniri, dragă. Mi-a lipsit flecăreala aceea fermecătoare de la țară, despre viță-de-vie, sticle, recolte și degustarea *terroir*-ului.

În pofida a tot, Nicole nu a putut rezista. În timp ce parada victoriei înainta încet pe Champs-Élysées, i-a povestit Thérèsei despre spaimile ei legate de Cuvée de la Comète, despre angajamentul pe care și-l luase față de muncitori, despre singurătatea acută a condiției de femeie care conduce o afacere în Reims. Nu au discutat în fața lui Mentine de ce Moët era un rival atât de agresiv, nici amărăciunea ei provocată de faptul că îl pierduse pe Louis în favoarea altei femei, dar ea știa că Thérèse înțelege, iar acest lucru era îndeajuns. Cât de frumoasă și tulburătoare era această femeie în victoria ei! La fel de irezistibilă și de periculoasă ca buza unei stânci.

Când au ajuns la Arcul de Triumf, Thérèse a dat instrucțiuni pentru a fi conduse în siguranță și la timp ca să își întâlnească mijlocul de transport, la Pont de Bercy.

– Te cunosc prea bine să te invit să rămâi la Paris pentru petrecerea victoriei. O să vrei să te agiți prin podgorii, luându-te la trântă cu rușii, când o să vină să calce totul în picioare cu cizmele lor mari, căutând acel *vin mousseux* al văduvei, pe care îl adoră atât de mult. Pornește și ai grijă de micuța mea Mentine. O iubesc ca pe una dintre fetițele mele!

– Știu. Mentine mi-a spus că ai avut mai multă grijă de ea decât am avut eu, și îți sunt recunoscătoare pentru asta. Din acest punct de vedere, mi-ai fost o prietenă mai bună decât aș fi crezut.

– O, încetează. Am făcut totul numai pentru mine. Mi-era dor de tine, iar Mentine era cea mai apropiată persoană la care puteam ajunge. Acum, ia-ți zborul și continuă-ți bătălia în Reims. Încearcă să nu fii prea serioasă, micul meu licurici, dar fă ceea ce îți aduce fericire.

Și s-a îndepărtat, s-a întors în mijlocul paradei. Șirurile drepte de soldați au ieșit pentru o clipă din poziții pentru a face loc trăsurii ei. O frumoasă deviere de la ordinea firească a lucrurilor.

CAPITOLUL 25

Martie 1814

Jaful

Războiul ajunsese deja până în Champagne. În timp ce căruța rece și inconfortabilă se zdruncina pe drumuri brăzdate de șanțuri, Mentine și Nicole se agătau una de cealaltă. Cu câțiva kilometri înainte de Reims, dâre de fum se ridicau dintre copaci, iar taberele armatei erau vizibile de pe stradă. Fusese o înghesuială cumplită la început, cu toți ceilalți pasageri căutând să scape de haosul din Paris, dar acum toți aceștia coborâseră, iar lui Nicole îi lipsea relaxarea dată de mulțimea atât de variată: un soldat care se întorcea acasă din Rusia, doi negustori de argint îmbrăcați în haine scumpe, așezați pe tot ce izbutiseră să îngrămădească într-un sac, o pereche de surori în vârstă care se duceau să stea cu familia, la țară. Toți aceștia fuseseră lăsați la destinație, unul câte unul, și acum nu mai erau decât ele două și vizitiul.

– Uită-te înainte și nu atrage privirea nimănui dacă trec pe lângă noi pe stradă. Nu mai știm cine de partea cui este, i-a șoptit Nicole lui Mentine.

Vizitiul a dat bice cailor, să prindă viteză. Nicole ar fi ucis pe oricine cu mâinile goale dacă respectivul ar fi îndrăznit măcar să se uite la fiica ei.

Un mic batalion de prusaci și cazaci care mărșăluia s-a oprit, să le lase să treacă. Lui Nicole i-a stat inima, dar ei au oferit un salut militar ezitant la ordinul sergentului lor. Demoralizați, disperați, cu cizmele crăpate și rupte, uniforme zdrențuite, pomeții ieșind în evidență și trădând înfometarea, pe fețe pline de cicatrice, unele acoperite de bandaje murdare, năclăite de sânge. Nu ar fi vrut să se întâlnească cu ei când nu erau în subordinea ofițerului lor, și îi era teamă pentru toți prietenii ei din Reims. Patiseria Natașei urma să fie o atracție irezistibilă, iar prosperitatea de zi cu zi și freamă-tul orașului, o tentație extremă pentru acești bărbați hămesiți și extenuați de război – și totul era la vedere, gata să fie luat, de vreme ce atâția bărbați erau încă plecați sau deportați, în pofida capitulării survenite cu o zi înainte.

Luminile din casa părinților ei, mărețul Hôtel Ponsardin, se revărsau prin ferestre de parcă trupele aliate nu ar fi patrulet câtuși de puțin pe străzile dimprejur. Care era taina casei tale din copilărie, de te făcea mereu să te simți în siguranță, chit că erai deja adult?

Mentine a fost acaparată de îmbrățișarea bunicului ei, apoi condusă spre căldura focului. Mama a făcut caz din pricina cearcănelor negre de sub ochii lui Nicole.

– Scoate-ți haina și relaxează-te și tu măcar o dată; arăți de parcă te-ai duce undeva, a spus mama ei.

– Chiar mă duc. Trebuie să ajung cât mai repede la pivnițe să le verific. Vrei s-o supraveghezi tu pe Mentine pentru mine?

– Nu am nevoie de *supraveghere*, s-a încruntat Mentine. Mi-ai promis că nu mă părăsești.

– E doar pentru o oră sau așa ceva. O să mă întorc să-ți spun noapte bună, o să vezi.

– Nu, n-o s-o faci, o să rămâi acolo ore în șir. Mereu e *ceva* care merge prost, iar eu de-abia am ajuns acasă!

Mentine se agăța de ea, dar ea *trebuia* să-și verifice stocurile. Tatăl ei îi spusese că ocupația rusească a fost pașnică, până acum, dar ea știa că avuseseră loc jafuri, și toată lumea era cu ochii în patru. A desprins vinovată degetele lui Mentine de pe trupul ei. Fusesse plecată prea mult timp.

Când a ajuns la pivnițele ei din Place des Droits de l'Homme, Xavier stătea de pază afară, ținând în mână un ciocan, și cu un vâtrai sprijinit de peretele de lângă el. Îl însoțeau doi puștani slăbănogi de la orfelinat, strângând în mână o săpăligă și o sabie.

Ușa care ducea spre pivnițele ei fusese zidită, conform instrucțiunilor ei, dar cineva o spărsese, lăsând o gaură imensă.

– Xavier, m-am întors. Ce s-a întâmplat?

– Era și timpul, la dracu'. În timp ce tu te destrăbălai în Paris cu toți filfizonii, și stricații, și Dumnezeu mai știe cu cine, noi alungam hoții pe aici cu *n'importe quoi*. O să le zdrobesc capetele cu o lopată, dacă va fi nevoie.

– Sunt recunoscătoare, Xavier. Dar nu e cazul s-o faci, e periculos. O sabie nu e de mare folos împotriva unei flinte.

Un mesaj pe jumătate rașchetat fusese mângălit cu vopsea roșie pe ușa pivniței. A îngustat ochii, să-l descifreze.

– ...*vin... ser...*

– Nu-ți bate capul cu asta, a spus Xavier.

– Ce spunea?

El a dat din umeri. Puștanii păreau rușinați. Ea le-a dat câte o monedă fiecăruia în parte.

– Sunteți liberi. Mergeți și cumpărați-vă ceva de mâncare. Dumnezeu știe că arătați ca și cum ați avea nevoie.

După ce au plecat, s-a întors spre Xavier:

– Ce spunea? Ai putea să-mi spui, pur și simplu, ce era acolo, Xavier. Știi că n-o să renunț.

– *Târfa vinurilor. Serviți-vă.* Am încercat să ne descotorosim de ea, n-am vrut s-o vezi.

– Cine a făcut asta?

– Puștanii spun că l-au văzut pe rahatul ăla de câine, Fournier, aghiotantul lui Moët, stropit pe mâini cu vopsea roșie. Un idiot nenorocit.

– Așteaptă aici.

Ea s-a strecurat prin gaura din cărămizi și a rupt-o la fugă în jos pe scările pivniței, sute la rând, a continuat să meargă, până a ajuns la *crayères* răcoroase. Inima îi stătuse. Pivnițele fuseseră refugiul ei

dintotdeauna, dar nici măcar aici nu era în stare să își scoată cuvântul din minte. *Târfă*.

Era întuneric beznă, dar știa exact unde să găsească o lampă și s-a orientat pipăind de-a lungul peretelui până în locul respectiv, a găsit chibriturile și a aprins-o. Flacăra a tresărit. Stivele ei ordonate erau acum răsturnate, rafturile prădate, bebelușii ei prețioși distruși și jecmăniți. Vinuri de colecție și vinuri noi, albe, roșii, rosé, nu conta. Trecând peste dezastrul financiar, s-a gândit la faptul că vinurile ei tapetau stomacul vreunui bețivan fără minte...

S-a furișat mai departe prin pivnițe în tăcerea rău-prevestitoare, neîntâlnind nici măcar un pivnicer. Să nu îndrăznească vreun soldat să sară peste ea; l-ar fi tăiat cu o sticlă spartă dacă ar fi trebuit – știa locul ăsta ca-n palmă și putea fugi mai repede decât orice haită de mercenari zdrențăroși.

În cele din urmă, a ajuns în locul în care păstra vinul de colecție din 1811, și inima i s-a oprit. Era gol, rămăseseră doar contururile sticlelor, ca niște goluri prin praf. Îi luaseră vinurile înstelate cu cometă, cele mai bune vinuri ale ei. Nu ar fi avut cum să le nimească într-o doară, nu atât de adânc în inima pivniței, iar ea bănuia că omul cu mâinile mânjite al lui Moët, Fournier, era implicat și în chestia asta. Și-a pipăit cureaua, căutând cheile spre ușa secretă ascunsă îndărătul rafturilor și a ezitat. Se vedea lumină revărsându-se prin gaura cheii și în jurul contururilor ușii. Cineva era înăuntru. Un scaun a scârțâit.

A ridicat o sticlă de vin burgund de doi litri și s-a alipit de perete, ținându-și răsuflarea. *Gândește*. Dacă apăsa pe clanță, iar aceasta era încuiată, persoana de dinlăuntru avea o cheie, și probabil că o cunoștea. S-a forțat să apuce clanța, apoi a întors-o. Era încuiată. Și-a folosit propria cheie să o descuie, apoi s-a pomenit față în față cu un pistol. Sticla a explodat atunci când a scăpat-o din mâini; împrăștiind cioburi și vin peste tot.

– Iisuse, *sauvage*! Nu mă mai ataca pe furiș în halul ăsta!

– Louis! Ce dracu' faci aici?

– Ce dracu' faci *tu* aici, prin pivniță, de una singură? Locul e infestat!

– Nu e nimeni aici. Atât le trebuie, să încerce. Vinurile mele cometă au dispărut toate!

El a tras-o brutal spre sine.

– Dumnezeu, aș fi putut să te împușc.

– Au intrat și aici?

– Nu, sticlele sunt în siguranță, a spus el, făcând un gest spre mesele de filtrare, care se întindeau în depărtare, cât putea lampa să lumineze.

Sticle de șampanie Cuvée de la Comète de culoarea mierii, șir impecabil după șir impecabil. O avere de paradisuri aurii, întregul stoc pe care îl depozitase, toate intacte.

– Clare asemenea cristalului, ca un izvor de munte, a zâmbit Louis. Invenția ta e în continuare genială.

– Slavă Domnului. Dacă o vor pe asta, să îmi plătească valoarea lor.

– Atunci, ești un negustor mai bun decât mine. Tot ce am izbutit eu să fac a fost să-i împiedic s-o fure până acum.

– O să găesc o cale. Doar tu și Xavier, de unii singuri, ați salvat ce a mai rămas pe aici?

– Fiecare zilier de pe câmp și fiecare om care a lucrat vreodată pentru tine a apărat locul ăsta. Madame Olivier face spionaj pentru noi. Ar fi putut fi cu mult mai rău. Alte pivnițe au fost mult mai afectate decât acestea, și aici e destul de rău. Bărbații se întorc dimineța, să zidească ușa în cărămidă din nou. Xavier a insistat să stea de pază, iar intenția mea era să dorm cu frumusețile astea toată noaptea.

– Tu le iubești la fel de mult cum le iubesc eu.

– Eram pregătit să mor pentru ele în Rusia. Du-te și odihnește-te puțin, și lasă asta în seama mea. De-abia ai sosit de la Paris cu Mentine? Probabil că ai călătorit ore în șir.

– Îți mulțumesc, credinciosul meu Louis. O să mă întorc dimineța la prima oră cu micul dejun. O să-ți aduc gemul de caise al mamei mele. Încearcă și tu să te odihnești un pic.

Când a ajuns înapoi afară, noaptea devenise răcoroasă și umedă. Xavier străjuia locul, nemișcat în post.

– O să îi trimit pe câțiva dintre puștani să te înlocuiască. Arăți extenuat.

– Nimeni nu pune piciorul înăuntru în garda mea. O să rămân aici până când fiecare cărămidă va fi înlocuită, și vor avea nevoie de un tun să o mai deschidă o dată.

Un bărbat a apărut din întuneric, aducând cu sine duhoarea unui soldat care își petrecuse nopțile în cort luni în șir.

– Asta e o promisiune pe care n-o s-o ții, țărănoiule. Dă-te la o parte.

Atât Xavier, cât și Nicole au blocat intrarea. Soldatului i s-au alăturat mai mulți confrăți. Cazaci, judecând după uniformă, cel puțin zece. Dar uniforma nu putea masca tâlharii care erau de fapt.

– Nu avem magazinul deschis, a spus Nicole.

– E o gaură drăguță și mare în spatele tău, *milocika*. Mie mi se pare deschisă.

A ridicat patul puștii.

– Dați-vă la o parte, dacă nu vreți s-o încasați pe asta în mutră.

O cicatrice îi supura pe frunte. Amenințarea s-a întins pe fețele bărbaților, una câte una, de parcă cineva ar fi aprins un foc.

– Cărați-vă dracului cu toții! a răcnit Xavier, pășind în fața ei.

Patul puștii s-a izbit de fața lui. Nasul i-a explodat într-un șuvoi de sânge, iar el a căzut, îngrămădindu-se în poziție fetală, cu brațele ridicate să-și protejeze capul. Au început să-l calce în picioare cu rândul.

– Tu vii cu mine, a răcnit față-cicatrizată, în timp ce o târa pe Nicole spre ușa pivniței. Ea l-a mușcat. El a sărit înapoi, ținându-și strâns mâna.

– Cătea!

– Nu o să iei nimic de la mine!

El a izbit-o de cărămizi, iar ea s-a lovit la cap. Durerea era năucitoare. Mâna lui murdară a început să-i cotrobăie pe sub fustă. Tocul ei i-a nimerit prohabul, și a lovit cât a putut de tare.

Un foc de armă a răsunat prin haos, iar bărbații s-au risipit ca niște gândaci. Xavier s-a ridicat împleticindu-se.

– Aduceți-mi femeia. Ajutați-l pe bărbatul acela.

Doi soldați ruși l-au prins pe Xavier înainte să poată cădea, și l-au așezat cu blândețe pe jos.

– Și voi! Voi nu sunteți soldați, sunteți hoți! Dispăreți din fața mea, până nu vă trimit la tribunalul militar. Asta e o ocupație pașnică. O eliberare, nu o încăierare de pe maidan. Dacă vreți să beți ceva, *cumpărați*. Plecați, acum. O să aduc eu băutură în tabără pentru toți cei care nu au fost implicați în asta.

Un accent franțuzesc perfect, aproape.

– Madame, îmi pare atât de rău pentru tot. Sunteți bine?

O durea capul, nu putea rosti niciun cuvânt.

El i-a instruit pe doi dintre oamenii lui să îl ducă pe Xavier acasă și să stea cu el până sosea doctorul, apoi a cărat o masă și două scaune din cafeneaua de peste drum și le-a așezat în fața ușii pivniței. A apucat-o de braț, iar ea a tresărit, speriată.

– Te rog, ești rănită. Bărbații ăia vor fi băgați la arest; dă-mi voie să te ajut. Stai jos.

– Nu pot pleca până când nu e toată cărămida ridicată la loc, a bolborosit ea.

– E de înțeles – bineînțeles că nu. Stai jos.

Ea s-a prăbușit pe scaun, și-a sprijinit capul pe masă și a încercat să-și adune gândurile. O franceză perfectă, aproape. Bărbatul din cafeneaua pariziană, ofițerul rus. Era a treia oară când apărea.

– Să nu îndrăznești să faci un pas mai departe. Toată munca mea de o viață e aici.

– Nu am intenția să fac asta. Am de gând să stau aici cu tine până când te simți îndeajuns de bine să te poți mișca. Îmi dai voie?

I-a făcut cărare prin păr și a atins-o unde durea. Ea s-a cutremurat. Degetele lui au reapărut acoperite cu sânge.

– Hai să te ducem acasă.

– Nu pot. Trebuie să rămân.

– Ssst, o să îți înrăutățești starea. În regulă. Mai rămânem puțin.

I-a oferit batista lui.

– Apasă tare.

Ea s-a ridicat amețită și a făcut ceea ce i se spusese. El și-a pus haina în jurul umerilor ei. Mirosea a fum de lemn.

– O să-i pun pe oamenii mei să stea de pază. Încearcă să ai încredere în noi. Nu se va mai întâmpla.

Ea a clipit. Imaginea lui a devenit din nou clară, iar ea i-a studiat privirea, căutând onestitate.

– Trebuie să rămân. N-o pot lăsa nimănui altcuiva, nimănui nu-i pasă atât de mult, cum îmi pasă mie, și de ce le-ar păsa? Asta se întâmplă când nu sunt aici.

– Înțeleg; te rog, nu-ți mai face griji. Avem foarte multe să-ți dovedim, până când vei căpăta încredere în noi. O să aștept aici cu tine.

Un câine a lătrat. Cineva a tușit. Ceasul catedralei a bătut jumătatea de oră. Stelele îi supravegheau, iar pulsul ei s-a calmat.

– Deci, tu ești faimoasa *veuve*. Am toastat cu tine, într-o altă viață.

Ea l-a privit fără să înțeleagă.

– *Veuve Clicquot*. De la *Veuve Clicquot et Compagnie*. Așa scrie pe ușa, și presupun că nu ai sta s-o aperi de una singură, cu capul sângerând, dacă nu ar fi a ta. E genul de devotament care, îmi imaginez eu, te-a făcut faimoasă pentru vinurile tale minunate. Înainte ca războiul ăsta să ne facă inamici ai francezilor, delectarea cu *vin mousseux* al tău era semnul gustului impecabil. Asta a fost acum un milion de ani.

– Toată viața mea e în acele sticle.

– Sunteți doar tu și cu ele împotriva lumii?

– Așa pare uneori.

– Ești pregătită să mergi acum? Îți promit că oamenii mei o vor apăra...

– Nu pot să-mi asum acest risc. O să supraviețuiesc, garantez.

– Trebuie să supraviețuiești dincolo de această seară, totuși. Unde e fiica ta frumoasă? Da, Madame, desigur că te țin minte din acea cafenea din Paris. Ai pe cineva care poate avea grijă de tine?

– Vreau să rămân. Am nevoie să mă gândesc. Tu ar trebui să te duci și să dormi puțin. Și îți mulțumesc pentru că ai prevenit dezastrul.

– O să aștept cu tine.

– Nu trebuie s-o faci.

– Ba, în mod sigur, trebuie. Te-am lăsat singură numai o zi, și uite ce s-a întâmplat!

Să râdă și să plângă în același timp durea. În delirul ei, nu-și dădea seama dacă era fericită sau tristă. Sau, cum îi spunea întotdeauna lui Mentine, ambele în același timp. Știa ce o va readuce înapoi în propria matcă.

– Vrei să guști un pic?

– Vin? Credeam că e numai pentru buze de francezi.

– Vinul meu cometă îmi va da putere, îmi va reaminti de ce stau aici, în frig, cu un ofițer rus care-mi ocupă orașul, în timp ce eu încerc să apăr ce e al meu.

A umblat pe după ușă, în seiful în care Louis își păstra mostrele de vinuri pentru cumpărători în trecere, câte una din fiecare vin de colecție. Cunoștea fiecare sticlă doar după atingere. Cea din dreapta era întotdeauna cea mai bună. A luat două pahare curate de pe raftul de deasupra. A pus lampa în mijlocul mesei, a aranjat paharele și a turnat vinul. O podgorie luminată de stele, o vară fierbinte, a coadă fosforescentă de cometă îndulcind strugurii Pinot, podgoria orientată spre sud-est din Avenay-Val-d'Or – pentru a absorbi cantitatea perfectă de raze aurii. Îi era îndeajuns pentru a-i uita pe soldații care fuseseră acolo cu doar câteva momente în urmă, pericolul în care se aflaseră și ea, și Xavier.

El a învățat vinul prin pahar, i-a studiat vâscozitatea – „picioarele vinului“, l-a inspirat prin gură și nas, și l-a ridicat spre buze cu un gest surprinzător de delicat pentru mărimea mâinilor lui.

– Dintre toți strugurii, un Pinot comunică cel mai bine gustul *terroir*-ului. E de aici, incontestabil, a spus el.

Nicole a ciocnit paharul cu el.

– Cireașă, zmeură, caramel.

– Trandafiri, prune, violete.

A mai luat o înghițitură și a zâmbit.

– Da, și acelea. Care e prenumele tău? Nu semeni cu ideea mea de văduvă producătoare de vinuri. Mă așteptam la o matroană

aprigă, numărându-și francii pe deasupra unui butoi, purtând mănuși murdare, fără degete.

– Dacă lucrurile continuă așa, nu vei fi prea departe de adevăr, iar eu nu îmi voi putea permite nici măcar mănușile. Nicole.

– Sună mult mai adecvat pentru tine.

El și-a întins mâna.

– Alexei. Ei bine, Nicole, îți mulțumesc pentru vinul tău delicios, dar ar trebui neapărat să-mi permiți să te conduc acasă. Am o trăsură cu pături...

– Nu mă pricep să primesc ordine din partea nimănui. Nici măcar de la bărbați gentili care știu lucruri despre vinuri. Ți-am spus că stau aici până dimineața, iar odată ce m-am hotărât...

– Cum dorești.

El a mai luat o înghițitură.

– Ai câteva podgorii bine plasate, spre sud-est, în impresionanta ta colecție, Veuve Clicquot?

Ochii lui erau întunecați și amari, ca ciocolata ei preferată.

– Ai dreptate din nou. Cum de știi atâtea lucruri despre vinuri?

– Dintr-o altă viață. Vorbește-mi despre cometă. A fost în 1811? S-a văzut și pe cerurile noastre.

– Vinul de colecție al unei vieți. 1811 a fost un an perfect, cel puțin pentru vin. Pot gusta în acest vin cerul nopții răcoroase în care am văzut-o prima oară. Oamenii tăi au tras la măsă cel puțin jumătate din el.

I-a măsurat cu privirea șiretul de pe haină, dinții dreپți și părul lucios. Atitudinea lui avea o notă de blazare cauzată de război, dar era în mod evident de rang înalt, iar ea îl văzuse călărind alături de țar pe Champs-Élysées.

– Dacă vrei să-mi demonstrezi cât de pașnică e invazia voastră și cât de bine îți controlezi derbedeii, armata rusească ar trebui să mă plătească pentru asta în mod cinstit.

– Aș fi fericit să cumpăr o ladă din propriul meu buzunar.

– Nu ar fi suficient. Mi-aș dori ca rușii să își recunoască acțiunile împotriva mea, oficial.

A ridicat o sprânceană, amuzat, dar, spera ea, dispus să accepte.

– Da, am la dispoziție o anumită cantitate de fonduri compensatorii pe care mă pot baza. Dar de ce ar trebui să fie dirijată spre tine? Fiecare pivniță pe o distanță de douăzeci de kilometri de aici a fost jefuită, și nu doar de către ruși.

– Pentru că vinurile mele sunt cele mai valoroase, și fiecare producător de vinuri pe o distanță de douăzeci de kilometri de aici ar vrea să mă vadă dând faliment. Până acum, am refuzat să le fac această plăcere.

– Ai demonstrat foarte clar că poți lupta! Care ar fi suma care ți s-ar părea corectă, Veuve Clicquot?

– Mă îndoiesc că ți-ai putea permite. Războiul ne-a sărăcit pe toți.

– Pune-mă la încercare.

– Cinci franci sticla.

– Vei accepta negocieri, desigur.

– Nu negociez niciodată. Am muncitori de plătit și guri de hrănit.

– Va fi nevoie de niște birocrație, dar ca un gest de bunăvoință pentru relațiile comerciale ruso-franceze, voi vedea ce pot să fac pentru ca să acopăr măcar o parte din pierderile pe care le-ai suferit, dacă promiți să te duci acasă acum.

– Rămân cu sticlele mele. Dar îți mulțumesc.

CAPITOLUL 26

Aprilie 1814

Norocul venit din est

Chipul Natașei a lunecat în prim-plan. Nicole s-a ridicat în șezut: unde dracu'...? Ah, în casa ei din oraș, de pe rue de la Vache. Camera în care zăcuse trează în noaptea care a urmat morții lui François. Prea multe amintiri. Trebuia să plece cât mai repede.

– Unde crezi că te duci? a spus Natașa cu blândețe.

– Nu pot să stau aici. E bântuită, iar eu trebuie să mă întorc în pivnițe.

– Pivnițele sunt în regulă, străjuite de noul tău prieten rus. A trebuit să mă întrebe pe mine unde locuiești. Se pare că ai refuzat să îi spui, a exclamat ea, clătinând din cap cu mândrie. Nu pleci nicăieri. Treci înapoi în pat. O să fac o vrajă să alung fantele.

Natașa a trasat cifra opt, s-a rotit încet pe loc de trei ori și s-a adresat perdelelor.

– Ce spui, nu vrei să pleci până când nu se bagă înapoi în pat? L-ai auzit, Nicole, treci în pat și fantoma te va lăsa în pace.

Nicole s-a holbat la ea.

– Serios. O spun pe un ton ușor pentru că nu vreau să te sperii, dar el *nu se joacă*.

Nicole s-a culcat la loc în pat, pentru orice eventualitate. Oricum, picioarele ei se transformaseră în gelatină, iar capul o durea de parcă era strâns într-o menghină.

– Așa e mai bine, draga mea.

– Ți-au jefuit și patiseria?

– N-ar îndrăzni să provoace o *volșebnița*, o vrăjitoare rusoaică. Sunt o haită superstițioasă, majoritatea țărani.

– Mi-ar fi prins bine să fii acolo noaptea trecută.

– Tu ai propriul tău mod de a fi vrăjitoare, chiar dacă nu îți dai seama de el. Ai putea să te descurci cu o *călugăriță*? E greu să găsești ingredientele în vremuri ca acestea, dar eu aveam puțină ciocolată pusă deoparte pentru o ocazie specială; faptul că tu te-ai întors în Reims e acea ocazie. Le-am făcut în dimineața asta.

Natașa i-a oferit prăjitura, iar Nicole a rupt un pic din ea, din politețe, deși durerea transforma gustul în cenușă, în gura ei.

– Mentine crește, a remarcat Natașa.

– Prea repede.

– Ești norocoasă. E o fată frumoasă, pe dinafară și pe dinăuntru, o versiune blondă a lui François.

El ar fi fost un tată mai bun decât era ea ca mamă. Îi promisese lui Mentine că îi va spune noapte bună și o dezamăgise din nou. Lăsase la voia întâmplării și pivnițele. Se împărțise în atâtea direcții, încât aproape că nu-i mai rămăsese nimic.

Natașa a tras la o parte perdelele, a deschis ferestrele, iar soarele a năvălit înăuntru; cea mai frumoasă zi de primăvară. O răbufnire bruscă de vânt a adus flori de măr în încăpere. Acestea s-au învârtit în jur pentru o clipă, înainte să fulguiască pe podea, ca zăpada.

– Vânt din est. Flori de măr, a spus Natașa, îngustând ochii. Un semn bun.

A adunat floricelele și le-a împrăștiat pe deasupra capului lui Nicole, ca pe confetti.

– Ți-ar prinde bine un pic de noroc, și iată-l că vine dinspre est.

– Tu spui întotdeauna că omul își face singur norocul.

– Poate.

Mentine a bătut la ușă și a intrat, a sărutat-o în grabă pe Natașa, apoi s-a azvârlit peste pat. Flutura un plic spre ele:

– Sunt *atâââât* de frumoși!

– Cine?

– Soldații ruși. Un întreg batalion a fost în fața casei noastre, și unul a venit la ușă, să ne livreze asta. Uită-te, scrie Nicole Clicquot pe partea din față! De unde îți știa numele? Maman, tot orașul clocotește de povești despre cum i-ai înfruntat pe jefuitori și n-ai avut decât o pereche de cizme să te aperi! O lovitură rapidă în...

– E de-ajuns!

Dar nu s-a putut abține să nu zâmbească văzând entuziasmul fiicei sale provocat de victoria ei.

– Ei bine, e adevărat?

– Nu în întregime, deși m-am descurcat, într-adevăr, să ies dintr-o situație complicată.

– Ai o rană la cap, Maman?

– Nu e mare lucru. Doar te rog să ai grijă să nu ieși niciodată singură cât sunt pe-aici. Stai cu mine, cu *grand-mère* și cu *grand-père*.

– Dar sunt atât de plictisită, și sunt atâția oameni noi în oraș, și totul se întâmplă pe afară, iar eu sunt înțepenită aici înăuntru. Josette nu înțelege că nu mai vreau să mă joc de-a petrecerile cu ceai și alte jocuri de copii, iar eu nu vreau să-i rănesc sentimentele.

Mentine a împins plicul spre ea.

– Nu ai de gând să îl desfaci?

Înăuntru era un cec. Nicole a verificat încă o dată suma. Șase sute de franci. Îndeajuns încât să acopere chiar și ultima sticlă care dispăruse din pivnițele ei

A deschis biletul.

Sper că o să primești asta ca pe o dovadă că poți avea încredere în ruși. Această sumă va acoperi și lada mea personală de Pinot-cometă. Acum, pivnițele tale sunt în siguranță, prin urmare, poți dormi în casă în următoarele câteva zile. E frig afară noaptea.

După ce te însănătoșești, poate ai vrea să-i oferi celui mai mare cumpărător al tău un tur al podgoriilor?

Cu sinceritate,

Alexei

- Ce e, Maman? O scrisoare de dragoste? a tachinat-o Mentine.
- Nu fi ridicolă. E o plată din partea armatei ruse pentru tot ce au furat din pivnițe. O plată foarte corectă, oricum.
- Ți-am spus eu, norocul din est, a zâmbit Natașa.
- Plictisitor, s-a încruntat Mentine.

Nicole a mai îndurat trei nopți în acea cameră, dar de cum s-a recuperat după lovitura de la cap, a aranjat să se mute în casa de lângă teascuri, din Bouzy. Nu exista un alt loc în care își dorea să fie. Era primăvară, pe viță răsăreau frunze de un verde intens, zilierii erau pe câmp, la plantat, iar amestecurile anului trecut erau pregătite pentru a fi puse în sticle. Rezervele trebuiau refăcute și nu avea timp de pierdut.

De obicei, aprilie era luna când expediau vinurile mature; când își împacheta puișorii prețioși pentru următoarea lor aventură, cu Louis la cârmă. Nu în acest an. Nimic nu pleca nicăieri. Negoțul părea mort pentru totdeauna, porturile comerciale erau în continuare închise pentru exporturile franțuzești. Era dificil să anticipeze cum puteau evolua lucrurile, dar de fiecare dată când se uita pe fereastră și vedea cum vile se trezesc din nou la viață, speranța i se trezea la rândul-i. Încă un an sau doi și, poate, lucrurile urmau să revină la normal. Până atunci, muncă grea și o mică sclipire de speranță cu turul pe care i-l promisese lui Alexei. Măcar *el* cumpăra.

Curtea teascurilor era invadată cu lăptuci. Locul funcționa și fără ea, dar părea neglijat. Urma să rămână aici până când va vedea din nou sute de cărucioare încărcate cu sticle, chiar dacă ar fi durat ani în șir. S-a aplecat și a început să smulgă buruienile. Era cazul să înceapă de undeva.

- Nu ai pe cineva care să poată face asta pentru tine?

Un accent franțuzesc perfect, aproape.

- Ah, cel mai mare cumpărător al meu! Ești pregătit pentru turul promis?

- Nu mi-a stat gândul la nimic altceva, de când am gustat acel Pinot.

– Odată ce ai gustat *terroir*-ul, nu îl uiți niciodată.

– Aici dormi tu, afară din oraș?

– Amuzant.

– Încotro o luăm, pentru tur?

– Urmează-mă. O să începem cu podgoriile aflate la altitudine joasă din apropiere, apoi o să îți arăt terenurile grand cru și, după aceea, versanții pe care creștem Pinot. O să mergem pe jos, nu vom lua caii; vei vedea mai multe astfel.

Aerul era încărcat de emoție, ciocârlile pluteau prin aer și cârceii de viță se încolăceau sprinteni în jurul stâlpilor de susținere, un fundament ferm pe care să crească strugurii. Muguri strâmți așteptau să înflorească pe trandafiri, iar gărgărițele lucrau de zor, ținând paraziții deoparte. Tovărășia lui Alexei avea ceva special; făcea soarele să lumineze mai intens decât își amintea ea, de foarte mult timp.

În timp ce se plimbau împreună într-o tăcere relaxată, Nicole s-a pomenit cuprinsă de impulsul de a-l studia în momentele când el era concentrat asupra unui soi de strugure sau asupra unei metode de plantare. Avea umerii lați, bucle dese și negre, iar pielea lui închisă la culoare, cu urme de vărsat, îi dădea un aer sălbatic, în contrast cu uniforma lui ordonată de ofițer. Era autoritar și încrezător în sine, dar ochii lui strălucitori și negri aveau o durere în adâncul lor, pe care Nicole n-o putea descifra.

– Avem 390 de hectare în total și suntem norocoși, majoritatea sunt terenuri grand cru sau premier cru, i-a spus Nicole.

– Iar cele mai bune podgorii sunt pe versantul de est, cu solul subțire?

– Încă nu mi-ai spus de unde știi atâtea lucruri despre vinuri.

– Cu cât sunt mai profunde cunoștințele, cu atât e mai intensă plăcerea, așa mi se pare. Îmi place să învăț despre vinuri, și despre tine.

Ceva dinlăuntrul ei a tresărit la cuvintele lui.

– Nu sunt cu adevărat viile mele, *ele* mă dețin *pe mine*. Sunt complet dependentă de capriciile lor. Sunt ani proști și ani buni, iar eu nu am niciun fel de control, pot doar să reacționez datorită

cunoștințelor pe care le-am acumulat. Sunt cunoștințe colective, adunate de-a lungul secolelor de mii de oameni care au muncit pământul, și intenționez să contribui cât de mult pot la ele, atât timp cât trăiesc.

Ea s-a gândit la mesele ei de filtrare, care pe moment erau doar secretul ei, pentru a câștiga un avantaj concurențial. Dar dacă și când secretul va ieși la suprafață, acesta va revoluționa producția de *vins mousseux* în toată lumea.

În momentul când au poposit la Verzenay, soarele ajunsese sus pe cer, și era neobișnuit de cald pentru perioada asta a anului. După cum plănuseră, masa și scaunele erau pregătite sub bătrânul castan, o față de masă albă și apretată, o sticlă din cel mai bun Sauvignon al ei, însoțită de *chèvre*, brânză de capră, companioana ideală.

– Atât am putut să fac pentru primul cumpărător important din această primăvară. Războiul a nimicit comerțul, în special pe cel spre Rusia. Nu mi-am imaginat niciodată că Rusia va veni, de fapt, spre mine.

– Sunt onorat.

S-au așezat pe scaune, iar Nicole era bucuroasă că-și lăsase părul liber și că-și purta rochia preferată în această zi de primăvară. Îi plăcea modul în care mătasea albastră-gri, deschisă la culoare, îi puneă ochii în evidență și spera ca și Alexei să observe acest lucru. Și-a dat seama că era prima oară de când își putea aminti când ea, și nu Josette, alesese ce urma să poarte în ziua respectivă. Și-a aruncat jacheta cambrată de călărie pe spatele scaunului, să simtă aerul înmiresmat pe umeri, și a zâmbit.

– Nu ai de ce. Sunt o mercenară absolută. Dacă îți place acest Sauvignon, s-ar putea să fii dispus să-ți mai comanzi o ladă. După cum stau lucrurile acum, ești singura mea piață.

Apa care se condensa pe sticlă crea sute de picături care reflectau razele de soare. Note de iarbă cosită, lămâie și agrișe completeau fericit intensitatea brânzei de capră pe papilele ei gustative. Lumini de flori roz îngreunau crengile, iar păsările sărbătoreau finalul războiului.

Alexei a luat o înghițitură.

– Și intenționez să fiu o piață bună. Spune-mi tot ce e de știut despre asta.

Când zâmbea, expresia de durere dispărea pe moment din ochii lui.

– E un echilibru fin. Aceste vițe înmuguresc târziu, dar se coc devreme, de aceea le plantăm departe de celelalte soiuri, chiar în această podgorie. Când sunt gata, culegem strugurii dimineața devreme, să-i menținem proaspeți.

A adunat în pumn niște pământ calcaros din jurul unei vițe, proaspăt îngrășat cu *fumure*.

– Miroase asta. O poți gusta în vin.

– Pot, e proaspăt și mineral. Oare toată lumea de aici are gustul acestui pământ?

În acest moment, era exact gustul pe care simțea că îl are ea.

– Acesta este de anul trecut. Sauvignon nu beneficiază de pe urma maturării, e cel mai bun de consumat când e tânăr, dar încă are finețe și parfum pe care să le savurezi. Numele vine de la „*sauvage*” și „*blanc*”. Sălbatic și alb.

El a privit-o prin sticlă.

– Vioiciune și tărie, o combinație perfectă. Presupun că prețurile tale sunt astronomice, iar de data asta nici măcar nu există o cometă care să le justifice.

– Desigur, dar merită.

Alexei a scos un carnet mic de schițe și un creion.

– Te superi? E o priveliște frumoasă, și nici măcar un cort de armată pe aproape. E ca și cum n-a fost niciodată acest război.

– Bineînțeles, te las singur. Xavier, adjunctul meu, e acolo și trebuie să vorbesc cu el. Nu-mi place modul în care irosesc *fumure* prețios, împrăștiindu-l prea departe de rădăcini; nu vor obține beneficiile.

– Cum poți să vezi de aici?

– Când vine vorba de podgoriile mele, văd orice.

L-a simțit că o privește în timp ce pleca, și atunci și-a răsucit o şuviță de păr înapoi în coc.

– Cine e filfizonul în brocart auriu? A venit aici să achiziționeze podgoriile? a întrebăt Xavier, cu fața încă plină de vânătăi și urme dureroase.

– Cel mai mare cumpărător al nostru.

– Îi convingi să *cumpere*? Cum faci chestia asta? Cu doar câteva zile în urmă, îi alungam pe jechoșii ăia cu parul și, acum, tu îi faci să-ți mănânce din palmă. Nu poate să-și ia ochii murdari de la tine.

Ea a zâmbit.

– E interesat doar de viticultură și de cum merg lucrurile.

– Hmmm...

– Încetează, Xavier, te rog. E un cumpărător adevărat și avem nevoie de el. Acum, *fumure*...

Un soare nou apărut, un cumpărător recunoscător cu bani de cheltuit și muncitori aflați din nou pe câmp, întorcându-se de la război, disperați să-și îngroape mâinile în pământul patriei lor natale. Poate că Natașa avea dreptate. Norocul venea dinspre est. Zbârâneau zvonuri despre restaurarea monarhiei Bourbon; două revoluții într-o viață de om erau suficiente pentru oricine, dar Nicole urma să își întâmpine propria revoluție din norocul ei. Era ironic faptul că, cel puțin pentru azi, inamicul rus era prietenul ei, dar propriul ei oraș și cel mai puternic om al acestuia – Moët – erau hotărâți să-i submineze succesul. Ei toți ar fi preferat ca ea să se mărite cu Moët decât să-i vândă vin lui Alexei.

După ce a terminat cu muncitorii, s-a întors spre Alexei. Acesta a smuls o foaie din carnetul de schițe și i-a oferit-o. Era ea, din profil, arătând spre podgorii și spunând ceva. El surprinsese fiecare detaliu, până la cerceii în formă de lacrimă pe care uitase că îi purta și părul rebel pe care îl îndesase în coc, în timp ce se îndepărta de el.

– Ai foarte mult spirit de observație, nu pierzi niciun detaliu, a spus Nicole.

– Mă ajută când evit gloanțele, a răspuns el amar.

– Îmi pare rău. Uite-mă pe mine cum mă îngrijorez în privința compostului și a paraziților, iar tu probabil că ai trecut prin infern ca să ajungi aici.

– Noi toți am trecut prin infern, sunt sigur de asta. Tu ești văduvă, iar eu...

S-a oprit.

– Eu sunt norocos să fiu aici. Nu există eroism în război. E aleatoriu, după cum cad zarurile. Nu merit să fiu în viață, și uneori aș prefera să fi murit eu și să fi trăit alții în locul meu.

– Nu spune una ca asta. Ce s-a întâmplat?

El a clătinat din cap. Ceasul bisericii a bătut alene ora patru, în depărtare.

– Trebuie să mă întorc, a spus Nicole. I-am promis fiicei mele, și se pare că o dezamănesc fără încetare.

– Ia-o înainte, mie mi-ar plăcea să rămân aici și să desenez. Pot să mă întorc și singur – du-te, nu întârzia. Nu va fi a ta pentru totdeauna, nici nu o să știi cât de repede trece timpul până când te părăsește.

Ea nu-și dorea să plece.

– Toate acestea sunt pentru ea. Să-mi spui ce decizi în privința Sauvignon-ului. Pot să aranjez livrarea.

– Nu e nevoie, o să vin și o să mi-l iau singur. Astfel, o să beneficiaz de servicii personale.

– O să mă asigur că voi fi aici pentru tine.

– O!

Avea un mod de a spune „o“, o inflexiune orientală care scurta vocala, și care i-a rămas în minte lui Nicole.

CAPITOLUL 27

Mijloc de aprilie 1814

Reparații

De când sosise Alexei, lumea lui Nicole se însufletea. Era amuzant că nu remarcase până în această dimineață de târg modul în care florile de nu-mă-uita atât de albastre se încâlceau peste dale, răsărind printre pietrele din piața catedralei. Lăstunii răsăreau de nicăieri pe cer, dând ocoluri cu aripi ascuțite, iar câmpiile erau pline de pomi din care răsunau cântece, încărcăți de cuiburi mici și rotunde de păsări.

Brațul cald al lui Mentine era încolăcit de al ei când au trecut pe lângă catedrala cea mare și au traversat piața. Era propria sa floare proaspătă de primăvară. Părul ei blond și moale semăna atât de mult cu al mătușii sale, ochii albaștri-verzi ca ai lui François, buzele pline ca niște felii de portocală. Avea atitudinea bunicii ei, mersul bunicului ei, silueta lui Nicole și unghiile identice cu ale sale – cum face natura așa ceva? Tot ce iubea era rearanjat în Mentine care, totodată, era o personalitate de sine stătătoare.

– Vinzi și mai mult vin, Maman?

– Nu chiar, *chérie*. Poate că nu ai observat, dar e un război în desfășurare.

- Pari că... strălucești, oarecum.
- E o zi frumoasă de primăvară.
- Și tu ai un cec mare și gras de la generalul ăla rus atrăgător.

Toată lumea vorbește despre asta.

- Nu fi ridicolă, e doar aceeași străveche bârfă de provincie; ți-am spus de un milion de ori să n-o ascuți. Acum, ce culoare ai de gând să-ți alegi pentru noua rochie?

Mentine s-a cuibărit la pieptul ei, iar Nicole a sărutat-o pe cap și i-a adulmecat parfumul. Mirosea a puritate, iar părul îi era la fel de cald și de moale ca pe vremea când fusese un bebeluș.

Mentine i-a dat un ghiont.

- Uite-l, e el, generalul tău!

Alexei era chiar acolo, sub unul dintre copacii cântători, cu același carnet de schițe în mână, iar bucele întunecate îi cădeau peste ochi, în timp ce se concentra asupra a ceea ce făcea.

- Alexei, bună dimineața.
- Bună dimineața ambelor doamne.

Știa că sunt două, chiar dacă nu ridicase privirea din carnetul de schițe.

Nicole a aruncat o privire peste desen. O încrângătură de flori de nu-mă-uita crescând dintre dale, linii estompate și subțiri de albastru, fragile, în contrast cu piatra.

- Sauvignon-ul tău e pregătit, i-a zâmbit ea. Ba chiar am găsit puțin din aceeași *chèvre* cu care l-am combinat pentru tine, să îl iei în tabără.

- Mă tem că va trebui să trimit pe altcineva să-l ridice. În această după-amiază?

Durerea lui omniprezentă era inconfundabilă. Nicole și-a trecut cuvintele prin minte, întrebându-se ce anume din ce spusese ar fi putut să-l supere.

- Dacă vii personal, o să deschid o sticlă din șampania-cometă. Te va distra de la necazuri, a îndrăznit ea să spună.

- E atât de evident? Nu o să fiu o companie prea plăcută. Cu adevărat, e cel mai bine dacă trimit pe cineva. Bucură-te de ieșirea ta cu fiica ta adorabilă.

Și-a reluat desenul.

– Șampania-cometă? Pe aceea n-o deschizi niciodată pentru nimeni, a spus Mentine, după ce și-au continuat drumul. E bătrân, poate la fel de bătrân ca tine, dar e frumos.

– E un cumpărător important, a ripostat ea, ascunzându-și dezamăgirea stărnită de cuvintele lui.

Mentine a chicotit.

– Nu uita că rușii și aliații lor ne ocupă țara. Nu mai romanța totul. Haide.

Nicole a condus-o în magazinul de rochii al lui Claudine. Îi promisese fiicei sale o garderobă nouă, care să-i înlocuiască colecția de șorțulețe copilărești.

Mentine și-a probat rochia nouă, un satin simplu și verde care îi venea perfect. Lipsa lui François de lângă ea se simțea acut. El ar fi adorat-o pe această femeie-copil, intimidată de propria ei frumusețe, apoi, brusc, conștientă de ea. Nu exista un tată care să se supere pe băieți, sau care să-i spună că e frumoasă, atunci când ea era nesigură de asta, sau să o îmbrățișeze atunci când ea se simțea din nou copil. Propriul ei tată o făcuse întotdeauna să se simtă adorată, indiferent de situație. Irișii înghesuți într-o vază din vitrina magazinului i-au adus în gând amintirea intensă a lui François care umplea casa cu ei după un episod de depresie. Momentele cele mai crunte de disperare nu serveau decât pentru a le pune și mai mult în valoare pe cele de fericire, atât de fragile.

Mentine a făcut o piruetă în fața ei.

– Îmi place!

– Nu arăți chiar rău, a tachinat-o ea. De fapt, devii foarte frumoasă. Papa ar fi fost mândru de tine.

– Nu face asta! Mă doare când mă gândesc la el.

– Haide, să dăm rochia asta la împachetat, apoi mergem și le-o arătăm lui Mémé *et* grand-père.

Afară, în piața luminată de soare, magazinele expuneau puținele mărfuri pe care le permitea războiul, caii tropăiau, copiii se jucau și lumea era învăluită în indiferență. Nicole l-a căutat din priviri pe Alexei, dar acesta era de negăsit. Se simțea stoarsă de energie,

în timp ce se grăbea spre casa părinților ei. O livrare mare aștepta să plece de la teascurile din Bouzy, și atunci a sărutat-o rușinată pe Mentine în semn de bun-rămas și a fost fericită să plece. Munca era singurul lucru care îi lua gândurile de la François, și acum, de la Alexei.

Ajunsă în curtea teascurilor, a observat că silueta solidă a lui Xavier lipsea din biroul alăturat acestora. După ce săptămâna trecută, când îl văzuse plin de vânătași și zdrobit, în podgorii, îl trimisese acasă să se refacă, iar Louis nu trebuia să vină decât după-amiaza. Întregul loc era gol. Când chipul prietenos al lui Emile a răsărit de după ușa pivniței, îi venea să-l îmbrățișeze.

Ochii lui au sclipit:

– Madame Clicquot!

Își dădea mereu seama că era ea doar după sunetul pașilor ei.

– Bună dimineața, băiatul meu adorabil. Unde e toată lumea?

El a râcâit câteva pietre cu gheata.

– Ce s-a mai întâmplat?

– Monsieur Moët oferă din nou salarii duble. Din cauza războiului, e o mare lipsă de bărbați capabili de muncă, iar el are nevoie de muncitori să pună vinul în sticle. Toată lumea suferă și are nevoie de bani...

– Chiar și puștii de la orfelinat?

Emile a dat din cap. Timpurile erau grele. Fusesse nevoită să le scadă salariile la jumătate, iar ei deja culeseseră recolta și refuzaseră o dată oferta lui Moët, deci, cine putea să-i învinuiască?

– Dar știi despre livrarea care trebuie încărcată azi pentru Paris?

– Au zis că o fac săptămâna viitoare, după ce termină munca de la Moët.

Neputința de a livra însemna neputința de a plăti salarii. Cercul vicios a început să facă spirale în fața ochilor ei.

– El nu m-a vrut. Dar nu m-aș fi dus nici dacă mă voia, a spus Emile. E mai bine; zâmbești.

Într-adevăr, zâmbea. Ce puștan extraordinar. Era norocoasă să îl aibă alături de ea.

– Sunt foarte fericită că ești aici, a spus ea, mângâindu-l pe braț.

– Ai un vizitator. M-a întrebat totul despre teascuri și l-am plimbat prin jur. Sper să nu te superi. A zis că este un prieten.

– Cine e? Ți-a spus cum îl cheamă?

L-a luat de mână, să îl conducă spre birou.

– Da, generalul Marin. Vorbește bine limba franceză, dar e rus... S-a întâmpnat ceva rău?

– Nu, absolut nimic.

Alexei stătea în ușa pivniței, având capul aplecat înainte, aproape atingând pragul de sus, și îi privea.

– Am hotărât că nu le pot încredința derbedeilor ălor prusaci Sauvignon-ul meu prețios, și atunci am venit eu personal, până la urmă. Emile, aici de față, cunoaște fiecare centimetru al acestui loc și a fost o gazdă excelentă. Moët a ratat șansa de a lucra cu cel mai bun om al tău, dar cine îl poate învinui că e loial unei șefe atât de adorabile?

Zâmbetul ei încântat o făcea să se simtă caraghioasă. El i-a răspuns cu o expresie la fel de radioasă.

– Așadar, mă conduci până la vinul meu?

– E lada din podgoria Aÿ? a întrebat Emile.

– Da, dar nu vreau să o cari tu pe scările pivniței. Dacă o să cazi...

– Spune-mi doar unde este, și o aduc eu, s-a oferit Alexei. Și te pot ajuta și cu încărcarea livrării. Ai înfruntat zece cazaci înarmați și nici măcar *atunci* nu ai părut atât de zdrobită ca atunci când Emile ți-a spus că au plecat oamenii tăi, a spus Alexei. Dacă ar fi în garda mea, i-aș trimite la tribunalul militar.

– E mai grav decât câțiva bețivi cu muschete ruginite. E vorba de cinci mii de sticle, sute de trepte de pivniță. O zi lungă de muncă pentru cinci pivniceri experimentați, aproape imposibilă pentru un singur soldat, cu toată bunăvoința din lume. Dar mulțumesc.

– În acest caz, îți aduc zece bărbați. E cel mai mărunț lucru pe care îl pot face ei pentru tine, după ceea ce s-a întâmpnat în Place des Droits de l'Homme. E parțial din cauza lor că omul tău Xavier nu e aici, deci, îți suntem datori. Nu protesta! Dă voie cuiva să te ajute măcar o dată. Chiar și tu ai nevoie de asta din când în când. Pot să îl trimit pe Emile cu o scrisoare până în tabără?

Emile a executat un salut militar.

– Da, domnule!

– O să nimerești drumul? a întrebat Nicole.

– Bineînțeles, locuiesc aproape de tabără și vin pe jos până aici în fiecare zi. E ușor.

– Atunci, accept cu bucurie. Dar, te rog frumos, după asta, orice datorie față de mine e achitată complet.

Ura să rămână datoare, chiar și lui Alexei. Cu toate acestea, i-a mulțumit în secret lui Moët pentru intențiile rele. Își va onora comanda și va avea o zi întreagă cu Alexei în curtea teascurilor, iar asta suna irezistibil.

Emile a pornit, iar Alexei a ajutat-o să aducă lăzile goale în curte. După aceea, l-a condus până în pivniță. Va trebui să aleagă vinul și să îl pună în lăzi, împreună cu el. Oamenii lui puteau face restul.

– Așadar, acesta este imperiul tău, a spus el, când au ajuns la sticlele care urmau să fie încărcate. E un pic întuneric și claustrofob aici pentru cineva care-și iubește libertatea atât de mult, nu-i așa?

– Aici e locul în care se întâmplă toată magia. Fiecare sticlă are propria viață de trăit.

– Fiecare e specială, cu personalitate proprie?

– Exact. Nu există două sticle identice, dacă înțelegi cum să le deguști.

– Te deranjează?

Alexei a făcut un gest spre pivnițe, întinzând corpul spre întuneric.

– Te rog, a răspuns Nicole.

Alexei s-a învârtit prin jur, examinând teancurile de sticle, sticlele din nisip pregătite pentru filtrare, vinurile roșii, vinurile albe, șampania. În timp ce el făcea asta, mintea ei se mișca repede, organizând sarcina care îi aștepta; proiecta în gând ordinea încărcării, loturile care erau pregătite să plece, cele care mai aveau nevoie de timp, buletinele de expediție și instrucțiunile pentru vizitii.

Când a ridicat privirea, el era acolo, studiind-o atent, de parcă ar fi încercat să își dea seama de ceva în privința ei.

– Îmi cer scuze, eram cu mintea în altă parte. Sunt atâtea lucruri de făcut, a zâmbit ea.

– Bineînțeles, nu te oprești niciodată. Pot să văd asta. E atâta muncă în toate acestea. Nu am văzut niciodată o pivniță atât de ordonată, a spus Alexei. Ți pui toată inima și tot sufletul în ele. Ai idee cât de mult vorbește orașul ăsta despre tine? I-ai sfidat pe toți cu obsesia ta. De ce îți petreci tot timpul făcându-ți griji în privința înghețurilor timpurii, salariilor muncitorilor și prevenției paraziților, când ai putea duce o viață ușoară? După toate relatările, vii dintr-o familie bogată, totul îți este asigurat, dar tu nu vrei să iei nici măcar un sfanț de la nimeni, insiști să îți faci familia de rușine și să muncești pe-aici până îți cade carnea de pe degete. Sunt impresio-nat, Veuve Clicquot, dar de ce?

– La început, era viața soțului meu, și a fost ceea ce ne-a apropiat. Acum, e viața mea. Nimic altceva, în afară de Mentine, nu contează. Încă mi-e dor de el în fiecare zi. Era ca vița-de-vie, un proces ciclic al naturii. Uneori se ofilea și uneori înflorea. În adâncul inimii mele, am știut că mă va părăsi prea devreme.

Nu intenționase să dezvăluie atât de multe, dar Alexei avea un aer de onestitate și de deschidere care o făcea să-și dorească să-i spună tot. Era o ușurare să-și poată lăsa garda jos cu acest om aproximativ necunoscut.

El nu a consolat-o cu platitudinile obișnuite; doar a clipit în semn de compasiune. O lampă a bâzâit.

– Mă apuc de treabă, a spus el.

Și-a lăsat haina deoparte și și-a suflecat mânecile. O cicatrice grosolană i se adâncea în partea interioară a brațului, pe pielea albă, vulnerabilă.

– Cum te-ai ales cu asta?

Și-a smucit mâneca în jos.

– Merit mult mai rău decât zgârietura asta. Lama care m-a tăiat pe mine a ucis pe cineva care îmi era foarte drag. Îmi doresc să fi murit eu în loc.

– Pe cine? a întrebat ea cu blândețe.

Ochii lui s-au înceteșat, dar n-a răspuns.

– Unele cicatrice nu dispar niciodată, nu-i așa? a șoptit ea. Îmi cer scuze că m-am băgat.

– Nu ai de ce.

Copite au tropăit pe pietrele din curtea teascurilor, iar ei s-au grăbit să urce scările, să le iasă în cale. Zece bărbați robuști au sărit din șa și s-au aliniat în poziția de drepti. Nicole s-a încruntat. Indivizii care încercaseră să-i atace pivnițele stăteau acolo, în curtea ei, treji și înșirați în fața ei, ca și cum nimic nu se întâmplase, iar Emile venea călare pe același cal cu soldatul care o lovise cu capul de perete. Acesta l-a ajutat cu amabilitate pe Emile să coboare de pe calul lui.

– Tu i-ai adus pe *ei* aici? a fost tot ce a izbutit să-l întrebe pe Alexei.

– Îți eram datori; trebuia să fie ei. O să fie cuminți, nu te îngrijora în privința asta.

– Puteți să vă legați caii acolo, în grajduri, le-a sugerat Nicole.

– Apoi vă prezentați din nou aici, la datorie, a spus Alexei. Veți face exact – *dar exact* – ce vă instruiește Madame Clicquot. Pentru această după-amiază, ea e generalul vostru, în locul meu, și nu va exista nicio abatere de la ordinele ei. Îi veți adresa titlul de General și vă veți supune de parcă ați fi pe câmpul de bătălie, fără întrebări.

Chiar și cu propriii ei muncitori, arareori exista atâta respect și atâta disponibilitate necondiționată. Întotdeauna, cineva știa mai bine, sau dădea ochii peste cap, sau suferea de dureri de spate, sau trebuia să plece mai devreme să ajute la muls. Să conducă teascurile în fiecare zi era ca și cum ar fi dirijat o orchestră – un amestec de încurajare, instrucții ferme, lingușiri, diplomatie și, mai presus de toate, cunoștințe aprofundate ale fiecărui aspect al procesului, să câștige respectul muncitorilor ei și să facă totul să funcționeze armonios.

Azi, tot ce avea de făcut era să spună cuvintele, iar acestea erau puse în practică imediat și eficient, fără niciun comentariu.

– Aș putea să mă obișnuiesc așa, a râs Nicole, adresându-se lui Alexei.

– E o compatibilitate creată în rai. Tu, în mod evident, ești obișnuită să dai ordine, iar ei sunt antrenați să le urmeze.

Totuși, Alexei era cel căruia i se supuneau. Avea un mod de a interacționa cu ei, li se alătura la treabă din când în când, apoi se retrăgea și supraveghea întreaga operație. Fiecare bărbat era utilizat prin rotație cu o corectitudine scrupuloasă, și fiecare trecea pe rând prin sarcinile cele mai extenuante, cum ar fi căratul lăzilor în sus pe sutele de trepte, sau ridicarea lor pe scări, pe măsură ce încărcătura se înălța tot mai sus pe cărucioare.

În timp ce soarele orbitor al dimineții se împlânzea cu sosirea după-amiezii, Nicole a inspectat lăzile, calculând. Putea număra sticlele doar plimbându-și ochii peste ele, de atâtea ori o făcuse. Două mii cinci sute de sticle, și mai avea de încărcat tot atâtea. A ordonat o pauză pentru prânz, iar Josette a adus puținul pe care îl aveau și l-a aranjat afară, pe masa din curtea teascurilor. Niște brânză, câteva baghete uscate și fructe conservate. Au așteptat permisiunea lui Alexei, apoi s-au năpustit hămesiți asupra mâncării. Erau doar oameni, disperați și flămânzi, fiii, soții sau frații cuiva, muncitori ai câmpului ca majoritatea bărbaților din serviciul ei. Oare ai ei n-ar fi făcut același lucru în pivnițe, dacă ei ar fi fost în Rusia, iar situația ar fi fost inversată? S-a rugat să ajungă cu toții acasă, la cei care îi așteptau. Oare Alexei avea pe cineva care îl aștepta?

Nu erau suficiente cești de cafea să ajungă la toată lumea și atunci ea a luat o înghițitură și i-a oferit lui Alexei ceașca ei. El a sorbit din ea și i-a înapoiat-o; cafeaua era caldă și amară, ca el. Și-au zâmbit unul altuia datorită acestui moment de intimitate cotidiană, până când și-au dat seama că bărbații schimbau priviri insinuante la vederea spectacolului.

– Să ne întoarcem la treabă; trebuie să expediem acest stoc. Ai o afacere de repus pe linia de plutire pentru soțul tău și mica lui familie, a spus Alexei și privirea lui s-a înăsprit.

După numai câteva ore, bărbații au terminat. Furgoanele s-au îndepărtat zdrăngănind spre cumpărătorii ei parizieni, conduse de doi soldați. Le-a făcut semn cu mâna, dorindu-le sticlelor ei un viitor fericit în săli de bal, la serate sau, Doamne ajută, la sărbători ale păcii, care să marcheze, în sfârșit, finalul războiului.

– Știi că miști din buze când vorbești cu sticlele tale?

– Nu se pune dacă nu o fac.

Le-a făcut și el semn de adio cu mâna, iar ea a râs fericită, simțindu-se eliberată de griji pentru prima oară pe care și-o putea aduce aminte de foarte mult timp.

Bărbații au primit permisiunea să plece, după ce Emile a hrănit și a adăpat caii. Fânul era pe terminate, dar, pe de altă parte, putea să-și permită să mai cumpere, după ce primea banii de la Paris. Mai câștigase câteva luni de supraviețuire; nu avea sens să se gândească mai departe.

Alexei și-a cules haina.

– Criză rezolvată, generale. Chiar trebuie să mă întorc în garnizoană. Sunt liber?

– Stai. Ți-am promis ceva.

Nicole a adus o sticlă de Cuvée de la Comète și a adăugat-o la lada de Sauvignon.

– Prima care va fi deschisă de când am depozitat-o.

El a ridicat-o, și-a trecut degetul mare peste cometa gravată grosolan pe dop. După-amiaza târzie era fierbinte și liniștită.

– Deschide-o acum, a zâmbit el.

– Nu va fi suficient de rece, a protestat ea.

– Ei bine, atunci. Am o barcă mică acostată la Tours sur Marne. Mai evadez cu ea când îmi doresc să desenez. Putem s-o bem acolo, o răcim în apă și ne răcorim și noi, la rândul nostru. Nu e prea departe să ne plimbăm până acolo, nu-i așa, *milaia*?

Milaia. Așa obișnuia Natașa să-l numească pe Daniel al ei.

Barca cu vâsle era ascunsă într-un pâlcc de copaci, de la un cot liniștit al râului. El a ajutat-o să urce, a ținut barca să nu se clatine, apoi a legat șampania să se răcească în apă.

Râul era transparent ca sticla, cu stuful turtit din cauza curențului. Un parfum intens de mentă de apă umplea aerul. Nicole s-a întins pe spate și și-a plimbat mâna prin apă, privind în sus spre cer, prin lumina filtrată de copaci.

Alexei și-a scos carnetul de schițe și a început să deseneze. Ea a închis ochii. Râul șerpuia, argintiu și plin de promisiuni, atât de diferit față de ziua când François își urlase suferința spre apa dezlănțuită, nu departe de acest loc.

El a desfăcut șampania și a turnat câte un pahar pentru amândoi. Ea a luat o înghițitură.

– Deseneaz-o pentru mine! a râs ea.

El i-a oferit o cometă cu o coadă scânteietoare, așa cum o văzuse traversând cerul în anul când se coceau acești struguri.

Ea a ridicat paharul spre lumină. Era clar ca râul cristalin, datorită noii ei invenții. A ciocnit cu el. Intens, cu bază de pâine prăjită și nuci, cu note de caramel și lămâie. Șampania era bună, cea mai bună din câte făcuse. Trebuia să o ducă pe o piață care și-o putea permite, care nu fusese în război din timpuri imemorabile: Rusia, Anglia... Un pește a sărit, iar o muscă și-a pierdut viața într-un singur moment, rapid ca argintul viu.

Următoarea lui schiță a surprins momentul când peștele a înhățat musca, în detalii sofisticate, o ondulație care tulbura suprafața de sticlă a apei, peștele curbat în efortul săriturii, modelele irizate de pe solzii lui, ca uleiul în soare.

Au golit sticla, iar el a continuat să deseneze: o libelulă, lumina care se distila prin copaci, o rață-mamă urmată de rățuște care înotau furios – ea a numărat șase, dar el a desenat numai cinci – și, la final, soarele care apunea. Ea uitase de soarele care apunea. S-a răzvrătit împotriva finalului serii aurii, a înrămat-o ca pe un tablou în mintea ei, să se uite la el mai târziu. Umezeala din aerul serii a făcut-o să tremure.

– Te-am reținut prea mult, și ar trebui să mă întorc în tabără. Vino.

El a sărit din barcă, peste apă, și i-a întins mâna. Ea s-a întins după el, dar barca a alunecat și ea a țipat la contactul cu senzația bruscă de rece, când a căzut în apa superficială de la marginea râului.

El a ridicat-o, picurând, chicotind din cauza șocului, și a îmbrățișat-o în timp ce dârdăia amețită, cu dinții clănțănind. Luna crea o potecă sclipitoare pe râu. A dus-o în brațe până pe uscat, a

calmat-o, și-a scos haina și a pus-o pe umerii ei. A ridicat gulerul s-o apere de frig, apoi a închis lent fiecare buton. Haina era grea și caldă, mirosea a transpirație și a fum de lemn. Ultimele păsări s-au retras în cuiburi, ciripind, în timp ce soarele apunea, iar ochii lui amari s-au fixat asupra ei și, pentru un timp, niciunul n-a spus nimic.

– Ești mai bine acum, *milaia*? Încă tremuri.

– Mai bine.

Sărută-mă, a spus ea în gând. El nu s-a mișcat, dar ochii lui o devorau.

– Am toastat cu tine într-o altă viață, și într-o lume diferită, aș... Ești prea frumoasă, udă learcă și rece în lumina stelelor. Trebuie să mă întorc, și asta ar trebui să faci și tu. Drumul până acasă nu e lung pentru tine, cred.

I-a întins o bucată îndoită de hârtie pentru desen, la distanța brațului, i-a cuprins mâinile în ale lui.

– Te rog, nu îl deschide până nu ajungi înapoi. Tabăra mea e în direcția opusă față de Bouzy. La revedere.

L-a privit dispărând, confuză, și s-a uitat atentă la desenul pe care i-l dăduse, tentată să-l deschidă. În loc să facă asta, l-a îndesat adânc în buzunar și s-a dus împleticindu-se acasă, luna luminându-i cărarea.

Când a ajuns înapoi în apropierea satului, s-a dezbrăcat de haina lui și a împăturit-o strâns, să nu o vadă nimeni cu ea – nu avea nevoie să ofere material nou bârfitorilor. Acum, că se gândea la ceea ce se întâmplase, el desenase doar cinci rățuște în loc de șase. De ce, dacă el observa tot?

La ușa casei, Josette și-a exprimat îngrijorarea când i-a văzut rochia udă, dar ea a expediat-o cu un gest. Focul era făcut în salon, iar ea, încă înghețată de frig, în pofida căldurii, și-a adus scaunul vechi al lui François și a desfăcut imaginea. Era un băiețel, cam de aceeași vârstă cu Mentine, în uniformă rusească. Semăna cu Alexei, dar nu era el.

A reexaminat ultimul moment în care îl văzuse, brațele lui încheștate în lateral. Se reținuse din a le încolăci în jurul ei. Părea atât de singur și de furios.

CAPITOLUL 28

Mai 1814

O lună strălucitoare

Bucătăria patiseriei mirosea a drojdie și scorțișoară, iar suprafețele de marmură fuseseră frecate să sclipească, delicios de reci, în contrast cu arșița zilei. Natașa a învățat apa care se revărsa în oala de aramă și a murmurat o incantație. I-a făcut semn lui Nicole.

– Acum, vino, ține-ți fața deasupra vârtejului și închide ochii.

Aburul a format picături calde pe chipul lui Nicole, iar ea și l-a amintit pe Alexei înfășurându-și haina în jurul ei, închizându-i nasurii s-o apere de frig.

– Fă un pas înapoi și lasă-mă să văd, a spus Natașa. Uite, ia asta.

I-a oferit lui Nicole un prosop apretat, parfumat cu apă de trandafiri și lămâie, și s-a întors să cerceteze formele din aburi.

– Un pește care sare, un artist, o barcă cu vâsle din lemn, a șoptit Natașa.

A rotit din nou oala cea mare, s-a încruntat și a luat ceainicul de pe plită, turnând mai multă apă. Un fir de aburi s-a prelins în sus.

– Repede, respiră din nou deasupra oalei.

Nicole s-a înfiorat la contactul cu căldura.

– Nu te mișca încă, a instruit-o Natașa.

– Ce poți să vezi acum? a întrebat Nicole.

– Fă un pas înapoi, a spus Natașa, făcând forme în abur și împingându-l în sus, până când întreaga bucătărie a fost invadată de el. Mai mult noroc dinspre est.

Natașa și-a mușcat buza, concentrându-se.

– Un vapor pe mare, foarte frig. Iubire, dar nu așa cum te aștepti. Aburul a format rotocoale și s-a încolăcit în jos dinspre tavan.

– Noroc și pericol, în egală măsură.

A luat din nou vasul de pe plită și a deschis brusc ferestrele. Aburul a început să se disperseze.

– Suficient din chestia asta, e oricum o prostie.

– Spui mereu asta, dar o faci în continuare, a spus Nicole suspicioasă.

– E singurul mod în care te pot convinge să gândești rațional.

– La ce te referi?

– De când ești îndrăgostită de generalul Marin?

– Natașa, nu sunt.

– Ai grijă. Madame Olivier spune că te-a văzut cu el într-o barcă la Tours, până seara târziu.

– Chiar nu există nimic care să-i scape acestei femei? Credeam că e prietena mea.

– E, totodată, cea mai mare gură-spartă din Champagne. O bârfă succulentă ca aceea e irezistibilă, indiferent dacă îți e prietenă sau nu. I-am spus s-o țină pentru ea și cred că o va face, de data asta, dar nu-i mai da și altceva.

– Și-atunci, nu ai văzut toate lucrurile acelea în abur?

Natașa și-a îngustat ochii.

– Te referi la iubire?

– Nu!

– N-am nevoie de abur pentru asta. Te cunosc mai bine decât crezi.

– De ce contează? El nu-mi va face rău.

– De unde știi?

– De unde știi când vinul meu este gata? Știu, pur și simplu.

– Dar nu te aștepta la foarte multe. Asta îmi spune aburul. Iubirea nu vine întotdeauna la tine în modul în care o dorești. Las-o, pur și simplu, să fie ceea ce este.

Natașa a îmbrățișat-o.

– Am o presimțire bună în privința asta, și cam atât poate prevesti oricine, deși oamenii nu sunt întotdeauna ceea ce par. Ai grijă și fii discretă, Babouchette, orașul acesta are mai mulți ochi și mai multe urechi în pietrele lui decât ți-ai putea imagina.

Pe marginea străzilor care duceau până la casa ei din Bouzy, flori de degețel, piciorul-cocoșului și hasmațuchi se încălceau unele în altele, și inflorescențe de mai îngreunau crengile, în buchete albe și roz. Și-a imaginat soldații întorcându-se acasă de pe front, întâmpinați de această imagine, și i-a mulțumit lui Dumnezeu pentru sfârșitul războiului, cel puțin pe moment, acum că Napoleon era exilat, pentru siguranța tuturor, pe insula Elba.

Pe câmpii, câțiva dintre cei mai loiali muncitori ai ei se întorseră și săpau șanțuri, creau șiruri, pe baza metodelor *planter à la route* ale regiunii, frumos și ordonat. Ar fi cazul să uite de flori, nu erau suficienți muncitori să termine totul la timp. I-a dat pintenii lui Pinot să se grăbească, și când a ajuns în curtea teascurilor, Emile a venit în fugă și a preluat frâiele calului.

– A venit un pachet pentru tine.

– Mulțumesc, Emile. E o zi călduroasă, și te rog să ai grijă să primească foarte multă apă.

Ea l-a mângâiat pe Pinot, iar Emile l-a condus în grajd, îmbrățișându-i botul moale.

Pachetul de pe birou avea pe el scrisul de mână al lui Alexei. Nicole a sfâșiat ambalajul și a despăturit o pelerină din același material cu jacheta pe care i-o împrumutase, și pe care ea o păstra încă în camera ei, lângă pat. A desprins nota agățată cu un ac de guler și a citit:

Ți-am dat haina mea să îți țină de cald, milaia, dar e uniformă eliberată de armată și va trebui să o înapoezi imediat cum se termină, în sfârșit, războiul. O să trec pe la pivnițele tale

din Reims în această seară. Poate că ai dori să păstrezi pelerina mea și să îmi dai la schimb haina înapoi. Ne putem vedea acolo la 8 seara. Trimite-ți băiatul în tabără cu un răspuns.

Alexei

O lună strălucitoare se lăfăia pompoasă în înserarea translucidă, în timp ce Nicole se îndrepta spre pivnițele din Place des Droits de l'Homme. Alexei o aștepta deja afară când a ajuns. Ea și-a luat cheia cea mare de la cureaua să deschidă ușa. Mai mult ca sigur, toți muncitorii plecaseră deja în ziua respectivă.

El a zâmbit.

– O porți. Ai grijă.

I-a ridicat gulerul pelerinei, s-o protejeze de frig, iar ea a aprins o lampă, să intre în pivniță, apoi a încuiat ușa în spatele lor.

– Am haina ta. E grea! i-a întins-o Nicole.

El și-a luat-o pe umeri.

– E mai grea decât ai crede, dar e tot ce am avut în acești ultimi câțiva ani.

A indicat din cap spre scările abrupte ale pivniței.

– Câți kilometri ai acolo jos?

– Pivnițele se întind pe o mare distanță, aproape 29 de kilometri. Iar eu știu fiecare palmă de pământ.

– Bineînțeles că știi. Îmi arăți?

– Ar dura toată noaptea!

– Întocmai.

– Ai grijă la scări, toate torțele au fost stinse. Combustibilul e puțin și toată lumea a plecat acasă.

În pivnițe, aerul era răcoros, ca o gogoasă protectoare din catifea întunecată. Ea a ridicat lampa.

– Acesta a fost primul raft pe care l-am văzut vreodată, în ziua când a început Revoluția în Reims.

– Ce s-a întâmplat?

– Eram un băiețoi și m-am băgat stupid într-o încăierare cu băieții mai mari. Atunci, cu atâția ani în urmă, Xavier m-a adus aici,

jos, să mă ascund de ei, în haos. Mi s-a părut că era ca o peșteră a zânelor.

– În cazul ăsta nu s-a schimbat mare lucru. Lumea de deasupra este cea care se schimbă prea repede, a spus Alexei.

S-au plimbat în tăcere prin labirintul pivnițelor. Kilometri de vinuri, cărucioare, hornuri, iar ea nu ar fi vrut să se termine. S-a oprit în locul ascuns, a întins mâna pe după raftul de vin de Sillery și a șters praful.

FC ♥ BNP zgâriat pe perete.

El i-a atins brațul.

– O ai pe Mentine.

– E o bucurie. E impresionant cum încerci atât de mult să te impui, dar ei o apucă pe drumul lor, indiferent ce ai face. Vino încoace.

Și-au continuat plimbarea, iar fiecare coridor avea propria lui poveste. El a ascultat-o atent, a pus întrebări interminabile. Orele au trecut, până când au ajuns aproape de jumătate, pe drumul înapoi. Le era imposibil să-și dea seama, jos în pivniță, dacă era noapte sau zi, dar dimineața nu putea fi prea departe.

– Ai aflat atât de multe despre mine. Rândul tău? Spune-mi povestea ta. Nu știu nimic despre tine, în afară de faptul că ești general, și ești rus, și știi tot ce e de știut despre vin. Și că ai o cicatrice despre care nu vrei să vorbești.

– Prefer să fiu pierdut în lumea ta pentru această noapte. Îți voi povesti într-o zi, promit, dar pe moment, acesta e locul tău, povestea ta, iar tu mă ajuți să uit. Nu pot să dorm mare parte din timp. Asta mă face un soldat excelent, dar o ființă umană nefericită. Putem doar să continuăm să ne plimbăm?

Au continuat, singuri în liniște și întuneric. Ea nu-și mai dorea să vină dimineața. Din ziua în care François murise, se simțise atât de singură. Nu și în seara asta, cu Alexei.

– Iată. Acesta a fost un moment special, cea mai bună recoltă obținută vreodată, 1811. Anul meu al vinurilor-cometă. Rafturile au fost reconstruite de când am fost aici ultima oară. Oamenii tăi au dat pe gât o parte din el când m-au invadat.

– Am făcut tot ce mi-a stat în putință să mă revanșez pentru asta, sau cel puțin sper că am făcut-o... Am o curiozitate. Au fost mii de sticle de șampanie în expediția pe care te-am ajutat s-o încarci, și nici măcar una dintre ele nu era tulbure sau stricată, din câte am văzut. Cum ai reușit să faci asta?

Ea a zâmbit din nou, constatându-i cunoștințele fără sfârșit. Bineînțeles că îi remarcase șampania limpede; nu rata nimic.

– Informații top secrete, chiar și față de tine.

– Nici măcar în seara asta, când suntem numai noi?

– Știu numai patru persoane pe acest pământ.

– Informațiile confidentiale sunt specialitatea mea, a făcut el un salut militar. Tot spionajul se oprește aici.

Ea l-a studiat câteva momente, nesigură dacă era pregătită să-și dezvăluie cel mai prețios avantaj. Nu avea nimic de a face cu domeniul, cu Reims sau cu orice altă persoană pe care o cunoștea ea în acest oraș mic. Nu făcuse nimic altceva decât să o ajute și, întocmai ca ea, era fascinat până la infinit de vraja creării vinurilor. Nu era imoral, ca Thérésa, sau slab, ca Xavier. Și, mai presus de toate, era copleșită de un sentiment că își dorea să împartă *tot* cu acest bărbat care apăruse într-un mod atât de misterios în viața ei, ieșit din comun, ca o cometă. Thérésa îi înfipsea un ciob de gheață în inimă, dar acest bărbat era diferit. Dacă și-ar fi dorit acest lucru, ar fi putut să acapareze pivnițele ei cu sila, cu multe săptămâni în urmă, iar ea nu ar fi avut nicio putere să-l oprească.

– Urmează-mă, a zis ea, cotrobăind după cheie. O știa după atingere; era a doua ca mărime de pe brelocul de chei. A desprins-o și i-a înmânat-o, apoi l-a condus la ușa camerei de filtrare. El a băgat cheia în broască, dar ușa s-a deschis de la sine.

– Louis! Ce faci aici la ora asta?

– Am început devreme, a răspuns acesta, privindu-l pe Alexei. Probabil că se plimbaseră toată noaptea.

– Și tu ești?

Alexei a întins mâna.

– Generalul Marin. Bună dimineața.

– Bineînțeles, cel mai mare cumpărător al nostru. Madame Clicquot, aici de față, mi-a preluat atribuțiile, din câte se pare, a spus Louis, închizând ușa în urma lui. Pot folosi cheia să încui?

– Nu e nevoie, tocmai îi arătam generalului Marin locul.

– Dar nu și încăperea asta, nu-i așa?

– Ba da, și încăperea asta. El e interesat și nu te îngrijora, am încredere în el, deși s-ar putea să nu pară demn de încredere în haina aceea rusească.

– Nu o face, din partea mea. Eram doar curios, a murmurat Alexei.

Ea s-a încruntat spre Louis, care se holba neîncetat la Alexei. De ce era atât de nepoliticos?

– Mi se pare că e nevoie de tine în curtea teascurilor, pentru livrarea sticlelor?

– Da, Madame Clicquot. Desigur, chiar acum.

– Bine, a spus ea.

El a plecat, trântind ușa după el.

– Cred că am călcat pe cineva pe coadă, a spus Alexei.

– Eu iau deciziile aici, a ripostat ea.

– Să țin minte să nu te provoc vreodată.

El a deschis ușa.

– După dumneavoastră, Madame Clicquot.

– Așteaptă aici, închide ochii.

Nicole a dat o fugă prin încăpere, aprinzând toate lămpile, la intensitate maximă. Locul îi dădea întotdeauna un val de entuziasm. Mesele au apărut în prim-plan, șir după șir de aur pur.

– Poți să-i deschizi acum.

El a examinat mesele și și-a trecut mâna peste sticlele întoarse cu susul în jos.

– Țsta a secretul tău? Așa obții tu claritate consistentă în șampania ta?

S-a plimbat înainte și înapoi, admirând șirurile ordonate ale meselor de filtrare, în timp ce ea îi explica modul de funcționare.

– E ca toate campaniile militare excelente. Incredibil de simplu, îți dă un avantaj uriaș împotriva inamicului, dar nimeni nu s-a

gândit la asta până acum. Asta îți va aduce o avere, atât timp cât vei continua să îi pui pe fugă pe derbedei ruși.

– Măcar unul dintre derbedei e bine-venit. Dacă aş putea s-o transport în Rusia, ar valora cât greutatea ei în aur.

– Nimeni nu cumpără din pricina războiului?

– E imposibil, exporturile franțuzești sunt complet interzise. Louis, pe care l-ai întâlnit chiar acum, a fost băgat în închisoare, ca spion francez, în ultima lui călătorie spre Rusia, și nu îmi pot pune în pericol personalul, sau să risc confiscarea sau distrugerea încărcăturii, dacă nu ajunge la destinație.

– Dă-mi voie să te ajut. Am ceva influență asupra țarului, și când o să ne întoarcem acasă, într-un final, toată țara va fi într-o dispoziție de sărbătoare.

El a mângâiat-o pe obraz.

– Asta ți-a adus un pic de culoare pe față.

Atunci, ea l-a sărutat. A văzut cu ochii minții luna strălucitoare și aburul care creștea și cobora în bucătăria Natașei. Iar după aceea, a văzut lacrimi în ochii lui. El a împins-o deoparte.

– Îmi pare rău, nu ar fi trebuit..., s-a bâlbâit ea.

– Eu sunt cel căruia ar trebui să-i pară rău. Nu, cel căruia îi pare rău...

– Nu trebuie să mai adaugi niciun cuvânt. Sunt atât de obișnuită să conduc lucrurile în modul meu, încât am crezut...

– Oprește-te aici, să îmi pot păstra hotărârea, pentru binele tău și al meu.

A oprit-o în fața lui.

– Dă-mi voie să mă uit la tine; să mă uit la tine *cu adevărat*. Aici, jos, e o altă viață. Una în care existăm doar tu și cu mine, și toate lucrurile la care visăm sunt posibile. Afară, sunt imposibile.

A trecut o clipă, iar ea a văzut cealaltă viață în ochii lui.

– E un briceag în buzunarul hainei tale. Dă-mi-l încoace, a spus ea.

A zgâriat ceva pe perete. *AM + B-NC*.

El i-a luat briceagul din mână și a desenat o cometă dedesubt.

– Îți mulțumesc pentru plimbarea nocturnă prin lumea ta. Nu o voi uita niciodată, a spus el.

– Lumea mea are mai mult de oferit decât atât.

S-au ținut de mână până când au ieșit la suprafață, clipind la lumina dimineții.

Madame Olivier era în drum spre patiserie, cu coșul în mână.

– Ah, generalul rus și viticultoarea franțuzoaică, în ușa pivniței. Bună dimineața amândurora, dragii mei, *bonne journée!*

Și-a continuat drumul, grăbită, înainte ca Nicole să apuce să-i răspundă.

– Trebuie să plec acum, *milaia*. O să-ți creez și mai multe probleme dacă mai rămân. Îți voi scrie un bilețel și o să ne revedem.

Cutia poștală a fost plină de facturi a doua zi, și în ziua de după, dar ea era ocupată, ca de obicei, *à pied* de dimineața devreme și prăbușindu-se în pat noaptea târziu, muncind pe rupte toată ziua și petrecându-și serile cu Mentine. Indiferent cât era de ocupată însă, nu se putea abține să nu sperie după bilețelul promis de el, sau să nu-și dea voie să-și imagineze un viitor împreună, între Reims și Sankt-Petersburg, pe măsură ce imperiul vinurilor ei își întindea cârceii prin Rusia, ca o viță-de-vie în creștere.

N-a primit vești din partea lui, iar după o săptămână, a auzit zvonuri la patiserie că toate trupele rusești porneau înapoi spre graniță. Nu putea pleca așa, fără să-și ia rămas-bun, nu-i așa?

Pinot era fericit să fie înșeuat și călărit în galop până la tabără. Când a ajuns acolo, aceasta era părăsită. Nu rămăsese nimic, în afară de zone acoperite de cenușa focurilor de tabără și o sută de urme în formă de corturi pe câmpiile unde fuseseră. O pereche de soldați adunau gunoaie și dărâmături, târând în urma lor sacii destinați acestui scop.

Ea i-a dat pinteni lui Pinot în direcția celor doi bărbați, iar aceștia s-au oprit și au salutat-o.

– Madame, a spus cel care avea mai multe medalii pe haină.

– *Bonjour, Capitaine*. Unde este restul lumii?

– Au plecat, Madame. Plecăm, în sfârșit, acasă. E un marș lung înapoi, dar e către fericire și nu e prea devreme nici măcar cu o

secundă. Fiul meu va împlini patru ani acum. Era un bebeluș nou-născut când am plecat.

– Aveam o afacere de finalizat cu generalul Marin. El când a plecat?

– El n-a mai fost pe aici toată săptămâna, Madame, dar nu e departe. E la vila lui Monsieur Moët, în Épernay. Cine îl poate învinui? E puțin mai mare decât un cort și ei doi sunt prieteni vechi.

Pinot a tropăit, când și-a înfipt mâna în coastele lui.

– De fapt, sunt disperat să pornesc la drum după ce termin aici și să-i ajung din urmă pe băieți.

Soldatul a cotrobăit prin buzunar și a pescuit un bilet sigilat, mototolit.

– Dacă vă întoarceți în Reims, pot să vă deranjez...? Mi-a spus să livrez asta înainte să plec, dar mi-ar economisi câteva ore.

Ea a clipit, văzând biletul. Pe el, era scris numele ei. S-a străduit să zâmbească.

– O coincidență fericită. E pentru mine! N-a uitat afacerea, în cele din urmă, iar eu sunt bucuroasă să-ți pot economisi niște timp. Îți doresc mult noroc, prietene. Du-te acasă, la familia ta, și ai multă grijă de ei – ți-ai câștigat pacea pentru tot restul vieții tale.

El a mai salutat-o o dată, și-a legat sacul și trusa de cal și s-a îndepărtat călare, fluierând împreună cu tovarășul lui.

De îndată ce au dispărut din orizontul ei vizual, a desfăcut biletul. Erau trei cuvinte: „*Îmi pare rău*“. Și, în fundul plicului, o unealtă rotundă de marcat dopuri, pe care era gravată imaginea unei comete. Exact ca aceea cu care legase numele lor pe peretele pivniței.

Revelația a fost ca un pumn în stomac. Ea îi dăduse lui – și acum lui Moët – mesele de filtrare.

CAPITOLUL 29

Mijlocul lui mai, 1814

O altă viață

Ușa de pe rue des Murs era cojită și uzată; pereții din vremea Evului Mediu erau umflați. Nicole îl cunoștea pe Louis de atâția ani, dar nu fusese niciodată la el acasă. Rufe spălate se întindeau de-a lungul potecii, și gunoaiele se adunau pe străzi, aterizând oriunde le azvârleau vecinii de la ferestre. Fusese atât de preocupată de propriile ei probleme, că nu se oprise niciodată să se gândească la situația celui mai apropiat și mai credincios partener de afaceri al ei, iar el nu îi spusese niciodată vreo vorbă despre suma derizorie pe care o primea de la ea în aceste momente dificile.

Ea a bătut la ușă, și i-a deschis soția lui, Marta. Era mai slabă decât își aducea ea aminte, iar mâinile îi erau înroșite de muncă. Marta a încremenit.

– Madame Clicquot. Ce vă aduce aici?

– E Louis... Monsieur Bohne acasă?

Marta i-a făcut semn să intre dând din cap, iar Nicole s-a strecurat pe lângă ea pe coridorul îngust.

– Îmi pare rău să vă deranjez acasă, dar este urgent.

– Așteptați aici.

Accentul rusesc al Martei era mult mai intens decât al lui Alexei.

Louis a apărut în goană, închizându-și nasturii de la gulerul cămășii și ștergându-și buzele cu un șervețel.

– Care e problema? a întrebat el.

– Avem un loc unde să putem vorbi?

Ochii lui s-au îngustat.

– Desigur, urmează-mă.

A condus-o până în salonul cu vedere la grădină și i-a adus un scaun. Un căluț de lemn jerpelit stătea în colț, focul se stingea în cămin, la ferestre atârnavau perdele confecționate acasă, iar soarele se revărsa printre ele. O casă fericită, confortabilă. S-a simțit ca o intrusă.

– Ce s-a întâmplat? a reluat Louis.

– Am fost o proastă.

– Mă îndoiesc. Îți asumi riscuri, dar nu ești proastă. Spune-mi.

– Ar fi trebuit să te las să încui ușa sălii de filtrare săptămâna trecută.

Expresia lui s-a întunecat.

– Te referi la cumpărătorul rus? Ce dracu' a făcut?

– A văzut totul, știe totul, și acum locuiește la Jean-Rémy, în casa lui. Nu am mai auzit nimic de el de atunci...

– Și așteptai vreun semn de la el?

– Cu disperare. Am fost atât de proastă. Și după ce am trecut prin atâtea necazuri!

El și-a pus mâna pe a ei.

– O femeie capabilă de dragoste și să facă greșeli, ca oricine altcineva. Ține.

Ea și-a șters ochii cu batista lui și s-a uitat pe fereastră. Întreaga grădină era o parcelă cu legume, iar Marta dădea cu târnăcopul în pământul uscat. Louis și-a tras mâna când Marta s-a uitat în sus spre ei.

– N-ar fi trebuit să vin.

– Mă bucur că ai făcut-o. Nu e prima criză pe care am înfruntat-o vreodată. Secretul tău era oricum sortit să iasă la suprafață, mai devreme sau mai târziu, iar tu nu știi încă dacă a ieșit.

– Știam că tu o să înțelegi, dragă Louis. Pot să văd că e nevoie de tine aici, cu familia ta, dar dacă ești disponibil, am un plan care ar putea salva ceva din încurcătura asta. Calculez că mai avem *luni* de avantaj față de toți ceilalți, și dacă putem fi primii care exportă în Rusia, șampania mea a impresionat deja suficienți cumpărători de acolo pentru a rămâne pe prima poziție. Dar asta ar presupune să te rog să te duci la Paris să faci o vizită tuturor oamenilor importanți la care poți ajunge și să găsești o metodă de a expedia șampania din anul cometei înainte ca oricine altcineva să aibă aceeași idee. Știu că îți cer foarte mult, mai ales acum, când Parisul e în plină degri-goladă. Aș fi fericită să mă duc eu, dar o femeie ar sări prea mult în ochi, cu toate interdicțiile și...

Louis a ridicat mâna.

– Nu trebuie să mai adaugi niciun cuvânt. Bineînțeles că mă duc. Mi-ar fi venit mie ideea, chiar dacă n-ai fi avut-o tu. Am supraviețuit prin secetă, închisoare, revoluție și iminența falimentului. Asta nu e nimic, comparativ cu toate celelalte; e doar un mic impediment, atâta tot.

– E mai mult decât un impediment și e numai vina mea. Am dat pe tavă singurul avantaj pe care îl aveam.

– O să gălesc o cale. Nu e numai vinăria, nu? Te-ai îndrăgostit de nemernicul acela. El nu te merită, dar asta nu e treaba mea.

S-a încruntat.

– E straniu cum ne-am îndrăgostit amândoi de ruși și cum suntem prinși în capcana acțiunilor noastre, dar dacă lucrurile ar fi fost diferite...

Marta a apărut în cadrul ușii, ținându-l de mână pe Mișa, o copie fidelă în miniatură a tatălui său, cu ochii mamei sale.

– Louis, *milaia*, Mișa întreba de tine.

– Bineînțeles, îmi cer scuze, trebuie să plec, a înghițit în sec Nicole.

Rue des Murs s-a încetoșat de la lacrimile ei. Marta avea absolută dreptate să lupte pentru mica ei familie. Louis era cel mai bun negustor din Reims, și ar fi putut găsi un loc de muncă la orice comerciant de pe o rază de treizeci de kilometri, și totuși rămăsese neclintit

alături de ea, iar Marta lucra pământul să pună mâncare pe masă din acest motiv. Acest plan *trebuia* să funcționeze, pentru ea, pentru Louis și familia lui, și pentru toți muncitorii care depindeau de ea.

Când Nicole a ajuns înapoi în pivnițe, Madame Olivier o aștepta în biroul ei. O brumă de pudră abia acoperea un ochi umflat de o vânătaie neagră.

– Ce s-a întâmplat? a întrebat Nicole.

– Arată mai rău decât se simte. Va trebui să am grijă să nu mai fiu atât de neîndemânatică cu ușa hambarului. El a zis că o s-o repare, dar zăvorul s-a desprins acum o săptămână, iar el nu l-a reparat. E complet vina mea că fac atâtea stricăciuni. Îmi e mult mai simplu dacă nu mai aduci vorba despre asta.

Nicole s-a înfuriat.

– Acceptă sfatul meu: părăsește toate acele zăvoare nereparate, cuie care ies și scări rupte, de care bărbatul tău uită atât de des, și nu te mai întoarce niciodată.

– Unele lucruri sunt mai importante decât câteva vânătaii – prefer să le fac față decât să invit scandalul, așa cum o faci tu, dacă nu te superi că o spun.

– Ce vrei să spui cu „așa cum o fac eu“?

– Nu intenționez să îmi bag nasul sau să bârfesc, dar nu mă pot abține să nu remarc întâlnirile tale cu ultimul tău cumpărător, și sclipirea din ochii tăi, pe care o văd atât de rar în ultima vreme, atunci când ești în compania lui, ceea ce, trebuie să spun, se întâmplă mai frecvent decât permite decența.

Adorabila Madame Olivier iubea bârfa și nu putea să-i reziste niciodată, dar avea mereu grijă să o protejeze.

– Dacă acesta este modul tău de a-mi spune să am grijă, nu e nevoie. Nu e absolut nimic între mine și acel bărbat. De fapt, nu are cum să-ți fi scăpat că întregul batalion a părăsit orașul, împreună cu el...

– El nu a plecat, totuși... L-am întâlnit acasă la Monsieur Moët. Un gentilom atât de încântător, și l-a ofensat destul de grav pe Monsieur Moët cu laudele lui la adresa ta.

– La ce te referi?

– A fost ieri la degustarea de la Épernay. A *insistat* să spună că niciunul dintre vinurile lui Monsieur Moët nu aveau vreo șansă pe lângă ale tale, și că nu va putea spera niciodată să învingă în această competiție, iar Monsieur Moët a fost foarte neelegant și i-a spus...

– Aș prefera să nu știi, a intervenit Nicole. Mi-e scârbă de toate astea. Dar îți mulțumesc pentru informație, ca de fiecare dată. Nu mai e nevoie s-o faci, să știi. Mă îngrijorez că eu sunt cauza ochiului tău înnegrit din pricina... învălmășelii.

– Asta e problema mea, mulțumesc. Amuzant, nu-i așa, că orașului nu ar avea cum să-i fie mai indiferentă treaba asta, și-a atins ea ochiul, icnind de durere, dar le pasă de tine, unde te duci și de unde vii, deși nu e treaba nimănui și nu faci niciun rău altora. Ei bine, eu trebuie să plec, dar m-am gândit că ar trebui să știi, atâta tot.

– Și îți sunt recunoscătoare, Madame Olivier, îți spun sincer. Doar că nu reușesc să îmi revin atât de repede, cum obișnuiam.

Madame Olivier a scos un sunet de dezaprobare și a sărutat-o:

– Nu e timp de asemenea vorbe, sus capul!

Apoi a plecat.

Nicole s-a prăbușit în scaun, și-a deschis registrul contabil, a tresărit la vederea tuturor sumelor în roșu și l-a închis din nou, imediat.

A trecut o săptămână lentă. Aerul era la fel de stătut, cum se simțea și ea, iar Nicole nu făcea nimic. Gândul la pivnițe, sau la câmpii, sau la orice altceva care avea legătură cu afacerea era prea deprimant, dacă lua în considerare avantajul pe care se putea să-l fi dat celui mai mare rival. Tot ce avea de făcut era să aștepte să audă vreo veste de la Louis.

Stătea afară pe verandă, uitându-se leneșă la șirurile de lavandă și încercând să nu se gândească, când Madame Olivier a urcat agitată cărarea, fluturând două scrisori.

– I-am promis lui Thomas de la oficiul poștal că le livrez eu, dacă tot am drum pe aici. Mă întreb de la cine sunt?

Nicole le-a înșfăcat din mâinile ei.

– Nu de la cine îți imaginezi, dar îți mulțumesc că te-ai abătut de la drumul tău, Madame Olivier.

– Ei bine, te las să le citești, a spus Madame Olivier, chinuindu-se să se uite la conținut. Doar dacă nu ți-ai dori să aștept să răspunzi. Mă întorc în aceeași direcție.

– Foarte amabil, dar mă descurc și singură, mulțumesc.

Nicole a pornit în grabă spre biroul ei, să deschidă scrisorile în intimitate. Una era de la Louis, iar autorul celeilalte era prevestit de panglica scumpă definitorie – Thérésa!

A deschis-o prima dată pe a lui Louis.

Acesta se afla deja în Paris și, din câte se părea, orașul era supraaglomerat, cu greu se putea găsi o cameră de hotel. El dormea pe un pat de scânduri la hotelul unui prieten, admitea el, deși ea bănuia că, de fapt, nu avea fonduri pentru altceva. Suma infimă pe care își permisese să i-o ofere pentru călătorie era ridicolă. Trupele britanice și rusești se aflau peste tot, pregătindu-se pentru călătoriile lor spre casă, dar întregul oraș se bucura de restaurarea ordinii. Louis urma să descopere mâine dacă putea să-și asigure o audiență la ambasadorul Rusiei și, în acest scop, izbutise să găsească un loc în care să-și agațe unicul costum decent rămas, ușor uzat și demodat acum, dar, cu toate acestea, respectabil.

S-a gândit la prima ocazie când l-a întâlnit pe Louis – obraji rumeni, o revărsare de bucle roșcate, haina zburlită din blană de lup și cizme până la genunchi, radiind căldură și camaraderie. Acum, părul lui se subția și tot ce mai avea era un costum uzat și speranță. Speranță care se sprijinea numai pe umerii ei. Ea se ruga ca speranța lui în ea să nu fi fost investită greșit.

Panglica de pe scrisoarea Thérései era lunecoasă și netedă; trecuse mult timp de când pipăise un material atât de fin. A desfășurat-o

cu grijă pe birou – Mentine urma să fie încântată – și a deschis scrisoarea.

Sunt aici, în Reims, am revenit în văgăuna ta mică de la țară. Parisul mișună de soldați și mult prea multă politică plictisitoare, prin urmare, m-am refugiat în liniște. Suntem din nou prietene? Vino și vizitează-mă de îndată în rue de la Vache.

Ca de fiecare dată etc.

A ta, Thérésa

Era o invitație irezistibilă.

Nicole a zăbovit un pic în fața oglinzii, și-a aranjat părul, și-a ciupit obrazii și a pornit în grabă spre vila cea mare din oraș a Thérésai. Ultima oară când venise aici fusese cu Xavier, în întunericul nopții. Indiferent unde se afla Thérésa, izul dulceag-bolnăvicios al scandalului nu era niciodată prea departe, și urma să fie o diversiune bine-venită. Ce amărât de bărbat decăzuse din grațiile ei de această dată?

– Ai venit! Deci, *suntem* din nou prietene, a exclamat Thérésa și a strâns-o în brațe atât de intens, că i s-a desfăcut cocul. L-a legat înapoi.

– Bineînțeles. Știi doar că nimeni nu-ți poate rezista prea mult timp.

Nicole era conștientă că nu va mai putea fi niciodată la fel de relaxată în compania Thérésai. Dar era mult prea amuzantă. Când Thérésa era în oraș, aducea culoare și o undă de pericol, iar Nicole n-ar fi putut îndura s-o elimine cu totul din viața ei.

– Ah, nu fi caraghioasă. Vino după mine.

A condus-o rapid prin casă, s-au așezat amândouă comod pe canapelele din sera de portocali, apoi Thérésa a cerut ceaiul englezesc, la modă. Arăta la fel de proaspătă ca în prima zi în care o

întâlnise, cu nouă ani în urmă. Nici măcar nu putea să numere câți soți se perindaseră de atunci.

Thérésa a luat-o de mână.

– Ultima oară când ne-am văzut, tu și adorabila ta Mentine erăți într-o evadare dramatică din Paris. Tu spui că viața ta e plictisitoare, comparativ cu a mea, dar mereu ți se întâmplă *ceva* glorios de scandalos. Trebuie să-mi povestești toate bârfele recente.

– O, sunt doar cele obișnuite. Afacerea mea e în genunchi și întregul oraș se desfată pe seama nenorocirii mele. E ceea ce cred ei că merit pentru că am nechibzuința de a munci să-mi asigur existența.

– ȚȚ, draga mea. Observ cumva că scânteia l-a părăsit pe licuriciul meu rural?

– Am avut câteva succese, dar dezastrul nu e niciodată prea departe.

– Te referi la prietenul tău, generalul Marin?

– Nu începe și tu, chiar ascultă bârfele din oraș?

– Am aflat totul despre modul cum ai alungat de una singură zece derbedei prusaci, ai fost salvată de generalul lor, și de atunci, el îți cumpără vinul de parcă ar fi apă și te urmează peste tot ca un cățeluș.

– Partea asta din urmă ți s-a transmis *extrem de* greșit.

– Nu cred una ca asta, *chérie*. Am auzit-o chiar de la omul cu pricina.

– Nu-mi spune că și el e încă unul din lunga ta serie de victime?

– Alexei! El mi-a fost prieten de când mă știu. Nu te uita la mine așa, nu genul *ăla* de prieten. Desigur, omul trebuie să încerce, dar el era mult prea al dracului de onorabil pentru așa ceva.

În pofida a tot ce se întâmplase, Nicole a fost invadată de ușurare.

– Putem schimba subiectul?

– Așadar, chiar *ești* puțin îndrăgostită de el. Și el de tine, deși a făcut tot ce a putut să nu-ți arate. Ascultă-mă, îl cunosc. E înșurat și, spre deosebire de majoritatea celorlalți bărbați, e loial până la final, oricare ar fi tentația. Soția lui are nevoie de el, iar el nu vrea să permită ca ea să fie luată din casa lui și băgată într-un azil, deși

Dumnezeu știe că ar fi locul cel mai potrivit pentru ea. Nu a mai fost niciodată aceeași, după ce fiul lor a murit pe câmpul de luptă, în brațele lui Alexei. L-a privit cum sângera până la moarte, fără să-l poată ajuta cu nimic. Am auzit că a plâns ca un copil, iar soția lui s-a prăbușit când a aflat. De atunci, ea e ca un strigoi, vie, dar lipsită de viață.

Totul a căpătat sens. El încercase să-i spună în atâtea moduri. În ziua de la piață, când a văzut-o cu Mentine, în drumul spre magazinul de rochii; desenul cu rățușca absentă; expresia constantă de durere din ochii lui.

– A vrut să te ajute, dar nu-și dorea să știi.

– Nu înțeleg. Nu există nimeni în Franța care să-și dorească să eșuez mai mult decât Jean-Rémy, iar Alexei a făcut tot ce i-a stat în putere să-l ajute cu *această* ambiție.

– Dă-mi voie să ajut eu puțin cu rezolvarea lucrurilor, a intervenit Thérésa.

Înainte ca Nicole să poată protesta, aceasta a condus-o prin sala mare de bal, până în următoarea încăpere.

– Vă voi lăsa între patru ochi, să discutați, a spus Thérésa.

Alexei era acolo, stând neliniștit în apropierea șemineului. A sărit în picioare.

– Plec mâine la Paris, și de acolo înapoi spre graniță, până în Rusia. Îmi doream să îți explic.

– Ar fi trebuit să-mi spui că ai o familie.

S-a surprins inclusiv pe ea însăși, când i s-a adresat pe acest subiect, chiar înainte să-i arunce în față faptul că a dezertat la Moët.

– Nu voiam să distrug magia.

– Mă bucur că ai simțit și tu același lucru.

– Thérésa mi-a dat ceva, a spus el.

Abia atunci, Nicole a remarcat săculețul de piele pe scaunul pe care fusese așezat Alexei.

– Colierul Théréseii din partea țarului! De unde îl ai? Ultima oară când l-am văzut, era încuiat în sertarul meu de la birou.

– Mi-a spus că l-ai furat de la ea, și atunci ea l-a luat înapoi. Nu mă întreba cum. Are mai multă minte pentru manevre decât

orice altă persoană pe care am cunoscut-o în întreaga mea carieră militară. Nu fi supărată. Eram îngrijorat că nu vei avea încredere în mine, iar ea a zis că asta o să ajute.

El i-a întins colierul.

– E dovada că sunt de partea ta. Știi că l-aș putea folosi să obțin o serie de favoruri, sau l-aș putea vinde lui Moët, dar ți-l ofer ție.

Ea l-a luat, încă nesigură dacă poate avea încredere în el.

– Ce naiba ai căutat acasă la Jean-Rémy?

– El m-a invitat, iar eu am acceptat. Am văzut că te zbați, că tot orașul e împotriva ta, că unul dintre cei mai influenți producători de vinuri din țară e ferm hotărât să te distrugă, și am vrut să fac ceva în privința asta. El crede că negociez o înțelegere pentru el să își exporte șampania-cometă în Rusia, înainte ca tu să te gândești la asta. Tot acel timp cât el se bazează pe mine că o să-l trec peste interdicțiile comerciale până la Sankt-Petersburg înseamnă timp în plus în avantajul tău. Adevărul este că nu am atâta influență câtă crede el când vine vorba de chestiuni comerciale.

Nicole s-a uitat la colier și a zâmbit. Putea să fie cea mai mare lovitură a ei de până acum.

– Asta îți dă toată influența de care ai nevoie.

Ea a sărit în picioare, să poată gândi cât mai limpede și să examineze planul pe care tocmai îl contura în minte, din toate unghiurile.

– Înțeleg că tu ești unul dintre cei mai de încredere generali ai țării? Că poți face ca un mesaj să ajungă la el, când alții nu pot.

– Da, există linii de comunicare deschise pentru mine, așa e.

Putea să se încreadă în propria ei inimă, până la urmă. Raționamentele ei din pivniță, când Alexei și ea se plimbaseră toată noaptea, iar ea îi arătase mesele de filtrare, fuseseră corecte. Nicole și-a pus colierul și a făcut câteva piruete pentru această revelație îmbucurătoare.

– Spune-mi, iar eu o să fac orice îmi ceri pentru ca să te văd atât de lipsită de griji, a izbucnit el în râs.

– Țarul nu va dori ca un cadou atât de extravagant oferit altei femei să ajungă pe mâini greșite. Și, desigur, în calitatea ta, ca unul dintre cei mai loiali servitori, poți să te asiguri că nu se întâmplă... contra unui preț.

– Despre ce preț este vorba?

– Louis e la Paris și încearcă să obțină o audiență la ambasadorul rus. Poate, cu ajutorul acestui colier, Louis va descoperi că ambasadorul îi va permite, în mod miraculos, toate exporturile pe care le putem transporta în Rusia în următoarele șase luni, în timp ce interdicția comercială e încă în vigoare. Veuve Clicquot va fi singurul vin franțuzesc permis să intre în țară, cu șase luni înaintea concurenților săi, incluzându-l aici pe vechiul meu prieten Jean-Rémy.

– Îl cunosc bine pe ambasador, și e foarte priceput în a repara năzbâtiile țarului. Călătoresc spre Paris mâine, apoi adun armata pentru Rusia. E un moment perfect pentru mine să livrez mesajul de-a lungul lanțului ierarhic. Thérésa a avut ideea că acest colier te va ajuta, cumva. Asta e partea cea mai ușoară, frumoasa mea producătoare de vinuri. Dar cum o să îndur eu să te părăsesc, pe tine și imperiul tău magic de farmec și comerț?

– Atunci, nu o face. Rămâi, obține-ți încă un tur al datoriei în Franța.

S-ar fi putut pierde în ochii lui negri, fierbinți precum cărbunii.

– Dacă aș fi fost egoist, aș fi putut rămâne. Dar mi s-au întâmplat prea multe ca să mai pot face vreodată fericită o altă persoană, și nu ți-aș putea face rău, frumoasa și hotărâta mea alchimistă. Eu sunt căsătorit cu suferința mea, iar tu, cu podgoriile tale. Dar într-o altă viață...

S-a întrerupt pentru a pune lemne pe foc.

– Ar fi trebuit să iau lanțul și să îmi văd de drum. Dar nu puteam să plec fără să-ți spun că sunt de partea ta și cât de dureros de grea e despărțirea.

– Nu încă! a exclamat Nicole. Tu știi totul despre mine. Mai stai puțin. Spune-mi ceva despre tine, să mă pot gândi la tine când vei fi plecat.

El i-a povestit despre Rusia, despre modul în care ceața se agăța de lac dimineța devreme, despre profesorul particular francez, care ajutase la creșterea lui și îl învățase să deseneze, să observe

culorile și detaliile. De asemenea, îl învățase limbajul de specialitate și tot ce era de știut despre vinurile franțuzești.

I-a dezvăluit numele fiului său. Îl chema Nikolai și fusese pasionat de pescuit și de echitație. Obişnuia să-i spună lui Alexei că iubirea pentru el e mai înaltă decât cel mai mareț copac și mai vastă decât lacul, cel căruia nu-i puteai vedea malul opus. Alexei îi promisese că nu i se va întâmpla nimic rău cât timp era alături de el, tatăl său.

A înțeles din nou focul, și s-a întors cu fața spre ea:

– Am fost fermecat de tine din momentul în care ai intrat în acea cafenea din Paris. Modul în care te mișcai printre mese cu pași atât de rapizi, trăsăturile tale delicate, de spiriduș și focul din ochii tăi. Când te-am văzut luptându-te cu oamenii mei la intrarea în pivnițele tale, a fost prima oară de la moartea lui Nikolai când am simțit ceva. Eram furios pe oamenii mei. Iar tu arătai atât de hotărâtă și de înspăimântată; nu-mi doream decât să te iau în brațe și să te țin strâns pentru totdeauna.

– Mai știi cealaltă viață despre care mi-ai vorbit, care mă are pe mine în ea și pe nimeni altcineva?

El a zâmbit.

– Știi că, în Rusia, trebuie să plătim o răscumpărare pentru miresele noastre?

– Cred că darul întregii piețe de șampanie a Rusiei e suficient în acest caz.

– Am crezut că o să refuzi să-mi mai vorbești vreodată.

– Mi-e imposibil. Dar tu o să pleci mâine. Oare o să ne mai întâlnim vreodată?

El a clătinat din cap.

– Poți trăi o viață într-o noapte? a întrebat Nicole.

El a ridicat o pernă roz.

– După răscumpărare, o pânză de culoarea trandafirilor e așezată peste capetele tinerilor căsătoriți.

Alexei a condus-o în noua sală de bal a Thérései, o creație opulentă din plăci de aur și oglinzi; o simplă iluzie, era conștientă de

asta. El a luat două lumânări din felinare, le-a aprins și i-a dat una dintre ele.

– Ține-o în fața ta.

A ridicat pernuța roz peste capetele lor și a luat-o de braț.

– Acum, mergi foarte încet.

În oglinzi, se reflectau de o sută de ori, și nenumărate alte vieți erau posibile.

– Acum, stăm pe pânză. Asta înseamnă că suntem căsătoriți și, tradițional, acesta e momentul când te sărut.

– Noi, francezii, suntem revoluționari, dar nu ne deranjează să respectăm tradiția în momente speciale.

El a luat-o strâns în brațe, s-a oprit să zâmbească acestui noroc pur al acelei clipe, cu ochii lui amari plini de dorință, apoi a sărutat-o. Afară, cerul a căpătat nuanțe de indigo, iar oglinzile au reflectat-o, învăluindu-i într-un întuneric plin de șoaapte.

– Am o *dacea* rustică, a murmurat Nicole, retrăgându-se. O căsuță mică printre viile din Bouzy. E perfectă pentru o lună de miere.

– Măine pornesc spre graniță.

– Atunci, avem cel puțin douăsprezece ore, și putem transforma fiecare oră într-un an.

– Știi că eu nu dorm?

– Cine doarme în noaptea nunții?

– Ești sigură? Nu îți pot oferi decât această seară.

– Foarte rar, soarta îți trimite în cale ceva ce te poate face fericit, chiar dacă e greșit, și știi că trebuie să îl înhați, pur și simplu, apoi te gândești mai târziu la restul.

S-au plimbat până la Bouzy de-a lungul câmpiilor, pe potecile secrete pe care Nicole știa că era, practic, imposibil să întâlnească pe cineva. Licuricii le-au luminat calea în zonele cu vegetație deasă, creându-și propriile constelații în tufișuri.

Au vorbit despre speranțele și fricile lor, despre viețile și iubirile lor și despre cum ar fi fost dacă s-ar fi cunoscut într-o lume diferită. Au visat despre universul imposibil pe care l-ar fi creat, plin de minuni, magie și dragoste.

La căsuța din Bouzy, el a luat-o în brațe și a trecut-o pragul, apoi a urcat scările cu ea. Pe întuneric, a făcut-o să se simtă ca zahărul topit. Când s-a trezit dimineața, el era acolo, privind-o.

– Mă uitam la tine cum respiri.

Răsăritul crea o dungă stacojie la orizont, iar ei stăteau întinși în pat fără să vorbească, ascultând corul matinal al păsărilor și priveau cum soarele se ridică deasupra cetii. Un roi de efemeride s-a ridicat spre cer în fața ferestrei; lumina le transforma aripile transparente în dantelă delicată. Aceste creaturi trăiau ani în șir în noroiul albiei râului, apoi aveau o singură zi strălucitoare în bătaia soarelui, îi simțeau căldura, explorau câmpiile verzi, legănatul grânelor, stânjeneii de pe margini, puful de hasmațuchi, crengile țepoase îngreunate de florile de mai, și își găseau dragostea în roi. Nicole a înțeles că o singură zi este suficientă.

CAPITOLUL 30

Iulie 1814

Klikoskaia

Zece mii de sticle de șampanie-cometă trimise în Rusia! Ca prin vis, Nicole le-a urmat, i-a șoptit fiecăreia în parte dulci nimicuri în noapte. Erau în siguranță cu Louis. El își pusese întreaga lui viață în joc pentru acest moment, iar ea era rușinată de faptul că trebuia ascuns pe un vas olandez ca un infractor, folosindu-și propria haină ca pe o pătură, și întreținându-se din porții de mâncare infime, cumpărate cu banii lui Alexei.

Veștile erau intermitente și lente. Ea își imagina naufragii, explozii de sticle, jafuri. Chiar și beneficiind de protecția rusească, erau atâtea lucruri care puteau merge prost.

Pe moment, drumurile comerciale erau numai ale ei. Nimeni din Reims nu fusese mai înțelept decât ea, iar Nicole a profitat de oportunitate să confişte piața.

Când Xavier a apărut în goană prin curtea teascurilor, fluturând o scrisoare, ea a alergat să-l întâmpine. El i-a aruncat-o în mână.

– E de la Louis. Dar uită asta pe moment. Pasărea bătrână zace, și se crede că își dă ultima suflare.

– Cine? Mă îngrozești!

– Natașa. Te voi lua acum în trăsură și eu conduc caii – și, măcar o singură dată, fă bine și nu te mai contrazice cu mine!

Natașa părea minusculă în patul imens, părul ei lung, gros și cărunț acoperea perna, ochii îi mai străluceau încă, dar chipul ei era diferit, disproporționat. O linie de sare înconjura patul și sute de lumânări ardeau în încăperea înăbușitoare.

Nicole a îmbrățișat-o:

– Natașa, ce s-a întâmplat?

– Nu face asta! Linia de sare nu trebuie să se întrerupă!

Ea a mângâiat obrazul Natașei.

– Nu te îngrijora, n-am atins-o.

– Sunt aici, dar nu pot traversa linia, a murmurat ea.

– Cine, *chérie*?

– Aristocrații care l-au omorât pe Daniel al meu. Restaurarea, la dracu'. Acum, mă caută pe mine, dar nu pot trece de linia de sare.

– Bineînțeles că nu pot ajunge la tine. Nimeni nu a putut vreodată.

Natașa a zâmbit cu jumătate de gură, iar inima lui Nicole a început să bată de frică. A înșfăcat-o de mână.

– Nu-ți fie frică, sunt pregătită. Maman e aici, a șoptit Natașa.

– Dar *eu nu sunt* pregătită. Te cunosc, te poți recupera prin *vo-ință*. Dă-mi voie să sting câteva dintre aceste lumânări și să deschid câteva ferestre. Nu se poate respira pe aici.

– Nu atinge nimic. Totul e așa cum trebuie să fie.

Natașa a închis ochii.

– Lasă-mă în pace, atâta tot. Sunt fericită. Am copt o sută de mii de franzele și am economisit fiecare sfaț ca să-mi pot permite atâtea lumânări. Și încetează cu lacrimile alea. Vreau să aud totul, înainte să plec. *Totul*. Trimite-mă pe lumea cealaltă cu veștile bune pe care le ai în buzunar.

Scrisoarea lui Louis. Uitase complet de ea.

– A ajuns până în Rusia. Dar, te rog, Natașa, nu acum...

– Știam că o să ajungă. Norocul din est. Spune mai departe.

– Primele sticle de pe corabie s-au vândut cu douăsprezece ruble fiecare! A vândut sute de lăzi chiar atunci și acolo, în port,

pentru pumni de bani, și cumpărătorii s-au încăierat pentru a fi primii. Acum, e cazat la hotelul din port, nu poate face niciun pas mai departe. Sunt disperați, stau la coadă în fața hotelului său zi și noapte, iar el îi face să se ploconească pentru șampania mea.

– Nu e nimic mai mult decât ceea ce meriți. Și generalul Marin?

– El era chiar în miezul evenimentelor, dirijând tot procesul ca pe o campanie militară. Oare o să-l mai văd vreodată?

– Eu nu îl văd decât pe Daniel. El mă așteaptă. Asigură-te că mă vor face frumoasă pentru el când mă întind pe catafalc.

Natașa și-a întors privirea.

– Nu te duce, Natașa. Te rog, rămâi.

– Mă duc când mă duc. Tu o să fii fericită, asta e un lucru pe care îl știu sigur, dar înainte, mai sunt două probleme. Vezi cutia de pe măsuta mea de toaletă? Deschide-o... Nu strica linia de sare! Scoate documentul împăturit.

Nicole l-a examinat. Natașa le lăsa lui Emile și lui Marie, prin testament, patiseria.

– Marie e prea bătrână ca să mai muncească pe câmp, iar Emile iubește locul ăsta. Marie a luptat pentru revoluție și îl merită. Vino înapoi aici și stai lângă mine.

Nicole și-a lipit obrazul de al ei.

– Fii bună cu Jean-Rémy, Babouchette, a șuiertat Natașa. Iartă-l. N-a făcut decât să te iubească prea mult, în modul lui arogant. Acest oraș e prea mic pentru dușmăni, iar el nu se mai poate lupta cu tine.

Nicole a înclinat din cap, să-i facă pe plac. *Niciodată*, și-a spus ea. Natașa i-a prins fața în palme.

– Minți. Promite! Jean-Rémy mi s-a destăinuit de-a lungul anilor. Acest lucru te va surprinde, știu. Într-un anumit punct din viețile lor, toți locuitorii acestui oraș au sperat că le pot prezice viitorul – bogați, influenți și săraci deopotrivă. El te iubește în modul lui neobișnuit, iar când va afla că l-ai învins cu adevărat, va trebui să fii generoasă. Fii mai bună decât el.

Natașa a cotrobăit sub pernă.

– Un ultim lucru.

– Nu spune că e ultimul, a șoptit Nicole.

– Ssst, lasă-mă să termin, e important.

Natașa a luat-o de mână, i-a aruncat o punguță de catifea în palmă și i-a închis degetele în jurul ei.

– Nu o deschide decât atunci când o să știi că a sosit momentul.

Nicole a strâns-o de mână.

– Asta pot să promit.

O lumânare a pâlpâit din pricina șiroiului de ceară și s-a stins.

– O aprind eu din nou pentru tine.

– Nu! Las-o stinsă, așa trebuie să fie. Știi de acum să nu mă mai contrazici și că am mereu dreptate.

Natașa a izbutit să zâmbescă, dar respirația ei a devenit superficială.

– E momentul, a șoptit ea.

Lumina a scăzut, iar Nicole a ținut-o strâns în brațe.

A plecat așa cum a anunțat că o va face, s-a prăbușit tăcută și moale, cu ochii larg deschiși. Întocmai ca în timpul vieții ei, a văzut totul.

Xavier a găsit-o pe Nicole ghemuită lângă ea. Afară era întuneric. Pierduse socoteala timpului, dar tăcerea era luminată de spirite. El și-a făcut cruce.

– Am crezut că va fi aici pentru totdeauna. Vino, dă-mi voie să te conduc acasă.

Nicole i-a făcut semn să plece. A rămas acolo toată noaptea, a aprins din nou lumânările, când acestea au sfârșit, a refăcut linia de sare, a periat părul Natașei, a înfășurat-o în șalul ei rusesc roșu, s-o facă frumoasă pentru Daniel.

– Transmite-i lui Daniel dragostea mea, a șoptit ea.

Oare chiar Natașa era înlăuntrul sicriului masiv și închis la culoare? Se terminase totul? Preotul a întors privirea cu discreție când Nicole a ridicat punguța cu sare pe care Natașa i-o lăsase pentru acest moment. A conturat o formă de opt deasupra sicriului, iar sarea s-a împrăștiat, s-a ridicat și a format o ceață.

Mademoiselle Var și Madame Olivier din comisia secretă de degustătoare s-au sprijinit una de alta și au aruncat un dop pe pământ, deasupra sării.

– *Curaj!* au strigat ele, repetând cuvântul pe care îl foloseau după prima înghițitură, în sesiunile lor de degustări.

Soțul lui Madame Olivier i-a azvârlit o privire răutăcioasă. Fără îndoială că o va face să plătească mai târziu cu o vânătaie.

Marta a lui Louis a aruncat peste sare și peste dop o crenguță de mușețel, favoritul Natașei, și a murmurat o rugăciune rusească, aranjându-și vâlul peste noua ei pălărie scumpă. O duceau mai bine, datorită lui Veuve Clicquot et Compagnie. Marta și Nicole au schimbat zâmbete înlăcrimate, iar Nicole i-a mulțumit în tăcere Natașei pentru această nouă *entente cordiale*. Chiar și după moarte, Natașa continua să repare tot.

Salută Sankt-Petersburg din partea mea, a șoptit ea și a închis ochii, să-și rețină lacrimile. O mână pe umăr a luat-o prin surprindere.

– Îmi pare rău pentru pierderea ta. Dacă pot face ceva...

Ea a clătinat din cap și a făcut un pas în spate.

– A fost o prietenă bună, a continuat el. Nu doar pentru tine, ci pentru toți cei pierduți și neajutorați din oraș. A făcut sacrificiul final pentru revoluție. N-o să uit niciodată imaginea ei din piață, în acea zi, legănându-l pe soțul ei care murise.

Fii mai bună decât el, i-a reamintit Natașa.

– Am crezut că va fi în stare să sfideze moartea cu toate vrăjile și amuletele ei, a spus Nicole.

Jean-Rémy și-a privit îndelung pantofii.

– Ea m-a rugat să-ți spun ceva.

– O?

Natașa nu i-ar fi trimis niciodată mesaje prin el.

– Mă duceam pe la ea să îmi prezică vremea; avea o intuiție incredibilă în privința acestor lucruri. Eu am fost cel care l-a trimis pe Xavier după tine când am văzut că e atât de bolnavă. M-a pus să promit că o să fac ceva pentru tine, în schimbul protecției pe care mi-o va oferi de pe lumea cealaltă.

El și-a dres vocea.

– Sigur, nu cred în tot acest hocus-pocus, dar cuvintele unei femei muribunde nu au cum să nu aibă rezonanță. Am fost arogant...

– Da, ai fost.

– Nu am vrut decât să te protejez, dar se pare că *eu* aveam nevoie de protecție față de *tine*. Războiul s-a terminat. Orașul ăsta are nevoie de tot succesul pe care îl poate obține, iar Reims este al tău acum, în aceeași măsură în care este al meu.

El i-a întins mâna.

– Facem pace?

Ea a aruncat o privire înapoi, spre mormânt. Participanții la înmormântare începeau să se risipească, să se întoarcă la viețile lor.

– Facem pace.

Ea i-a strâns mâna.

– Pentru viitor și pentru noi prietenii.

El a zâmbit.

– Pot înceta acum să îngrijesc viile acelea Pinot pe care mi le-ai dat. Cei mai proști struguri pe care i-am gustat în viața mea.

– Măsuri disperate... Îmi pare rău.

– Am ceva pentru tine, a spus el, și i-a întins un document uzat.

Certificatul de deces al lui François, ultimul act de magie al Natașei. Și nimic nu se compara cu succesul de a dobândi noi prieteni în locuri neașteptate, cel puțin atât timp cât lucrurile mergeau bine.

– Ah, cei doi producători de vin ai mei preferați, în armonie perfectă, ce drăguț să vă văd împăcați. Exact așa cum ar trebui să fie. Mi-aș dori ca Natașa să fie acum aici, să fie martoră la acest moment fericit. Ei, hai, draga mea. Dacă te încrunți așa, o să faci riduri.

– Thérésa! Nu mi-aș fi imaginat niciodată că o să vii!

– Ești surprinsă, *ma belle*? S-o învinovățim pe Natașa. Nu mă întreba dacă vreuna dintre vrăjile ei a funcționat vreodată, dar iată-mă.

Jean-Rémy s-a înclinat și s-a îndepărtat. Thérésa era un corb strălucitor în rochia ei de pene negre, cu un decolteu mai adânc decât s-ar fi cuvenit. Un bărbat bolnăvicios într-o cămașă cu volane o însoțea.

– Aproape că am uitat. Fă cunoștință cu noul meu companion, Xavier de Bourbon.

– Bourbon? Putem vorbi puțin între patru ochi? a întrebat Nicole, în timp ce o trăgea pe Thérésa deoparte. E rudă cu bătrânul rege?

Thérésa a chicotit batjocoritor.

– N-aș fi crezut niciodată că un individ atât de gras și de corupt ca bătrânul Ludovic al XVIII-lea va avea din nou un loc în Franța, dar, iată, vezi și tu. Bineînțeles că are conexiuni. Doar nu crezi că mi-aș pierde timpul cu un caraghios ca ăsta, dacă nu m-ar conduce direct spre noul rege.

– Știi că Natașa îi ura pe aristocrați. Poate că a sosit momentul să te întorci din nou la Paris, unde îți e locul.

– Natașa ar fi înțeles. Nu am nevoie de bani – mulțumită investiției mele în minunata ta afacere –, dar viața e *plictisitoare* dacă omul nu e în centrul puterii.

Thérésa s-a aplecat spre ea, i-a alintat gâtul cu buzele.

– Aș rămâne, dacă mi-ai cere-o, a șoptit ea.

– Te-ai plictisi de mine și de orașul ăsta mic, a zâmbit Nicole.

Thérésa a mângâiat-o pe obraz, și-a făcut cruce lângă mormânt, apoi s-a îndepărtat lin, într-o postură devastată de durere, susținută cu greu de Bourbon-ul ei.

Preotul conducea procesiunea înapoi prin cimitir. Nicole i-a trimis un ultim sărut Natașei și s-a alăturat șirului. Toată lumea, în afară de ea, avea o persoană apropiată alături, dar Mentine o aștepta acasă, iar Natașa n-ar fi dorit ca aceasta să fie tristă. Nicole și-a ridicat bărbia și s-a desprins din procesiune, a deschis zăvorul cu arc de pe porțile cimitirului și a ieșit, luând-o spre podgorii.

În septembrie, când ultima sticlă bună de băut a ajuns în siguranță în Rusia, iar muncitorii au plecat acasă, după sosirea serii, Nicole a dansat polca prin pivnițele goale. Era înflăcărată din cauza schimbării radicale a destinului lor. Scrisorile lui Louis erau o încântare: *abcesul ultimilor doisprezece ani a fost, în sfârșit, curățat.*

Nu pot să-ți spun cât e de plăcut să-ți dau vești atât de bune, inima mea explodează de fericire când îți aduc balsamul care să aline rănilor pe care n-ai făcut nimic să le meriți....

Regiunea Champagne și-a câștigat o popularitate fantastică odată cu reîntoarcerea trupelor. Lăzi de mere Pippin și pere Rouselette se îngărmădeau pe la granițe, iar Emile și Marie întrețineau o piață neagră înfloritoare, cu prăjituri *nonnette* de Rémois, până când încasările lor au dat pe dinafară.

Nicole și-a studiat registrul contabil. Totul era pe negru acum, muncitorii ei loiali primeau salariile duble pe care le promisese. În curtea teascurilor, furgoanele se îndoiau sub greutatea livrărilor, expediate pe furiș, sub protecția nopții.

Frunzele de viță se transformau. Se apropia vremea culesului, iar ea fusese numită recent membră a comisiei de degustători, alături de Jean-Rémy și de restul. Singura femeie acceptată vreodată în acel cerc intim. În butoaie, vinul nou intrase în fermentație, exact cum trebuia să o facă și, afară, o lună coaptă și portocalie străjuia deasupra viilor, un semn bun pentru recolte și pentru Reims.

Dincolo de mare, șampania Veuve Clicquot schimba posesorii dându-se pe o sticlă mai mult decât salariul unei luni de muncă, iar în Sankt-Petersburg toți o numeau Klikoskaia. Generalul Marin avusese ideea numelui, iar acesta se lipise, după spusele lui Louis, seducându-i pe potențialii cumpărători cu povești despre spiritul ei și eleganța cu care își producea vinurile.

A ales o sticlă din lada de șampanie-cometă pe care o păstrase pentru sine, pentru ocazii speciale, și și-a trecut degetul mare peste însemnul cometei desenate de Alexei, gravată pe dop. *Te păstrez pentru el*, a șoptit ea, întrebându-se dacă el se apropiase din nou de soția lui, și dacă imaginea câmpiilor și clădirilor bine cunoscute din țara lui natală îi accentuase suferința.

A strecurat sticla înapoi în ladă. *Nu mă uita.*

În acel moment, i s-a revelat – și singurătatea era devastatoare – că era greu de crezut că va deschide vreodată sticla, să o împartă cu Alexei. Se lăsa seara, aerul toamnei era umed și răcoros, iar ea se afla aici, având doar sticle și registre pe post de companioni.

Toate acestea, pentru ce? A aprins o lumânare, să alunge întunericul, iar aceasta s-a agitat, ca șampania, când flacăra a sărit și s-a luminat. Natașa spunea mereu că poți să vezi lumea într-o flăcăară. A privit intens. Nu vedea nimic, doar un arc albastru și translucid, care ardea uniform pe fitil, iar valul de lumină de deasupra devoră aerul. Ceara a început să curgă și lumânarea s-a stins, deși nu o atinsese nici măcar cea mai ușoară adiere. Desigur!

Nicole a înșfăcat cheia cea mică, pentru compartimentul secret al biroului ei, și a bâjbăit după punguța de catifea pe care i-o dăduse Natașa. După ce a reaprins lumânarea, a deznodat șnururile și a privit înăuntru.

Colierul ei cu licurici și un bilețel.

L-am păstrat în siguranță pentru tine și am garantat pentru el cu patiseria mea. Împlinește promisiunea pe care i-am făcut-o bunului meu prieten, proprietarul casei de amanet, și dă-i banii înapoi. Acum, îți poți permite să o faci.

Diamantul galben a creat prisme când l-a ridicat spre lumină. Ultimul cadou al lui François, înainte să moară.

Dacă voi muri înaintea ta, amintește-ți de mine prin el. Apoi i-l așezase pe piele și îi aranjase catarama pe ceafă. François transforma întotdeauna cele mai întunecate zile în unele minunate, gândise ea, în timp ce el îi zâmbea imaginii ei reflectate în oglindă.

Și-a pus colierul. Bijuteria s-a încălzit la contactul cu pielea ei. Apoi a ieșit afară. O lună imensă de recoltă domnea deasupra podgoriilor, iar strugurii dulci, rotofei erau gata de cules. În partea cealaltă a curții, teascurile și pivnițele care își vor porni din nou magia așteptau, pregătite.

Ai dreptate, Natașa. De aceea fac eu totul. Pentru François. Pentru noi.

Visul lui și al ei. Iar ea îl transpusesese în realitate. Va fi un vin de colecție excelent, cel puțin anul ăsta. Iar după aceea, cine putea să știe?

O SCRISOARE DE LA HELEN

Dragă cititorule,

Aș dori să-ți adresez un „mulțumesc“ uriaș pentru că ai ales să citești *Văduva din Champagne*. Dacă ți-a plăcut, și vrei să fii la curent cu ultimele mele lansări, înscrie-te pe link-ul de mai jos. Adresa ta de e-mail nu va fi făcută publică niciodată și poți să renunți la înscriere în orice moment:

www.bookuture.com/helen-fripp.

Sper că ți-a plăcut la fel de mult *Văduva din Champagne* pe cât m-a încântat pe mine să o scriu. Hotărârea și implicarea lui Nicole i-au uimit pe toți cei pe care-i întâlnea, iar eu m-am bucurat să-i mai pot insufla viață încă o dată, laolaltă cu tot grupul ei (real sau imaginar) de aliați, renegați, inadaptați și rebeli. Pe măsură ce scriam și mă documentam, am fost încântată de alchimia producției de vinuri și a podgoriilor, fascinată de Revoluția Franceză și intrigată de anul șampaniei-cometă.

Nicole Clicquot a fost o femeie remarcabilă. Se trăgea dintr-o familie bogată și nu avea absolut nicio nevoie financiară pentru ca să păstreze podgoriile și să conducă mai departe afacerea, dar știm din consemnările istorice că era obsedată de acestea, și adeseori stătea trează până dimineața, absorbită de registrele contabile, gândindu-se la moduri în care își putea îmbunătăți producția.

A fost profund îndrăgostită de soțul ei, François, și există relații istorice care atestă faptul că ieșeau amândoi, călare, să supravegheze podgoriile împreună. De asemenea, Nicole a fost un „nas” (degustător de vinuri) extrem de respectat, care și-a asigurat locul printre cei mai buni din această profesie, și era aptă să discearnă combinațiile din care vor ieși cele mai bune vinuri.

Ce a motivat-o în eforturile ei? Probabil că nu a fost ușor pentru o femeie să pornească singură în lumea de afaceri și vinuri care aparținea bărbaților. De ce nu s-a recăsătorit, pur și simplu, și nu s-a mulțumit cu o viață de confort alături de familia ei din Reims? Aceste întrebări au fost cele care mi-au pus imaginația pe jar când m-am adâncit în arhivele companiei, prin bunăvoința companiei Veuve Clicquot King Ruinart din Reims. Am găsit corespondența originală între Nicole și negustorul ei vedetă exuberant și credincios, Louis Bohne. Acolo erau și registrele contabile impecabile pe care le-a ținut, scrise cu propria ei mână, cu propriile ei notițe pe margine, consemnând toate punctele tari și punctele slabe ale companiei. Era și o scrisoare adresată nepotei sale, în care o sfătuia că este foarte important să fie mereu „curajoasă și insolentă” în tot ceea ce făcea.

Înarmată cu acest material direct de la sursă, m-am plimbat pe potecile pline de cretă dintre vii, i-am vizitat casa rustică și teascurile din Bouzy, precum și vila mare de familie din Reims, m-am plimbat de-a lungul malurilor râului Vesle, a cărui apă avea o culoare verde-deschis din pricina solului calcaros, și mi-am imaginat povestea ei.

M-am străduit din greu să mă asigur de acuratețea istorică a evenimentelor și locurilor istorice, dar m-am și jucat cu faptele și cronologia în anumite locuri, și, desigur, aceasta e o operă de

ficțiune, inspirată de povestea ei. Și ce inspirație! Cu peste două sute de ani mai târziu, Veuve Clicquot e o marcă internațională de lux, cu o reputație de producător al uneia dintre cele mai rafinate șampanii din industrie.

Dacă ți-a plăcut cartea, aș fi recunoscătoare dacă ai scrie o recenzie. Contează atât de mult, pentru că ajută noi cititori să îmi descopere pentru prima oară cărțile.

Aș fi încântată să aflu și părerea ta. Mă poți contacta pe pagina mea de Facebook, pe Twitter, pe Goodreads sau pe website-ul meu.

Mulțumesc,

Helen Fripp

Facebook: hfrippauthor

Twitter: @helenfripp

Pagină: www.helenfrippauthor.co.uk.

BIBLIOGRAFIE

- Biggs, Charlotte, *A Residence in France During the Years 1792, 1793, 1794 and 1795, Described in a Series of Letters from an English Lady: with General and Incidental Remarks on the French Character and Manners*; editura T. N. Longman, 1797
- de Brissac, Elvire, *Imaginary Journey around Barbe Nicole Ponsardin Veuve Clicquot 1777-1866*, Éditions Grasset & Fasquelle, 2010
- Busby, James, Esq., *Journal of a Recent Visit to the Principal Vineyards of Spain and France*, editura Smith, Elder and Co., 1834
- Conner, Susan P., *Public Virtue and Public Women: Prostitution in Revolutionary Paris, 193-1794*, The John Hopkins University Press, 1994
- Cronin, Vincent, *Napoleon*, editura HarperCollins, 1971
- Doyle, William, *The French Revolution: A Very Short Introduction*, Oxford University Press, 2001
- Ducamp, Emmanuel și Walter, Marc, *The Summer Palaces of the Romanovs*, editura Thames and Hudson, 2012

- Epstein, Becky Sue, *Champagne*, editura Reaktion Books, 2011
- Faith, Nicholas, *The Story of Champagne*, editura Hamish Hamilton Ltd, 1988
- Gastine, L., *Madame Tallien, Notre Dame de Thermidor. From the last days of the French Revolution Until her Death as Princess de Chimay in 1835*, traducere din limba franceză de J. Lewis May, John Lane, editura The Bodley Head, 1923
- Guy, Kolleen M., *Drowning Her Sorrows: Widowhood and Entrepreneurship in the Champagne Industry*, Universitatea Texas, San Antonio, 1997
- Guy, Kolleen M., *Oiling the Wheels of Social Life, Myths and Marketing in Champagne in the Belle Epoque*, Duke University Press and Society for French Historical Studies, 1999
- Le Baron Ponsardin*, Société des Amis du Vieux Reims, 1952
- Levy, Darline Gay; Applewhite, Harriet Branson și Durham Johnson, Mary, *Women in Revolutionary Paris, 1789–1795*, University of Illinois Press, 1979
- Mazzeo, Tilar J., *The Widow Clicquot: The Story of a Champagne Empire and the Woman Who Ruled It*, editura Harper Perennial, 2008
- Troyat, Henri, *Alexander of Russia: Napoleon's Conqueror*, tradus din limba franceză de Joan Pinkham, editura Grove Press, 1982
- Uzane, Octave, *Fashion in Paris: The Various Phases of Taste and Aesthetics in Paris from 1797 to 1897*, editura William Heinemann, 1898

Texte puse la dispoziție de Veuve Clicquot Krug Ruinart

- The Roots of a Historic Vineyard, The House of Veuve Clicquot Ponsardin*, 2012
- Une Promenade dans le Petit Marais Rémois*, 2005
- The 1811 Comet*, Veuve Clicquot Heritage, 2014
- A Voyage to a Triumphant Return in Russia Summer 1814*, Veuve Clicquot Heritage, 2014

MULȚUMIRI

Cele mai calde mulțumiri adresate lui Nick, pentru că mi-a fost alături; Katjei Willemsen, pentru colaborarea excepțională și pentru că a fost o adevărată zână; editorului meu, Ellen Gleeson, pentru modul ei de a vedea lucrurile; agentului meu, Kiran Kataria, pentru încrederea în mine; Isabelle Pierre din partea Veuve Clicquot Krug Ruinart, pentru ajutorul ei inestimabil și accesul la arhive; Paul MacKenzie-Cummins, pentru cealaltă carieră a mea, fără de care aceasta nu ar fi fost posibilă; Christine, Beth, Andrew, Sam și Grace, pentru încurajări infinite; Jemima, pentru simplul fapt că e adorabilă; și lui Rosalie and Michael, alături de care am început totul.

www.raobooks.com | www.facebook.com/rao.editura
office@rao.ro | libraria.rao@rao.ro

Tipărit la R.A. „Monitorul Oficial“

© Foto: facebook.com/helen.frripp

HELEN FRIPP este pasionată de ficțiunile istorice și, în scrierile ei, este fascinată de femeile care au lăsat o amprentă puternică, în pofida vremurilor. Studiarea arhitecturii, artei și a obiceiurilor din anumite timpuri o inspiră cu adevărat, cel mai mic detaliu putând constitui sâmburele unui întreg capitol. Personajele ei feminine se împotrivesc constrângerilor sociale și obțin adesea un succes răsunător; în același timp însă, și ele au defecte, fiind umane, ca noi ceilalți. *Regina șampaniei* este primul ei roman, a cărui acțiune se desfășoară în sudul Franței. Următorul, la care lucrează în prezent, va avea ca decor Parisul de la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Coperta:
Stefan Hilden, hildendesign.de

Ilustrații:
© HildenDesign/Shutterstock.com

Podgoriile se întindeau cât vedeai cu ochii, în timp ce el culegea un ciorchine de strugure roșu absolut perfect, sclipind de rouă.

„Căsătorește-te cu mine! Vom conduce împreună toate aceste podgorii“ spusese el.

Dar acum soțul ei a plecat. Nu mai există nimeni cu care să împărtășească gustul primelor fructe ale recoltei. Iar necazurile au rămas numai ale ei...

ISBN 978-606-006-633-0

9 786060 066330

www.rao.ro

www.raobooks.com